

CHRISTUS IN MIJ

nieuw leven

Ik sta aan de deur en ik klop (openbaring 3,20)

Frits Heijting

CHRISTUS IN MIJ

het mysterie van ons geloof

ISBN 978-02-44-21653-5

uitgave gelovenbeleven.nl 2021

vrij binnen te halen van www.gelovenbeleven.nl;

of in boekvorm te bestellen

bij de printing on demand uitgever Lulu.com

gelovenbeleven.nl

- <i>Christus in mij</i>	het mysterie van ons geloof
- <i>de ogen van de ziel</i>	teksten van kerkvaders
en andere heiligen
- psalmen & gebeden	voor het ochtend- en avondgebed
- <i>al mijn verlangen</i>	165 meezingliederen
- <i>God en de mensen</i>	bijbelse catechese voor tieners
- <i>tot de hemel verheven</i>	gedachten bij het zondagsevangelië
deel I	jaar A
deel I	jaar B
deel I	jaar C
- <i>Ik geloof.</i>	leerboek voor christenen
- <i>dank voor het leven</i>	persoonlijke gebeden
- <i>ik draag U in mijn hart</i>	gebedenboekje

inleiding

Veel mensen voelt zich niet thuis in onze samenleving van elk-voor-zich waar succes en welvaart voorop staan. Als zij eens in de kerk komen kijken en geen antwoord vinden op hun gemis, zetten zij maar al te vaak een stap in 't duister naar één van de talrijke sektes, waar door een kunstmatig opgewekte sfeer van opwinding een armzalig surrogaat geboden wordt voor de beleving van de aanwezigheid van Christus.

Het gebrek aan beleving in de kerk is hieraan toe te schrijven, dat Jezus niet wordt gezien als iemand met wie je persoonlijk omgang kunt hebben: als met de Geliefde die vraagt om binnengelaten te worden, naar zijn woorden: *Ik sta aan de deur en ik klop*¹. Deze verborgen omgang met hem en de geloofsijver die hieruit voortkomt vormt het leven van de gemeenschap, waardoor zoekende mensen worden aangesproken.

Jezus is niet onbereikbaar hoog en ver. Dit is de rode draad in deze bundel. Als God-met-ons heeft hij ons bestaan gedeeld; en als eerste van de mensen is hij verreezen uit de dood. Christenen die hun best doen naar zijn wil te leven en hem met volharding zoeken in gebed, zullen gaandeweg mogen ervaren hoe nabij hij is. Dit zegt de Heer: *Ik woon hoog en verheven, en in elk eenvoudig en vriendelijk mensenhart*². Allen die zichzelf vergeten om hem toe te kunnen laten, zullen innerlijk zijn liefde en goedheid mogen ervaren. Zo doet hij het leven kennen dat duren zal, de dood voorbij. Ik en bid dat dit boekje daar iets aan bij mag dragen.

De liedteksten zijn genomen uit de bundel *al mijn verlangen*, de psalmteksten uit *psalmen & gebeden* en de citaten van heiligen en kerkleraren uit *de ogen van de ziel* (Zie gelovenbeleven.nl). Onderaan elke pagina staan de vindplaatsen van citaten en teksten voor verdere verdieping.

1) openbaring 3,20; 2) Jesaja 57,15

Frits Heijting

Lent, 11.02. 2021

INHOUD

HOOFDSTUK I GELOOF

ondogmatisch geloof	blz. 9
Bestaat God?	10
geloof door geloof	12
de collaborateur	13
Hoort God mij wel?	15
troost	16
Drie-eenheid	18
mystiek	19
God in ons	20
muziek	21
innerlijk leven	22
hemelvaart	24
samenwonen	25
Waarom ben je zo bang?	27
bang voor het niets	28
twee pillen	29
pandemie	31
beleving	32
eenvoudig evangelie	33
verpleegster of stewardess?	34

HOOFDSTUK II HOOP

het anker van de ziel	blz. 35
Ik besta.	37
afscheid	38
de ziel	39
schaamte	40
God een persoon?	41
een nieuw vergezicht	42
voltooid leven	43
kweekgras	44
angst	46
lijden	47
bijna-dood ervaring	49

HOOFDSTUK III LIEFDE

eigenliefde	blz. 51
heerlijke vruchten	52
onze bezitting	53
zinvol leven	54
genade	55
wonderen	56
duurzaamheid	57
bevrijding	58
leegte	59
armen van geest	60
zelfverloochening	61
de psalmen spreken	63
medicijn voor de ziel	65

gebed	blz.	66
het hoogste goed		67
HOOFDSTUK IV EEN NIEUW BEGIN		
leven na de dood	blz.	69
God met ons		70
in de steek gelaten		72
Hou je van me?		73
Panta rei		74
vergankelijkheid		75
gevoel van gemis		76
de Bijbel		77
geen film		79
schuld		80
onschuld		81
zorg voor het lichaam		82
twee zonen		83
spanning		84
een klein zaadje		85
ook dit gaat voorbij		87
crisis		88
een goddelijke vonk		89
HOOFDSTUK V ONTHECHTING		
vasten	blz.	91
het kruis		92
Wat moet ik doen?		93
Wie is de meester?		94
kennis van God		95
de nieuwe mens		96
beklimming van de berg		97
kinderen van God		98
christelijk leven		99
oefening		100
vervreemding		101
Kijk niet om.		103
de tweede dood		104
verslaving		105
levensregel		106
HOOFDSTUK VI HEILIGEN		
Maria	blz.	107
in Gods hand		108
water en werk		110
de smalle weg		111
levensheiliging		112
onrust		113
gelofte		114
martelaren		115
trouw		116
het werk van de Geest		117
storende gedachten		119

Ik sta aan de deur.	blz. 120
de andere wang	121
logica	122
engelen	123
goden	124

HOOFDSTUK VII ZORG VOOR DE WERELD

levenswonder	blz. 125
de stem van het geweten	126
bomen	127
van kwaad tot erger	129
milieu	130
vergif	131
rijkdom	132
verdiens	133
vermenigvuldig u	135
verbeter de wereld	136
beeld van God	137
bron van gezag	138
de armen	139
dieren	140
in quarantaine	141
tranen	142
levensgevoel	143
contemplatie	144

HOOFDSTUK VIII VIJANDEN EN VERVAL

goddeloosheid	blz. 146
vuur en ijver	147
lamentaties	148
urgentie	149
gemeenschap	150
vrije groepen	152
kerkverlating	153
bekering tot de Islam	155
moslims en boeddhisten	156
de profeet Jeremia	157
onenigheid	158
wankelende aarde	159
het verval van de stad	160
vieren	161
demonen	162
een vrije geest	163
scheiding	165
pijlen	166
toorn	167
spiritualiteit	168

HOOFDSTUK IX HET OORDEEL

vrees	blz. 170
Woord van eeuwigheid	171
de laatste dag	172

genoegens	blz. 173
therapie	174
God waar bent U?	175
jaloerie	176
ondeugd	177
eer je vader en je moeder	178
wat is kwaad?	179
de woeste wateren	182
zekerheid	183
verantwoording	184
godsdiens	185
de diepte	186
haat	187
het einde	188
het eeuwige rijk	190
HOOFDSTUK X GELEERDEN EN FILOSOFEN	
geestelijke armoede	blz. 191
spijt en dankbaarheid	192
wet en evangelie	193
geen wetboek	194
Wat is waarheid?	196
harmonie	197
geloven om de wonderen	198
God is liefde	199
werkelijkheid	200
Alles wordt nieuw.	202
optimisten	203
modern heidendom	205
een zoekende menigte	206
Darwin	207
oerknal	209
atomen	210
verwondering	212
gewoon	213
i.v.f. en abortus	214
vrije wil	215
lichaam en ziel	215
HOOFDSTUK XI VREDE	
vrede op aarde	blz. 217
kerstnacht	218
de Messias	220
hemelburgers	221
voorzichtig en onschuldig	222
leerschool	223
energie	224
oorlog en vrede	226
benauwdheid	227
goede raad	228
goede werken	229

kwaadheid	blz. 230
Wie vertelt mij hoe te leven?	231
HOOFDSTUK XII EERBIED EN ONTZAG	
cartoons	blz. 232
covid-19	234
een waarschuwing	236
geloof door geloof	237
liefde en vriendschap	239
vreugde die je niet voelt	241
een verterend vuur	242
de veerboot	243
verheug je en juich	246
a magic song	248
de toekomst	249
dwaasheid	251
een straffende God	253
gezegenden	254
hoogmoed	256
het nieuwe jaar	257
HOOFDSTUK XIII EER AAN GOD	
U reikt mij de hand	blz. 258
Abraham	259
voorbeelden	262
nederigheid	263
levensgevaar	264
levensprobleem	265
man en vrouw	267
niet hoog en ver	269
niet te moeilijk	271
niet op eigen kracht	272
wedergeboorte	274
HOOFDSTUK XIV DE LEVENSWEG	
bekering	blz. 275
begeerte	276
verlossing	277
mijn wil	279
de liefde	280
de Schrift	281
Vader, Zoon en Heilige Geest	283
een zoekende menigte	285
manna	287
kennis	288
heilige armoede	289
traagheid	290
Wie ben ik?	292
zon en maan	292
AFKORTINGEN VAN BIJBELBOEKEN	295

HOOFDSTUK I

GELOOF

ondogmatisch geloof

Veel mensen verwerpen het christelijk geloof, omdat door de godsdienst veel ellende kan worden veroorzaakt. Voorbeelden hiervan zijn er te over, onnodig ze hier op te noemen. Dit wordt gebruikt als een argument om het bestaan van God te verwerpen. Inderdaad wordt al die ellende teweeg gebracht door het drijven van mensen die zich christenen noemen maar het niet zo nauw nemen met hun geloof in God en de navolging van Christus. Maar zou je dit geloof dan verwerpen vanwege het gedrag van hen die dit geloof verwaarlozen?

De Joodse hogepriester Kajafas, die Jezus heeft laten doden, was een godsdienstig man, die moeilijk een gelovig mens kan worden genoemd. De Romeinse landvoogd Pilatus - een heiden - probeerde het doodvonnis af te wenden; en de ongeletterde visser apostel Petrus had Jezus lief. Denkende mensen die het geloof in Christus verwerpen op grond van ruzies, machtsmisbruik en zedenschandalen, zouden het onderscheid moeten zien tussen Kajafas, Pilatus en Petrus. De godsdienst van de eerste leidt tot onrecht en strijd, de tweede is een twijfelaar, die als 't er op aankomt onrecht begaat en de godsdienst van de derde brengt de vrede van Christus in de wereld. Ook in de kerk van Christus zijn mensen als Kajafas en zijn medestanders altijd actief geweest. Het is heel jammer als het geloof in een liefdevolle God door hen in een kwaad daglicht wordt gesteld.

Buitenstaanders verwarren het christelijk geloof met het onderschrijven van dogma's, zoals de opstanding van Christus. Maar is Jezus dan niet verrezen? Zeker wel! Geloven doe je echter niet in een leerstuk - hoe juist dit ook is - maar in een *persoon*. Petrus en de overige leerlingen van Jezus hadden aanvankelijk geen idee van de opstanding uit de dood; maar zij hadden hun meester lief en dronken zijn woorden in. Zij zagen in hem een mens zonder bedrog, nederig, zachtmoedig, één en al liefde en waarheid. Alles waar zij naar verlangden, maar niet konden bereiken. Welk oprecht mens zou hem niet willen volgen?

De apostelen wisten nog niet dat Jezus, die als mens onder hen verkeerde, aanbeden mocht worden als *God-met-ons*. De verrijzenis was voor hen vooralsnog een raadsel en de leer van de kerk bestond nog niet. Maar van één ding waren zij zeker: zij vertrouwden hem volkomen om de mens die hij was. Dit ondogmatische geloof zoekt Jezus bij zijn leerlingen. Als zij hem zijn toegewijd, doet hij hun delen in zijn liefde; en gaan zij inzien dat hier begin noch einde aan kan zijn. Zij gaan het wezen van God verstaan. Levend in een vergankelijke wereld, leren zij kennen wat nooit voorbij gaat. Zo krijgen zij hier en nu al deel aan het eeuwige leven.

Het is een drama dat de massa van de mensen tegenwoordig opgroeit in een wereld die voorbijgaat aan het bestaan van Hem, die zich ontfermt over armen en verdrukten, zoekend naar uitkomst en naar de zin van dit leven. Waar de Schepper buiten de deur wordt gehouden, ontwikkelt zich een samenleving van elk voor zich. Iedereen kan zien waar dit toe leidt: verwoesting van de natuur, excessieve rijkdom voor enkelingen en onderdrukking van weerloze mensen. Heer, ontferm U over hen die verloren lopen!

Mt 1,23; 26,57-68; L 14,21-23; *de ogen van de ziel* p 141.7

* * *

Bestaat God?

“Ik begrijp niet dat iemand tegenwoordig nog in God gelooft”, zei mijn buurman. Vroeger geloofde bijna iedereen in God; en mijn buurman had dat toen waarschijnlijk ook gedaan. Nu nog maar weinigen in het bestaan van God zijn geïnteresseerd en bij christenen het geloof deerlijk is verzwakt, nu heeft mijn buurman zich als vanzelfsprekend aangepast aan de heersende opinie. Voor geld en goed is altijd aandacht; maar in zaken van leven en dood gaat men gedachteloos mee met de stroom van de tijd. Zolang alles goed gaat, denken veel mensen niet na over de zin van het leven. Zij beweren dat er geen God is; of zij zeggen er later wel eens over na te zullen denken. Maar hoelang er nog een ‘later’ zal zijn? En als de kinderen met vragen komen, stuur je ze dan met een kluitje in het riet? Zou je met elk kuchje van hen naar de dokter hollen, en deze vragen veronachtzamen?

Velen menen uit de evolutie van soorten te kunnen afleiden dat er geen Schepper is. Zo wordt de vraag naar leven en dood, goed en kwaad, terzijde geschoven door een wel zeer onwaarschijnlijke theorie. Uit enkele gassen zou vanzelf het leven zijn ontstaan, en uiteindelijk ook de mens. Zouden denken, voelen en liefhebben kunnen ontstaan uit waterdamp, koolzuurgas en ammoniak?? En waar komen dan die gassen vandaan? “Uit stralingsenergie”, denkt men. En vanwaar dan die energie? “Daar komt de wetenschap nog wel achter”.

Anderen kunnen het bestaan van God niet rijmen met alle onrecht en oorlog in de wereld. “Waarom staat Hij dit toe?” De Schrift gaat op deze vraag in met het verhaal van de strijd tussen de kinderen van Adam en Eva. Als Kaïn zijn broer Abel wil doden, waarschuwt God hem; maar Hij houdt Kaïn niet tegen. God kan de mensen hun vrijheid niet ontnemen: zij zouden worden als marionetten in zijn hand. Wel bestraft Hij Kaïn; en verzwaaert Hij diens bestaan, opdat hij tot inkeer zal komen en het leven vinden.

Bestaat God? Johannes van Damascus (690 – 749) schreef: *Hij is goed, scheppend, rechtvaardig, verlichtend, onveranderlijk, ongezien, niets behoevend, albeheersend, leven gevend, almachtig, het heelal omvattend en onderhoudend: al deze eigenschappen bezit de Godheid uit zichzelf. Van buiten zichzelf heeft Hij niets ontvangen; en naargelang ieders vermogen het te ontvangen deelt Hij alle goeds aan zijn schepsels mede.*

God heeft allen lief in een mate die we niet kunnen bevatten. Iedere keer als iemand tot dit inzicht komt en een nieuw leven begint met Christus, juichen de engelen en heiligen in de hemel. Dit betekent een totale ommekeer van ‘eerst ik en dan jij’, naar ‘eerst jij en dan ik’. Jezus leert - het kan niet vaak genoeg worden gezegd - *Wie mijn volgeling wil zijn, moet mij volgen door zichzelf te verloochenen en zijn of haar kruis op te nemen*. Maar wie wil dat? Inderdaad: allen die hem liefhebben, tot hem bidden om genade, en elke dag opnieuw deze strijd aangaan. Zij struikelen, maar vallen doen zij niet, Stap voor stap gaan zij steeds meer lijken op hem, die christenen is voorgedaan naar het Rijk van God.

2Kor 3,16v; gen 4; *de ogen van de ziel* p 134.2; 134.2

* * *

geloof door geloof

“Kunt u bewijzen dat God bestaat?” vroeg een wijsneuzig jongetje in groep acht. Ik vroeg om een luciferdoosje en ging naar buiten. Het eerste wat ik zag was een paardenbloem. Die ging in het doosje. De klas kwam er nieuwsgierig bij staan toen ik het openschoof: “Kijk, dat kan een mens niet maken”. De kinderen waren tevreden; maar volwassenen zijn die onbevangenheid kwijt. In de moderne wereld is de Schepper buiten beeld geraakt. Als iemand met allerlei vragen over het leven rondloopt, zoekt hij of zij liever een antwoord bij één van de vele wijsheidsleraren die zich aandienen dan bij de plaatselijke kerk. Pas als zij overal teleurgesteld zijn, zullen zij misschien openstaan voor het evangelie van een liefdevolle God, die zich in Christus doet kennen.

Het vertrouwen in Hem groeit niet in de eerste plaats door studie - hoe belangrijk deze ook is - maar door stapjes te zetten in geloof in een goede God die de mensen liefheeft. Het goede, dat de Schepper hun voorhoudt om te doen, lukt niet op eigen kracht, maar door te bidden: “Heer, help mij!” Dit betekent dat zij hun eigen verlangens moeten vergeten en het hart geheel op Hem richten, uit wie alle goeds voortkomt. Dit is de weg van zelfverloochening, die Jezus ten einde toe is gegaan. God doet zich kennen door hen die zijn Zoon liefhebben. Zij worden *kinderen van God* genoemd; en ontvangen van Hem de macht het goede te kiezen en het kwade te verwerpen.

In al zijn eenvoud is dit geestelijk toch zo nieuw, dat velen het niet kennen. Voor hen die bewijzen verlangen blijft het een gesloten boek. Zij klampen zich vast aan een vergankelijke wereld, zonder oog voor goedheid en liefde, die nooit vergaan. Ieder die hiervan geproefd heeft zal het beamen: Hier kan begin noch einde aan zijn! Elk stapje op deze weg van geloof gezet, brengt christenen dichter bij God; want het geloof groeit door in geloof te leven.

Mt 13,6; 16,24

* * *

de collaborateur

Toen Jezus rondtrok door Galilea om de nabijheid van het Rijk van God te prediken, koos hij zijn apostelen niet uit de schriftgeleerden of uit de uit de toonaangevende partij van de Farizeeën. Matteüs, de schrijver van het eerste evangelie, was een ‘tollenaar’, een belastingambtenaar die in dienst stond van de Romeinse bezetter, en daar goed geld aan verdiende. Door de Joden werd hij gezien als een collaborateur.

Toen Jezus en de leerlingen zijn woonplaats naderden, zat hij voor zijn kantoortje aan de weg. Jezus stond stil en zag hem aan. Hun blikken ontmoeten elkaar, en Jezus zei: “Volg mij”. Matteüs stond op en nodigde het gezelschap uit voor de maaltijd. Daarop sloot hij zich bij hen aan.

Wat zag Jezus in deze man; en wat bracht Matteüs er toe hem te volgen? Zonder het vooralsnog te beseffen, kwam de tollenaar oog in oog te staan met de levende God, die de harten doorgrondt en het verborgene aan het licht brengt. In deze eenvoudige mens Jezus van Nazareth heeft God de Vader zijn liefdevolle goedheid geopenbaard, die begin noch einde heeft. Wie zou niet onder de indruk zijn van zijn persoon? Wie zou zijn of haar roeping niet verstaan en zich bij hem aansluiten? Inderdaad: zij die hun hart zo volledig gegeven hebben aan een voorbijgaande wereld, dat zij Jezus, de goedheid van God in Persoon, geen blik waardig keuren.

Hier wordt het oordeel zichtbaar, waaraan allen die ooit geleefd hebben eens onderworpen zullen worden. Matteüs had zeker geen schone lei; maar niemand heeft dat, en de Farizeeën al helemaal niet. Zij achtten zichzelf vrome mensen vanwege hun gehoorzaamheid aan alle voorschriften uit de joodse wet; en bekritiseerden Jezus, omdat diens uitleg hun niet zinde. Ook de wet gaat echter voorbij; maar in Jezus, op wie zij kritiek hadden, is de goedheid van God zichtbaar waar heel de Schrift over spreekt.

Jezus’ tegenstanders mopperden op hem: *Hij eet met tollenaars en zondaars!* Maar hij wees hen zachtmoedig terecht met de woorden van de profeet Hosea: *Goedheid en ontferming gaan al het andere te boven.* Teneinde hen die zichzelf zo rechtvaardig achtten tot andere gedachten te brengen, zei hij: *Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.*

Ook de schriftgeleerden verwierpen hun Messias. Zij waren besneden op de achtste dag zoals de wet het voorschrijft; maar met al hun kennis beseften zij niet dat het uiterlijke teken verwijst naar het innerlijk leven. *De werkelijke besnijdenis is er een van het hart, en geestelijk*, zal de apostel later schrijven. Deze leraren van het volk kenden de psalmen en profeten uit 't hoofd; maar hadden in hun zelfgenoegzaamheid geen oor voor de steeds herhaalde oproep tot bekering. David heeft met betrekking tot hen gebeden: *God, U vraagt geen blinde gehoorzaamheid; in louter plichtsbetrachting hebt U geen welgevallen. Een verbroken geest en een berouwvol hart: God, die offers wijst U niet af.*

Profetieën zullen eens afgedaan hebben. Maar hij, wiens komst door alle profeten is voorspeld, heeft het onvergankelijke leven geopenbaard. Matteüs voelde zich hierdoor aangetrokken; en Jezus, die dit geloof in hem zag, beloonde het met de oproep: *Volg mij*. Christenen groeien in dit geloof door in al hun ondernemen, in hun spreken en hun zwijgen zijn wil te zoeken. Zij nemen kennis van de levens van de heiligen; en volgen hen na door van alles afstand te nemen wat hun verhindert op de Zoon van God te gaan gelijken.

Evenals zijn Heer heeft Matteüs zijn leven gegeven om de wereld tot God terug te voeren. Volgens de overlevering is hij na de eerste Pinksterdag van de kerk naar Ethiopië getrokken om het evangelie te verkondigen; en heeft hij hier als martelaar het leven gelaten.

Rom 2,29; ps 51,18v

* * *

Hoort God mij wel?

“Als ik bid gebeurt er niks; en wat ik vraag krijg ik niet. Hoort God mij wel?” Christenen bij wie het geloof nog niet volwassen is, spreken als deze vormselleerling. *Zij hebben nog melk nodig*, schrijft de apostel, *zij kunnen geen vast voedsel verdragen*. De vraag komt immers hierop neer, of God zich wel om de mensen bekommert. Maar zou Hij die van hen houdt, veel meer nog dan ouders van hun kinderen, niet voortdurend met zijn aandacht bij hen zijn? Als bewijs hiervan heeft Hij Jezus gezonden om aan allen zijn liefde te openbaren, teneinde hen te redden uit het bederf in deze wereld dat leidt naar de dood.

God luistert werkelijk naar zijn kinderen. Hij weet al wat zij gaan zeggen, nog vóór zij Hem vragen; maar Hij verhoort hun gebeden vaak anders dan zij zelf willen. Zij bidden om gezondheid; maar tegelijkertijd weten zij dat zij niet altijd zullen blijven leven. Wie zou dat ook willen, in deze chaotische wereld waar het kwaad eerder toe dan af lijkt te nemen? Hij verhoort elk gebed dat de intentie heeft: *Uw wil geschiede*. Allen die zo bidden, zullen leren hoe God hun verhoort; en hoe Hij hen gelukkig maakt, als zij door zijn Geest met Hem leren leven zoals de engelen in de hemel.

De moderne mens heeft het geloof in God en zijn hemelse leger verloren. Toch spelen engelen voor ieder die hier ontvankelijk voor is een belangrijke rol in het leven. Toen ik eens 's middags thuiskwam en op de koelkast een wijnfles zag staan met slechts enkele centimeters vloeistof erin, wilde ik de fles al aan de mond zetten, toen mijn beschermengel sprak: "Niet doen, dat is gulzigheid". Gelukkig liet ik me gezeggen, want het vermeende staartje wijn bleek volgens het op de achterzijde geplakte etiket 30% superol te zijn: een dodelijke concentratie waterstofperoxide.

Als christenen later terugblikken, zullen zij het beamen: "Hoe moeilijk het soms ook was, God was ons steeds nabij". Niet alleen draagt Hij hen tijdens dit vergankelijke bestaan, maar Hij opent de ogen voor een leven met Hem, de dood voorbij. Het gebed doet de angst voor de dood overwinnen en de betrekkelijkheid van het bestaande inzien. Niet dat zij op alle vragen een antwoord hebben; maar zij twijfelen niet aan Hem, die wil dat alle mensen behouden worden.

Nog duurt tijd van genade, waarin ieder zijn of haar leven kan beteren – tot de dag van het oordeel komt, waarop allen die Hem liefhebben het Rijk van de hemel zullen binnengaan.

Heb 5,12; Joh 3,16; Mt 6,10; 26,39; Ik geloof p 15; gen 3,4

* * *

troost

Mevrouw S. heeft de kerk verlaten. Zij geeft hier de volgende reden voor: “Mijn vriendinnetje Tina is vroeger door een auto overreden. Zij was 12 jaar oud. “Hoe kan God dat nou doen??” vroeg ik aan de mensen van onze kerk. Zij vertelden me dat het in de hemel heel fijn was. Het leek wel of zij wilden zeggen: “Wees maar blij voor haar”. Maar ik was erg verdrietig, hoe kon ik blij zijn? Ook zeiden ze: “God heeft met alles een bedoeling”. Maar zou Hij dan echt die auto op Tina afgestuurd hebben? Ik was erg teleurgesteld; en ik dacht: “Dan is God dus helemaal geen zorgzame Vader voor ons”.

Hoe kunnen kerkgangers met zulke woorden komen? Zij belijden met de mond: *Ik geloof in de heilige Geest*; maar als 't nodig is roepen zij Hem niet aan: “God, wat moet ik zeggen?” Hoe kunnen zij die het gebed verwaarlozen weten hoe zij moeten spreken en wanneer beter kunnen zwijgen? Het akelige misverstand dat God de schuld zou zijn van auto-ongelukken, vliegtuigrampen en al die andere ongevallen die de moderne technologie met zich meebrengt, houdt fundamentalistische christenen in de ban. Allen die God liefhebben weten wel beter. Jezus zegt hierover: *Denken jullie dat de achttien die gedood werden toen de toren te Siloam op hen viel alleen schuldig waren, en alle anderen niet? Volstrekt niet; maar als je niet tot bekering komt, zul je allen eveneens omkomen.*

Zou God de productie van auto's onmogelijk moeten maken? Of zou Hij op de rem moeten trappen, iedere keer als een ongeluk dreigt? Zou Hij bij een mankement aan een vliegtuig het toestel naar de luchthaven moeten dragen? Het onderhoud zou al snel verwaarloosd worden. Iedereen voelt wel aan dat God niet de aanstichter is van al dit menselijk falen. Wat Hij wel doet, is de mensen een beschermengel meegeven. En christenen die naar hem luisteren, zullen minder gauw risico's nemen.

Ontzag voor God is het begin van wijsheid. Waar Hij afwezig is, onderscheidt een kerkelijke gemeenschap zich niet meer van de omringende wereld. In een visioen van Johannes spreekt Jezus hier de kerk van Sardes op aan: *Je hebt de naam dat je leeft, maar je bent dood; en: Kom tot inkeer, je weet immers niet wanneer ik zal komen.* Woorden die zij maar beter serieus kunnen nemen, want op de dag van zijn komst zal het hiervoor te laat zijn .

Zou God de ouders van Tina niet verhoren als zij tot Hem riepen? Het verdriet om het verlies van hun dochtertje moet er wel zijn, dat zal Hij niet wegnemen; maar Hij kan hun wel helpen het te dragen. Zijn ogen gaan over geheel deze droevige wereld die zich van Hem afwendt, om allen die van Hem hun hulp verwachten als zijn eigen kinderen bij te staan.

De jonge joodse vrouw Etty Hillesum, met haar ouders en twee broers in Auschwitz vergast, schreef in haar dagboek, dat jaren na de oorlog is ontdekt en uitgegeven onder de titel 'het verstoorde leven': *Er vallen van minuut tot minuut meer wensen en verlangens en gebondenheid aan anderen van me af. Ik ben bereid tot alles, tot iedere plek op deze aarde waar God me zenden zal. Ik ben bereid tot in iedere situatie en tot de dood te getuigen dat dit leven schoon en zinrijk is; en dat het niet aan God ligt dat het is zoals het nu is, maar aan ons.*

Vele andere slachtoffers van de holocaust hebben God om hulp geroepen; en met Etty getuigd van een liefdevolle, goede God, die hun in noodlottige omstandigheden zo duidelijk nabij was. Uit hun biografieën valt op te maken dat hun geloof groeide naarmate het lijden toenam. De volharding wordt rijk beloond, zoals de apostel leert: *Geloof door geloof*. Dat betekent niet dat het verdriet om alle onrecht en wreedheden werd weggenomen, evenmin als het verdriet om de vele ziektes en ongelukken die mensen kunnen overkomen: daar krijgt iedereen in deze voorbijgaande wereld zijn of haar deel van.

Mevrouw S heeft het verdriet om haar vroegere vriendinnetje een plaats gegeven en ermee leren leven; maar ze is het niet kwijt. Wel is het voor haar te hopen dat ze haar geloof heeft teruggevonden; en hier haar troost uit heeft geput. Weliswaar misbruikt de mens de hem of haar gegeven vrijheid, met alle gevolgen van dien; maar God zal in het oordeel het tij ten goede doen keren, ten gunste van allen die Hem liefhebben.

spr 1,7; Lc 11,9-13; spr 1,7; openb 3,1-6; 14-21; *de ogen van de ziel* p 283,6; Lc 13,1vv

* * *

Twee-eenheid

Mijn kapper in Ghana, waar ik destijds wiskundeles gaf, was een moslim die open stond voor dialoog. Hij had mij zijn laken nog niet omgeknoopt, of hij viel al met de deur in huis: “Christenen hebben drie goden hè?”. De vraag overviel me. Ik geloofde wel dat Jezus God heeft doen kennen door de Geest die in Hem woonde; maar om de Drie-eenheid aan een moslim te verklaren Een pater die les gaf op een basisschool, streek drie lucifers af en bracht de vlammetjes samen: “Kijk, drie vlammen worden één. Zo zijn de Vader en de Zoon en de heilige Geest ook één.” De kinderen vonden het leuk; maar of ze hier veel wijzer van werden? Dit beeld doet geen recht aan de Drie-eenheid; want de Vader is meer dan de Zoon.

De uitleg van de Drie-eenheid begint met de vraag: Wie is Jezus? De profeet Jesaja had hem aangekondigd als *Immanuël*, dat is: *God-met-ons*. Dezelfde naam heeft Jozef in de droom van een engel gehoord. Jezus heeft het zijn leerlingen voorgehouden: *Ik en de Vader, wij zijn één*; en ook: *De Vader is meer dan ik*. Een kopje water, uit de oceaan genomen, bevat hetzelfde water. Zo mag Jezus, uit God voortgekomen, als God worden aanbeden. Zolang deze Twee-eenheid niet duidelijk is en hieraan wordt getwijfeld, heeft het geen zin over de Drie-eenheid te spreken.

Christenen die Jezus liefhebben, hebben met deze *Twee-eenheid* geen moeite. Beide zijn zij God, maar er zijn geen twee goden. Op dezelfde wijze laat de Drie-eenheid zich gemakkelijk verstaan. Toen Jezus zijn leerlingen voorbereidde op zijn vertrek uit deze wereld, troostte hij hun met de belofte van een Helper: *de Geest van de waarheid. Hij blijft bij jullie en zal in jullie zijn*.

Zoals Jezus, uit God voortgekomen, als God-met-ons mag worden aanbeden, zo mag dus zijn Geest als God-in-ons worden gezien. Welk een heerlijkheid! Daarom sluiten christenen hun gebeden af in de naam van God: *de Vader, de Zoon en de heilige Geest*.

Jes 7,14; Mt 1,18-23; Joh 10,30; 14,28; 16,13-15; 1Joh 1,1-4

* * *

mystiek

Een leger verloren lopende mensen, onwetend over de nabijheid van een liefdevolle God, is op zoek naar een basis voor hun bestaan. Christenen beseffen dat hun Schepper dichterbij is dan zij kunnen denken of dromen. Zo lief heeft Hij de wereld, dat Hij in Jezus als mens met de mensen zijn wezen ten volle heeft geopenbaard. Tot in de dood heeft Hij zijn Zoon overgegeven, opdat het tot de mensen door zou dringen dat zijn verblijf niet hoog en ver is; maar dat Hij elk mensenhart als woning begeert.

Jezus zegt: *Ik sta aan de deur en ik klop*. Hij wacht op het antwoord: “Kom binnen, mijn Geliefde”. Hij wordt niet moe van het kloppen, als christenen hem steeds opnieuw vergeten om hun eigen verlangens na te jagen; en zo al doende schuld op zich laden. In liefde voor allen is hij steeds weer bereid te vergeven wat zonder hem is gedaan. Het enige wat hij vraagt is wederliefde. Deze verborgen omgang met God wordt ‘mystiek’ genoemd. Buiten de kerk denkt men hierbij aan allerlei bovennatuurlijke gewaarwordingen. Voor christenen betekent dit de directe kennis van Gods aanwezigheid; soms bevestigd door de ervaring hiervan. Volwassen gelovigen hebben dit laatste niet nodig. Als zij in vervoering komen, danken zij God des te meer voor zijn aanwezigheid, die zij ook in tijden van beproeving zonder te twijfelen met het verstand blijven beamen. Zij leven in voortdurende vereniging met Jezus.

De bijzondere beleving van het geloof mag nooit een doel op zich worden, zoals bij de sektes het geval is. Christenen die het hart bij God hebben en niet bij zichzelf, leven in het vaste vertrouwen op Hem, die zij innerlijk aanschouwen door zijn Geest, die de harten bewoont van allen die Hem onverdeeld zijn toegewijd.

Christelijke mystiek heeft dus niets van doen met ‘kosmische ervaringen’: het gevoel van eenwording met al het zijnde, dat men soms krijgt na gebruik van ‘bewustzijnsverruimende middelen’. God staat hier geheel buiten. De aandacht voor deze drugs wordt voort uit het verlangen om eventjes verlost te zijn van de zwaarte van dit leven, dat toch eigenlijk een mysterie is. Christenen die God dagelijks zoeken in vaste tijden van gebed, zullen ervaren dat Jezus deze last op zich heeft genomen.

Joh 3,16; Jes 57,15; openb 3,20; Gal 2,20

* * *

God in ons

Hebzucht en begeerte, jaloezie, wellust, eerzucht, gulzigheid, onoprechtheid en alle andere uitingen van zelfzucht die een mensenleven ontsieren: niemand die er vrij van is. Mensen van goede wil voelen het wel aan: Zo is ons leven niet bedoeld; maar zij zijn onmachtig zichzelf hieruit te verheffen. Ondanks alle inspanning lukt het maar niet hier verbetering in te brengen. “Ik ben nu eenmaal zo”, wordt dan de verzuchting. Omdat zij niet alleen in de wereld staan, dragen zij zo huns ondanks bij aan de narigheid in de samenleving.

Als er dan tegenslagen komen, als onrecht hun treft, als 't huwelijk strandt, 't werk teveel stress geeft of een ziekte zich aandient, komt de vraag naar boven: “Wat is het leven waard, dat ik dit moet doorstaan?” Als dan het bestaan zijn glans verliest, kun je proberen je last met allerlei afleiding te verlichten. Je kunt gaan drinken, blowen of pillen gaan slikken; maar zo schuif je de problemen voor je uit. Je kunt gaan reizen, maar je neemt je problemen met je mee.

Gelukkig zijn zij, die dan het geloof vinden in de Schepper van hemel en aarde - engelen en mensen - die hen allen kent bij de naam. Hij doet hun begrijpen hoe het leven is bedoeld. In Jezus, de Messias naar wie het Joodse volk eeuwenlang had uitgezien, heeft Hij zijn liefde aan de mens geopenbaard. Nederig en zachtmoedig toont hij in alle eenvoud het wezen van God. Hoewel niet meer lijfelijk aanwezig als destijds in Israël, blijft hij de mensen nabij. Allen die zijn hulp inroepen om hem te kunnen volgen, gaan de leiding ervaren van zijn Geest. *Ja, Hij luistert werkelijk naar mij!* zegt David verwonderd.

Dit betekent de groeiende zekerheid dat de mensen God ter harte gaan. Zijn kinderen leren als nieuwe mensen te leven naar zijn bedoeling. Wie dagelijks de strijd aangaat om Hem alleen te dienen, zal zich steeds meer gaan verheugen in het wonder van zijn aanwezigheid, naar het woord van de profeet: *Hij woont niet hoog en ver, maar in elk eenvoudig en vriendelijk mensenhart.*

Mt 1,23; ps 16; Jes 57,15

* * *

muziek

“Geniale muziek kan je niet kraken”, aldus een dirigent, die zich in de tijd vóór Pasen ging wagen aan de Johannes Passion van Bach. Die muziek kan je niet naar je hand zetten, bedoelde hij. “Bach was een gelovig mens”, zei de verslaggever; “gelooft u ook in God?” Een terechte vraag, want Bach werd geïnspireerd door zijn geloof. Maar het vreemde antwoord luidde: “Nee, ik geloof in Bach, niet in God”. Welnu, dan mag deze dirigent wel in de componist geloven – en wie erkent niet diens genialiteit – maar desondanks zal de uitvoering tekort schieten. Technisch zal alles kloppen en zullen er geen valse noten klinken; maar als de musici niet geïnspireerd worden door het geloof van Bach, komt de muziek niet tot het leven dat Bach voorvoelde; en dat dit huidige bestaan overstijgt.

Christenen kennen iets van dit nieuwe leven dat geen einde neemt. Zij aanbidden hun Schepper die dit in Jezus heeft geopenbaard. Wie kan het alles overheersende wonder ooit bevatten van de mens geworden God, die niet vlucht voor het kwaad, maar zich overgeeft in de handen van onrechtvaardigen, bedacht op eigen eer? Een dirigent die niet openstaat voor de grootsheid van het verhaal van Jezus’ lijden en sterven dat in de Johannes passion wordt bezongen, is niet waardig om voorin de kerk van Christus te gaan staan en dit oratorium ten gehore te brengen. “Ik let op de noten, niet op de woorden”, zei eens een lid van een kerkkoor. Een dirigent die zijn koor niet bij de inhoud betreft, brengt een uitvoering tot stand waar je niet warm of koud van wordt.

Drie oude monniken die elke avond samen de vespers zongen, kregen op een keer bezoek van een engel die zo prachtig helder zong, dat zij beschaamd hun mond hielden; en de volgende dag hun gebeden gewoon zeiden. Toen zij aan het einde hiervan waren gekomen, verscheen dezelfde engel weer en vroeg: “Waarom hebben jullie niet gezongen? We zaten er in de hemel elke avond naar te luisteren”. Zouden die engelen ook geluisterd hebben naar de bedoelde uitvoering van de Johannes Passion? Ik denk het niet; want de dirigent kon de muziek niet kraken.

Joh 18,4-9

* * *

innerlijk leven

Zocht je maar net zo hard naar medicijn voor de ziel als naar geneesmiddelen voor het lichaam! “ Deze woorden van de kerkvader Ambrosius kwamen mij in gedachte, toen ik op een avond bij de bushalte met een man in gesprek kwam over het raadsel van het leven. “Er is een hoop rotzooi”, zei hij; “probeer er ondanks dat maar zoveel mogelijk van te genieten, want voor je het weet is het over en uit”. “En daarna?” vroeg ik hem. “Daarna niks meer”, was zijn antwoord; “dood is dood en daarmee uit”. “Als de mensen net zoveel zorgen aan hun ziel zouden besteden als aan hun lichaam, zou de wereld er heel wat beter uitzien”, probeerde ik. “De ziel bestaat niet”, was zijn stellige mening; “dat is een verzinsel van dominees”. Klaarblijkelijk was hij protestants opgevoed; en was dat niet vlekkeloos verlopen. “Dat klinkt niet echt vriendelijk”, zei ik. “Nee”, zei hij, “dat is het ook niet. Ik heb een hoop ellende aan de godsdienst beleefd, de details wil ik u graag besparen”. “En toen hebt u het kind maar met het badwater weggedaan?” vroeg ik. Verwonderd keek hij me aan: “Wilt u mij soms bekeren?”

Iemand willen bekeren, dat is ‘not done’; dus ik lachte en zei: “Nou, als dat zou kunnen ...”. Hij lachte met mij mee en zei: “Dan moet er een wonder gebeuren”. Op dat moment gebeurde er een wondertje. Er stopte een lichtblauwe auto. “Kijk, mijn buurman!” riep hij. Zo werd hij naar zijn woonplaats gebracht; en ik naar het stationnetje daar, om mijn reis voort te zetten.

In de rust van de trein gingen mijn gedachten verder op dit gesprek. Het was weliswaar niets nieuws, maar het verbaast toch elke keer weer dat denkende mensen het bestaan kunnen ontkennen van de ziel, waarbinnen het denken zich afspeelt. Dit innerlijk van de mens is geestelijk, je kunt het niet aanraken zoals het lichaam. Des te beter kun je het voelen of ervaren, zoals bijvoorbeeld door iemand die verliefd is. Niet alleen verliefdheid, maar ook moeite en zorg tekenen zich af op het gelaat. De gesteldheid van de ziel is op de gezichten af te lezen. De kwelling van de pijn van binnen kan ondraaglijker zijn dan de pijn waarmee het lichaam soms opspeelt. Mensen in een depressie zullen dit direct beamen. Er is hiertegen geen andere remedie dan de liefde.

De liefde is uit God. Zij heeft haar plaats in de ziel en is gericht op de ander en niet op de eigen persoon. Zij komt niet voort uit de hersens of uit het verstand; en zij raakt niet op. Als iemand gaat beseffen dat de Schepper in eigen Persoon hem of haar tot zijn woning maakt, wordt het wonder van het leven duidelijk. Zo hebben de eerste mensen in het paradijs gewoond! Christenen die openstaan voor zijn Geest, zullen Hem in de wereld zichtbaar maken. De moeilijkheid is dat de wereld meer en meer afglijdt naar materialisme; en de ziel wordt verwaarloosd.

Het vlees strijdt tegen de geest, schrijft Paulus aan de christenen van de eerste kerk te Rome. De apostel bedoelt de begeerte van het lichaam, die dermate overheersend kan zijn, dat elk geestelijk leven hierdoor wordt gesmoord. Hoe kan God wonen in een mens, die door niets anders wordt gedreven dan door zijn of haar aardse verlangens, die steeds opnieuw moeten worden bevredigd?

Er moet vaak eerst iets ernstigs gebeuren, zoals een ongeluk of een ziekte of de dood van een geliefde, eer de levensvraag aandacht krijgt: “Wat is eigenlijk de zin van dit alles?” Deze vraag is te belangrijk om voor je uit te blijven schuiven. God ziet het; en Hij blijft innerlijk spreken tot mensen in nood. Gelukkig zijn zij, die dan een gelovige als helper ontmoeten, met hem of haar in gesprek gaan en tot bezinning komen. Als aan het einde van het leven de dood zich aandient, is hier geen tijd meer voor. De rompslomp van ziekenhuis, artsen en medicijnen en neemt alle aandacht in beslag; en uiteindelijk maakt in veel gevallen de morfine elk denken onmogelijk. Hoe zijn de mensen toch zo onverstandig dit niet te voorzien?

Laurens Justiniani (1381 – 1455) schreef aan de christenen van zijn bisdom Venetië: *De gelovige ziel verzwakt niet bij zwaar werk, zij verbleekt niet bij ziekte, verwelkt niet door ouderdom en kwijnt niet weg in de dood. Het is dus wel roekeloos je liefde te geven aan iets in deze wereld, tenzij je het waardeert als iets dat je door de bruidegom (Christus) ten dienste wordt gesteld als een weldaad van de Heer.*

* * *

hemelvaart

Het hoofd van een openbare school vond dat zijn kinderen iets over de Bijbel moesten weten; en vroeg mij om hier eens per week in de hoogste klas over te komen vertellen. Die lessen bleken niet overbodig. Velen van hen kenden zelfs het kerstverhaal niet, laat staan de gebeurtenissen die worden herdacht met Pasen, Hemelvaart en Pinksteren. De namen van Jezus en Maria hadden zij wel eens gehoord, maar de apostelen Petrus en Paulus waren onbekenden voor hen; en waar ‘vader Abraham’ op sloeg wisten zij niet. Hoe snel is het geloof uit de samenleving verdwenen!

Op de dag voor Hemelvaart vertelde ik het verhaal van de apostelen die Jezus nastaarden toen hij opsteeg, totdat een wolk zich aan hun ogen onttrok. De kinderen reageerden onbevangen: “Dat kan toch niet!” “Maar zoiets zuig je toch niet uit je duim?” vroeg een meisje op de voorste bank verwonderd. En een jongen, die altijd een beetje dwars was, reageerde: “Bij ons thuis zeggen ze dat het allemaal onzin is”. “Gelooft u ‘t zelf?” wilden de kinderen weten. Op mijn wedervraag: “Wat denken jullie?” was de reactie unaniem: “Ja, als u het niet gelooft”. Wat doet u hier dan? bedoelden ze. Ik moest achter mijn boodschap staan; maar voor hen lag de beslissing nog open.

De belangstelling was gewekt; en ik kon uitleggen waar die wolk voor nodig was: zou Jezus dan als een stipje in de hoogte moeten verdwijnen? De kinderen begrepen wel dat God, als Hij bestaat, niet ergens hoog in de lucht zweeft. De hemel wordt geassocieerd met geluk; en dat is niet hoog en ver: het gaat over ‘t innerlijk van de mens. De wereld jaagt naar mooie kleren en lekker eten; maar intussen beseffen de meeste mensen wel dat ‘t ware geluk niet is gelegen in vergankelijke dingen. Maar waarin dan wel?

In deze wereld zonder God groeit de jeugd op zonder enige geestelijke basis. Drie van de kinderen in de klas waar ik les gaf hadden last van stemmen in hun hoofd. Ik hoop dat zij uit al die bijbelverhalen hebben overhouden dat God hen liefheeft; en hun in Jezus heel nabij is gekomen. Kinderen van elf, twaalf jaar oud kunnen dit geloof ervaren als een geluksgevoel, dat zij zich de rest van hun leven als iets kostbaars herinneren.

hand 1,6-11

* * *

samenwonen

Ludo, een gemeenschapsmens, haalde zijn inspiratie bij de soefi's (liberale moslims, die alle godsdiensten gelijkwaardig achten). Hij praatte hier zoveel over, dat het zijn vrouw, die hier niets in zag, tenslotte teveel is geworden. Na zijn scheiding zocht hij een plaats om te wonen en zijn kinderen te kunnen ontvangen; maar hij voelde niets voor de anonimiteit van een flat. Zijn zoektocht werd beloond met een appartement in een samen-wonen-huis met twintig eenheden, dat nog in aanbouw was. Hier verwachtte hij wat gezelligheid te vinden. Toch is hij hierin op den duur teleurgesteld geraakt.

Aanvankelijk waren er veel gezamenlijke activiteiten om het complex bewoonbaar te maken en het erf in te richten. Maar toen de bewoners hun nieuwe woningen eenmaal hadden betrokken, bleken de meesten van hen het te druk te hebben voor de gezelligheid waar hij naar verlangde. Tot zijn onvrede namen de meesten van hen geen verantwoording voor verdere verfraaiing en het noodzakelijke onderhoud. Het werk werd steeds door dezelfde paar mensen gedaan, de gemeenschapsruimte werd weinig benut en de tuin werd verwaarloosd. Uiteindelijk heeft Ludo zich teleurgesteld teruggetrokken. Klaarblijkelijk had hij bij de Soefi's niet geleerd wat er in de mens is.

Met twintig andere bewoners zou dit project zich niet anders hebben ontwikkeld. De mens stelt nu eenmaal de eigen belangen voorop. De zelfverloochening die Jezus als voorwaarde stelt om hem te kunnen volgen, is als levensbeschouwing volstrekt uniek – en in feite op eigen kracht te hoog gegrepen. Wie dit toch probeert te doen loopt uiteindelijk hopeloos vast; en blijft met de brokken zitten.

Vincent van Gogh heeft dit moeten ervaren, toen hij na zijn studie werd aangesteld als hulppredikant onder de mijnwerkers van de Borinage. De bittere armoede hier en zijn onmacht er iets aan te veranderen maakte hem depressief. Ook de Franse filosofe Simone Weil, die vol idealisme als arbeidster ging werken in de Renault-fabrieken, heeft dit niet volgehouden. Volkomen opgebrand is zij naar haar ouders teruggekeerd.

De kerkleraar Cyrillus (5^e eeuw) schreef hierover: *De menselijke geest is zwak; en heeft hulp van boven nodig om de moeilijkheden op de levensweg in vertrouwen onder ogen te kunnen zien. Dat is wat onze Verlosser leert, als Hij zegt dat wij zonder Hem niets kunnen doen.* St Prosper van Aquitaine voegt hieraan toe: *De Zoon van God is verschenen om de werken van de duivel teniet te doen. De mens moet strijd leveren tegen hem die hem eens verslagen heeft; en zal daarom niet op eigen kracht vertrouwen.* Paulus belijdt het zo: *Ik ben tot alles in staat, dankzij Hem die mij de kracht daartoe geeft.*

Christenen die ernst maken met hun geloof moeten door deze fase heen, waarin zij tot de erkenning van de eigen onmacht komen. Zo leren zij op Gods genade te vertrouwen; en te roepen: "Help mij, Heer, om het goede te doen. Ik wil het wel, maar het lukt mij niet". *De goede wil ligt binnen mijn bereik, maar niet de goede daad*, schrijft de apostel; en: *Ik doe niet het goede dat ik wil, maar het verkeerde wat ik niet wil, dat doe ik*; en ook: *Wie zal mij redden uit dit bestaan dat naar de dood voert? God zij dank voor Jesus Christus onze Heer!* Dit is het begin van een daadwerkelijk gelovig leven. Koning David heeft dit ervaren; en gebeden: *Leid mij op de rots die te hoog is voor mij.* Paulus leert: *Die Rots is Christus, die met ons meetrekt.*

Zo ver als de hemel is boven de aarde, zo ver is Jezus verheven boven het voorbeeld waar velen – en zelfs theologen - hem voor houden. Welk een fatale misvatting! Niemand dan hij alleen is in staat zoekende mensen te verheffen boven een leven van 'eerst ik en dan jij', een leven dat wordt beheerst door eigenbelang.

Eén en al liefde, heeft Jezus zich in volkomen zelfverloochening gegeven aan een wereld die door onmacht is bevangen. Aan gelovigen doet hij zich kennen als God-met-ons, *die hun de macht geeft als kinderen van God te leven.* Zij gaan het mysterie ervaren: Christus in mij en in allen die hem liefhebben. Hij brengt mensen bijeen op een wijze zoals Ludo 't zo graag had gewild.

Lc 14,26v; 1Kor 10,1-5; Joh 1-12; 15,5; Fil 4,13; *de ogen van de ziel* p 91.8

* * *

Waarom ben je zo bang?

Bij storm en ontij zoeken de mensen een veilig onderkomen; maar waar moet je heen als het van binnen begint te stormen? Als je wordt bedrogen, bestolen of vernederd, als je wordt bestookt door woede en kwade gedachten, of overmeesterd door neerslachtigheid, hoe kun je dan innerlijk vrede vinden? Als in een moeilijke periode zelfs de verleiding zich aandient een eind aan het leven te maken, waar vind je dan de kracht om hier niet op in te gaan? De hulp van buiten is beperkt. Gelukkig zijn zij die dan hun toevlucht zoeken bij God. In onuitsprekelijke liefde buigt Hij zich neer tot allen die in nood tot Hem roepen.

Toen Jezus eens met zijn leerlingen het meer van Galilea overstak en hij voorin de boot lag te slapen, sloeg het weer om en wakkerde de wind sterk aan, tot de golven over de boot sloegen. De apostelen raakten in paniek, schudden hem wakker en riepen: *Heer, we vergaan!* Maar Jezus wees hen terecht en zei: *Waarom zijn jullie zo bang?* Hij stond op en bracht de wind en de golven tot bedaren.

Het geloof in Christus heeft tijd nodig om volwassen te worden. De leerlingen hadden gezien hoe Jezus zieken genas, blinden deed zien en een dode opwekte. Hoe zijn zij nu dan zo bang te vergaan, zolang zij hem bij zich hebben? Eén met de Vader bewees hij op het meer zijn macht over de schepping; maar zij hadden nog niet begrepen dat zij in deze mens God in hun midden hadden. Bij dit wonder begint het hun te dagen; en vragen zij zich af: *Wie is hij toch?*

Christenen zijn zo gelukkig het antwoord op deze vraag te kennen. Als mens met de mensen heeft Jezus hun leven gedeeld; en als God met ons heeft hij de storm gestild. Het scheepje van zijn leerlingen zal niet vergaan; want onder alle omstandigheden is Hij hun nabij. Door ziekte en dood heen voert Hij hen naar Gods eeuwige Rijk. Dit is de belofte waar christenen vast op vertrouwen. Wat zou hun innerlijke rust nog kunnen verstoren?

Lc 8,22-25; 5,24; 7,14.21

* * *

bang voor het niets

“Ik kreeg te horen dat de tumor terug was”, vertelde een kankerpatiënt; “sindsdien leef ik in een nachtmerrie: hoelang heb ik dan nog?” “Ik ben bang”, zei hij, “bang voor het niets. Ik vind het een heel eng idee dat alles ophoudt. Dat het voorbij is.” Had deze man als negentigjarige en helder van geest op sterven gelegen, dan zou hij dezelfde angst hebben gehad. Anderen zijn bang voor het onbekende ‘iets’ na de dood, “want, zeggen zij: “niemand is ooit teruggekomen om erover te vertellen”. Zij drijven mee met de geest van de tijd, waarin de menswording van God niet meer serieus wordt genomen.

Het evangelie van Jezus’ dood en verrijzenis en zijn verschijning aan de vrouwen die hem volgden, aan de apostelen en aan vele anderen: het wordt niet meer de moeite waard geacht om over na te denken. Wat blijft is het gevoel dat dit leven niet onbelangrijk is voor ‘het iets’ hierna. “Ik heb niemand kwaad gedaan, dus dan zal ’t wel goed komen”, zo denkt men. Onuitgesproken houdt deze mening het vermoeden in van een komend oordeel, waarover verder niet wordt nagedacht. Moet er eerst een ramp gebeuren eer men tot bezinning komt? Als het levenseinde nadert, is het vaak te laat om hierin duidelijkheid te krijgen.

Bij een ziekte van het lichaam wordt de dokter geroepen; maar de pastor is buiten beeld geraakt. Alle hoop is gevestigd op de medische wetenschap, waardoor het leven nog wat gerekt kan worden. Als dan de dood in zicht komt, wie zal hem of haar dan vertellen dat dit niet het laatste woord hoeft te zijn? Zo moeten de stervenden in angstige onzekerheid hun laatste dagen door komen, met morfine als enige troost. Gezegend zijn zij, die op hun sterfbed hun leven vol vertrouwen in Gods handen kunnen leggen.

De Armeense dichter en kerkleraar Gregorius van Narek (elfde eeuw), verheugt zich in de genezing van zijn ziel:

Ik zocht mijn toevlucht bij U.

Nu ben ik, de gebrokene, hersteld. (...)

Verdorven door dierlijk genot vond ik de hemel.

Tot twee keer toe verward in schandalen vond ik redding.

Gebonden door de zonde vond ik de belofte van vrede.

* * *

twee pillen

“Als ik dement wordt, dan wil ik niet meer leven, geef mij dan maar de pil”. Iedereen begrijpt wat de spreker bedoelt. Er zijn duizenden verschillende pillen, alle ontwikkeld om het lichaam te helen. De twee pillen die beide aangeduid worden met ‘de pil’, zijn bestemd om nieuw leven te voorkomen, of om oud leven te beëindigen.

Dit is kenmerkend voor de tijd waarin we leven, een tijd waarin alles draait om dit vergankelijke bestaan; en er geen plaats meer is voor het geloof in een liefdevolle God. Daardoor verliest het leven een dimensie die op geen enkele manier goed te maken is. Zelfs de oude Grieken en Germanen met hun vele goden waren in zekere zin nog beter af, met de hoop op een voortbestaan na die luttele jaren die ons op aarde zijn geschonken.

Na de komst van Jezus en de verbreiding van het christendom hebben Wodan, Fria en Donar en ook Zeus met zijn godenleger op de Olympus het veld moeten ruimen voor het christendom, dat eeuwenlang de westerse wereld heeft beheerst. In de huidige tijd echter heeft het overgrote deel van de mensen God de rug toegekeerd, om plaats te maken voor ... ja, voor wat? Wat kwam er anders voor in de plaats dan een schaamteloos materialisme?

Dit maakt het er voor christenen niet gemakkelijker op. In de openbare ruimte wordt niet meer gebeden, in de gesprekken wordt het geloof gemeden alsof het een ziekte betreft en wordt de naam Jezus niet meer genoemd, alsof hij een lepralijder is. Deze afkeer wordt nog versterkt door sektarische christenen met hun opgewonden bijeenkomsten.

Nu het christendom in de samenleving geen rol van betekenis meer speelt, ligt voor christenen de verleiding op de loer om mee te gaan met alle afleiding die de wereld biedt. Gebed en bezinning - voorwaarden voor een levend geloof - krijgen hierdoor minder aandacht. Dit is een sluipend proces, waardoor het geloof naar de achtergrond schuift. Het wordt oppervlakkig; en God wordt niet meer geraadpleegd bij belangrijke beslissingen, zoals over euthanasie en geboortebeperking.

Wat is wijsheid? Een ongemotiveerd verbod lost de problemen niet op. Uiteindelijk draagt ieder de verantwoording voor zijn of haar eigen daden; en zal daarvan op de bestemde tijd rekenschap moeten afleggen.

De wereld heeft echter geen boodschap meer aan dit komende oordeel, of heeft er zelfs in het geheel geen weet meer van. Zelfs christenen verkeren soms in de mening dat er geen oordeel komt; “Want”, zeggen ze, “God is zo goed, Hij zal niemand definitief veroordelen”. Hier wreekt zich eens te meer het gebrek aan catechese. Een hele generatie kerkgangers is opgegroeid zonder degelijke kennis van hun geloof, dat toch belangrijker is dan alles wat er verder nog op school wordt geleerd. Zij voelen zich onzeker over de twee pillen: hoe moeten christenen daarmee omgaan?

Als gelovige ouders hun kinderen een thuis bieden waar liefde heerst; als zij hen in geloof opvoeden en leren bidden, zullen die kinderen opgroeien tot de burgers waar de samenleving er niet genoeg van kan hebben. Zij dragen de vrede van Christus in ‘hart, verwoesten niet de natuur en verwerpen de schijnwelvaart. Van zulke gezinnen zijn er niet zoveel, dus geen angst voor overbevolking. Pil nummer één zal in deze huizen minder snel gevonden worden. *Moge God jullie talrijk maken*, zo luidt de psalm; *en jullie met je kinderen zegenen*.

Ook pil nummer twee zal onder oprecht gelovige mensen weinig of geen afnemers vinden. God hoort hun roepen om hulp; en zal niet toestaan dat zij boven hun vermogen op de proef worden gesteld. Als zij tijdens hun verblijf in deze voorbijgaande wereld een weldaad voor hun omgeving zijn geweest, zal hun levenseinde een krachtig getuigenis zijn van Hem die zijn kinderen draagt. Het geloof in God heeft hun handel en wandel op aarde bepaald; en de hoop op eeuwig leven ontnemt aan de dood zijn afschrikking. De liefde voor Hem heeft hun al tijdens dit bestaan de voorsmaak gegeven van de vreugde van een leven met Hem, de dood voorbij.

*Ieder gaat zijn eigen weg,
zoekt zijn eigen voordeel.
Niemand die er wat van zegt,
niemand vreest uw oordeel!
Zie, als lampen in de nacht,
door de Geest van leven,
wacht zijn volk de laatste dag,
door hun God gezegend.*

pandemie

Het was wel even schrikken van de maatregelen die tegen corona werden getroffen. Die maatregelen waren er vroeger bij besmettelijke ziektes ook; maar de schaalvergroting maakt de crisis zo hevig. Als in de jaren vijftig bij een boerderij mond- en klauwzeer uitbrak, stonden daar tien of twaalf koeien in de stal; en daar stierven er soms enkelen van. Nu iedereen elke dag voor weinig geld vlees wil eten, leven de dieren in grote aantallen bij elkaar in industriële bedrijven. Als hier een besmettelijke ziekte uitbreekt, worden de dieren in de hele omgeving bij duizenden tegelijk 'geruimd'.

Deze ontwikkeling heeft de wereld er niet mooier op gemaakt. Door ruilverkaveling tussen de alsmaar groter wordende boerenbedrijven is het landschap kaal geworden en de levende natuur schrikbarend verarmd. Een wegnnet bedekt het land met asfalt en beton, waarover dagelijks miljoenen Nederland kruisen; en het zwaar vervuilende vliegverkeer vervoert miljarden mensen voor weinig geld heel de wereld over. Is het een wonder dat ziektes zich zo snel verspreiden?

Lichamelijk kwetsbare mensen zijn de eerste slachtoffers van het virus. Door de moderne techniek en door medicijnen is hun aantal de laatste tientallen jaren sterk gestegen. Onder zorgverleners is alles er op gericht het aantal sterfgevallen zo laag mogelijk te houden; dat is hun werk. Ook de politiek wordt volledig in beslag genomen door het gevecht tegen de ziekte, dat in feite een gevecht is tegen de dood. De christelijke partijen laten nauwelijks van zich horen. Kennen zij niet meer de woorden van de apostel: *Dood, waar is je overwinning? Dood, waar is je angel?*

Toch zijn er ook ouderen die liever thuis zouden blijven als ze ziek worden. Zij koesteren de hoop op het leven, waartoe Jezus de toegang heeft geopend. Zij hebben de gedachte aan de dood niet weggeduwd, maar er vrij met familie en vrienden over gesproken. Voor hen is de dood geen drama, maar een verlossing. Voor de familie betekent dit afscheid een intense kennismaking met het geloof in een goede God en leven na de dood.

1Kor 15,5

* * *

beleving

Tien dagen na Jezus' hemelvaart is de Geest neergedaald op honderdtwintig van Jezus' volgelingen, in Jeruzalem bijeen. Zij raakten in verrukking; en dankten God zo vol overgave, dat de toegestroomde menigte zich verwonderde en de mensen zich afvroegen wat hier gebeurde. Dezelfde Geest wordt tot op heden geschonken aan allen die geloven in Jezus, de mens geworden God, gekomen om hun levens te verheffen uit het onrecht en de strijd van deze wereld. Ook christenen hebben hier onder te lijden; maar - levend in de Geest van Christus - dragen zij er niet meer toe bij, integendeel. Door het eigen belang niet te achten en hen lief te hebben die vechten oor zichzelf, maken zij de wereld tot een betere plaats.

“Ik merk niets van die Geest”, zegt men soms. Maar wat wil je dan merken? Mystieke ervaringen, een opwindende beleving? *Het ongeloof vraagt naar deze tekenen*; maar Jezus' volgelingen brengen hun geloof in praktijk, ongeacht hun ervaringen, wetend dat de Geest in hen woont. Staande voor lastige beslissingen, blijven zij in gebed tot zij de juiste weg voor zich zien. Als zij opzien tegen een onderhoud vragen zij de Geest om de goede woorden; en vergeten zij Hem geen moment terwijl zij in gesprek zijn.

Christenen die ernst maken met het geloof gaan het gaandeweg beamen: “Werkelijk, God is met mij!” Hij die in het verborgene ziet, brengt de zelfzucht en eigenliefde, waar niemand vrij van is, aan 't licht; en geeft hun de kracht hier afstand van de nemen. Zo worden de woorden bewaarheid van Johannes de Doper, de laatste profeet van Israël, die Jezus aanwees en sprak: *Hij moet toenemen, ik moet minder worden*.

Bijzondere belevingen worden vooral geschonken aan christenen van wie het geloof in de kinderschoenen staat, opdat zij niet zullen bezwijken. Deze ervaring mag niet tot doel worden, zoals bij de sektes gebeurt. De opwinding die hier kunstmatig wordt opgewekt, verleidt christenen ertoe de kerk van Christus te verlaten. Bij volwassen gelovigen, die hun Heer betrekken in al hun ondernemen, wordt het geloof gaandeweg tot zeker weten en een bron van vreugde; want zij krijgen zicht op eeuwig leven.

Joh 16,13; hand 2; Mt 16,24; Lc 11,29-32; Joh 3,30

* * *

eenvoudig evangelie

Christenen verzuchten soms: “De heilige Geest zal wel een kracht zijn of zo; maar wat de Drie-eenheid is begrijpt niemand.” Zou God het echt zo moeilijk maken dan? Iedereen weet toch wat liefde is, goedheid en waarheid, rechtvaardigheid en zachtmoedigheid? Mensen van goede wil bewonderen deze dingen, waarin iedereen tekort schiet. God wil zijn volk hierover onderrichten. Dogmatische woorden als Drie-eenheid werken hierbij eerder verwarrend dan verhelderend.

God is geest, je kunt Hem niet zien; maar heel de natuur toont zijn grootheid, hoezeer de mens ook tracht aan te tonen dat Hij niet bestaat. Dat God goed is laat zich niet anders bewijzen dan door zijn Zoon, de mens geworden God. Wie Jezus liefheeft, heeft God lief; en kan innerlijk diens stem verstaan om van Hem te leren wat goed is om te doen of waar beter van kan worden afgezien. Ieder die hierin gehoorzaam is, beweegt zich naar Hem toe; en zal gaandeweg meer met Hem vertrouwd raken.

God leert zijn kinderen zichzelf niet voorop te stellen, want de zelfzucht leidt tot de dood. Hij zoekt toegang tot elk mensenhart, om zich door zijn kinderen te doen kennen. Als zij de eigen tekorten betreuren en Hem zoeken in gebed, schenkt Hij hun uitzicht op het leven met Hem, de dood voorbij. Hoe beter zij Hem gehoor geven, die tot hen spreekt in het geweten, des te meer gaat het nieuwe leven overheersen. Dit betekent geen gehoorzaamheid uit angst voor straf, maar volgzzaamheid uit liefde, geboren uit het verlangen deel te krijgen aan Hem, de liefde in Persoon.

Christenen die zich niet beperken tot de wekelijkse kerkgang maar hun Schepper dagelijks zoeken in gebed, zullen langzaamaan leren af te zien van alles wat Hem in de weg staat, als Hij toegang tot hen zoekt. Zoals Jezus wordt erkend als *God met ons*, zo mag Hij die de gelovige ziel bewoont worden genoemd *God in ons*. Wie zou willen betwijfelen of dit één en dezelfde God is? Hij is geen onpersoonlijke kracht, maar uit Hem is wel de kracht om voort te gaan op de weg van het geloof in een liefdevolle, goede God, Vader, Zoon en heilige Geest.

* * *

verpleegster of stewardess?

Wij bidden in het onze Vader: *Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel*. Anders gezegd: Laat uw wil door mij geschieden, zodat de aarde een beetje meer op de hemel gaat lijken. Dat is niet gering! Christenen bieden zich aan om met Jezus verenigd in al hun doen en laten ietsje van het hemelse leven in de wereld zichtbaar te maken, door zijn Geest die hun geschonken is

Zou Jezus christenen leren om iets te vragen dat zij onmogelijk waar kunnen maken? Zij zoeken het dikwijls in grote beslissingen, zoals beroepskeuze; en niet in de kleine dingen van het dagelijkse leven. Een meisje dat bidt: “Heer, moet ik verpleegster worden of stewardess?” zal niet direct antwoord krijgen. Maar als zij met haar gedachten bij Hem is, zal Hij haar voortdurend innerlijk doen verstaan wat goed is om te doen. Het kost dan vaak moeite om te gehoorzamen; want het betekent dat je je wil aan God moet geven.

Verpleegster of stewardess? Aan zo’n keuze gaan veel overwegingen vooraf: “Ben ik er wel geschikt voor?” of: “Waar verdien ik het meeste mee?” of: “Ik voel roeping voor de verzorging; maar het avontuur van reizen trekt me aan”. Voor gelovige mensen kan hierin geen duidelijkheid worden verkregen dan door gebed. Als hierin het verlangen voorop staat God te behagen, zal langzamerhand de zekerheid groeien wat Hij vraagt.

Deze weg tot God wordt vergeleken met de beklimming van een berg. Stap voor stap moeten de moeilijkheden worden overwonnen. Bij elke volgende stap doet God zijn kinderen verstaan wat hun in de weg staat om dichterbij tot Hem naderen. *Wie mag de berg van zijn woning bestijgen, en in zijn huis voor zijn aangezicht staan?* vroeg Koning David zich af. Zijn antwoordt luidt: *Zij die voorbeeldig leven en doen wat goed is*. De kerkvader Gregorius van Nyssa (vierde eeuw) schrijft: *Deze berg is steil en moeilijk toegankelijk. Veel mensen bereiken nauwelijks de voet ervan*.

Wie denkt op eigen kracht de weg omhoog te kunnen gaan, zal al gauw ervaren dat die berg naar de mens gesproken onbegaanbaar is. Zonder gebed zal het niet lukken. De heiligen zijn christenen hierin voorgegaan. *Zeven keer per dag breng ik U dank*, zegt David. In zijn nageslacht is Jezus geboren.

ps 15; 119,64; *de ogen van de ziel* p 164

* * *

HOOFDSTUK II

HOOP

het anker van de ziel

Los van elkaar lopen twee mensen 's nachts in het woud. Zij zijn de weg kwijt. Voor de één is de duisternis compleet. Hij legt zich er tenslotte bij neer de nacht in de open lucht te moeten doorbrengen; want iedereen weet: in het donker loop je in de rondte. De ander echter meent in de verte soms iets van licht te ontwaren. Hij geeft de moed niet op; want dit voedt de hoop de bewoonde wereld te bereiken. Het gezegde is juist: *Hoop doet leven.*

De hoop is een dragende factor waardoor het bestaan leefbaar blijft. Je voelt het: er is méér in het leven; maar wat? Wijzen tobben zich af om het te ontdekken, maar zij vinden het niet; en hun woorden verdwijnen in de vergetelheid. De vele raadgevers komen met verleidelijke 'waarheden', waar je beter niet op in kunt gaan. Als de waarheid in Christus hun onbekend is, zul je van een koude kermis thuiskomen.

Kinderen hebben nog weet van deze waarheid, waar het in 't leven om gaat; maar zij beseffen het niet. Zij bezitten nog het aangeboren vertrouwen dat alles in beginsel goed is. Als ze zo gelukkig zijn over de goede God te horen spreken, nemen ze het als vanzelfsprekend aan: Hij is het die mij leven doet. Jezus, de waarheid is Persoon, verheugt zich hierover en zegt: *Ik dank U, Vader, Heer van hemel en aarde, dat U dit verborgen hebt gehouden voor wijzen en verstandigen, maar aan kleinen geopenbaard; en op een andere plaats: Als je niet wordt als een kind, kun je het koninkrijk van God niet binnengaan.*

Ook als alles tegenzit hoeft de hoop niet te worden opgegeven. Zij is als *een anker van de ziel*. Volwassen gelovigen hebben geen angst; want God is niet hoog en ver; maar Hij zoekt elk mensenhart te bewonen. De profeet Jeremia, gevangen gezet en met de dood bedreigd, maakt het aan zoekende mensen bekend: *Ik kende geen vrede; en geluk was mij vreemd. Toch gaf ik de hoop niet op, want hieraan hield ik vast: mijn Heer is mijn bezit, al mijn hoop is gevestigd op Hem.*

Christenen hebben deze woorden uit de Bijbel nodig om niet af te wijken van hun geloof. Willen zij niet verdwalen in een woud van meningen, adviezen, kritiek en tegenwerking, dan is de discipline noodzakelijk van vaste tijden voor schriftlezing en gebed. De volharding hierin houdt hen staande in een vaak vijandige wereld, waarin beproevingen hun niet bespaard kunnen blijven. Zij hopen op het onzichtbare; en zien uit naar het heiligdom, *waar Jezus hun als voorloper is binnengegaan.*

Naarmate christenen meer liefde betonen, zullen zij Gods aanwezigheid duidelijker mogen beleven; en met des te meer ijver hun roeping gestalte geven om Christus in hun leven zichtbaar te maken. Alle heiligen, levend in genade, zijn hun hierin voorgegaan, in het bewustzijn van hun ontoereikendheid dit op eigen kracht waar te maken. Dit betekent een breuk met de opvattingen en levenswijze van hun omgeving. Door de wereld als dwazen versleten, houden zij het hart gericht op hem, door wie de hoop van Jeremia tot levende werkelijkheid is geworden. Het is beter klein te worden bevonden in de kudde van Christus, dan in de wereld te worden geëerd; en uitgesloten te zijn van de hoop op de toekomst met hem.

*Al duizenden jaren: Gods kinderen bewaren
de hoop op genade, hoe hard ook de strijd.*

*De wereld mag woeden: de Heer zal behoeden,
zijn leerlingen voeden, hen dragen altijd.*

*In leven en sterven: zijn volk zal verwerven
het loon voor hun werken van Hem die hen roept.*

*Gods volk wordt verheven, zijn Geest hun gegeven,
gelovig zij leven hun Heer tegemoet.*

Jes 57,15; klaagl 3,16;24; Mt 11,25; Mc 10,15; Heb 6,19; Rom 8,25;

liedbundel *al mijn verlangen* nr 1

* * *

Ik besta

Het overweldigende gegeven van het bestaan: het is een mysterie waarover je niet uitgedacht raakt. Zonder geestelijke basis zou ik me overgeven aan alle mogelijke afleiding, met steeds op de achtergrond de doelloosheid die me aanstaart. Ondertussen zou ik door zelfzuchtig gedrag mijn omgeving ernstig tekort doen. O, ik begrijp heel goed dat zelfs denkende mensen zich vastklampen aan de theorie die de wetenschap aanlevert: Alles is uit niets ontstaan en heeft zich toevalligerwijs ontwikkeld tot de wereld waarin we leven en zijn uitgegroeid tot de mensen die wij zijn. Een doelloze wereld dus, met een begin waar ook de geleerden geen raad mee weten. Men sluit zich af voor de dwaasheid van deze theorie, om tenminste een beetje rust te vinden van binnen.

Zij zien niet wat zij doen, die God verwerpen; nooit zullen zij 't willen begrijpen, zo leert de psalm. De mensen vergapen zich aan de wonderen van de wetenschap; en hollen hier achteraan. Het antwoord op de vraag naar het bestaan, voor geleerden verborgen, wordt aan kleinen geopenbaard. Kinderen zullen het meteen beamen: Er is een goede God, die alles heeft geschapen.

Ten gevolge van schandalen en machtsmisbruik heeft de kerk haar voorbeeldfunctie verloren. Daarbij komt dat iedereen wel aanvoelt, dat het geloof in een liefdevolle God 't leven zou veranderen. Je zou zoveel moeten opgeven waaraan je gehecht bent; en onrecht en vernedering in liefde voor je belagers geduldig moeten verdragen – en wie is hiertoe bereid? Wie wil het oude leventje opgeven van 'eerst ik, dan jij?' En dat botst met de omgeving.

Zo blijft de wereld *een diepte vol getier*, waar het evangelie nauwelijks doordringt. Zij tasten als blinden langs de wand, die het bestaan van God ontkennen; maar voor allen die in goedheid en liefde de onvergankelijke basis van dit bestaan ervaren, is er hoop. Die goedheid is gebonden aan een persoon: aan Jezus, door de wereld als een bedrieger verworpen en terechtgesteld; maar voor allen die hem liefhebben de vernieuwer van een uitzichtloos verblijf op onze aarde. Christenen zullen met zijn hulp de twijfel overwinnen; en verlangend achter hem komen.

ps 82; Mt 11,25; ps 40

* * *

afscheid

Een vrouw die geregeld haar oude moeder in het verpleeghuis bezocht, werd na het uitbreken van de coronaziekte niet meer toegelaten. Pas zes weken later, toen moeder op sterven lag, mocht ze haar even bezoeken. Met een spatbril op, een chirurgisch masker voor, plastic hoesjes om de schoenen en handschoenen aan zat ze bij het sterfbed van haar moeder, die al versuft was door de morfine. “Het ergste vond ik die handschoenen, dat ik haar hand niet kon voelen”, vertelde ze. Enige uren later werd ze thuis opgebeld dat moeder was overleden.

Een wereld waarin oude en zieke mensen in een verzorgingshuis bijeengebracht hun laatste jaren moeten doorbrengen, van familie en vrienden verwijderd, op een plaats waar het gebruik van morfine bij het naderende einde meer regel dan uitzondering is; en waar bij een epidemie als in 2020 draconische maatregelen nodig zijn: die wereld is ver van Gods bedoeling met de mensen verwijderd.

Gedurende de crisis wordt het openbare leven bepaald door de angst voor ziekte en dood. Christenen passen zich noodgedwongen aan. Zij geven geen aanstoot en houden zich aan de voorschriften. Maar hoe graag zouden zij een andere wereld zien, waar niet alles draait om werken en geld verdienen, luxe en vermaak; een wereld waar ruimte is voor bejaarden om in hun eigen omgeving hun oude dag door te brengen en een natuurlijke dood te sterven.

Hoe mooi is het sterfbed van een gelovige, die zijn of haar leven overgeeft in vertrouwen op God, die zijn kinderen eeuwig leven belooft. Dit is wel de beste verkondiging van het evangelie die er is. De stervende kan geen mooier geschenk achterlaten aan de kinderen en familie rond het bed, dan in vrede afscheid te nemen van dit gebroken aardse bestaan. Zo wordt de hoop bevestigd op een hemels vervolg. Over de verdeling van de nalatenschap ontstaat maar al te vaak strijd; maar deze erfenis verenigt de zielen, als zij de blik richten op het hemelse goed.

* * *

de ziel

Als Christus in mij is, waar verblijft Hij dan? In mijn hoofd misschien? Maar waar dan? In mijn hersens? Het is moeilijk voor te stellen. Als dit lichaam sterft, zou ik Hem dan verliezen omdat ik Hem geen ruimte meer kan bieden? Nee, maar God is geest; en Hij zoekt de ziel als zijn woning. In een tijd waarin alle aandacht naar het lichaam gaat, wordt dit woord *ziel* weinig meer gehoord. Het heeft betrekking op innerlijk leven: op blijdschap en verdriet, hoop en moedeloosheid, angst en vertrouwen, kortom op het leven, dat zich afspeelt in de ziel als geestelijke woning.

Christenen verlaten het eigenbelang; en verruilen de eerzucht voor nederigheid. Zij gaan iets beleven van een hemelse toekomst; en zullen de woorden van de apostel beamen: *Wij zouden liever uit dit lichaam verhuizen en onze intrek nemen bij de Heer*. De adem stukt als je dit overdenkt: een geestelijk lichaam zal in de hemel worden opgenomen. *In dit huis van de Vader*, leert Jezus, *zijn vele woningen*. Na de dood gaan de gelovigen niet op in één 'wereldziel', maar als aparte personen zullen zij het Rijk van God mogen binnengaan, om in gescheiden 'woningen', verenigd door zijn Geest, voor eeuwig bij Hem te zijn. Het is een wondermooi vooruitzicht in de hemel te zullen verblijven, elk met zijn of haar eigen gaven, zoals God ieder van hen bij de schepping heeft bedoeld.

Deze hoop versterkt het verlangen van gelovige mensen om hier en nu al deel te krijgen aan dit nieuwe leven; en door de Geest van Christus voort te gaan. Zo worden zij zich gaandeweg bewust van de ziel als het geestelijk innerlijk van de mens, waar God zich doet kennen. Jezus moedigt zijn leerlingen hiertoe aan, want zijn zij niet zijn getuigen in de wereld? Hij verzekert zijn volk: *Als een kind zijn moeder om brood vraagt, zal zij hem toch geen steen geven? Wat je ook zult vragen in mijn naam, ik zal het doen*.

Christenen bidden om de Geest van Christus, opdat hun verborgen omgang met God in hun leven zal doorwerken, en zij als christussen in de wereld zullen staan. Zij zijn immers geroepen het werk voort te zetten dat Jezus 2000 jaar geleden begonnen is? Hij heeft niemand anders!

Joh 14,1-4; 2Kor 5,6-10; 1Kor 15, 42-49; Lc 11,2; Mt 21,22; Heb 6,19

* * *

schaamte

In het boek genesis wordt verteld hoe het kwaad in de wereld is gekomen. *God schiep de mens als zijn evenbeeld, man en vrouw schiep Hij hen.* Zij waren naakt, maar zolang zij in het paradijs verkeerden schaamden zij zich niet voor elkaar. Met God verenigd, hadden zij geen besef van hun naaktheid. Schaamte hangt samen met zonde en begeerte; en beving de mensen pas toen zij God vergaten en gehoor gaven aan de influistering van de duivel. In het paradijs stond namelijk *de boom van de kennis van goed en kwaad.* God had Adam en Eva gezegd niet van deze boom te eten. Deden ze dat wel, dan zou dit hun dood betekenen. Want zonde is alles wat zonder God geschiedt; en handelen buiten Hem om, die ieders leven van dag tot dag onderhoudt, betekent sterven.

Toen Adam en Eva de duivel geloofden, die zei dat zij niet zouden sterven maar aan God gelijk zouden worden, aten zij van de boom en kreeg het kwaad vat op hen, en op allen die na hen kwamen. Met het kwaad deed de dood zijn intrede. Zij werden tot de mensen die sinds het begin van de tijd de aarde buiten het paradijs hebben bevolkt, onderhevig aan de zonde die voert naar de dood.

Het eerste mensenpaar maakte zich rokjes om hun naaktheid te verbergen. Zij deden dit niet alleen uit schaamte voor de naaktheid van het lichaam, maar zij waren beschaamd voor het kwaad dat hen in zijn greep hield. Deze schaamte is als een medicijn, die doet betreuren waartoe de zonde hen heeft aangezet; en het verlangen versterkt naar het schuldeloze leven in het paradijs.

De hoop van christenen is gevestigd op Jezus, *de herder van zijn schapen*, die de toegang tot de hemel heeft geopend. Allen die hem volgen, worden in hun oorspronkelijke onschuld hersteld. Zij volgen niet de wereld waar de schaamte is afgelegd; en wenden zich vol afkeer af van alles wat zij vroeger heel gewoon vonden. Het is hun roeping in woord en daad van dit nieuwe leven te getuigen; en te bidden voor hen die buiten staan

*Zie, de schaamte wordt geschonden, oude bakens zijn verzet,
Oude wetten zijn ontbonden, vergeten is de God die redt.*

gen 2; gen 3,24; Joh 10,7; 14,8; liedbundel *al mijn verlangen* nr 157.3

* * *

God een persoon?

Zoek op internet naar afbeeldingen van God, en je krijgt een oude man voorgeschoteld met een grijze baard. zou je God zo kunnen afbeelden? In de Sixtijnse kapel te Rome zie je Hem luchtig gekleed en liggend in de lucht de hand uitstrekken om Adam tot leven te wekken. Wat moeten die miljoenen toeristen die het Vaticaanse museum jaarlijks bezoeken, hier wel niet van denken?

Even erg nog is de voorstelling van een kwade God, die Adam en Eva verjaagt uit het paradijs. Toen de eerste mensen gegeten hadden van *de boom van kennis van goed en kwaad*, konden zij hier niet langer blijven. Zij moesten verder leven onder de omstandigheden zoals wij die nu kennen, geestelijk gesproken veelal koud en guur. Hoewel zij dus niet langer in directe aanschouwing van God konden leven, bleef Hij hun wel nabij. De Schrift leert hoe Hij dit eerste mensenvolk liefdevol bekleedde tegen de koude waarin zij terecht waren gekomen; en dat hij hun een Redder beloofde, die hen bij Hem terug zou brengen.

God is goed; en ál wat Hij doet is in liefde gedaan. Dit is de sleutel tot het verstaan van de Schrift. Voor eenvoudigen van geest is dit vanzelfsprekend. Als dit niet tot uitdrukking komt in deze kunstwerken, hoe mooi ook gemaakt zijn, brengen ze zoekende mensen in verwarring. God-zoekers kunnen beter een kerk binnengaan, knielen en het hart richten op hem, in wie de goedheid van God is geopenbaard. Wie Jezus wil afbeelden zal altijd tekort schieten; en kan als model hoogstens één van de heiligen nemen, die de Geest van God de ruimte hebben gegeven. De Vader echter, alom tegenwoordig, kan niet afgebeeld worden. Zou Hij een man zijn, of een vrouw? God is geest; en *wie Hem aanbidden, doen dit in de geest en in waarheid*. Hoewel niet zichtbaar, roepen de gelovigen Hem wel aan als een Persoon die hun gebeden hoort, in de hoop zelf eens in een geestelijk lichaam te verrijzen, om voor eeuwig te verkeren bij Hem, *die te zuiver is van ogen om het kwaad te kennen*.

Wil je opnieuw tot de waarheid komen en hiervan genieten zoals in het paradijs? Vestig dan je hoop op de bemiddelaar tussen God en mensen en geef hem je liefde: Jezus Christus, de boom van het leven in het midden van het paradijs. (Bonaventura, 1221 – 1274)

Joh 4,21-26; 1Kor 2,2; spr 15,8; ps 16; Heb 3,6; Hab 1,3; *de ogen van de ziel* p 169

* * *

een nieuw vergezicht

De meeste mensen sterven tussen de tachtig en negentig jaar oud. En dan? Het is vreemd: *zij staan te bloeien als de bloemen in het veld; maar de bloem valt af en de plant verdort*. Ze verwijnen en ze zijn er niet meer. De dood is onze vensters binnen geklommen. Dagelijks worden we ermee geconfronteerd; maar we wennen er niet aan. Met het ouder worden gaan de dagen steeds sneller voorbij en komt het einde steeds duidelijker in zicht. En dan?? Je ziet je ouders en vervolgens ook je vrienden en vriendinnen sterven; maar je hebt er niet echt vrede mee.

In alle culturen is hiermee geworsteld; maar nergens ter wereld is het einde ooit voorgesteld als een verdwijning in het niets - behalve dan in de moderne westerse wereld. Hier wordt het leven beschouwd als een toevaligheid zonder enig doel. Alle aandacht gaat er naar uit dit bestaan zo lang mogelijk te rekken, en dan? “Dan niets meer”, zegt men. Maar hoe luid ook verkondigd, de omgeving heeft er geen vrede mee als een geliefde uit hun midden verdwijnt. Geestelijk staan veel mensen dan met lege handen.

Toch laat ook in deze tijd niet iedereen zich meevoeren door dit nihilisme. Zij doden niet de tijd met het aanbod op de media en nemen geen deel aan de verspilling van de consumptiemaatschappij, waarin armoede betekent dat je geen smartphone kunt betalen; maar waar de geestelijke armoede ten hemel schreiend is. Christenen zoeken hun heil niet in afleiding en bezit; maar in Christus, die nooit iets voor zichzelf heeft gevraagd.

Het is nu zover gekomen, dat zij die geloven in een goede God als ‘losers’ worden gezien. Maar wat verliezen zij dan? Die luxe bank die straks alweer op straat zal staan? Of die mooie reis naar verre gebieden, waar je toch jezelf weer tegenkomt? Of misschien de bewondering van mensen vanwege een mooie carrière? David bemoedigt hen die geen eer van anderen zoeken, en zegt tot hen die God vrezen: *Je jeugd zal zich vernieuwen, gelijk een arend die zijn vederdos vernieuwt*.

Duizend jaar later heeft Jezus, *de zoon van David*, voor allen die hem liefhebben het vergezicht geopend op een leven met hem, de dood voorbij. Zo’n priester hadden wij nodig, in alles aan ons gelijk, uitgezonderd de zonde, die van God verwijderd houdt. Allen

die hem toebehoren, delen in zijn roeping zichzelf te vergeten, te leven door zijn Geest en zijn werk te doen in een wereld die zijn einde tegemoet gaat.

ps 103; Heb 7,26; Jer 9,21

* * *

voltooid leven

Als je oud en ziek het hoofd in de schoot legt en denkt: “Het is wel genoeg zo”, mag je dan spreken van een ‘voltooid leven’? Nee, want dit leven is niet af. Het belangrijkste blijft nog te wensen over, namelijk het uitzicht op de verlossing van de last die dit vergankelijke bestaan met zich meebrengt.

De woorden ‘voltooid leven’ wekken de indruk alsof ’t goed is geweest; en er nu wel een einde aan mag komen. Van tevredenheid is hier echter geen sprake; maar wel van lijden, dat wordt veroorzaakt door het gemis aan vertrouwen dat ’t leven méér is dan de luttele jaren die ons in deze voorbijgaande wereld zijn beschoren. De vraag doet zich dan voor of hier met een pil of een injectie een einde aan gemaakt mag worden? Dit is echter geen zaak voor de wetgever, maar voor de betrokkenen zelf.

Deze vorm van levensbeëindiging vraagt niet om een veroordeling, maar om verdriet dat mensen zonder geestelijke toevlucht zo aan hun einde moeten komen. Vervreemd van God, is er geen sprankje hoop meer over. De vraag naar de bedoeling van het leven wordt niet meer gehoord. Verstokte atheïsten zullen zeggen: ”Er is helemaal geen bedoeling, het leven is een toevalligheid”. Maar of zij in hun hart hier zo zeker van zijn?

Daarom is het zo jammer als stervenden de kennis missen over de zin van het leven, waar zij deel aan hebben gekregen en dat niemand in deze wereld kan voltooiën. Na hun overlijden zullen zij moeten ervaren, dat de dood van het lichaam niet het einde is van hun bestaan. Hoewel zij dan niet de hemel kunnen binnengaan, is er nog steeds hoop op voltooiing. Bij zijn komst voor het oordeel zal Jezus zich openbaren aan allen die ooit geleefd hebben, ook aan de doden. Zij die hem dan liefhebben, één en al wroeging over een leven zonder God, zullen door hem worden opgenomen in zijn Rijk.

Voor het kwaad dat mensen gedaan hebben, is tot op deze laatste Dag vergeving mogelijk. Want de wijsheid van God is anders dan de wijsheid van de wereld. Niet zij die menen zoveel goeds te hebben gedaan worden door Hem als goede mensen gezien, maar zij die Jezus liefhebben, de goedheid in persoon; en hun tekort betreuren.

Mogen zij die nergens uitkomst meer zien de woorden van David vernemen: *Waarom ben je zo neerslachtig, mijn ziel, waarom ben je zo onrustig in mij? Hoop op God, Hem wil ik danken, mijn Verlosser en mijn God.*

psalm 42

* * *

kweekgras

Het erf van mijn nieuwbouwwoning is overwoekerd door kweekgras. Tuiniers weten wel wat ik bedoel: het is haast nog moeilijker uit te roeien dan zevenblad. Met taaie volharding graaf ik het ondergrondse wortelstelsel uit de klei. Lavendel, asters, zonnebloemen, leverkruid en nog veel meer aanplant komt er voor in de plaats. Dat zal mooi zijn als alles bloeit!

Kan ik nu in mijn leunstoel gaan zitten? Helaas niet, want twee weken later zie ik weer groene puntjes boven de aarde uit komen. kweekgras! Als er maar een klein stukje wortel achter is gebleven, groeit het naar boven weer uit en vormt een grasje. Nu is het zaak niet op te geven, maar al die stukjes wortel uit te graven en weg te doen. Doe ik dat niet, dan zullen al die mooie bloemen op den duur door dat vermaledijde onkruid worden verstikt.

De lezer begrijpt het al: de tuinman geeft de hoop niet op. Al wiedend komen hem de ondeugden in gedachten, die het tuintje van zijn geest bederven. Als bijvoorbeeld de gemakzucht van een medebewoner de perken te buiten gaat, blijken er nog restjes onkruid achtergebleven te zijn en steekt boosheid de kop op. Is iemand te traag van begrip, dan blijkt het ongeduld toch niet geheel uitgeroeid te zijn. Als het tuintje niet wordt bijgehouden, worden de bloemen verstikt door die geniepige oneerlijkheid, die er altijd op gericht is de eigen persoon mooier voor te doen dan hij is. Dit is hardnekkiger dan het aardse kweekgras.

Maar is het dan geen verloren zaak? Normaal gesproken wel. Dat blijkt uit alle ondeugden die de samenleving bederven. Christenen echter hebben deel aan hem, die heeft gezegevierd.

Waar anderen zich erbij neerleggen en verzuchten: “Ik ben nu eenmaal geen heilige”, schenkt Jezus zijn Geest aan wie hem liefhebben; en bidden om zijn hulp. Daarom schrijft de apostel: *Je hebt nog niet tot bloedens toe weerstand geboden*; en op een andere plaats: *Bidt zonder ophouden*. Want inderdaad: je kunt te allen tijde bidden en de Schepper aanwezig weten. Als je door anderen wordt belaagd, zal Hij je voor boosheid behoeden; en als je op de fiets naar huis rijdt kun je Hem danken en eren.

Een leraar had voorop zijn agenda, waarin de resultaten van de leerlingen stonden genoteerd, een kruis getekend. Toen die agenda eens op de voorste bank van de klas lag, vroeg een ongedurig meisje dat daar zat: “Waarom staat er een kruis op uw agenda?” Hij antwoordde: “Als jij lastig bent, dan kijk ik daar even naar”. Zo heeft ieder zijn eigen middelen om de beproeving te doorstaan. Vroeger liepen christenen soms op blote voeten, om het hart bij God te houden.

“Belachelijk”, was het oordeel van iemand die dit hoorde. Zo zullen misschien ook sommige hedendaagse christenen oordelen. Anderen die dit lezen, zullen iets van wanhoop voelen opkomen: “Waar is die geloofsijver gebleven?” Vanna, de vrouw van de later zalig verklaarde dichter Jacopone da Todi (dertienste eeuw), droeg een haren boetekleed en bad gedurig voor haar man, die een bandeloos leven leidde. Hij is later de schrijver geworden van de bekende bundel lofzangen *de lauden*.

Ook nu nog zijn er christenen die God in hun handel en wandel gedurig zoeken te behagen. Zij mogen zich gesterkt weten door het verhaal van de profeet Elia, die zich door allen verlaten voelde, maar door God werd getroost met de woorden: *Zevenduizend mensen heb Ik overgehouden, die zich niet voor de afgod gebogen hebben*. Die afgod is in deze tijd de weelde in de ‘welvaartsmaatschappij’: de auto, verre reizen en alles wat de moderne mens en ook velen die zich gelovig noemen God doet vergeten.

Sir 23,1v; 1Tes 5,16v; Rom 7,25; 11,4; Heb 3,6; Jacopone da Todi: zie *de ogen van de ziel*

* * *

angst

De Franse religieuze Thérèse Martin (1873 – 1897) schreef tijdens haar verblijf in het klooster: *Mijn Geliefde zegt niets tegen mij en ik zeg niets tegen hem, behalve dat ik meer van hem houd dan van mezelf. In de grond van mijn hart voel ik dat dat waar is.*

Haar kloosterleven was niet gemakkelijk. Zij beschrijft haar gebeden als dor. Toen bij haar tuberculose werd vastgesteld en zij de dood onder ogen zag, werd zij gegrepen door een hevige angst dat er geen hemel bestond. Zij schrijft over deze kwelling: *Jezus stond toe dat mijn ziel overdekt werd met diepe duisternis; en: Ik hoor mensen spotten: Het is allemaal niets dan kletspraat over de hemel en over een God die alles gemaakt heeft.*

Thérèse heeft de aanval zo moedig doorstaan, dat miljoenen christenen inspiratie hebben geput uit haar levensbeschrijving, getiteld: *Ik geloofde in Gods liefde.* Zij heeft haar kloostergelofte waar gemaakt door in innerlijke duisternis te blijven volharden in geloof, vertrouwend op God, die niet zou toestaan dat de last haar te zwaar werd. Zo is zij een lichtend voorbeeld geworden; en heeft zij bij velen de ogen geopend voor Jezus, *het licht van de wereld.*

Het licht scheen in de duisternis, schrijft Johannes; maar de duisternis nam het niet aan. (...) Aan allen die Hem wel aanvaardden heeft Hij de macht gegeven als kinderen van God te leven. Zij hebben immers de Geest ontvangen, die genoemd mag worden: God-in-ons. Zwaar beproefd, heeft Thérèse zich niet verzet tegen het kruis dat haar was opgelegd; maar dit blijmoedig op zich genomen. Zij schrijft hierover: *De weg waarop ik me bevind biedt me geen troost. Toch biedt deze me alle troost, omdat Jezus degene is die deze weg voor mij koos; en Hem wil ik troosten, Hem alleen.* Want tot vandaag deelt Jezus het lot van hen die verloren lopen.

Dit is het geloof dat God van zijn kinderen vraagt. Het leed van zijn Zoon is niet geleden eer al Gods kinderen de hemel zijn binnengegaan. Mogen christenen hiervan doordrongen zijn, een voorbeeld nemen aan het geloof van Thérèse en nieuwe hoop wekken bij hen die zoeken naar verlichting van de last die zij te dragen hebben.

de ogen van de ziel p. 268; Joh 1,5-12; 8,12; gen 15,5; Mt 5,16; Fil 2,15

* * *

lijden

Heeft het lijden zin? Is het door God opgelegd? Is dit niet in strijd met zijn liefde? Dit is immers het credo van zowel christenen als joden en moslims: *God is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*. De veelvormigheid van het lijden maakt de beantwoording lastig. Sommigen zeggen: "Er is geen God, het leven heeft geen zin en het lijden is zinloos". Wie in hun hart kon kijken, zou zien dat zij er in gedachten helemaal niet mee bezig zijn; of - als dat wel zo is - dat zij niet echt vrede hebben met deze bewering. Eigenlijk zeggen zij niet veel meer dan dat zij geen antwoord hebben.

Ook christenen hebben moeite met deze vraag. In bepaalde kringen wordt alle lijden als straf van God gezien. Maar zou God iemand hebben willen straffen die straf wordt gemolesteerd? Wilde hij de rechtvaardige Abel straffen, toen diens broer Kaïn hem doodsloeg? Als een kind ongeneeslijk ziek wordt, heeft Hij hier dan een bedoeling mee? Zeker, God deed het kind sterven, dat door David was verwekt bij de vrouw van zijn legeroverste Uria. Voor elke stelling is in de Schrift wel een bewijs vinden; maar wie onverfroren durft te beweren dat alle lijden een straf is voor de zonde, roept terechte verontwaardiging over zich af over zo'n kil en dogmatisch standpunt.

Mensen die zo spreken lijken op de drie vrienden van Job, die gekomen zijn om rouw te bedrijven, nadat diens kinderen tijdens een rampzalige nacht de dood hadden gevonden. Zijn vriend Bildad zegt: *Als je kinderen tegen God hebben gezondigd, gaf Hij straf naar schuld*. Zo spreken ook de andere twee. In hun rechtlijnige betogen zit veel waars; maar toch schieten zij ernstig tekort als zij over God spreken. Hij vraagt goedheid en geen geleerdheid. Te gemakkelijk verbinden zij lijden met schuld; en spreken zij met voorbijzien van de genade een oordeel uit, dat alleen aan God toekomt. De vrienden van Job handelen vanuit een vastgeroeste overlevering, zonder zich daarbij met de levende God te verstaan, die zijn kinderen wil leren door zijn Geest. Mensen die openstaan voor deze inspiratie zijn een verademing voor de kerk.

Job was vertwijfeld. Hij is opstandig geweest; maar hij heeft God niet verlaten. Uiteindelijk zien we hem als een gelouterd mens opstaan uit zijn innerlijke strijd. Hetzelfde kom je tegen in de levens van vele heiligen. Later zullen zij met dankbaarheid terugzien op

deze periode van beproeving, in het besef dat God hen doorlopend heeft beschermd. *Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest, zo leerde ik uw wetten te begrijpen*, zo getuigt de psalmdichter van deze vertwijfeling en schijnbare God-verlatenheid, waarin het geloof tot vastheid komt.

Evenmin als alle gelovigen, inclusief de heiligen, is Job vrij van schuld; maar hij heeft niet méér gezondigd dan anderen. Integendeel: hij wordt door JAHWEH als voorbeeld gesteld van een goed en rechtvaardig mens. Dat zijn lijden niet zonder zin is geweest mag hieruit blijken, dat zijn verhaal als een onovertroffen document over het lijden van de mensheid in de Bijbel is opgenomen.

In de inleiding van het boek Job verschijnt Satan als de bewerker van alle lijden in de wereld. Temidden van dit gebroken bestaan blijft JAHWEH de mens echter behoeden voor de volledige vernietiging waar de duivel op uit is. Bij herhaalde lezing van de Schrift wordt de rode draad zichtbaar van een liefdevolle God, die bij al zijn handelen met de mensheid maar één doel heeft: hen te behoeden en bij zich terug te brengen, zonder hun de vrijheid te ontnemen.

De vrienden van Job betuttelen hem met theologische betogen, omdat hij God zijn rampspoed verwijt. Hun woorden zijn correct maar misplaatst. Zij zien niet in dat God hem vasthoudt; en dat Job zich - ondanks zijn opstandigheid - niet van Hem afwendt. Gods goedheid is eeuwig en onveranderlijk. Dit zijn méér dan alleen woorden. Temidden van de verdrukking openbaart Hij zijn goedheid aan zijn kinderen, die Hem in standvastig geloof blijven dienen. Zij gaan Hem liefhebben, die hen in staat stelt ook anderen te troosten met de troost die zij van Hem hebben ontvangen.

Wie door de verschrikkingen in de wereld begint te twijfelen aan de goedheid van God, doet er goed aan de aandacht te richten op mensen als Edith Stein, Titus Brandsma, Etty Hillesum en vele anderen, die juist temidden van de wreedheden in de vernietigingskampen van de nazi's Christus zichtbaar hebben gemaakt; en voor zeer velen tot grote troost zijn geweest. Laat hen bedenken dat wreedheid en onderdrukking alle tijden door aan de orde van de dag zijn geweest, zij het niet in de mate van die oorden van verschrikking.

Ook bij Job zien we geen twijfel als reactie op de ellende die zijn deel is geworden. Wat hij uitschreeuwt is een steeds herhaald: *Waarom? Hij smeekt zijn bezoekers: Vrienden dan toch, heb medelijden met mij, want de hand van God heeft mij geslagen.* Dan spreekt hij profetische woorden van hoop: *Ik weet dat mijn Verlosser leeft. Hij zal in deze wereld binnentreden.* Gaandeweg ga je in hem trekken van Christus herkennen, lijdend aan het kruis.

Het lijden van gelovige mensen is nooit zonder zin, omdat zij in moeite en pijn iets zichtbaar maken van Jezus, die als God-met-ons het menselijk lijden heeft gedeeld; en christenen de ogen heeft geopend voor een nieuwe werkelijkheid, hier en nu en voorbij lijden en dood. In de woorden van Job: *Al ben ik nog zo geschonden, vanuit dit lichaam zal ik God zien.*

Job 1,60; 8,41; 19 21-25; 2Sam 12; ps 119,71; *de ogen van de ziel* p 278, 281, 283

* * *

bijna dood-ervaring

Een oudere man moest een zware operatie ondergaan. Het spande erom of hij het zou halen. Toen hij bijkwam uit de narcose, herinnerde hij zich hoe hij boven zijn lichaam had gezweefd. “Het was heel vredig”, vertelde hij. “Er klonk zachte muziek en ik keek door een soort tunnel met aan het eind een prachtig licht en mooie bloemen”. Sindsdien had hij deze bijna dood-ervaring tientallen keren moeten vertellen. “Iedereen wil het horen”, zei hij. “Veel van mijn kennissen denken dat ik iets van het hiernamaals heb meegemaakt”.

Dit laatste is niet zo verwonderlijk. In de tijd dat bijna iedereen nog naar de kerk ging, werd door de meeste mensen als vanzelfsprekend aangenomen dat er een hiernamaals bestond. Toen na de omwenteling in de jaren zestig van de vorige eeuw het geloof in God uit de samenleving verdween, werd over de dood niet meer nagedacht. Het einde was nu eenmaal onvermijdelijk. Je kon er maar beter niet bij stilstaan, want daar werd je niet vrolijk van. Wat overbleef was een vaag gevoel, dat het leven met de dood van het lichaam toch niet zomaar voorbij kon zijn. Vandaar de belangstelling voor wat nu algemeen bekend staat als ‘BD-ervaringen’. Er zijn boeken over volgeschreven, hetgeen wel aangeeft dat niemand er vrede mee heeft, als met de dood alles zou zijn afgelopen.

Bijna-dood ervaringen zijn als dromen; en gebonden aan wat zij die dit meemaken denken en voelen over de dood. Christenen voor wie hun handel en wandel, hun spreken en zwijgen wordt bepaald door hun geloof, hebben een minder aards beeld over het voortbestaan van de ziel. Zij hopen niet op zachte muziek en bloemen; maar op de liefde van God, die eens volledig hun deel zal zijn.

De Schrift leert: *het gras verdort en de bloem valt af, maar het Woord van God blijft in eeuwigheid*. Dit Woord, zo verklaart Johannes in zijn evangelie, is Jezus; en: *Niemand heeft ooit God gezien; (...) maar hij heeft Hem doen kennen*, namelijk zijn liefdevolle goedheid, die begin noch einde kan hebben. Zij die Jezus liefhebben en zijn Geest hebben ontvangen, kunnen dit innerlijk beamen. Hier en nu hebben zij al deel aan het leven, waar de dood geen einde aan kan maken. Voor hen geldt het woord van de apostel: *Het oude is voorbij, het nieuwe is al gekomen*.

Gezegend zijn allen die dit evangelie verstaan van verlossing en vernieuwing door het geloof in Christus. Zij dragen zijn naam, tot zijn dienst uitverkoren, vol van blijdschap met hem voort te mogen gaan. De hoop die zij koesteren zien zij dagelijks bevestigd.

*Mijn God, toen ik geen uitkomst zag,
verloren in de tijd,
riep U mij tot uw nieuwe dag,
in onvergank'lijkheid.*

*Mijn God, zo goed, Hij roept mij zacht:
Verlaat het oude huis.
Ga mét Mij, waar de liefde wacht;
sta op, Ik breng je thuis.*

* * *

HOOFDSTUK III

DE LIEFDE

eigenliefde

Een jong echtpaar in de keuken, een peutertje dat binnen komt kruipen. De man en de vrouw zijn in gesprek. Aan de gezichten is te zien dat ze 't niet met elkaar eens zijn. Hij staat te oreren en zij geeft nauwelijks antwoord. Dat ergert hem tenslotte zo, dat hij haar een duw geeft. Het jongetje begint te huilen. De vader die dit vertelde zei erbij, dat dit voorval hem tientallen jaren later nog duidelijk voor de geest stond: "Dat huilende jongetje brengt een verdriet mee, dat eerder toe- dan afneemt". Waar ging die ruzie over en wie had er gelijk? "Ach", zei hij, "we hadden allebei ongelijk". Ze streden elk voor zichzelf zonder aandacht voor de ander. Maar gebleven is de herinnering aan dat kindje op de vloer, en de bewustwording: "Waren wij zo belangrijk voor hem?"

Hoe vaak wordt het vertrouwen van de kinderen niet beschaamd. En wat kunnen de ouders hun leven verlichten in een huis waar de liefde woont! De liefde moet je leren; en wie leert er gemakkelijker dan een kind? Maar ja, de ouders zaten beiden met de last van een verleden; en droegen hun tekorten aan hun kinderen over. In de Schrift is het duizenden jaren geleden al opgeschreven bij de aanvang van de tien geboden: *De zonde van de ouders wordt doorgegeven aan de volgende generatie, tot het derde en vierde geslacht van wie Mij verlaten; maar Ik ben genadig voor allen die Mij liefhebben en mijn geboden onderhouden.*

Er komt dus wel een einde aan het verdriet. Als een vooruitwijzing naar het evangelie wordt hoop gegeven op verlossing uit het net waarin de mensheid verstrikt zit. Jezus heeft de wet zo samengevat: *Je moet God liefhebben met hart en ziel, heel je verstand en alle kracht; en anderen als jezelf.* Hier staat niet dat christenen zichzelf moeten liefhebben, want dat doet iedereen al. Dat echtpaar in de keuken streed uit eigenliefde, elk voor zichzelf; maar allen die zichzelf vergeten en Hem vragen, zullen van de goede God de Geest van liefde ontvangen, zelfs voor wie hen tegenwerken.

20,6; *de ogen van de ziel* p 81.3; Mt 22,34-40

* * *

heerlijke vruchten

*Laat mijn Geliefde komen in zijn hof
en genieten van de kostelijke vruchten.*

In deze tekst uit het bijbelse *hooglied van de liefde* van Salomo is de liefde tussen man en vrouw een beeld van de verhouding tussen God en zijn volk. Salomo profeteert hierin over *de bruid van Christus*: over mannen zowel als vrouwen die Jezus toebehoren. De kerkleraar Alphons Liguori (achttiende eeuw) schrijft: Zorg er onder alle omstandigheden voor je hemelse bruidegom aan te roepen met de woorden: “Mijn God, ik verlang naar U”. En de dichter Jacopone da Todi (dertiende eeuw): *De Zoon van God omhelst mij in het huwelijk*.

De bruid wil de bruidegom in alles behagen. Zij neemt voor zichzelf niet meer dan nodig is; en geeft wat zij overhoudt aan de armen. Zij hecht niet aan uiterlijk vertoon, want bescheidenheid is haar sieraad. Zij gaat ijdel gepraat uit de weg en heeft een goed woord voor wie verloren lopen. Zij verheugt zich met hen die 't goed gaat, treurt met hen die treuren en rouwt met de rouwenden als over een eigen verlies. Dit is het waarvan haar Geliefde verzucht: *Hoe heerlijk zijn je liefkozingen, mijn zuster, bruid!*

Jezus noemt christenen *lichten in de wereld*; en hij vraagt hun om *olie in hun lampen* te houden: om de Geest van God te bewaren. Daarom bidden zij: *Laat mijn Geliefde in zijn hof komen*. Deze hof is het innerlijk van de mens, de onvergankelijke ziel, die door Jezus wordt begeerd. Hoe knap een vrouw ook mag zijn, dit uiterlijk is niet blijvend; en valt in 't niet bij de onvergankelijke schoonheid van de Geest.

Als christenen zichzelf vergeten om met hun bruidegom te kunnen leven, neemt zijn schoonheid met het klimmen van de jaren in hen toe. Op hun gebed komt hun Geliefde tot zijn hof om te genieten van de vruchten die zij hem aanbieden: zachtmoedigheid en geduld, mededogen, oprechtheid, sterkte, rechtvaardigheid, zuiverheid en onvoorwaardelijke liefde.

hoogl 4,10-16; Mt 25,1-13; Gal 5,24; *de ogen van de ziel* pp 181; 252

* * *

onze bezitting

Je kunt de liefde bedrijven en de liefde beoefenen. De eerste is lichamenlijk, de tweede is geestelijk. Zij huist in het innerlijk van de mens, soms heel beperkt, bij anderen ruimhartiger en in Jezus onbegrensd; en dat is wonderlijk. Als je iets van haar mag ervaren en erover nadenkt, dient de gevolgtrekking zich aan dat zij geen begin kan hebben, dat zij uit God is. Toen er nog geen mensen waren was zij er. Niet als een los zwevend iets was zij er, maar gebonden aan een persoon, aan Jahweh, dat is: IK BEN. De Schrift herhaalt 't keer op keer: *zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*, met begin noch einde.

De liefde die van God uitgaat stroomt uit een eeuwige bron die niet op kan drogen. Wie haar ervaart, ervaart het wezen van God. Gelukkig zijn zij, die voor haar openstaan; en zijn nabijheid kunnen beamen. Het dringt tot hen door dat God niet halfhartig kan worden liefgehad. Alles wat zij hebben is uit Hem. Ieders bezit is uit zijn aarde afkomstig; en ieders gaven zijn door Hem geschonken. Hoe mooi is het, als deze gaven aan Hem wordt toegewijd. Hoe? Luister naar zijn antwoord: door *de naakten te kleden, de hongerigen te voeden, de eenzamen te bezoeken*; en door opgewekt in het leven te staan, in de hoop op een eeuwigheid bij de Schepper.

De liefde is een bindende factor in de samenleving. Maar als het besef ontbreekt dat zij van God afkomstig is; en als er dus niet tot Hem gebeden wordt om zijn hulp bij een toegewijd leven, blijft de eigen persoon voorop staan; en kan zij niet meer dan mondjesmaat gegeven worden. Zolang de mensen niet tot inkeer komen, verkeren zij onder de heerschappij van de zelfzucht; en blijft de liefde beperkt. Christenen echter, die Jezus volgen op zijn weg van zelfverloochening, zullen gaandeweg leren zichzelf te vergeten; en zich open te stellen voor zijn Geest. Zij zijn op weg om hun eeuwige erfdeel te ontvangen. David dankt God en zegt: *Mijn God, U bent mijn erfdeel, mijn bezitting; mijn levenslot is veilig in uw hand.*

ex 3,17; Ez 44,28; 1Pe 1,10; Heb 3,6; 11,10; Mt 1,23; Ef 1,11; ps 16; 73,25; Joh 1,18; ps 16,5; ps 136

* * *

zinvol leven

De dochter van een vriend is midden in haar leven als moeder en arts vrij plotseling ziek geworden en overleden. Op het onverwachte bericht van haar dood kwam de vraag naar boven: “Wat is de zin van dit bestaan?” Uit de toespraken bij haar uitvaart bleek hoeveel zij voor haar gezin, familie, vrienden en collega’s had betekend. Ligt in die betekenis de zin van het leven? Dit brengt mij die vereenzaamde vrouw in herinnering, voor wie ik eens de uitvaart heb verzorgd. Als de kerk het bericht van haar overlijden niet had ontvangen; en als dus een echtpaar, dat haar gekend had als verkoopster in hun kledingzaak, niet aanwezig was geweest bij haar uitvaart, dan zou zij zonder enige belangstelling zijn gecremeerd. Geen lovende woorden, geen huilende mensen, geen muziek van geliefden.

Is dit leven zonder zin geweest, omdat zij zo te zien weinig voor anderen had betekend? En wat is ’t dan dat die betekenis zinvol maakt? Ik kan er geen ander antwoord op vinden dan: De liefde maakt het leven de moeite waard; liefde die de dochter van mijn vriend in ruime mate had genoten, en waar deze vrouw vergeefs naar had verlangd.

Er is liefde voor de natuur, theater, wielrennen, en – heel wat anders – liefde an sich. Zij is medicijn voor een wereld in nood en doet de hoop herleven. Wie haar de ruimte geeft, voelt de ergernis verdwijnen. Kinderen weten zich geborgen en ouders vergeten zichzelf in zorg voor de ander. Zij geeft liever dan te ontvangen en het eigenbelang wijkt. Zij wordt niet beledigd, maar verdrijft de haat en brengt mensen bijeen. De liefde is uit God, die allen die Hem zoeken verlost van wat hen weerhoudt Hem te ontvangen.

Eén druppel liefde kan meer bereiken dan vele dreigementen. Bij haar geen dogmatische instelling maar een open geest, geen moedeloosheid maar opgewektheid, geen onwerkelijke idealen maar de vervulling van het bestaan. Zij rouwt met hen die treuren en lijdt mee met mensen in nood. Zij verleent een mensenleven duurzame betekenis in de hoop op een eeuwig leven met haar. Alle eeuwen door is zij bezongen: *Waar de liefde woont, is vrede. Waar de liefde woont, God is onder ons.*

1Kor 13,10-13; hoogl 8,6v; *de ogen van de ziel* p 278.2

* * *

genade

De genade van onze Heer Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap in de heilige Geest zij met ons. Hoe vaak worden deze woorden niet gedachteloos gezegd? Is de liefde dan niet iets om hartstochtelijk naar te verlangen? Zoeken christenen echt naar verbondenheid met elkaar? En wie kan vertellen wat genade is? De enige studie die dit doet begrijpen is een leven met Christus. Hij staat aan de deur en hij klopt: *Doe open, mijn liefste!* Zij die hier gehoor aan geven, zullen bemerken dat hij hun in al hun onvolmaaktheid toch genadig is: zij staan er niet alleen voor. Soms doet God hun zijn aanwezigheid duidelijk ervaren; maar deze ervaring mag nooit tot doel worden. Hun aandacht gaat niet uit naar zichzelf maar naar hun Geliefde.

Salomo heeft de Messias duizend jaar tevoren zien komen; en als profeet zijn woorden gesproken: *Hoe heerlijk is je liefde, mijn zuster, mijn bruid voor eeuwig!* In niet te bevatten liefde heeft Jezus zichzelf voor zijn volk gegeven. Niets kan christenen meer geluk brengen, dan hem wederliefde te bewijzen. Maar ook al vergeet zijn bruid hem even en is zij niet onverdeeld op hem gericht, dan blijft hij haar toch trouw. Zij heeft zijn liefde niet te danken aan haar overgave aan hem, want die zal zolang zij in deze wereld verkeert niet volmaakt zijn; maar hij vergeeft haar tekorten en beloont haar verlangen. Met een bijbels woord: hij is haar genadig.

God houdt zich soms verborgen om christenen te leren Hem alleen te zoeken. De Schrift leert: *De Heer tuchtigt ieder die Hem liefheeft.* Zo werkt de genade in allen die die Hem ijverig zoeken. Het gevoel van zijn schijnbare afwezigheid zal christenen er toe brengen alles op te geven wat hun weerhoudt Jezus te volgen, tot zij kunnen zeggen: "Mijn Heer, u bent alles voor mij". De liefde is dan wederzijds geworden; en het geloof boven alle twijfel verheven.

Salomo is God aan het eind van zijn leven ontrouw geworden. Zo vergaat 't ook veel christenen. Als zij door de dag heen niet met Hem in gesprek blijven, zal hun aandacht in beslag worden genomen door onnodige dingen; en raakt Hij buiten beeld. Allen echter die volharden in de gemeenschap met Hem, gaan voort in zijn genade; en beleven de zin van dit bestaan.

2Kon 13,13; ps 94; ps 16; hoogl 5,1; 1Kon 11

* * *

wonderen

Op het gladde oppervlak van het papier voel ik een nauwelijks zichtbaar korreltje: de tastzin. Ik denk aan de woorden van David: *Het is een wonder, zoals ik gemaakt ben*. Maar mijn vriend zegt: “Welnee, dat is helemaal geen wonder. De zenuwen sturen het signaal naar de hersens, die je vertellen je hoe ruw of glad iets is.” Deze kennis doet mijn verwondering alleen nog maar toenemen. Signalen door mijn lichaam? Hersens die mij iets vertellen??

Ik loop de tuin in. Uit een open raam klinkt koormuziek. Uit de biologieles herinner ik me nog hamer, aambeeld en stijgbeugel in het binnenoor, waarlangs de trilling van de lucht naar de hersens wordt gevoerd, waar de signalen worden vertaald. Dit overdenkend, voel ik me sterk verwant met koning David, die belijdt: *Hij sprak en het was er; Hij gebood, en zo kwam het tot stand*.

Een vleugje wind voert de geur aan van een rozenstruik in bloei. Als ik dichterbij kom, schiet een zwart met wit gestreept zweefvliegje plotseling vanuit stilstand met onverklaarbare snelheid zijwaarts weg. Wonderen! Ik buk me naar de grond en pluk een aardbei: zoet en met een eigen aroma, dat ik meteen zou herkennen als ik het blindelings kreeg aangereikt, evenals peer, zwarte bes, en honderden andere smaken die in mijn hersens liggen opgeslagen; en geen mens die snapt hoe dat kan.

In het westen kleurt de lucht oranje. Een wolk muggen danst in de laatste zonnestralen. De schoonheid hiervan doet de adem stokken. De natuur is één grote wonderlijke belevenis. Een groter wonder nog is het innerlijk van de mens, met denken en voelen, vreugde en verdriet; en als bekroning de liefde, die de ziel in vuur en vlam zet. Het doet denken aan het paradijs, waar de mensen leefden in ongestoorde relatie met God.

Het wonder waar christenen nooit over uitgedacht raken is dit: de almachtige en alom tegenwoordige Schepper heeft zich doen kennen als één van ons. Hij heeft ons een Redder gezonden, in wie zijn liefde onverdeeld woont; en die zijn volgelingen terugvoert naar hun Schepper. Ik bedoel Jezus, de toegang tot het nieuwe leven, de dood voorbij.

ps 139,13-16; Joh 10,1-10; Ik geloof p 43 hs 7; ps 33

* * *

duurzaamheid

Het café ziet uit op de hoge dijk langs de Waal. Op de dijk loopt een moeder met een kinderwagen, met achter haar een peuter op een loopfietsje, als silhouetten tegen de grijze lucht. Een paar slokjes thee later zijn ze voorbij. Net zat ik naar hen te kijken, nu zijn ze er niet meer. Een knipsel uit de tijd dat eventjes verwonderd doet staan: is dan alles vergankelijkheid en niets dat blijvend is? Zeker, de techniek komt te hulp met handige apparaatjes om het leven vast te leggen op foto's en film. Maar als je het later nog eens bekijkt is er de nostalgische ervaring: "Ja, das war einmal"; om uiteindelijk met de dichter te verzuchten: "Voorbij, voorbij, en o, voorgoed voorbij".

De dichter verwoordt de weemoed over een leven dat niet duren kan. Toch is het duurzame element steeds aanwezig in de onverstoord voortgaande tijd. Het is zichtbaar in de onschuld van een kind, in de zorg van ouders voor hun kinderen en kinderen voor hun ouders, in de tranen bij het lijden en sterven van geliefden; en bovenal in Jezus, de liefde in Persoon, en in de levens van alle grote en kleine heiligen, die met vallen en opstaan hun leven aan hem toewijden.

Zie de mens, zei de Romeinse gouverneur Pilatus, toen hij Jezus ten aanschouwen van de menigte naar buiten bracht, gehuld in een rode koningsmantel, en 't hoofd bloedend door de doornenkroon waarmee de soldaten hem hadden bespot. Is dit vergankelijke leven dan zó belangrijk, dat Jezus zich met voorbijzien van zichzelf aan de wereld heeft overgegeven? Ja, zo belangrijk is dit korte bestaan voor een eeuwigheid hierna; en zo groot is zijn liefde, dat hij voor allen zijn leven heeft gegeven.

Jezus heeft de ogen geopend voor het onvergankelijke element waar de tijd geen vat op heeft; en dat niet dan met schroom mag worden benoemd: de heilige liefde die uit God is en 't leven glans geeft en draaglijk maakt. Allen die hier deel aan hebben zijn als volk van God met Hem onderweg; en zullen eens de woorden mogen horen: *Kom binnen, gezegenden van mijn Vader, in het Rijk dat voor jullie gereed is vanaf het begin van de wereld.*

de dichter J.C. Bloem; Joh 19,5

* * *

bevrijding

Bevrijding van maatschappelijke en persoonlijke onderdrukking, de leniging van armoede en honger en het werken aan vrede behoren tot de roeping van de kerk. Sommige theologen hebben hier de verwachting aan verbonden dat op deze wijze het koninkrijk van God geleidelijk in deze vergankelijke wereld zal worden gerealiseerd. De werkelijkheid spreekt een andere taal. Miljoenen mensen lijden honger, terwijl anderen in schaamteloze rijkdom leven. De wereldvrede is niet in zicht.

In Nederland, waar geen oorlog is, waar vrouwenemancipatie is aanvaard en de democratie minder ruimte laat aan onderdrukkers, maken de mensen toch niet minder ruzie dan vroeger. De soms knellende sociale controle heeft weliswaar afgedaan, maar als gevolg hiervan is eenzaamheid het probleem van deze tijd geworden. De 'bevrijdingstheologie' uit het einde van de vorige eeuw klinkt in sommige kerkliederen van nog door; maar de verwachting van die dagen is weggeëbt.

In een wereld zonder God is het gebrek aan een geestelijke basis overal merkbaar. Het maakt dat mensen ook in gezelschap eenzaam kunnen zijn, en onzeker. Er is geen weerstand tegen de zwaarmoedigheid, die het voorportaal is van depressie; en persoonlijke vetes leiden veelal tot slaande ruzies. Hij of zij voelt vaak wel aan hoe het leven is bedoeld, maar kan dit niet waar maken.

Wie weet niet wat ergernis is, om niet te spreken van boosheid en drift? Hoe gerechtvaardigd ook, wie kwaad wordt heeft er zelf de meeste last van. Een uur later voel je het nog zitten, heel onaangenaam! Het is een ongekende bevrijding hiervan verlost te zijn; en het is een groot geluk te mogen ervaren, hoe de Geest van Christus mogelijk maakt wat niemand op eigen kracht zal lukken: niet te strijden maar liever de minste te zijn, niets te verwachten maar alles te geven, en kwaad te vergelden met goed. Maar wie kan dit bereiken? *Die rots is mij te hoog*, verzucht David. *Die rots is Christus*, legt Paulus uit. De Geest van Christus verheft zijn leerlingen uit een wereld van elk voor zich.

Duizend jaar voor zijn komst heeft David al geprofeteerd over een Redder, over Jezus, God met ons en mens met de mensen, die

zijn leerlingen zijn vrede doet kennen, ongeacht het kwaad dat hun wordt aangedaan. Dit is *de vrijheid van de kinderen van God*, verlost van de zonde. Voor hen geen eenzaamheid, maar een wereldwijde gemeenschap; en voor hen geen woede, maar het kruis van Christus. Zij achten zichzelf niet groter dan zij zijn, maar verwachten hun wijsheid van hem. Zij rekenen anderen hun misdragingen niet aan, maar houden hem voor ogen, die hun tot aan zijn bittere einde is voorgegaan op de weg naar zijn Rijk van vrede.

De kluizenaar Laurens Justiniani (1381 – 1455) tegen zijn zin benoemd tot bisschop van Venetië, raakte hierover niet uitgesproken: *Nooit eerder is het schouwspel vertoond van een rechtvaardige die werd overgeleverd voor zondaars, een onschuldige voor misdadigers, een zachtmoedige voor veroordeelden. Zie de onpeilbare liefde waarin de eniggeboren Zoon aan de dood werd overgeleverd, opdat de slaaf zou worden vrijgekocht.*

ps 61,2; 89,20-28; 1Kor 2,2; 10,4; Rom 8,21; *de ogen van de ziel* p 206.7

* * *

leegte

Als ik 's avonds naar de sterren kijkt, voel ik me een stofje in de eindeloze leegte van het heelal – en toch ook veel meer dan dat. Mijn lichaam is niet meer dan een handjevol stof; en zal spoedig weer terugkeren tot de massa van het heelal. Er zit geen leven in die materie: geen dansen en zingen, geen vreugde en verdriet, geen denken, geen liefde. De ziel echter, die dit lichaam korte tijd als haar voertuig heeft gehad: kan zij van 't ene op 't andere moment verdwijnen en tot niets worden? Ondenkbaar! Er is veel over geschreven; maar geen filosoof of dichter des vaderlands die zich nog aan dit onderwerp waagt, want hij of zij weet het niet. Aan eenvoudigen van geest wordt het geopenbaard: het lichaam vergaat, maar de ziel, de innerlijke mens, blijft bestaan.

Als het lichaam gedurende dit kortstondige verblijf op aarde wordt verzorgd en vertroeteld, verdient dan de onvergankelijke ziel met haar vragen en verlangens niet nog veel meer aandacht? Hoe moet ik leven, wat is er echt belangrijk in dit vluchtige bestaan? Waar vind ik vrede? Wat is waarheid? Wat gebeurt er als ik dit lichaam moet verlaten? Die vragen laten zich even onderdrukken door de

afleiding die de wereld biedt; maar komen bij het naderen van de dood des te nadrukkelijker weer naar boven.

Het antwoord is ieder bij de geboorte ingegeven. Het gaat om de liefde, die de harten verwarmt en de wereld leefbaar houdt. Wie haar ontmoet en hierover doordenkt, moet wel tot de slotsom komen dat zij begin nog einde kan hebben: zij is eeuwig. Ieder die dit kan beamen, is aangekomen bij het begin van al het zijnde, bij het Woord van God dat Hij heeft gegeven aan een wereld in nood: bij Jezus, de liefde in persoon.

Gelukkig zijn zij, die zich niet laten afleiden door de wijzen van deze wereld met hun waarheden, maar hem ontmoeten, *de weg, de waarheid en het leven*. Gezegend zijn zij, die zich door hem laten vinden! Geraakt door het eeuwige, verliest het vergankelijke zijn glans. Ontkomen aan de leegte van een bestaan dat gericht staat op de materie, staan zij aan het begin van een weg, waar de dood geen einde aan kan maken. De Geest van Christus, de Geliefde, heeft zijn intrek genomen in de ziel.

Joh 1; 14,6; *de ogen van de ziel* p 48.5; 291.6

* * *

armen van geest

Zij die Jezus in hun leven toelaten, vormen het cement van de kerk van Christus. Geleerden zijn nuttig om kerkgangers voor dwaling te behoeden, en een goede leiding kan veel onrust voorkomen; maar nuttiger nog zijn zij die door de Geest van Christus leven: *de armen van geest* die zich niet aftobben met theologische verklaringen, maar Christus kennen als God-met-ons. Levend in vertrouwelijke omgang met hem, zijn zij een weldaad voor anderen, omdat zij zichzelf niet voorop stellen; maar in hun woorden en in hun doen en laten de goede God zichtbaar en verstaanbaar maken, door zijn Geest geleid.

De Geest doet christenen de liefde en goedheid kennen, die Jezus' eerste leerlingen lijfelijk voor ogen hadden. Ieder die hem wil volgen, zal bemerken hoeveel innerlijke weerstand hiertegen bestaat. Je moet zoveel opgeven waar op zich geen kwaad in steekt; maar wat de aandacht afleidt van de Geliefde.

Wie in deze strijd volhardt en hem meterdaad volgt, zal tot woning worden van zijn Geest; en duizend keer meer liefde schenken dan hij of zij van nature geven kan. Mensen moeten soms door een diep dal, eer zij dit willen aannemen. Wie zal hun de weg wijzen? Het is vreselijk, als christenen door hun gedrag het geloof in diskrediet brengen; en zo zoekende mensen in de weg staan.

Voor gelovigen is deze strijd tijdens dit leven nooit gestreden. Steeds weer staan zij voor de keuze tussen enerzijds het nieuwe leven met Christus, eenvoudig en vriendelijk, nederig en zachtmoedig; en anderzijds de verleidingen van de omringende wereld, die hem doen vergeten. Wie hem veronachtzaamt, zal de zelfzucht en de eigenzinnigheid niet kunnen weerstaan als met Christus gekruisigd, met als gevolg spanning, ruzies, neerslachtigheid en verdriet.

Jezus heeft zijn leerlingen samengebracht in zijn kerk om hen te heiligen; en toe te rusten tot zijn werk in de wereld. Deze tijd van snelle verandering vraagt verstandig beleid en her-organisatie; maar vooral dit ene: de Geest van Christus. In een gemeenschap waarvan de leden in alle eenvoud zijn verenigd door zijn Geest, zullen verloren lopende mensen mogen ervaren waar zij naar verlangen.

Mt 5,3; Kol 3,5-10; Rom 6,5v; Lc 16,10-15; 1Joh 3,13v; *psalmen & gebeden voor het ochtend- en avondgebed* p 200 ps 133

* * *

zelfverloochening

Arnaud Beltrane, de Franse politieman die in 2018 in een supermarkt de plaats innam van een gegijsselde cassière, werd door de overvaller door zijn voet en door zijn arm geschoten; en vervolgens met een mes in de keel gestoken. Een dag later overleed hij aan zijn verwondingen, door heel Frankrijk als een held vereerd.

Arnaud was een zoeker, zoals er tallozen rondlopen sinds de kerk voor de menigte heeft afgedaan. Hij had zich aangesloten bij de vrijmetselaars, een gesloten bastion waar de leden hun last afschudden door niets voor elkaar verborgen te houden. Toch was hij niet tevreden. Tijdens een pelgrimage kwam hij in contact met zijn vriendin. Ondanks het negatieve imago van de verouderde kerk wist zij zijn belangstelling te wekken voor het evangelie.

Gelukkig vond deze zoeker een verstandige leidsman, die hem vertrouwd maakte met de boodschap die de kerk in beheer heeft: de menswording van God in Jezus Christus, en de openbaring van de eeuwige goedheid van de Schepper, waar Hij alle gelovigen in wil doen delen; over de opstanding uit de dood en de hoop op eeuwig leven voor allen die zichzelf vergeten, hun last opnemen en Jezus volgen.

Tijdens die kritieke momenten in de supermarkt voelde Arnaud zich geplaatst tussen voor de keuze tussen zichzelf en die wanhopige vrouw. Heeft hij in gebed gehandeld? Hoe dan ook, de menigte ziet hier iemand voor zich, voor wie het leven méér is dan die enkele tientallen jaren die de mens op deze aarde zijn beschoren. Christenen verheugen zich hierin; en bidden met koning David: *Leer ons zo onze dagen zo te benutten, dat ons hart in dit leven wijsheid vergaart.*

David bidt om wijsheid, om te kunnen vatten waar dit leven vandaan komt, waartoe het leidt en wat gedurende de jaren die de mens op aarde doorbrengt van hem of haar wordt verwacht. Gelukkig is het volk dat zo'n koning heeft. Heel het psalmboek door brengt hij dank aan God; en hij zingt:

*Mijn hulp is van mijn Heer,
Hij houdt mijn ziel in leven.
Nu breng ik Hem mijn offer,
en dank ik de goede God.
Hij redt mij uit de benauwdheid;
zodat ik met vreugde naar mijn vijanden zie.*

Gezegend is David; en gezegend zijn allen die hun Heer al zoekende vinden. Voor hen is de dood geen schrikbeeld meer. En gezegend is Arnaud, die zijn leven gaf voor een mens in nood.

Mt 10,37; ps 90; 1Kor 15, 50-58 ps 54

* * *

de psalmen spreken

Wie de Bijbel in het midden openslaat komt bij het psalmboek terecht, het gebedenboek van Israël en de kerk van Christus. Vanaf het begin van de kerk hebben christenen hier troost en bemoediging uit geput. Bij herhaalde lezing gaan de psalmen steeds duidelijker spreken. Hier volgt een kleine selectie uit deze honderdvijftig gebeden, als uitnodiging om zelf dit boek te openen. Wie hier eenmaal door gegrepen raakt, houdt niet meer op met lezen.

God kent de weg van hen die rechtvaardig in het leven staan. Hij is een vesting voor mensen in nood. Nooit heeft Hij het vertrouwen beschaamd van hen die een toevlucht bij Hem zoeken. Hij luistert naar hun wanhopige roepen. De zwakke stelt zijn vertrouwen op Hem. In zijn goedheid verzorgt Hij de behoeftigen. Hij hoort het zuchten van de armen en vergeet de gevangenen niet. Hij zal recht doen aan de misdeelden; en hun onderdrukkers bestraffen.

Hij geneest de gebrokenen van hart; en maakt draaglijk hun verdriet. Hij kent het verlangen van de zachtmoedigen en richt hen weer op. Hij onderzoekt en beproeft de oprechte; en brengt hen in veiligheid, die hunkeren naar uitkomst. Hij wijst hun de weg ten leven; en zij vinden vreugde, altijd door.

Werkelijk, God is goed voor zijn volk, voor hen die zuiver van hart zijn. In mijn angst riep ik tot God; en mijn hulpgeroep drong tot Hem door. Hij brengt rust in mijn leven, omdat Hij behagen in mij heeft. Hij toont zijn goedheid aan wie goed doen, aan de oprechten leert Hij oprechtheid, aan zuiveren van hart toont Hij zuiverheid. Zijn goedheid is hemelhoog, zijn waarheid reikt tot de wolken. Uit Hem is de kracht, Hij effent mijn weg. Als een hinde, zo licht ga ik omhoog.

De wet van God wekt de ziel tot inkeer. Zijn woord is betrouwbaar, de eenvoudige wordt wijs. Hij staat ons in liefde terzijde, in zijn goedheid die eeuwig is. Aan zijn waarheid houd ik mij vast. Op de dag van het kwaad beschermt Hij mij; en verheft mij hoog op een rots. Voor ogen van de wereld bewijst Hij zijn goedheid aan allen die tot Hem vluchten. Hij verlost hun ziel van de dood, hun leven wordt helder als de middag.

God kent zijn heiligen, hun erfdeel is een eeuwig bezit. Hij ziet hen met welgevallen aan. Zij struikelen, maar vallen doen zij niet; want de hand van God houdt hen staande. Vurig verlangde ik naar God, Hij boog zich naar mij over en trok mij op uit de modderpoel, de diepte vol getier.

God, wij kunnen onszelf niet helpen, U bent het die ons redt. U haat goddeloosheid, het recht hebt U lief. Uw volk staat te juichen om uw rechtvaardige oordeel. Een verbroken geest en een berouwvol hart: God, die offers wijst U niet af.

Hij geeft vrede aan mijn ziel, met hoevelen zij ook tegen mij zijn. Nooit zal Hij het toestaan, dat de rechtvaardige ten val wordt gebracht. God, U bent mijn sterke vesting, een God van goedheid en liefde. Ik zoek U in stilte, van U alleen is uitkomst te verwachten. Uw liefde is beter dan dit leven, van uw goedheid wil ik getuigen. Al voel ik mij ellendig en leeg, op U is mijn vertrouwen.

De adel uit de volken nadert tot Hem, zij heffen de handen in gebed. Hij geleidt hen door zijn raad, tot zij in zijn heerlijkheid binnengaan. Laten zij Hem loven, die onrecht plegen! Beker en zij zich, dan neemt Hij hen aan.

Liever sta ik op de drempel van het huis van mijn God, dan te verkeren met hen die kwaad bedrijven. Zijn redding is nabij voor wie Hem vrezen. In hen kan zijn heerlijkheid wonen in het land. Dan gaan liefde en waarheid hand in hand.

Laat de wereld toch ontzag voor Hem hebben! Zijn blik is op hen die in de waarheid gaan. Hij verlost hun ziel van het graf; en koestert hen met liefde en ontferming. Eerbied voor God brengt zijn kinderen tot inzicht. Tot in eeuwigheid zullen zij Hem danken en eren. Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest, zo leerde ik zijn wetten te begrijpen. Zijn woord geeft licht aan wie binnengaan, onwetenden worden wijs. Ik ben voor U een open boek, U verstaat van verre mijn gedachten. U opent in goedheid uw hand en verzadigt ál wat leeft. Breng dank aan God, want Hij is goed; zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.

psalmen en gebeden voor het ochtend- & avondgebed

* * *

medicijn voor de ziel

Wie zou bij dreigend verlies van het gezichtsvermogen niet alles willen geven om dit onheil af te wenden? De kerkleraar Ambrosius (vierde eeuw) schrijft: *Als je zo benauwd bent voor de aantasting van het lichaam, zou je dan niet veel meer nog de geestelijke dood moeten vrezen? en: Zocht je maar net zo hard naar medicijn voor de ziel als naar geneesmiddelen voor het lichaam!*

De ziel is het geestelijk innerlijk van de mens, waarin gevoelens leven als de zorg voor het verval van het lichaam en de angst voor de dood. De ziel is ook de plaats van het verstand, dat kampt met de vraag: “Waarom klamp ik me zo vast aan dit leven, als ’t straks toch afgelopen is?” David verzucht: *We hebben hier zeventig, tachtig jaren, en wie sterk is negentig misschien. Voorspoed verandert in moeite en zorg; en dan is ’t over, voorbij.* Het is verstandig dit te overwegen zolang er nog tijd voor is, want het einde komt vaak eerder dan verwacht, met alle medische zorg eromheen.

“Pluk de dag”, zegt men; “en geniet ervan zolang het nog kan, want straks is er niets meer”. Maar wie wel eens bij een sterfbed heeft gestaan waar de morfine nog niet het verdovende werk had gedaan, zal misschien hebben meegemaakt dat in een uitgeteerd lichaam het innerlijk nog onverminderd krachtig kan zijn. Zou dit leven van de ziel dan plotseling ophouden? Bij de dood van een geliefde staan zij die achterblijven rond het sterfbed om afscheid te nemen: niet van het lichaam; maar de tranen komen om het vertrek van de persoon, de innerlijke mens, die het lichaam gedurende een aantal jaren heeft bewoond.

Het oude Israël heeft sinds mensenheugenis het lied aangeheven, dat door de kerk wereldwijd dankbaar is overgenomen: *Breng dank aan God, want Hij is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.* Jezus heeft haar zichtbaar en verstaanbaar gemaakt; en door zijn verrijzenis in de paasnacht heeft hij het bevestigd: zij is eeuwig. Dit is de medicijn voor de ziel waar gelovige mensen zich in mogen verheugen, als zij het einde voelen naderen. Als zij op hun sterfbed de communie ontvangen, ontvangen zij hem, die hen draagt, de dood voorbij, tot in het hemelse Rijk.

ps 91; ps 118; ps 136

* * *

gebed

Mogen allen die dit lezen
 deel krijgen aan de Geest van Christus,
 die opvoedt tot alles wat goed is en waar;
 de Geest van wijsheid,
 die het kaf van het koren te weet te scheiden;
 de Geest van ijver
 om Jezus' werk in de wereld voort te zetten;
 de Geest van vrijheid die alles doorziet,
 niet gehinderd door een vastgeroeste mening;
 de Geest van vrede,
 temidden van de onrust in de wereld;
 de Geest van standvastigheid,
 die zich niet laat meevoeren door de geest van de tijd;
 de Geest van orde en regelmaat,
 opdat het werk van Christus niet bemoeilijkt wordt;
 de Geest van armoede,
 die niet méér voor zichzelf vraagt dan nodig is;
 de Geest van nederigheid;
 die zichzelf niet beter acht dan anderen;
 de Geest van zuiverheid,
 met een afkeer van wat niet deugt;
 de Geest van opgewektheid, ook als het leven tegenzit;
 de Geest van zachtmoedigheid,
 geduldig de tekorten van anderen verdragend;
 de Geest van zelfkennis, die de eigen tekorten niet verhult;
 de Geest van vrees voor God,
 die het goede spoor doet houden.
 de Geest van tranen
 over wat onschuldigen wordt aangedaan;
 de Geest van liefde voor God en alle mensen,
 die leidt tot vertrouwelijke omgang met Hem

Jes 11,10v; ps 1; 69,10; Joh 2,17; 14,21; 2Pe 1,5; 1Kor 14,40; Lc 6,17-26; ps 138,6;
 Mt 5,8; *de ogen van de ziel* p 290.3; Mt 5,5; 2Kor 13,5; Rom 12,15; Joh 3,36; Heb 6,19;
 spr 1,7

* * *

het hoogste goed

De liefde is uit God. In Jezus is zij volkomen zichtbaar geworden. Allen die zichzelf ontledigen om haar te ontvangen, vormen samen de bruid van Christus. In deze wereld vinden zij voetangels en klemmen op hun weg; maar uit dat alles redt hen de Geliefde. Ook al verlaten christenen hem, hij blijft hen zoeken, verlangend dat zij tot inkeer zullen komen en zij hem hun wederliefde zullen betonen. Is eer mooier gemeenschap denkbaar?

*De liefde is een levensdoel,
hoe zal ik haar bereiken?
Steeds als ik haar aanwezig voel,
wil zij weer van mij wijken.*

*De liefde is het hoogste goed,
ik voel mij als een blinde.
Zij, die de wereld leven doet:
ik tast om haar te vinden.*

*De liefde is de toegangspoort
naar echt en eeuwig leven.
Het reddend woord wordt hier gehoord:
jezelf geheel te geven.*

*De liefde klopte aan mijn hart: “
Doe open, laat mij binnen”.
Zij leidde mij met zachte hand
en leerde mij beminnen.*

*De liefde zoekt geen roem en eer
en dringt zich niet naar voren.
Ik dank en eer de goede Heer,
in haar ben ik herboren.*

*De liefde is een levensbron,
wie dorst heeft kome nader.
Gezegend wie hier vrede vond,
gedragen door de Vader.*

*De liefde is een beker wijn,
het hart komt zij genezen.
Zij is een zoete medicijn,
met haar ben ik verzezen.*

*De liefde is een helder licht,
beklim haar hoge toren.
Zij opent een nieuw vergezicht,
laat allen hiervan horen.*

*De liefde komt niet tot een eind,
zij geeft zich niet met mate,
aan ieder die, haar toegewijd,
het oude heeft verlaten.*

*De liefde is een hoog gewelf,
waar engelen samenkomen.
Wie met haar leeft vergeet zichzelf,
om altijd daar te wonen.*

*De liefde is de gave Gods,
de harten doet zij branden.
Wie haar verzaakt in blinde trots,
staat eens met lege handen.*

*De liefde is mijn enig goed,
de waarheid en het leven.
Door haar komt God mij tegemoet,
zichzelf heeft Hij gegeven.*

*De liefde is van eeuwigheid,
zij toont Gods aangezicht, en
zij roept zijn volk, door haar bevrijd,
de aarde te verlichten.*

*De liefde is een eeuwig vuur,
dat nimmermeer zal doven;
en eeuwig is de levensduur
van wie in haar geloven.*

* * *

HOOFDSTUK IV

EEN NIEUW BEGIN

leven na de dood

De twintig leden van de kaartclub zijn allen gedoopt; maar op één na noemt geen van de overige leden zich gelovig. Een enkeling verklaart resoluut dat God niet bestaat; maar bij de overigen rest nog iets van het geloof van hun jeugd; en heerst onzekerheid over wat er na de dood gebeurt: “Er moet wel iets zijn”, zeggen ze; of: “Als ik maar fatsoenlijk leef, dan zal ’t toch wel goed zijn?” De gedachte van een oordeel na de dood staat ver van hen af.

De Engelsen noemen dit *wishfull thinking*. Ook christenen bezondigen zich hieraan, als zij het komende oordeel ontkennen; en de definitieve scheiding afwijzen tussen hen die God toebehoren en zij die Hem de rug toekeren. Het idee dat God mensen onbarmhartig zou straffen door hen voorgoed van zich te verwijderen is voor velen moeilijk verteerbaar. Zo is de mening ontstaan dat iedereen in de hemel zal komen.

Hier wreekt zich het gebrek aan kennis van het christelijk geloof. “Het gaat niet om kennis, maar om wie je bent” werpt men tegen. Inderdaad is het de roeping van iedere christen aan zijn of haar Heer gelijk te worden. Wil de ijver echter niet verslappen en ‘t geloof oppervlakkig worden, dan is onderricht onontbeerlijk. Maar wie moet dit geven? Hoewel de Schrift en ook de hierop bouwende leer van de kerk over de laatste dingen geen twijfel laten bestaan, zijn zelfs niet alle pastores even duidelijk over de aard van het laatste oordeel.

Dit oordeel is zeker niet onbarmhartig, zoals sommigen de teksten hierover menen te begrijpen, verre van dat. Onbarmhartig zou ‘t zijn als God de mensheid zou laten voortbestaan in een wereld waarin de rijken zich te buiten gaan aan een onbegrensde weelde, terwijl miljoenen omkomen van de honger; een wereld van genadeloze onderdrukking, oorlog en verwoesting, vluchtelingen en onzegbaar lijden. Zou God dit altijd zo door laten gaan? Nee. Hij houdt zich aan de belofte aan Adam en Eva, aan Abraham en Sara, aan Noach en aan David: de belofte van een Redder uit het verderf van deze wereld.

Alle profeten uit het Oude Testament hebben in de verte Jezus zien komen, God met ons en mens zonder zonde, die in liefde voor allen de minste van allen is geworden; en als een eersteling is verrezen uit de dood. Hoe kan men dan beweren dat er geen leven is na de dood, zonder eerst kennis van deze boodschap genomen te hebben? De evangelist Marcus geeft in vijftientig bladzijden een helder verslag van Jezus' driejarig verblijf in deze wereld. Wie hier geen kennis van heeft genomen, heeft geen recht van spreken.

In een wereld die ten onder gaat heeft Jezus in onmetelijke liefde de weg gewezen van verlossing uit het kwaad dat de mensheid in zijn greep heeft. Hij is *de deur naar het leven*. Niemand komt tot de Vader tenzij door het geloof in hem, de goedheid van God in ons midden. Wie hem liefheeft en volgt, is met hem op weg naar de hemel. Maar zij die hem als een bedrieger verwerpen, in wie God zijn liefde en goedheid heeft geopenbaard, weigeren hiermee de hemel binnen te gaan. Zij mogen het oordeel aan het einde van de tijd wel vrezen.

gen 17; ps 89; Lc 24, 44-48; Joh 1,1-10; 14,6; leerboek voor christenen *Ik geloof* p 189.4

* * *

God-met-ons

Twintig eeuwen geleden heeft zich in Palestina, het toenmalige centrum van de bekende wereld, tussen Azië, Afrika en Europa, het adembenemende wonder voltrokken, waar de profeten van Israël eeuwenlang naar hebben uitgezien: de menswording van God. *Nu is deze boodschap openlijk aan u verkondigd*, schrijft Petrus. Christenen raken er nooit over uitgedacht: De Schepper van hemel en aarde, eeuwig en goed, heeft in Jezus Christus in een vergankelijk lichaam het moeitevolle bestaan gedeeld van een onafzienbare mensenmenigte, levend in angst voor het onbekende van de dood.

Jezus, in het Oude Testament aangekondigd als *God-met-ons*, is bij het begin van de nieuwe jaartelling in Bethlehem uit Maria geboren. De herders in het veld, die 's nachts de wacht hielden over hun kudde, zagen het engelenleger, dat juichend zijn vrede op aarde verkondigde. Het laatste en beslissende tijdperk van de mensengeschiedenis – tussen komst en wederkomst van Christus - was aangebroken.

Niet om te heersen is Jezus gekomen, maar in alle eenvoud; niet als machthebber maar als aller dienaar. Bij hem geen indrukwekkend vertoon zoals bij de groten der aarde, waar de massa zich door laat verblinden. Hij maakte indruk door de mens die hij was, nederig en zachtmoedig; en zijn leerlingen volgden hem omdat zij hem liefhadden. Zijn optreden maakte scheiding tussen hen die aan hem voorbijgingen en het nieuwe volk van God.

Deze scheiding tussen mensen maakt het oordeel duidelijk, dat zal worden voltrokken bij de wederkeer van Christus in macht. Tot die grote Dag aanbreekt verkeert de wereld in de *tijd van genade*, waarin allen tot inkeer kunnen komen. Christenen hebben de macht ontvangen te leven als burgers van het Rijk van God. Johannes noemt deze laatste periode van de wereldgeschiedenis *het duizendjarig Rijk*.

Jezus regeert niet met harde hand; en hij veroordeelt hen niet, die van de waarheid afdwalen. Met onuitputtelijk geduld tracht hij allen tot bezinning te brengen, opdat zij hun zelfzucht gaan zien, hun verleden betreuren en deel mogen krijgen aan zijn vrede. David zegt: *Wie vechten voor zichzelf lopen hongerig rond; maar wie opzien naar God zal het niet aan goeds ontbreken*.

De eeuwige God heeft in een kwetsbaar mens in deze vergankelijke wereld gewoond en dit moeizame bestaan gedeeld, om allen die van goede wil zijn en verlangen naar een leven, zoals zij aanvoelen dat het behoort te zijn, te verheffen tot een nieuw bestaan, waarin voorbijgaande dingen niet voorop staan. Jezus is hun broeder geworden. Zij die hem liefhebben ontvangen de Geest van Christus, God-in-ons; en krijgen als kinderen van God zicht op het leven voorbij de dood.

*De Heer toont het vergezicht
van eeuwig leven in zijn licht;
voorbij oordeel en gericht
aan wie Hem toebehoren.*

1Pe 1,10v; Jes 7,15; 57,15; Mt 1,18-23; Lc 1,8-21; Joh 5,22; ps 40,1-8; ps 34,11

* * *

in de steek gelaten

Een Nederlander belandde – naar eigen zeggen onschuldig – in een buitenlandse gevangenis. Zijn verzoeken om hulp bij de Nederlandse regering bleven onbeantwoord. Dit onrecht is hij geestelijk nooit te boven gekomen. Het is een bekend patroon. “Er knakte iets in mij”, vertelde een zwerver die een soortgelijke ervaring had gehad. Een ander was zo in de war geraakt door de wijze waarop zijn baas hem aan de kant had gezet, dat hij stemmen ging horen, die hem allerlei dwaze handelingen deden verrichten. De boosheid over wat hun was aangedaan heeft hun levens verwoest.

De kerk is voor deze mensen in nood niet meer de vanzelfsprekende opvang die zij eeuwenlang geweest is. De maatschappij heeft voor hen geen ander antwoord dan therapie en medicatie. Soms brengt een verstandig luisterend oor enige verlichting; maar meestal moet er bij geestelijke problemen worden overgegaan op pillen, die de symptomen dempen, maar geen genezing bewerken.

Voor hen die in deze jachtige samenleving geen plaats vinden, is het verval van de kerk van Christus een ramp. Waar vinden onaangepaste mensen die zich in de steek gelaten voelen een plaats waar zij begrip en waardering ontmoeten? De kerk is voor hen geen opvang meer. Het meest oudere publiek hecht aan de handhaving van de oude gebouwen waar de weinige bezoekers verspreid zitten over de grote ruimte; en de weinige pastores zijn druk met reorganisatie.

In de huidige tijd zou een intieme plaats van samenkomst voor veel mensen beter zijn. Eenzame mensen vinden hier gemeenschap en kunnen Gods aanwezigheid ervaren. Geen pracht en praal meer, maar de ingetogenheid van hen die God liefhebben, met de liederen die hierbij passen. Geen koorprestaties, maar samenzang, waardoor het gemeenschapsgevoel wordt versterkt en het geloof wordt opgebouwd. En bovenal het geloof in Jezus, nederig en zachtmoedig, als balsem op de wonden die deze chaotische wereld bij zovelen heeft geslagen. Laten christenen in liefde voor God hun eigen voorkeur opzij zetten; en alles in het werk stellen om deze mensen een plaats te bieden waar zij hun Heer kunnen ontmoeten.

* * *

Hou je van me?

“Hou je van me?” Stel dat een vrouw dit vraagt aan haar man. Als het antwoord zou zijn: “ja, een beetje”, zou zij dit dan prettig vinden? Zo is het ook met de verhouding van christenen met God. “Hou je van me?”, vroeg Jezus aan Petrus. Had Petrus kunnen antwoorden: “Ja, Heer, zo’n beetje”? Niets is erger dan deze halfslachtigheid. Dit zegt de Heer: *Ik ken je daden, je bent koud noch heet. Was je maar koud of heet! Omdat je lauw bent, zal ik je uitspugen uit mijn mond. (...) Wie ik liefheb, die bestraf en tuchtig ik. Wees dan edelmoedig, kom tot inkeer!*

“Hou je van me?” Petrus hoefde hier niet over na te denken, zijn antwoord kwam direct en zonder enige aarzeling: *Ja Heer, u weet alles, u weet dat ik van u houd*. Elke dag opnieuw richt God zich met dezelfde vraag tot alle christenen. Hij draagt hen in zijn handen, Hij koestert hen en Hij bestraft hen als zijn eigen kinderen, opdat zij zullen beseffen hoe onzegbaar nabij Hij is. Als zij in hun dagelijkse doen en laten naar Hem luisteren, zullen zij beseffen hoe groot het goed is dat Hij hun in Christus heeft geschonken. Met hem zijn zij overgegaan van de dood naar het eeuwige leven.

Hier doet zich het probleem voor dat gelovige mensen God niet voor ogen hebben, zoals de apostelen Jezus dagelijks meemaakten. Christenen ervaren vaak niet zijn aanwezigheid. Dan dreigt hun ijver voor Hem te verflauwen. Laten zij een voorbeeld nemen aan Gods heiligen. Johannes van het kruis, zwaar op de proef gesteld, sprak van een ‘donkere nacht’. Door dit te doorstaan heeft hij christenen een voorbeeld gesteld.

Gods heiligen laten zich niet leiden door hun gevoelens. Als zijn geliefden bewijzen zij Hem in al hun woorden en daden hun wederliefde. Christenen volgen hen na door zichzelf te vergeten, Hem te danken en te eren en hun levens aan Hem toe te wijden. Ongeacht de omstandigheden blijven zij tot Hem spreken: “Mijn God, ik houd van U”.

1,5; openb 3,14vv; ps 16; ps 61

* * *

Panta rei

“Panta rei”, sprak de wijsgeer: Alles beweegt. En hij verwonderde zich: “Wat is de zin van dit alles? Ben ik dan niet meer dan een takje dat voorbij drijft in de rivier?” De filosofen moeten het antwoord schuldig blijven, dat in de Bijbel gevonden wordt. Nu de kerk naar de zijlijn is geschoven, betalen mensen soms een vermogen aan de vele cursussen die worden aangeboden; maar zij komen van de regen in de drup. Toch zullen zij niet gauw opgeven. Er leeft in de mens een onbestemde hoop, als een dragende factor waardoor het bestaan leefbaar blijft. Dit is de aanzet tot de zoektocht die een leven lang kan duren.

Steeds opnieuw blijken de antwoorden die gegeven worden teleur te stellen. Zelfverklaarde wijzen voorzien met hun adviezen in hun levensonderhoud, adviezen die voor de armen niet betaalbaar zijn. Stapels zogenaamde zelfhulpboeken bieden allerlei technieken om het leven te verlichten en door studie te bereiken, studie die voor eenvoudigen van geest niet is weggelegd. Zelfs wordt de zoekers het geluk voorgespiegeld van de materiële welvaart, die door ieder door gerichte inspanning bereikbaar zou zijn.

Kleine kinderen, in hun onschuld, laten zien waarom het om gaat; en wat bij het opgroeien in een chaotische wereld wordt overwoekerd door zelfzucht en eigenbelang. De dichteres betreurt de verloren onschuld en verzucht: *O, kon ik dat nog eens herwinnen, kon ik nog eens opnieuw beginnen!* Zij beseft niet – of zij wil er niet aan – dat dit nieuwe begin al tweeduizend jaar verkondigd wordt: Er is een goede God, die allen mateloos liefheeft; en die een nieuw begin schenkt aan hen die geloven in zijn Zoon Jezus Christus.

Beseffen de kerkgangers nog wel dat zij in deze vergankelijke wereld al deel hebben gekregen aan het nieuwe leven? Het is een wonder, waar zij steeds opnieuw op gewezen moeten worden, wil het geloof niet versloffen en hun toewijding niet afnemen. Voortgaande langs de weg van het geloof doet de Schepper zijn kinderen het vertrouwen herwinnen in Hem, die als een moeder en een vader van hen houdt. De wereld lacht hierom als iets voor simpele zielen. Christenen echter, als zij Hem hebben leren kennen, bezingen hun onvergankelijke rijkdom.

Heb 6,16; 1Pe 1,22-25; Mt 18,1-5; de ogen van de ziel p 234.1; de dichteres Vasalis

* * *

vergankelijkheid

Het leven van de mens is vluchtig als een ademtocht, verzucht Mozes in de psalmen. Dit soort teksten gaat op de oude dag duidelijker spreken. De ochtend is nog niet verstreken of de avond kondigt zich al aan. Zoals een klosje, dat op de naaimachine vlugger en vlugger gaat draaien naarmate 't garen opraakt, zo gaat 't leven steeds sneller voorbij. Het einde van de draad is niet ver meer, en dan? “Dan niks meer”, zegt de één; en een ander: “Daar kun je beter niet over nadenken”. Moet je dan al je kaarten zetten op dit onzekere bestaan, met arts en apotheker als bondgenoten? Ook zij kunnen niet verhinderen dat het einde nadert, en dan? De schoonheid van het lichaam is als de bloemen in 't veld. *Vandaag staan zij te bloeien, morgen zijn zij er niet meer*. Er blijft niet meer dan een hoopje stof van over. Ben ik dan uiteindelijk niet meer dan een hoopje stof?

De filosofen hebben het denken hierover opgegeven; maar het antwoord is in de psalmen te vinden: *De bloem valt af en de plaats waar zij stond wordt vergeten; maar de liefde van God is eeuwig*. Allen die Hem liefhebben mogen hierin delen. Gelovige mensen die ontkomen zijn aan de kortzichtige gedachte dat dit aardse bestaan alles is, gaan de hand van de Schepper erkennen in de oneindige veelvormigheid van de natuur, en in het wonder van denken en voelen dat Hij de mens heeft ingegeven. Als hun dus het geluk van deze kennis ten deel valt en zij gaan inzien hoe Hij hun leven richting geeft, zullen zij vol vreugde instemmen met het koor van heiligen en engelen, die hun Schepper danken en eren. Zij weten zich gedragen door Hem die eeuwig is.

In de wereld worden christenen veelal meewarig bekeken. Als zij volharden op de weg van geloof, en bij tegenslagen de verleiding weerstaan om troost te zoeken in allerlei afleiding, zullen zij de duurzame liefde van God mogen ervaren, in eenvoud en zeker weten: Hier kan de dood geen einde aan maken. De apostel schrijft aan de kerk van Korinte: *Wat gezaaid is in vergankelijkheid, verrijst in onvergankelijkheid; en: Een natuurlijk lichaam wordt gezaaid, een geestelijk lichaam verrijst*.

ps 90; ps 103; Mt 7,13; 1Kor 15,42; *de ogen van de ziel* p 118.2; liedbundel *al mijn verlangen* nr. 144.3

* * *

gevoel van gemis

Veel mensen geven 't wel toe: "Ik ben nu eenmaal niet volmaakt"; of: "Ik ben geen heilige"; of zelfs: "Ik ben geen engel". Wie zo spreken, geven hiermee aan wel enig besef te hebben van die volmaaktheid, waarin zij vergeleken met heiligen en engelen tekort schieten. Hiermee erkennen zij hun gebreken, die de samenleving met anderen bemoeilijken. Hoe weinig ook, dragen zij toch bij aan een collectieve schuld, die de wereld tot het onherbergzame oord maakt waarin we nu leven.

Velerlei begeerte, ijdelheid, onverschilligheid, eerezucht, ongevoeligheid en al die andere uitingen van de zelfzucht, die aan de wortel ligt van het lijden in de wereld, dit alles behoort vanaf de oorsprong niet bij de mens. De 'gezonde dosis egoïsme' is niet zo gezond als men wel eens wil doen voorkomen; maar maakt uiteindelijk iedereen ongelukkig. In plaats van hierin te berusten, is het beter je af te vragen of hiervoor een remedie bestaat?

Christenen beheren het antwoord op deze vraag. Het is hun gegeven als nieuwe mensen te leven, zoals God hen heeft geschapen. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. De zelfzucht heeft als gist door 't deeg ieders innerlijk geheel doortrokken. Door het geloof in Christus is de overwinning weliswaar verzekerd; maar de *oude mens* verzet zich ertegen om los te laten wat strijdig is met de Geest. Zoals het onmogelijk is gist uit een brood te verwijderen, zo zal het niemand lukken zich op eigen kracht van de zelfzucht te bevrijden. Niemand kan de wereld overwinnen dan zij die vertrouwen op Jezus, de Zoon van God.

Jezus is gekomen om mensen die verlangen eerlijk te leven in hun onschuld te herstellen. Allen die in hem geloven en hem liefhebben, krijgen in het doopsel een nieuw begin van leven. Dit is het zichtbare teken van de vergeving van schuld. De herinnering aan de bedreven zonden blijft bestaan, maar het geloof leert dat zij verenigd zijn met de onschuld in Persoon, volmaakt en heilig en aan God gelijk. Zonder dit nieuwe begin van leven worstelen mensen tevergeefs met hun fouten en gebreken, want: *Als je niet opnieuw wordt als de kleine kinderen, kun je het koninkrijk van de hemel niet binnen gaan.* Dit is de wedergeboorte, die door het kerkelijk sacrament van het doopsel van godswege wordt bevestigd.

Ook kleine kinderen kunnen lelijk doen. Zij hebben geen verweer tegen het kwaad om hen heen, waar zij van jongs af aan mee te maken krijgen. Afgezien daarvan zijn zij ontroerend, omdat zij nog iets van die verloren onschuld laten zien, die ieder aanspreekt. Allen die het gemis hiervan betreuren en hun hoop op hun Geliefde stellen, zullen ervaren dat hij hun gebed hoort. Hij leert hun de eigen persoon niet langer voorop te stellen, maar hem te volgen die nooit aan zichzelf heeft gedacht. Jezus noemt dit een *smalle weg*, omdat het volharding vraagt, en een geregeld gebedsleven. Christenen die op deze weg voortgang boeken leren God te danken voor zijn Geest, die hen herstelt in hun oorspronkelijke waardigheid. De wereld kan niet buiten hen.

gen 2,8; Kol 3,9; 1Kor 5,6; Mc 10,15; Mt 7,14

* * *

de Bijbel

De Bijbel een moeilijk boek? Dat valt wel mee. Het boek legt zichzelf uit. Het gaat hierin om de verhouding tussen God en de mensen. In aanschouwelijke beelden wordt gesproken over geestelijke dingen. Als je die beelden een paar keer tegen bent gekomen wordt het vanzelf duidelijk wat er wordt bedoeld. Het volgende versje maakt dit duidelijk:

*Gelukkig jij die leeft met de Heer
Hem liefhebt en zijn wegen leert.
Hij maakt je vruchtbaar als een boom,
staande aan de waterstroom.*

De psalmschrijver gebruikt hier de beelden *boom* en *water*. De Geest van God wordt in de Schrift vergeleken met *levend water*; en mensen worden *bomen* genoemd, die goede vruchten moeten dragen. Paulus somt op: *vruchten van liefde, vrede en geduld, trouw, zachtmoedigheid en ingetogenheid*. Wie zou niet als een 'boom' aan dit water willen staan, om deze vruchten voort te brengen? Zo worden christenen *het zout van de aarde*.

Ezechiël ziet in een visioen deze bomen staan aan een beek, die ontspringt aan de troon van God. Door dit *levende water* dragen zij twaalf keer per jaar vrucht; *en hun bladeren brengen de volken genezing*. Overal waar deze beek stroomt komt alles tot leven.

Op deze plaatsen wordt het lied gehoord van het volk van God:

*Ons hoofd, ons hart vernieuwde Hij;
zijn handen en zijn stem zijn wij,
zijn volk op onze aarde.
Zijn Geest heeft ons aangeraakt,
die ons tot nieuwe mensen maakt.*

In het doopsel heeft God tot christenen gesproken: *Jij bent mijn lieve kind van wie Ik houd.* Zij staan aan het begin van een nieuw leven door de Geest van Christus, zoals hij leert: *Stromen van levend water zullen uit je binnenste vloeien.* Zij die de Geest niet in zich dragen, worden door de profeet Jeremia vergeleken met *kale struiken in dorre grond.*

David waarschuwt: *In het oordeel houden zij geen stand, die leven zonder God. Zij zullen verwaaïen als kaf in de wind.* Ook de wind is een beeld van de Geest, die het kaf tussen de graankorrels weg blaast. Gelovige mensen hoeven dit *als het graan van de akker* niet te vrezen. Waar zouden zij nog angst voor hebben, verbonden met hem die het lijden heeft doorstaan en de dood overwonnen?

David heeft hier duizend jaar voor Jezus' geboorte over gesproken; en getuigd van de Messias, *de zoon van David: Hij trekt mij op uit de woeste wateren; aan mijn machtige vijand ontrukkt Hij mij.* Dat woeste water⁴ is deze chaotische wereld, die in de macht van de boze verkeert. David vindt rust in zijn geloof, hoe hoog de golven ook gaan, want: *U brengt het geraas van de zee tot bedaren, het tumult van de heidenen.* Jesaja profeteert: *De volken bruisen als geweldige wateren;* en Bonifacius (675 – 754) schrijft over zijn missiegebied: *De Duitse oceaan is gevaarlijk om te bevaren.* Dit zijn de 'wateren' tot wie Jezus zijn apostelen zendt, zoals hij heeft gezegd: *Ik zal jullie tot vissers van mensen maken.* Na de komst van de heilige Geest hebben zij Gods kinderen uit de volken bijeengebracht; en *geen watervloed die hen mee zal sleuren.*

Zo legt de Schrift de Schrift uit, zonder hulp van de vele commentaren, die elkaar nogal eens tegenspreken; en raken christenen al lezend met de gebruikte beelden vertrouwd.

Gal 5,22; Ez 22,9; ps 1; Jer 17,6; openb 22,1v; Mt 3,17; 5,13; Joh 7,38; ps 32,6; 93,4; Jes 17,12; *de ogen van de ziel* p 137.2

* * *

geen film

De Heer is mijn licht en mijn Redder, voor wie zou ik nog bang zijn? Hoe dikwijls wordt deze psalm van David niet gelezen en gezongen; en hoe dikwijls ook dringt het niet door dat dit werkelijk zo is als het er staat. *Op de dag van het kwaad beschermt Hij mij, en verbergt mij in zijn heiligdom*, zo gaat de psalm verder. God, die mij verbergt in zijn heiligdom Het lijkt op een film: je kijkt ernaar, maar het is niet echt gebeurd. De psalmen, de profeten, de aankondiging aan Maria door de engel Gabriël van de menswording van God, de verslagen van de evangelisten van de wonderen die Jezus deed, van zijn dood, verrijzenis en hemelvaart: het lijken verhalen die niet tot de wereldgeschiedenis behoren.

Toch getuigen deze teksten van de werkelijkheid waar gelovige mensen dagelijks mee leven. God heeft hen geroepen tot zijn kerk; en zij weten zich geborgen bij Hem, door het geloof in zijn Zoon. Zijn voortdurende betrokkenheid bij hun bestaan vormt het belangrijkste element in het leven van ieder die Jezus liefheeft.

God, hoor mijn stem als ik U aanroep. Antwoord mij in uw genade, ik verlang naar U. Zo bidt David, en met hem allen die het geloof delen in een God, die als een vader naar zijn kinderen luistert. Zij bidden om zijn Geest, die als milde regen nerdaalt op de akker; en vruchten doet voortbrengen van oprechtheid, medeleven en geduld. Hiermee wordt iets van de levende Heer in zijn kinderen zichtbaar. Een verheven roeping; en welk een voorrecht hierin te mogen delen!

De apostel verheugt zich in Hem, *die zowel het willen als het werken in hem werkt*; en hij belijdt: *Ik ben het niet die leef, Christus is het die in mij woont*. “Ja”, zei een deelneemster aan een bijbelavond, “als dat waar zou zijn.....”. Hier ontwaakte het geloof dat christenen verbindt. Zij zijn geroepen in gemeenschap met hun Heer als zijn gezalfden, als christussen dus, te leven. Juist als alles tegenzit en Hij ver weg lijkt, vraagt Hij van hen zichzelf te vergeten, op Hem te vertrouwen; en zijn Geest toe te laten in hun handel en wandel. Hij maakt alles nieuw.

ps 27; Fil 2,13; Gal 2,20

* * *

schuld

Besef van het eigen tekort is het begin van geloof. Wie zou zich willen meten met Jezus, en zichzelf rechtvaardig en goed willen noemen? Hoe meer zij van hem leren, des te duidelijker gaan christenen de afstand tussen God en mens ervaren. De zelfzucht ligt voortdurend op de loer om de eigen belangen voor te laten gaan; maar Jezus' leerlingen kennen de uitweg uit deze slavernij waar de wereld onder zucht. In het doopsel zijn zij één geworden met hem, God-met-ons. Allen die Jezus liefhebben bewegen naar hem toe, door met zijn hulp hun fouten te overwinnen.

Dit schuldbesef laat zich niet aanpraten. Het groeit met het geloof en komt voort uit de ontmoeting met God, die zich in Christus doet kennen. Het hoeft christenen niet terneer te drukken, want het vervult hun van dankbaarheid voor Hem, door wie zij steeds opnieuw vergeving ontvangen. Hij richt hen op tot een nieuw leven, waar de dood van het lichaam geen einde aan kan maken. Zou Jezus, die zich in liefde voor allen heeft overgegeven en op wie christenen hun vertrouwen hebben gesteld, zou hij hen die hem volgen verloren laten gaan? Na de dood en het laatste oordeel zullen zij in een nieuw en geestelijk lichaam de hemel mogen binnengaan.

God is ver van hen die zichzelf verheffen; maar naar geringen ziet Hij om. Hij kent hen, die verlangen naar een eerlijk leven, de onschuld van een kind bewonderen en hun onmacht hiertoe belijden. Hij buigt zich tot hen neer, om hen te bevrijden van wat hun van Hem scheidt. Als het schuldgevoel door de ernst van de misdaad toch zwaar blijft drukken, wil God bij oprecht berouw bij monde van de priester de vergeving bevestigen. Dit is het sacrament van de biecht. De boeteling mag na het volbrengen van de opgelegde boete ervan verzekerd zijn dat de schuld is vergeven. David schrijft hierover in het psalmboek: *Zolang ik mij stilhield kwijnde ik weg. Uw hand was op mij, dag en nacht, tot ik mijn zonde niet langer verzwegen. Toen nam U de schuld van mij weg.* Dan dankt hij God, en zegt: *God, mijn toevlucht, U behoedt mij in moeite; en legt mij het lied van verlossing in de mond. Ieder die op U vertrouwt, wordt door uw goedheid omgeven.*

1Kor 5,6v; Joh 1,12-18; Rom 7,18; ps 72,13; ps 32

* * *

onschuld

Jezus' wonderen bewijzen dat hij méér is dan de voorbeeldfiguur waar velen hem voor houden. Toch zijn deze tekenen niet de reden dat zijn leerlingen hem volgden. Onwetend dat God zich in hem openbaarde, hebben zij alles achtergelaten om met hem mee te trekken. Waarom? Om de persoon die hij was. Dat is het ware geloof. Iedere sabbath zongen zij in de synagoge: *Breng dank aan God, want Hij is goed; zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*. Nu zij zonder het vooralsnog te beseffen in Christus met God verkeerden, kregen zij Hem lief; en voldeden zij aan het grote gebod. Hij zou hun geven ook hun medemensen – en zelfs hun vijanden - lief te hebben. Zo werden zij tot de eerstelingen van zijn kerk. Indien ik iemand over 't water van de rivier zou zien lopen, zou ik me verwonderen; maar verheugen zou ik me pas als een mens een nieuw leven begint. Is er iets mooiers denkbaar dan een ruzieachtig persoon die vrede vindt, of een vreemdelingenhater die vluchtelingen in huis neemt? En wat is er aangrijpender dan iemand die wordt vernederd, bespot en geslagen, en zijn of haar onschuld niet verliest; maar liefde geeft voor haat? Dit zijn de wonderen die 't hart verwarmen. Niets ontroert meer dan de kinderlijke onschuld, die God hergeeft aan volwassen gelovigen. Zij maken Hem zichtbaar in de wereld, als een teken voor hen die zoeken naar een geestelijke basis. Die basis is Jezus, de geestelijke 'rots' waarop kan worden gebouwd. Hoe hoog de golven ook gaan en al staat het water hun aan de lippen, innerlijk houden de gelovigen stand. Zij zullen niet bezwijken als het kwaad in de wereld hen treft.

Dit visioen wordt verwezenlijkt in christenen die bidden voor wie hun kwaad doen; en goed doen aan wie hun onrechtvaardig behandelen. Jezus belooft hun die hem volgen: *Stromen van levend water zullen uit je binnenste vloeien*. Hij bedoelt hiermee de heilige Geest. Terecht noemt de apostel hen *heiligen*, die de leiding van de Geest volgen. Zij weten zich door God apart gezet om als Jezus' leerlingen, in hun onschuld hersteld, het wonder van het nieuwe leven zichtbaar te maken, hoopvol uitziende naar de dag van zijn wederkomst.

Mt 22,34-39; 8,24 – 27; Joh 2,11; 7,37v; 14,10v

* * *

zorg voor het lichaam

De medische wetenschap kan 't leven met jaren verlengen, met als gevolg dat bij zieken en ouderen alle aandacht gaat naar de medische zorg. Veel mensen, in plaats van thuis te sterven, eindigen hun leven in een ziekenhuis, omringd door slangetjes en apparatuur. Zo vergaat het hun die hun hoop hebben gevestigd op dit voorbijgaande leven. “Want”, zegt men, “je weet wat je hebt, maar niet wat je krijgt” Toch komt dit einde wel naderbij.

Daar staat tegenover dat 't vooruitzicht voor altijd in deze vaak verdrietige wereld te moeten voortleven niet aantrekkelijk is. In deze innerlijke onzekerheid komen vragen naar boven als: “Houdt met de dood alles op?” “Kan het geestelijk leven zomaar verdwijnen als het lichaam sterft? en: “Is er niets dat blijvend is?” Gelukkig zijn zij die deze vragen niet uit de weg gaan; die zich niet verliezen in de afleiding die de wereld biedt en zich niet laten opslokken door de zorg voor 't lichaam.

Gezegend de eenvoudigen van geest, die zich niet afsloven met veel boeken en zich niet laten misleiden door sekteleiders en dwaalleraren; maar het antwoord zien in het gelaat van Jezus, in wie de Schepper zich openbaart. Wie hem ontmoet, ziet de goedheid van God zelf. Christenen die zich beijveren bij te dragen aan het werk in de wereld, dat Jezus tweeduizend jaar geleden tijdens zijn driejarige rondgang door Israël is begonnen, mogen zich één weten met hem die als mens met de mensen is gestorven, die als God-met-ons uit de doden is verrezen en als eerste van miljoenen gelovigen de hemel is binnengegaan.

Jezus is de deur naar het leven. *Zijn schapen luisteren naar zijn stem en volgen hem*. Christenen die hun problemen in vertrouwen aan hem voorleggen, zullen bemerken hoe hij antwoord geeft. Niet door een stem die in de oren klinkt geeft Hij antwoord, maar door een innerlijk verstaan. Hij leidt hen weg uit het land van begeerte, leert hun het eigen belang te verzaken en de zorg voor het lichaam niet voorop te stellen, teneinde hem innerlijk te kunnen ontvangen. Hij, die hun angst verjoeg, hij voert zijn volk tot God.

Mt 5,1; 6,25-34; 1Kor 15,42-48; Joh 10,3

* * *

twee zonen

Een vader had twee zonen. De jongste verliet het ouderlijk huis, verbraste zijn erfdeel, raakte in de problemen en keerde met hangende pootjes terug. Zijn vader zag hem van verre al aankomen, liep hem tegemoet en sloot hem in zijn armen. In blijdschap over zijn terugkeer richtte hij een feest voor hem aan. Toen de oudste zoon zag hoe die losbol werd verwelkomd, voelde zich tekort gedaan; en hij zei tot de vader: *Ik heb u altijd gediend en nooit uw geboden overtreden, maar om mij hebt u nooit een feest gegeven.*

Wie kent er niet dit verhaal uit het Lucas-evangelie? Met deze gelijkenis maakt Jezus duidelijk hoezeer God als een Vader alle mensen liefheeft. Hij waarschuwt hen, maar Hij houdt hen niet tegen die Hem verlaten, want hun vrijheid is Hem heilig; en de wederliefde laat zich niet dwingen. Maar zolang de huidige tijd van genade nog duurt, blijft God de Vader naar allen uitzien. Hij ziet het ontwakend verlangen naar Hem; en *er is vreugde bij de engelen bij elke zondaar die zich bekeert. Want, zo zegt Hij, mijn kind was dood en is levend geworden.*

De jongste zoon staat model voor mensen die in hun jacht naar het moois van deze voorbijgaande wereld de Schepper vergeten, door wie zij tot bestaan zijn geroepen; en die hun leven blijft dragen. In een zelfzuchtig en ijdel leven verbrassen zij alles wat uiteindelijk uit zijn hand komt, tot zij in moeilijkheden komen. Als dan de problemen zich opstapelen en zij geen uitkomst meer zien, pas dan zullen zij tot inkeer komen en hulp gaan zoeken. Gelukkig zijn zij, die dan de weg naar de kerk gaan; en hun Vader terugvinden. Nog steeds klopt menigeen hier aan, belijdt zoals ‘de verloren zoon’ zijn of haar schuld en vindt rust in Hem.

De oudste zoon laat zien hoe het kerkgangers kan vergaan. Die jongste broer zal de Vader ijverig gaan dienen; maar bij veel christenen is van dit vuur weinig meer te merken. Voor hen betekent godsdienst plichtmatige gehoorzaamheid aan de voorschriften. Zij gaan voorbij aan het gebod van liefde en zien niet het dodelijke gevaar waarin hun medemensen verkeren, die zichzelf voorop stellen en louter denken aan vermaak. De Franse priester Charles de Foucauld (1858 – 1916), die na een losbandige jeugd tot inkeer is gekomen en zijn leven heeft gegeven voor de verkondiging van het evangelie, moedigt hen aan: *We moeten het evangelie blijven*

lezen; en de daden, woorden en gedachten van Jezus bij ons dragen, om zelf te gaan spreken, denken en handelen zoals hij. (...) Doen we dit niet, dan kan Jezus niet in ons wonen. Het is te hopen dat christenen voor wie hun godsdienst een gewoonte is geworden, tot inkeer komen; en zich gaan verheugen in de woorden van de Vader: Jij bent altijd bij Mij; en wat van Mij is, is ook van jou.

Lc 15,11-32; 15,10; Mt 22,37v

* * *

spanning

Bij veel mensen staat de spanning op het gezicht getekend. Dat heeft op den duur zijn weerslag op het lichaam. Is dit altijd zo geweest, of was 't in de tijd van de trekschuit minder? Met de komst van de auto, het vliegtuig, de koffieautomaat en de smartphone zou je denken dat er wat meer tijd is gekomen voor rust en ontspanning; maar 't tegendeel is waar. Het bekende 'druk, druk' is een gezegde van deze tijd.

Ook voor kinderen is het leven druk geworden. 's Morgens vroeg tot opschieten gemaand door ouders die naar hun werk moeten, komen ze op een school waar de lessen elkaar opvolgen met slechts enkele korte pauzes. Opa's en oma's, die zich de rust herinneren van een schooldag van 9-12 en 2-4 uur, zien dit bezorgd aan. Zou het door dit gejaagde leven komen, dat de mensen sneller zijn gaan spreken? Zij die het tempo niet kunnen bijbenen en niet kunnen voldoen aan de eisen van de moderne samenleving, raken overspannen en vallen uit.

Zo mooi is het lichaam ingericht, dat de geest op een zeker moment waarschuwt: "Tot hier en niet verder!" Wie hier niet naar luistert, komt met een 'burn out' thuis te zitten, met alle tijd voor bezinning: "Waar ben ik mee bezig?" en: "Hoe kom ik hier uit? Laat ik me niet opjagen door mijn omgeving, zonder daarbij te letten op mijn innerlijk, het kostbaarste wat ik heb, of 't daar wel goed zit?" Voor hen die hier serieus op ingaan, kon die burn out later wel eens blijken een heilzaam keerpunt te zijn geweest. Het eigen innerlijk, de ziel, is immers zoveel meer waard dan 't lichaam, dat spoedig weer zal terugkeren tot het stof waaruit 't gemaakt is.

Het lichaam is niet meer dan een ezeltje, dat dient als voertuig voor de ziel. Ieder die tot dit inzicht komt, heeft een cruciaal punt bereikt: Hoe nu verder? Hulpverleners kunnen wel nuttig zijn, maar zij hebben uiteindelijk geen ander antwoord dan: “Je zult ’t verder zelf moeten doen”. Als dit niet lukt, gaat de medicijnkast open.

Gelukkig zijn zij, die dan iemand ontmoeten die wijst op de goede God; en de innerlijke rust die Hij schenkt aan allen die een toevlucht bij Hem zoeken in gebed. Hij, die ieders moeite kent, Hij weet wat zij willen vragen, al vóór zij hebben gesproken. Wat je dan vragen moet? Heel eenvoudig: “Help mij, Heer!” Daar is geen studie voor nodig en geen bijbelkennis, maar alleen het geloof in de Schepper. Zijn grootheid is voor allen zichtbaar in de natuur; maar zijn kinderen verheugen zich bovenal in zijn liefde. Zij die Hem zoeken worden door Hem voortgeholpen op de weg naar eeuwig leven.

*Uitgeput en totaal verslagen,
ten einde raad riep ik tot God.
Hij boog zich neer om mij te dragen,
Hij is begaan is met ieders lot.
Als ik bezwijk en dreig te vallen:
steeds is mijn Redder aan mijn zij.
Sta ik alleen en tegen allen,
weet ik: mijn Helper staat mij bij.*

liedbundel *al mijn verlangen* nr. 44

* * *

een klein zaadje

Koolzaad en mosterdzaad kleuren ’s zomers de velden geel. Zo’n plant kan wel drie meter hoog worden. Daarvoor is wel dat ene zaadje nodig. De hele plant zit er al in verborgen; en wacht erop in goede aarde te vallen. Zo is het ook met het geloof: het gaat er alleen maar om of je het hebt en in de grond stopt. In goede aarde zal het zaad ontkiemen en tot wasdom komen.

Toen de leerlingen Jezus vroegen om meer geloof; was zijn antwoord: *Al is je geloof niet groter dan een mosterdzaadje, en je zou zeggen: “Word ontworteld en in de zee geplant”, dan zou hij je gehoorzamen.* Niemand zal zo gek zijn God op de proef te stellen; en te vragen een boom uit de grond te rukken en in zee te zetten.

Wel zullen christenen Hem vragen om diep gewortelde ondeugden, waar zij vergeefs mee geworsteld hebben, te verplaatsen naar 'de zee' waar zij uit voortkomen. Dit woord staat in de Schrift voor deze chaotische wereld. De profeet Jesaja zegt hierover: *De goddelozen kennen geen rust, als de rusteloze zee.*

Een volgroeid geloof is leidend bij alle beslissingen; en komt tot uiting in de kleine dingen van 't dagelijks leven. De heiligen (zo spreekt de apostel in zijn brieven aan de kerken alle christenen aan) staan ermee op en gaan ermee naar bed. Zij beginnen de dag met God te danken; en heel de dag bidden zij dat Hij hun de goede woorden zal ingeven en hun daden zal leiden. Zij sluiten de dag af door in hun geweten na te gaan waar zij in hun handel en wandel van Hem zijn afgeweken; en vragen vergeving hiervoor.

Wie zo leeft, zal hinderlijke 'bomen' bevelen 'in zee' te worden geplant. Ben je driftig van aard? Heb je last van gulzigheid, staat ijdelheid je in de weg of wordt je snel afgeleid door mooie dingen? Al deze 'bomen', die in het leven van christenen niet passen, gehoorzamen aan het gelovige bevel ontworteld te worden; en verplaatst naar waar ze vandaan komen.

Christenen zeggen niet: "Ik heb maar zo'n klein zaadje, mijn geloof is niet voldoende", maar zij danken God dat zij dit geloof hebben; en richten hier al hun aandacht op. Dit is het begin van het nieuwe leven, in verbondenheid met Jezus, door wie God in hen woning maakt. Het zaad is bij hen in goede aarde gevallen. Zoals Christus voor allen gestorven is, zo beschouwen christenen de egocentrische *oude mens* als gestorven met hem. En zoals Christus uit de dood is opgestaan, zo mogen allen die in hem geloven als nieuwe mensen leven met hem: nu nog in een wereld waar de ondeugd welig tiert, maar eens in het Rijk van God.

Zaad kan niet ontkiemen, tenzij het eerst in de aarde valt en sterft. Evenmin kunnen wij tot nieuw leven komen, tenzij wij eerst door een heilzaam en levenbrengend verdriet afsterven aan deze wereld. Dit is de moeite die de achterlating van ons huidige leven met zich meebrengt. (Hugo van St Victor, 12^e eeuw)

Lc 17,6; Jes 57,20; ps 65,8

* * *

Ook dit gaat voorbij.

“Enjoy these moments, they don’t last forever”, zo luidt de tekst op mijn koffiebeker. Genieten van wat voorbij gaat, omdat het er straks niet meer is? Zeker, zolang ik God ervoor kan danken; maar liever geniet ik van wat er straks nog wel is. Ik denk aan de man die van zijn stervende vader een ring kreeg met de inscriptie: *Ook dit gaat voorbij*. Het liet hem niet los: wat zou zijn vader bedoelen?

Hij raadpleegde filosofen, hij ging in de leer bij goeroes, die veel praatten maar geen antwoord gaven. Hij ondervroeg antroposofen over wat zij noemen ‘hogere gebieden’, hij las over de occulte kennis van middeleeuwse alchemisten en hun ‘steen der wijzen’, over de geestelijke leegte van de theosofen met hun ‘eeuwige nu’; en hij liet zich meeslepen naar een Pinkstergemeente, waar de opgewonden sfeer hem benauwde. “Dan maar liever een bakje troost”, dacht hij, “ook al gaat het voorbij”.

De zoon voelde zich terug bij af, toen hij attent werd gemaakt op de ‘bergrede’, de toespraak van Jezus in het begin van zijn driejarige loopbaan, opgetekend door Matteüs. Hij vond een Bijbel en las het begin van deze tekst: *Gelukkig de armen van geest*. Hij zat aan zijn stoel genageld: dat was het! Alle intellectuele inspanning had hem niet verder gebracht. De wijzen van deze wereld hadden het antwoord niet in beheer; en de ‘verlichte’ ingewijden trachtten hem tot hun duisternis te verleiden, gevangen als zij waren in hun theorieën. Pas nu, als ‘arme van geest’ kwam de vraag naar boven: “Wat gaat er dan níet voorbij, ja wat??” Het evangelie vertelde het adembenemende verhaal van een mens in wie de liefde volkomen was. Zelfs de dood kon hier geen einde aan maken. En meer nog dan dat: Hij gaf allen die hem liefhadden deel aan dit nieuwe leven. Waarom had niemand hem dit ooit verteld?

De zoon verlangde nu nog maar één ding: met Jezus voort te gaan. Hij sloot zich aan bij de kerk om hem te kunnen volgen in een leven van zelfverloochening, teneinde in zijn Geest te kunnen delen. Zo ging hij gaandeweg – en hoe langzaam is hij geweest – de liefde van God ervaren. Hij had het antwoord gevonden op het raadsel in de ring van zijn vader: Dit gaat niet voorbij. Dit is eeuwig.

Mt 5,1-12; 11,25; Joh 11,20-27; Ef 3,17

* * *

crisis

“Dit is de ernstigste crisis die we ooit hebben meegemaakt of ooit mee zullen maken”, aldus de minister president over de corona-pandemie. Hij vergiste zich. Deze crisis is een waarschuwing dat de wereld naar de ondergang koerst. De regering deed er alles aan om de economie, waarbij de bomen de hemel in leken te groeien, te herstellen. Er werden miljarden euro's geleend, in de verwachting al dit geld later weer terug te kunnen betalen, als alles weer bij 't oude zou zijn.

We mogen echter hopen dat deze pandemie de aanleiding zal zijn voor iets van bezinning. Alle aandacht mag dan wel gaan naar het redden van mensenlevens en het herstel van onze comfortabele levenswijze, maar ondertussen hangt er al sinds Adam en Eva een veel ernstiger dreiging boven de wereld. Voor de mensen die nu gered worden, is het gevaar op de korte termijn weliswaar geweken, maar eens zullen zij toch afscheid moeten nemen van dit vergankelijke bestaan; en niemand die hier vrede mee heeft.

Corona heeft de samenleving geschokt door de schrik voor de dood. Zullen de mensen hierdoor wakker worden geschud? Zullen zij de onvermijdelijke dood onder ogen gaan zien en zich bekeren tot de Gever van het leven? Dan zou er veel gewonnen zijn. Of steken zij de kop weer in 't zand, als het virusmonster gebonden is?

Deze ziekte is een waarschuwing dat er meer is dan dit onzekere leven. Wie in beproeving volhardt en trouw blijft tot de dood van het lichaam, *zal van de tweede dood geen schade lijden*, schrijft de evangelist Johannes. De Schrift maakt duidelijk dat het leven in deze voorbijgaande wereld bepalend is voor een eeuwigheid hierna. Voor hen die Jesus de rug hebben toegekeerd, alle waarschuwingen naast zich hebben neergelegd en geweigerd hebben zich te bekeren, is er geen hoop op eeuwig leven in de hemel.

Christenen die God niet onverdeeld toegewijd zijn geweest, kunnen de hemel niet dan na pijnlijke loutering het eeuwige leven bij Hem binnengaan. Zelfs de heiligen moeten na hun dood nog wachten op de grote Dag van het laatste oordeel over allen die ooit geleefd hebben, eer zij kunnen genieten van de eeuwige vrede in het hemelrijk. Maria en de heiligen worden gedurig om voorspraak gevraagd. Johannes zag in een visioen de martelaren van de kerk, die

geweigerd hadden hun Heer te verloochenen en voor afgoden te knielen. *Ieder van hen werd een wit gewaad gegeven; en hun werd aangezegd dat zij nog een korte tijd moesten wachten, totdat het getal van hun broeders volledig zou zijn.*

Ook Jezus heeft nog geen rust, voor het gehele volk van God is bijeengebracht. Na zijn verrijzenis heeft hij nog veertig dagen zijn apostelen onderricht over hun taak het evangelie in de wereld te verbreiden; en na Pinksteren stond hij hun met tal van tekenen bij. Tot de dag van zijn wederkomst is aangebroken, worden uit heel de wereld gebeden tot hem opgezonden.

Het is welbeschouwd ontstellend te zien, hoe onverschillig de wereld aan God voorbijgaat. Heeft Hij niet in Jezus zijn alles overtreffende innerlijke schoonheid zichtbaar en verstaanbaar gemaakt? Hoe is het toch mogelijk dat de mensen tot hun laatste snik vechten tegen de dood, zonder hem serieus te nemen die de dood heeft overwonnen? Voor allen die Jezus liefhebben is hij de toegang tot het nieuwe leven dat hij heeft bij zijn Vader en onze Vader.

*Jezus, de mooiste van de mensen,
zachtmoedig, nederig, goed:
wat zou ik buiten u nog wensen?
Ik heb mijn God ontmoet!*

openb 2,1; hand 1,4-10; 14,3

* * *

goddelijke vonk

Vanaf haar begin is de kerk bedreigd geweest door een verzameling dwalingen, die onder de noemer gebracht kunnen worden van 'de goddelijke vonk'. Alle mensen zouden ietsje van God in zich hebben. Hun taak in dit voorbijgaande leven zou dan zijn zich te ontdoen van alles wat dit goddelijke in hen overdekt en onwerkzaam maakt. Dit is een bedrieglijk misverstand, omdat er van wordt uitgegaan dat Jezus – als niet meer dan een voorbeeld – zou hebben getoond dat dit mogelijk is. Als een eerste zwaluw zou hij de voorbode zijn geweest van de zomer, die voor iedereen na de nodige inspanning bereikbaar zou zijn. Wie hierin is geslaagd, zou dan de

toestand van ‘verlichting’ hebben bereikt, die hun voor ogen staat die deze dwaalweg volgen. Hoewel ver van huis, voelen de aanhangers van deze leer zich door hun medestanders versterkt in hun overtuiging.

Hillarius van Poitiers (315 – 367) schrijft: *Mensen die van de rechte weg zijn afgeweken, proberen zich te rechtvaardigen door te wijzen op allen die hun opinie voor wijsheid aanzien; en voeren dit aan als bewijs van de juistheid van hun opvattingen. Van de dwaling die algemeen ingang heeft gevonden, wordt domweg aangenomen dat deze daarom de waarheid bevat.*

Die ‘goddelijke vonk’ is inderdaad ieder bij de geboorte ingegeven als kennis van wat goed is en waar; maar wie redelijk blijft denken, ziet op een gegeven moment wel in dat het op eigen kracht niet wil lukken met die verlichting. Van redelijkheid is in deze kringen echter nauwelijks sprake. De trots tot de ingewijden te behoren houdt hun gevangen. Overtuigd van de mogelijkheid hun fouten en gebreken te overwinnen, nemen zij hun toevlucht tot de theorie van de reïncarnatie. Als het tijdens het huidige bestaan niet lukt, dan maar in een volgend leven. Wie eenmaal zover is afgedwaald, komt hier heel moeilijk meer van los. Verstrikt in hun theorieën en verblind door eigenwaan, staat zij niet meer open voor gesprek.

Wie zal deze muur doorbreken? Het water moet wel tot de lippen komen, eer iemand open komt te staan voor Gods genade. *Hij geeft het zijn kinderen in de slaap*, leert de psalm; want geen mens kan zich op eigen kracht tot de hemel verheffen. Daartoe is Jezus gekomen. God zelf is als mens met de mensen en als aller dienaar in deze verloren wereld neergedaald, om allen die tot hem komen op te richten tot een nieuw leven met Hem.

Het kleine beetje kennis van de goedheid van God dat mensen nog bezitten, is voldoende om Jezus lief te hebben, in wie zij hun verlangen volmaakt zien bevestigd. Als Zij zijn woorden aannemen, zichzelf vergeten en hem volgen, zijn zij als zijn leerlingen op weg naar eeuwig leven.

de ogen van de ziel p 40.5; psalm 127,2

* * *

HOOFDSTUK V

ONHECHTING

vasten

Als je geliefde ernstig ziek is staat je hoofd niet naar lekker eten; maar je beperkt je tot het noodzakelijke. Als ze sterft, kan je geen hap door je keel krijgen. Dit vasten is vanzelfsprekend. Er zijn geen regels voor. Ook het kerkelijke vasten komt uit 't innerlijk voort, uit liefde voor God en de medemens. Jezus is zijn volk hierin voorgedaan, zoals in de psalmen staat geschreven: *Ik vocht voor hen in vasten en gebed*. De dichter Efrem de Syriër, bijgenaamd 'de harp van de Geest' (vierde eeuw) schreef: *De last van de wereld doet buigen naar de aarde. Gezegend is Hij die ons vleugels gaf door het vasten, om Hem tegemoet te kunnen vliegen*; en Angela Merici (1470 – 1540): *God, door het vasten van het lichaam onderdrukt U de laster, verheft U de geest en geeft U ons kracht en beloning*.

Van St Franciscus wordt verteld dat hij zich dikwijls afzonderde om in de eenzaamheid met Christus te verkeren. Hij doorstond de innerlijke leegte, die het voorportaal is waarlangs God tot de mens nadert; en luisterde niet naar de vraag van zijn lichaam om voedsel, tot zijn Geliefde zo duidelijk tot hem sprak dat alle aardse begeerte werd gedooft. Het vasten is een zaak tussen de mens en zijn God, die het verlangen om Hem te ontmoeten zal belonen.

Jezus leert dat het voor de omgeving verborgen moet blijven. De vastenpraktijk in de katholieke kerk van vóór 1960 was zó tot in details in regels gevat, dat de beoefening plichtmatig werd; en niet langer was gericht op de persoonlijke omgang met God. Met de afschaffing van deze voorschriften is onbedoeld de vastenpraktijk praktisch geheel verdwenen. Toch blijft het vreemd aandoen als op Aswoensdag de mensen na de mis worden uitgenodigd voor een kopje koffie. Onthechting van vergankelijke dingen blijft een voorwaarde om God te leren kennen, want: *Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn*. Ook nu zijn er nog christenen die dit ter harte nemen; en vasten zonder hier ruchtbaarheid aan te geven.

Mt 6,21; ps 35,13; Jes 58,4; *Ik geloof* blz. 122; *de ogen van de ziel* p 49.9

* * *

het kruis

“Waarom moest Jezus zichzelf voor mij offeren? “Kan iemand anders mij dan verlossen?” Het antwoord wordt gegeven in het Nieuwe Testament. Jezus hoefde zich niet ten offer te stellen; maar ’t kwam er wel van. Hij heeft geleden onder de onbekeerlijkheid van zijn volk, dat uiteindelijk heeft geroepen om zijn dood. Hij verzuchtte: *Jeruzalem, Jeruzalem dat de profeten doodt, hoe dikwijls heb ik je kinderen willen verzamelen zoals een kloek haar kuikens verzamelt onder haar vleugels, maar je hebt ’t niet gewild.*

Het begon met de komst van de Messias, in wie de Schepper zijn innerlijk wezen aan de wereld openbaarde. Wie Jezus zag, aanschouwde de liefde van God. Tijdens zijn driejarige rondgang door Israël heeft hij tal van wonderen verricht, om de mensen de ogen ervoor te openen dat hier meer dan een gewoon mens in hun midden aanwezig was. Zijn leerlingen hadden dat niet nodig. Zij geloofden in hem omdat zij zijn oprechtheid zagen, zijn belangeloze liefde en zijn ijver voor God. De schriftgeleerden en de Farizeeën echter hadden een hekel aan Jezus, omdat hij hun voorschriften niet precies gehoorzaamde; en zij meenden hem te moeten doden omdat hij zich aan God gelijk noemde. Zij zagen op zijn volgelingen neer, vanwege hun gebrek aan kennis.

Jezus had kunnen vluchten; maar zo lief had hij zijn medemens in nood, dat hij zichzelf niet heeft willen redden en zijn kruis heeft opgenomen. Zo is hij gestorven. Hoe had de wereld anders het evangelie kunnen vernemen van de vergeving van schuld door het geloof in hem? En hoe had hij de angst voor de dood kunnen wegnemen, dan door zijn opstanding uit de doden?

Het kruis is teken van de zelfverloochening waartoe christenen geroepen zijn. Eén met hem die leeft, jaagt de dood hun geen angst meer aan, in het vertrouwen na dit vergankelijke leven met allen die Jezus liefhebben voor hem te mogen verschijnen. Zo eenvoudig is het evangelie; maar hoe moeilijk is het alles los te laten wat van hem verwijderd houdt! Gezegend zijn zij, die op deze weg volharden. In de wereld niet geacht, zullen zij eens zijn woorden mogen vernemen: *Ga binnen in de vreugde van je Heer.*

Mt 27,20-25; Lc 13,34; Joh 8,56v; *de ogen van de ziel* p 90,5

* * *

Wat moet ik doen?

“Moet ik die baan in de stad A aannemen, of liever in het dorp B?” Als je geen voorkeur hebt en het voor alle betrokkenen niet uitmaakt, is de keuze gauw gemaakt: kruis of munt. Ga je zelf liever naar A, maar lijkt B voor de kinderen geschikter, dan wordt het lastiger: je zou je moeten opofferen voor je gezin. Als de keuze voor B betekent dat de kinderen een ontevreden vader of moeder krijgen, was A misschien toch beter geweest. De sfeer in huis gaat boven alles. Maar als dan zou blijken dat de kinderen in de stad minder goed gedijen, krijgen de ouders spijt dat zij voor zichzelf hebben gekozen. Eerst ik, dan jij: dit is de bron van alle ellende.

“Moet ik mezelf dan altijd maar wegcijferen?” Ja, wie kan dat steeds opnieuw opbrengen? Voor christenen betekent dit veel strijd; want *zelfzucht en eigenliefde keren zich tegen de Geest*. Zij zullen van God niet direct vernemen of Hij A dan wel B gebiedt. Hij ziet het hart aan en kent ieders bedoeling. Het gaat Hem niet om de plaats waar zij moeten wonen, maar of zij bereid zijn het eigenbelang te vergeten. Dit is de eis die Jezus aan zijn leerlingen heeft gesteld, als zij hem willen volgen.

Christenen volgen Jezus omdat zij hem liefhebben. Zij drinken zijn woorden in en zeggen met Petrus: *U hebt woorden van eeuwig leven, tot wie zouden wij anders gaan?* Als ‘t hun zwaar valt zichzelf weg te cijferen, hoeven zij de blik maar op hem te richten om weer te weten dat hij hun voorgaat op de weg naar het nieuwe leven. Dit offer van zichzelf is het kruis dat christenen is opgelegd, in navolging van hem die dit kruis tot zijn bittere einde heeft gedragen. In alle grote en kleine beslissingen moeten zij leren voor hun Geliefde te kiezen; en los te laten wat zij zelf zo graag willen. *Deze strijd heeft je nog geen bloed gekost*, vermaant de apostel hen. Als zij volharden in geloof, hoeven zij niet in het duister te blijven tasten. God zelf zal hun leren wat zij moeten doen of laten.

*Zij bieden hem hun leven. Hij richt hen op, zij gaan
met hem op nieuwe wegen, een nieuwe dag breekt aan.*

*Zij gaan hun lasten dragen, maar niet op eigen kracht.
Hij hoort hun bange vragen, het juk wordt licht en zacht.*

Gal 5,17; Joh 6,68; Heb 12,4; Mt 11,30; *al mijn verlangen*, nr 7.3

* * *

Wie is de Meester?

Ik herinner mij hoe ik als kind (in Darfur) de zon, de maan en de sterren bekeek, en alle prachtige dingen in de natuur; en dacht: Wie is de Meester van dit alles? Als kind werd Josephina Bakhita (1870-1947) door slavenhandelaren uit Darfur ontvoerd en in Khartoem als slavin verkocht. Na een ware lijdensweg is zij hier in dienst gekomen bij de Italiaanse consul in Soedan, die haar heeft meegenomen naar Italië. Hier is zij ingetreden bij een zusters-congregatie. De zusters hebben haar het evangelie bijgebracht van Jezus, door wie zij de Meester van het heelal leerde kennen: liefdevol en goed. Zij schreef: *Na het onderricht, met een blijdschap die alleen de engelen kunnen beschrijven, ontving ik het doopsel.*

Josephina is een voorbeeld voor christenen met een oppervlakkig geloof. Zoals veel Joodse mensen in Jezus' dagen zouden zij hem, mochten zij hem ontmoeten, misschien niet liefhebben; en hem opnieuw veroordelen. Als slaven van een vergankelijk bestaan verliezen zij zo het leven zonder einde in zijn Rijk. Nadat Jezus eens een grote menigte met enkele broodjes had verzadigd, vroegen de mensen hem wat zij moesten doen om God te behagen. Hij antwoordde: *Dit is het werk dat God van je vraagt: te geloven in hem, die Hij gezonden heeft.* Dit was voor velen teveel gevraagd. Voor wie hield hij zich eigenlijk? Het wonder had hun de ogen niet geopend voor de goedheid en liefde van God. Met dit ongeloof maakten zij hem tot een charlatan; en keerden zij de rug toe aan hun Redder.

Ook de apostelen zullen niet direct alles begrepen hebben wat Jezus hun leerde; maar toen velen hem verlieten, verklaarde Petrus namens hen: *Wij geloven dat u de heilige van God bent.* Ook zij achtten aanvankelijk de opstanding niet voor mogelijk; en zelfs bij zijn hemelvaart twijfelden sommigen nog, of zij hem wel als God mochten aanbidden. Maar zij hadden hem lief; en met uitzondering van Judas bleven zij hem trouw. Pas met de komst van de heilige Geest werd alle onzekerheid opgelost en dankten zij God in alle talen. Zij vormden het begin van de kerk van Christus, waarin ook Josephine tot haar vreugde is opgenomen.

Joh 6,29-38; Joh 6,68; 8,25; Lc 24,11; Mt 28,17; hand 2,4; *de ogen van de ziel* p 285,4

* * *

kennis van God

Zou de Schepper van al het zijnde niet alleen zijn macht tonen in de natuur, maar ook zijn wezen mededelen aan wie Hem zoeken? Deze persoonlijke omgang met Hem is het onderwerp van de Schrift. *Breng dank aan God want Hij is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*, zo luidt de Joodse belijdenis, die ook de basis is van het geloof van de kerk. In Christus is dit ten volle geopenbaard. Die liefde en goedheid zijn de mens allen aanvankelijk ingegeven; maar door de zonde overwoekerd.

Hoewel Christenen door het sacrament van de doop met hun Heer zijn verenigd, blijft de kennis van Hem vaak steken bij het begin. Zij die hier verder mee willen komen en *de berg van de Heer willen beklimmen*, ervaren de strijd die dit kost. De beklimming vraagt een hart dat op God gericht is, voortdurend in gebed en bereid alles los te laten wat de aandacht nodeloos van Hem afleidt.

Voor veel christenen blijft ook Jezus, die de goedheid van God heeft geopenbaard, hoog en ver. Voor hen echter die hem zoeken in gebed en hun dagen aan hem toewijden, wordt hij meer dan een vage verschijning, die lang geleden op aarde heeft rondgelopen. Zij komen tot vertrouwelijke omgang met hem; en zullen het wonder kunnen beamen van God, die het innerlijk van de mensen zoekt te vervullen en hun zijn liefde doet kennen. Stapje voor stapje zal hij hen leiden op de weg naar omhoog. Hoe hoger zij klimmen, des te meer zij zich bewust zullen worden van hun zwakheid en tekorten; en deze uit hun leven verbannen.

St Bernardus van Clairveaux (1098 – 1135) schrijft: *Zolang we in dit kwetsbare lichaam verblijven, worden wij twee kanten op getrokken. Laat de zorg hiervoor ons niet teveel in beslag nemen, de lust van het lichaam ons niet beheersen en de last van 't leven ons niet verwarren. We zouden zo de liefde voor God vergeten; en het uitzicht op het leven bij Hem zou verduisterd worden.*

Een leger van apostelen heeft zich in de loop der eeuwen beijverd om het Rijk van God te verspreiden. Alle christenen delen in de opdracht om - elk op zijn of haar eigen plekje in de wereld - hetzelfde te doen. Zo zullen zij niet lauw bevonden worden op de dag, dat zij rekenschap zullen moeten afleggen van hun leven.

ps 136; Joh 1,12; 14,6-12; Lc 5,4-11; 12,27-31; openb 3,14-21; *de ogen van de ziel* p 154.4

* * *

de nieuwe mens

Deze wereld gaat voorbij met al haar aantrekkelijkheid; maar wie de wil van God zoekt is op weg naar eeuwig leven. Dit schrijft de evangelist Johannes aan de christenen van de eerste eeuw. Eten en drinken, maar niet je hart erop zetten. Kleding kopen, maar alleen het noodzakelijke; en er niet zo in opgaan dat de aandacht niet meer bij God is. Leven in een vergankelijke wereld, maar uitzien naar een blijvend vaderland. De strijd die dit kost tekent het leven van christenen die ernst maken met hun geloof. *De oude mens* geeft alle aandacht aan de dingen van deze voorbijgaande wereld. *De nieuwe mens* houdt steeds in gedachten dat dit huidige bestaan in een zucht voorbij is; en richt zich op Jezus, die de liefde heeft getoond waar de dood geen einde aan kan maken.

Zolang christenen in deze wereld leven, kunnen zij Jezus niet fysiek bereiken. Zij leven in het geloof dat hun Geliefde niet ergens ver weg woont, maar tot ieders innerlijk toegang zoekt. De omringende wereld zuigt en trekt; maar allen die hem toebehoren weten dat hun gemeenschap met hem alleen kan groeien door steeds opnieuw hem te verkiezen boven de begerenswaardige dingen die zich dagelijks voordoen. Door deze onthechting neemt het geloof toe en wordt het volwassen. Zo gaan christenen hun roeping volgen als 'christussen' in de wereld te staan; en zichzelf te geven, zoals Jezus zich ten einde toe gegeven heeft. Dat betekent niet heersen maar dienen, niet méér voor jezelf nemen dan nodig is, de natuur zorgvuldig beheren en in alle dingen de vrede van Christus voorleven.

Christenen belichamen de vrede, die in de wereld vaak ver te zoeken is. Als zij hier eensgezind gestalte aan geven, zijn zij een zegen voor hun omgeving. Vóór zijn afscheid van zijn leerlingen heeft Jezus voor hen gebeden: *Vader, zij zijn niet van de wereld, zoals ik niet van de wereld ben. Ik zend hen in de wereld zoals U mij in de wereld hebt gezonden.* Aan hen die, zoals de apostel Paulus het uitdrukt, *alles als vuilnis achten om met Christus te kunnen verkeren*, schenkt hij als zijn getuigen in de wereld tijdens dit vergankelijke bestaan al de voorsmaak van het eeuwige leven.

1Joh 2,17; Jes 57,15; Heb 18,8-16; 12,1-4; Ef 4,17-24; Joh 17,14-19; Fil 3,8

* * *

beklimming van de berg

Jezus besteeg eens met drie van zijn leerlingen een berg. Op de top hoorden zij uit een lichtende wolk de woorden van God: *Dit is mijn geliefde Zoon in wie Ik behagen heb. Luister naar hem.* Heel het Oude Testament wijst vooruit naar deze ontmoeting van de mens met zijn Schepper, tijdens een leven dat Hem is toegewijd. Veel christenen volstaan met enkele vaste gebeden en goede daden; en gaan verder mee met wat hun omgeving aan afleiding biedt. Sommigen van hen zoeken echter God te kennen zoals de ene persoon de andere kent: niet naar het uiterlijk, maar naar de innerlijke mens. Als zij zich tot Hem richten in gebed, zullen zij vaak worden afgeleid door gedachten over de wereld om hen heen. Het is nodig die gedachten te blijven verjagen, de begeerte naar onnodige dingen te verdrijven en zich te beperken tot de noodzakelijke levensbehoeften. Zo komt de geest tot rust; en wordt de weg naar omhoog geëffend.

Hierbij is de regelmaat nodig van vaste gebedstijden. De psalmen en andere geestelijke lezingen zijn een nuttige hulp, evenals een woordloos gebed met het hart bij God. Zo doet Hij zich kennen, niet in bijzondere ervaringen, maar van hart tot hart. De psalm leert: *Groot is God, boven alles te eren in de stad van God, op zijn heilige berg waar zijn woningen zijn.* Die 'stad' wordt bevolkt door hen die de zintuigen tot rust hebben gebracht en de begeerte van het lichaam hebben geblust.

Op de 'berg' doet Jezus zich innerlijk verstaan door hen die, in het verlangen hem te ontmoeten, alle ballast hebben afgelegd. Sommige heiligen hebben van deze beklimming verslag gedaan. Johannes van het Kruis, de hervormer van de orde der karmelieten (1542 – 1591) werd door onwillige medebroeders gevangen gezet. Gedurende deze periodeschreef hij in één van zijn gedichten:

*Hoe liefdevol in goedheid doe jij mijn hart ontwaken,
waar jij als een geheimenis verblijf houdt;
en door jouw heerlijk ademen, weldadig en verheven,
wek jij vol tederheid mijn hart tot leven.*

Dit is het leven waar de dood geen einde aan kan maken.

Mt 17,5; Lc 24,27; ps 48; Jes 57,15; *de ogen van de ziel*, p 231.2

* * *

kinderen van God

Hoewel God veel dichter bij is dan we kunnen bevatten, komen niet veel christenen er toe Hem in zichzelf te ontmoeten. Dit schrijft de kerkleraar Bonaventura (dertiende eeuw) over de innerlijke aanschouwing van de Schepper van hemel en aarde (engelen en mensen). Goed geschreven heiligenlevens tonen de strijd die het hun heeft gekost om naar Jezus te luisteren, hun gebreken te overwinnen en alles uit hun leven weg te doen waarmee zij hem niet konden dienen. Hoe is deze lectuur zo snel verdwenen? Hier volgen enkele uitspraken van heiligen over het mysterie van God, die de ziel van zijn kinderen bewoont.

Toen Jezus naar zijn hemelse Vader op zou stijgen, moest hij door zijn Geest bij zijn aanbidders aanwezig blijven; en door het geloof in hun harten woning maken. (Cyrillis van Alexandrië)

De ziel is voor 't lichaam wat God is voor de ziel. (Maximus Confessor)
De hemelen kunnen de Schepper niet bevatten; de ziel van de gelovige is zijn woning en zetel. (Clara van Assisi)

De Zoon van God, Jezus Christus, is geestelijk verborgen in de ziel die aan God is gewijd. (Bonaventura)

U zoekt mijn ziel als een tempel van uw Geest. (Charles de Foucault)
 Open dus de ogen van de ziel, opdat je, gesloten voor de zonde, open mag staan voor God. (Paulinus van Nola)

Deze innerlijke omgang met God wordt mystiek genoemd. Mystieke schrijvers hebben bij de theologische opleidingen onvoldoende aandacht gekregen. De Belgische priester St Edward Poppe (1890 – 1924) heeft zich gedurende zijn korte loopbaan beijverd hier verandering in te brengen. Hij schreef: *Men wijdt hele hoofdstukken aan bijkomstigheden, maar amper één bladzijde aan de inwoning van Christus.* Zijn kritische houding draaide uit op het verbod zich met de catechese bezig te houden.

Hoe kunnen christenen ooit de vruchten van het geloof voortbrengen, als God hoog en ver voor hen blijft? En waar kan deze ontmoeting anders plaatsvinden dan in de ziel van de mens?

de ogen van de ziel p 90.3; 128.8; 168.4; 272.2; 275.5; Joh 1,12

* * *

christelijk leven

“Om goed te leven heb ik de kerk niet nodig”, aldus mijn buurman. “Ik probeer eerlijk en behulpzaam te zijn, , met oog voor anderen. Dat soort dingen heeft Jezus ons toch geleerd?” Maar dat ligt toch even anders. Toen een rijke man Jezus vroeg hoe te leven, was inderdaad het antwoord: *Je kent de geboden: Wees trouw aan je vrouw, je mag niet doden, niet liegen, niet stelen, zorg goed voor je ouders.* Maar die man antwoordde: *Die dingen doe ik altijd al, wat ontbreekt mij nog?*

Hierin verschilt deze man van mijn buurman, die Jezus en zijn kerk niet nodig denkt te hebben. De rijke echter ervaarde een gemis waar hij een oplossing voor zocht. Deze werd hem onomwonden gegeven: *Verkoop je bezit en geef de opbrengst aan de armen, dan zul je een schat in de hemel bezitten.* Jezus voegde er aan toe: *Kom dan terug om mij te volgen.* Op dat radicale woord keerde de man ontdaan terug naar huis.

Zonder het vooralsnog te beseffen, had deze man door Jezus Christus zijn gebed gericht tot zijn Schepper, die hem de weg wees van onthechting, omdat zijn rijkdom hem in de weg stond. St Vincent de Paul (1580 – 1660) zegt hierover: *Met onze bezittingen moeten we ook de gehechtheid aan bezit opgeven, de liefde hiervoor loslaten en geen verlangen meer koesteren naar de vergankelijke goederen van deze wereld. Het haalt niets uit, maar maakt het tot een schijnvertoning, als we naar het uiterlijk afstand doen van onze goederen, maar vasthouden aan het verlangen naar het bezit hiervan. God vraagt om te beginnen ons hart. Ons hart, daar gaat het om.*

Die rijke kon er niet direct toe komen zijn bezittingen op te geven. Dat kost tijd. De één hecht aan bezit, dat verblindt voor waar het om gaat in het leven; de ander is ongeduldig en opvliegend en doet anderen daarmee verdriet. Een derde kampt met zinnelijkheid en gulzigheid, waardoor de blik naar binnen wordt gericht en de aandacht voor het eeuwige vervaagt. Veel christenen worstelen met ijdelheid en trots, die de relaties vertroebelen. Allen zijn zij gebonden door de eigenliefde, die de blik afleidt van het hemelse Rijk; en die zij als met Christus gekruisigd mogen beschouwen.

Wie durft te beweren zuiver voor God te staan? Gedurende de huidige *tijd van genade* rekent Hij de mensen hun tekorten niet aan; en wijst Hij zoekende mensen de weg naar de kerk van Christus. Nog steeds wordt hier het evangelie gelezen van Jezus, God met ons en mens met de mensen. Nog steeds ontvangen christenen hier in brood en wijn Christus in Persoon. Hij maakt het hun mogelijk om te volbrengen, waartoe hun eigen kracht tekort schiet.

Heiligen worden zij genoemd, die deze weg begaan. Niet dat zij al volmaakt zijn; *maar*, zegt de apostel, *ik streef er vurig naar, gegrepen als ik ben door Jezus Christus*. Met zijn macht bekleed, gaan zij voort door zijn Geest, ziende het Rijk dat hun wacht.

Lc 18,18vv; Ef 1,1; Fil 1,1; 3,12; *de ogen van de ziel* p 248.5

* * *

oefening

Oefening baart kunst. Het is niet alleen inspiratie, je moet er ook wat voor doen. Een componist vertelt zijn verhaal; en zoekt de noten om zijn gevoel hierbij te vertolken. Hij of zij staat er mee op en gaat ermee naar bed. Zo ontstaat al schrijvend en herschrijvend een kunstwerk waar velen door aangesproken zullen worden. Toen Bach eens door een collega werd geprezen om zijn composities, antwoordde hij: "Als jij net zo hard zou werken als ik, zou je even mooie dingen kunnen maken".

Hetzelfde geldt voor christenen. Als zij zr. Thérèse van Lisieux (1873 – 1897) bewonderen, of Jean Vianney (de pastoor van Ars bij Lyon, 1786 – 1859), dan zal de Geest van Christus – als zij Hem vragen – hun doen inzien dat zij net zo heilig kunnen worden. Dan komen zij voor de vraag te staan, of zij evenals een menigte andere voorbeelden zich volledig in dienst willen stellen van hun Heer. Dit betekent een leven van vasten, onthechting en gebed.

Dit is de opleiding waaraan Jezus zijn *werkers in de oogst* onderwerpt. Zonder deze overgave gaan christenen al gauw denken dat zij op eigen kracht kunnen volbrengen wat God van hen vraagt; en draagt hun werken weinig vrucht. Als zij echter in het voetspoor van hun Heer zichzelf verloochen, doet Hij zich kennen zoals Hij zich door Thérèse, de pastoor van Ars en talloze anderen heeft doen kennen.

Geleid door de Geest van Christus, hebben Gods heiligen met volledige zelfverloochening het werk voortgezet, waar Jezus in Israël een begin mee heeft gemaakt. *Het is niet te vatten*, schrijft St Vincent de Paul (1580 – 1660): *de eeuwige God gebruikt ons mensen voor het werk van zijn Zoon. (...) Dat is een groot geluk, maar het brengt ook verplichtingen met zich mee*. Dit vraagt een voortdurend vernieuwde inzet. Deze oefening wordt door God beloond met een innerlijke vrede die de wereld niet kan bieden.

In een chaotisch bestaan, waarin voor velen de golven te hoog gaan, worden christenen tot tekenen van Gods tegenwoordigheid. Van zulke mensen kan de wereld er nog wel een paar gebruiken! Allen die zich bij Hem aanmelden, zullen ervaren hoe Hij hun leven tot een kunstwerk maakt waarin de hand van de Schepper wordt herkend. Gezegend zijn zij die het licht gaan zien, de Schepper toegewijd. Hij heeft hen lief; en verheft hen tot zijn eeuwige Rijk. Samen met al Gods kinderen zingen zij vol vreugde:

*Al tweeduizend jaar: wij dienen de Heer;
en met onze gaven knielen wij neer.
Een toegewijd leven, ons geld, ons gebed:
wij willen het geven aan hem, die ons redt.*

1Tes 5,17; Mt 2,11; 9,29-38; 16,24; *de ogen van de ziel* 247.3 *al mijn verlangen* nr 140.4

* * *

vervreemding

Vervreemding is een gevoel, moeilijk in woorden te vatten. Zonder aanknopingspunt sta je in een raadselachtig bestaan. Je eet en drinkt, je praat en vervult je plichten, maar je weet niet waartoe. Je bestaat, maar je weet niet wie je bent, waar je vandaan komt en waar je heen gaat. Het leven is één groot mysterie, eindigend in de dood; en dan? Hier ligt de oorsprong van religie.

Ik herinner me een stervende Togolees, behangen met amuletten. Wat ging er met hem gebeuren? Hij zou met zijn voorouders worden verenigd; maar of dat zo leuk was? Je kon beter maar doen wat zij vroegen, anders zag het er slecht voor je uit. Deze man is er niet slechter aan toe dan de moderne mens, die als een vreemdeling in de wereld staat, onkundig van de zin van dit bestaan; en van de

wijs gebracht door de geestloze opvatting dat het leven een toevalligheid is; en dat met de dood van het lichaam ook de innerlijke mens in het niets verdwijnt.

Wat heeft de samenleving een menigte zonder geestelijke basis anders te bieden dan consumptie en amusement, en als dit niet wil baten alcohol en drugs? Maar ook deze doen de innerlijke leegte slechts voor even vergeten, en dan? Christenen zien hoe weerloos mensen in het leven staan, onderhevig aan invloeden die afhouden van het geloof in een liefdevolle God, die toch hun levens onderhoudt.

Een beginnend leraar vertelde dat hij voor de klas aller ogen op zich gericht voelde. Hij dacht te zweven en zei bij zichzelf: “Ik speel maar voor iemand, maar wie ben ik eigenlijk?” Schijnbaar ging het leraarschap hem goed af, maar toch hield hij het niet vol en moest hij zich ziek melden. Het lichaam was in orde, maar innerlijk had hij geen basis. Het gebruik van softdrugs deed soms even ontsnappen aan dit getob, maar loste niets op. Hij liep verloren, evenals een onafzienbare menigte met hem. Waar moeten zij het zoeken? Tallozen raken verstrikt bij de sektes, waar de Geest van Christus niet gevonden wordt.

Ach, stonden de kerkdeuren maar open voor al die geestelijk ontheemde mensen. Voelden christenen maar hun verantwoording om het evangelie vóór te leven. Vormden zij toch maar een hechte gemeenschap waar zoekende mensen zich opgenomen voelen en de waarheid gaan verstaan van God, die hen in liefde heeft geschapen. Hij laat het werk van zijn handen niet varen. Niemand die bij Hem een toevlucht zoekt, zal beschaamd uitkomen.

De Engelse heilige Julian van Norwich (1342 – 1420) schreef vanuit haar cel naast de kerk: *Als hart en ziel onrustig zijn, komt dat omdat wij hier op aarde rust zoeken in wat - vanwege de nietigheid hiervan - ons die rust niet kan geven, omdat wij God niet kennen, die almachtig is, oneindig wijs en goed. Hij is de ware rust; en Hij wil dat wij Hem kennen en onze rust vinden in Hem, want iets dat minder is dan Hij kan ons niet voldoen.*

ps 61; de ogen van de ziel p 191.4

* * *

Kijk niet om.

“Zou je nog eens in Ghana willen kijken?” vroeg ik mijn vrouw. Wij hebben daar een nieuwe start gemaakt in ons leven. “Nee”, zei zij, “dat valt altijd tegen”. Ze heeft gelijk, het verleden laat zich niet terughalen. De vrouw van Lot vluchtte met haar gezin uit Sodom, dat verwoest zou worden vanwege de misdadigheid van de bewoners. “Sta niet stil en kijk niet om”, had de engel, die hen uitgeleide deed, gewaarschuwd. Maar de vrouw van Lot stond wel stil. Toen ze omkeek naar de stad waar ze gewoond hadden, veranderde ze in een zoutpilaar.

In een geseculariseerde wereld worden andere eisen gesteld aan de geloofsgemeenschap. Een oude dame vertelde waarom ze gehecht was aan haar kerk: “Van hier uit ben ik getrouwd, hier zijn onze kinderen gedoopt en van hier uit is mijn man begraven”. Hoe begrijpelijk ook, staat hier het verleden voorop, en niet het geloof. Wat hebben de weinige kerkgangers aan een veel te grote ruimte, die de saamhorigheid in de weg staat? Ook de doden zijn niet gebaat bij de handhaving van wat vroeger was; maar wel bij een gemeenschap, waar de gebeden voor hen worden opgezonden door christenen die bewust in hun geloof staan.

In een passende ruimte wordt het gevoel van gemeenschap, waar in de huidige samenleving zo’n grote behoefte aan bestaat, beter ervaren. De families leven verspreid over het land, waardoor het familieverband onder druk staat. Veel bejaarden zijn al heel blij als ze eens per week bezoek krijgen. En zullen eenzame jongeren warm lopen voor een plaats met voornamelijk lege banken, waar de liederen van vroeger worden gezongen? Zullen zij zich aangesproken voelen, als zij niet de urgentie ervaren van het geloof in de liefdevolle God, die zijn handen naar hen uitstrekt? Bij al die zoekers zonder geestelijke basis, die nu veelal worden aangezogen door de sektes, ligt de roeping van de kerk van deze tijd.

*Heer, zend ons tot de mens in nood,
tot ieder die verloren loopt,
in deze wereld nergens thuis.
Geef hun de vrede in uw huis.*

gen 19,26; liedbundel *al mijn verlangen* nr. 127.4

* * *

de tweede dood

Wie overwint, zal van de tweede dood geen schade lijden. Wat is die tweede dood, waar de Geest in een visioen van Johannes voor waarschuwt? Gregorius van Nyssa (vierde eeuw) schrijft: *We moeten ons bevrijden uit de greep van het vlees, opdat wij na de dood geen tweede dood nodig zullen hebben om ons te bevrijden van deze gehechtheid.* Met 'het vlees' bedoelt Gregorius de begeerte van het lichaam. Niemand kan de hemel binnengaan, zolang de aandacht niet onverdeeld op God gericht is.

“Ach”, zei een oude parochiaan tijdens een bijbelavond, “niemand kan toch weten wat er bij de dood gebeurt?” Wie kennis heeft van de Bijbel en de leer van de kerk weet wel beter. Het leven hier en nu is bepalend voor wat er na de dood met de overledenen gebeurt. *Wie kwaad doen gaan verloren als het oordeel komt*, leert de psalm. Dit oordeel zal worden voltrokken op de dag van Jezus' wederkomst. Dan zullen allen die ooit geleefd hebben voor hem verschijnen om van hun woorden en daden rekenschap af te leggen. *Niets is verborgen dat niet openbaar gemaakt zal worden, niets is geheim dat niet aan het licht zal komen.*

Voor onwetenden, die nochtans de stem van hun geweten hebben gevolgd, is er dan meer hoop dan voor hen die zich christenen noemen, maar zichzelf voorop gesteld hebben, en de Geest van Christus hebben verloochend. Deze laatsten mogen de *tweede dood* wel vrezen, als zij voorgoed van hem verwijderd worden. Voor het leger van christenen die hun Heer weliswaar niet hebben verloochend, maar hem ook niet met hart en ziel en alle kracht hebben gediend, betekent de dood het einde van het wereldse genot, waar zij tijdens hun leven aan gehecht zijn geweest. De begeerte, die nu niet meer bevredigd kan worden, brandt dan als een vuur; en de spijt over hun nalatigheid knaagt als een worm aan het geweten. Ook zij leven in vrees voor de tweede dood; maar ook in hoop dat zij na de reiniging van alles waar in de hemel geen plaats voor is, de hemel zullen mogen binnengaan. Voor hen echter die in liefde voor God zichzelf hebben vergeten en het eigenbelang niet hebben geacht, betekent de dood de vervulling van hun hoop, als zij *met witte gewaden worden bekleed*, in afwachting van Jezus' komst.

openb 2,11; 6,11; Hos 4,6; ps 1; Joh 5,22v; Zach 3; openb 6,11; *de ogen van de ziel* p 64.8

* * *

verslaving

Ondanks alle pogingen te stoppen met roken, wilde 't maar niet lukken; tot ik op een ochtend, lopend over straat, diep inhaleerde en een felle speldenprik in mijn longen voelde. "Ik vermoord mezelf", dacht ik, en dat was 't einde van de sigaret. Niet alle verslavingen zijn zo bedreigend, maar ze kunnen toch knap lastig zijn. Christenen hebben hierbij een machtige hulp; maar God vraagt wel hun toestemming; want de menselijke vrijheid is Hem heilig. Als zij de verleiding ook maar even overwegen, is 't vaak al te laat; en is de toestemming al gegeven. Jakobus maant christenen aan in de beproeving te volharden: *Bedenk dat de beproeving van je geloof standvastigheid voortbrengt, (...) opdat je volmaakt en onberispelijk zult zijn en in niets tekort schiet; maar als op de begeerte wordt ingegaan, baart zij de zonde.* Dit geldt voor alles wat onnodig de aandacht afhoudt van Jezus, de Geliefde.

De beproeving hoeft christenen niet terneer te drukken, zij kunnen zich hier veeleer in verheugen; want de beproeving van het geloof brengt standvastigheid voort. David bidt: *Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest. Zo leerde ik uw wetten te begrijpen.* Ook al gaat het om minder ernstige dingen dan verslaving, zou ik mij dan hierdoor laten afleiden van hem, God-met-ons? "Maar er steekt toch geen kwaad in?" zal iemand misschien tegenwerpen. Nee, maar er steekt zó veel goeds in het aanschouwen van hem die het eeuwige leven toont, dat al 't andere daarbij verbleekt.

Waarom ga ik dan toch steeds weer in op al die onnodige dingen waar Hij geen deel aan heeft? Het komt door mijn zwakheid, die niet anders dan met zijn hulp kan worden overwonnen. Jezus verkeert weliswaar niet langer als mens met de mensen onder ons, zoals destijds toen hij dagelijks bij zijn volgelingen aanwezig was; maar hij heeft hun vóór zijn afscheid een andere Helper belooft: de Geest van Christus, die genoemd wordt: God-in-ons. Hij is het die christenen op hun reis naar het koninkrijk van de hemel helpt het hart onverdeeld op God te richten. Dit proces kan beter in deze wereld worden doorlopen dan na de dood!

Jak 1,4 + 15; Rom 7,20-25; ps 119,71; 1Pe 1,313v;

* * *

levensregel

Ik ben niet beledigd en ik verdedig mij niet,
 met Jezus, mijn Geliefde, in gedachten.

Ik bid voor wie mij kwaad doen en ik heb hen lief,
 om hem te mogen ontmoeten, nederig en zachtmoedig.

Als ik goedgevoelt zal niemand 't weten; U alleen wil ik behagen.

Op vaste tijden neem ik rust om te bidden;
 en het evangelie te overwegen.

Man of vrouw: ik zie niet het uiterlijk aan,
 maar de innerlijke mens.

Ik hecht niet aan vergankelijke dingen;
 en neem niet méér voor mijzelf dan nodig is.

Ik oordeel niemand en onthoud mij van kritiek,
 in ontzag voor U, die oordeelt over allen.

Ik vraag niets voor mijzelf en ik weiger niets aan anderen.

Ik beklaag mij niet; en ik zoek geen begrip bij anderen

Ik zoek mijn wijsheid niet bij mensen,
 maar bij Hem die mij zijn Geest schenkt.

Mijn last wil ik opgewekt dragen,
 met Jezus, gekruisigd, voor ogen.

Mijzelf wil ik vergeten, en alle eigenbelang,
 om in zijn voetspoor te kunnen gaan.

Ik leef in geloof, niet in aanschouwen,
 ook al lijkt hij soms ver weg

Verkeerde gedachten verwerp ik direct,
 in eerbied voor hem, die mij roept tot zijn Rijk.

Mijn hoop is op hem, die de hemel is binnengegaan.
 Jezus, U bent alles voor mij. Wie heb ik buiten U?

Mt 5,22; 5,27; 5,43-47; Mt 6,3; Mt 6,6; Mt 6,19-21; 7,1-5; 7,42; 1Kor 1,17-24; Mt 11,29; 1Kor 2,2;
 Lc 16,23; 2Kor 5,7; Lc 12,32 ps 16

* * *

HOOFDSTUK VI

HEILIGEN

Maria

Wie zal de grootheid beschrijven van het alles overtreffende wonder, dat de almachtige God in een vrouw zijn intrek heeft genomen? *Zonder de lust van de gemeenschap met een man ontving zij in haar schoot het Woord van God, die alles draagt*, schrijft de kerkleraar Johannes van Damascus (690 – 749); en: *Hoe zou het dodenrijk haar kunnen opnemen en het bederf dit lichaam durven te beroeren, dat het Leven zelf had gedragen?* Katholieken vieren op 15 Augustus dat de moeder van God als eerste van de mensen direct na haar dood in de hemel is opgenomen.

Protestantse gelovigen zijn op dit punt voorzichtig, als reactie op de vroegere Mariaverering van katholieke zijde, die soms op aanbidding ging lijken. Maria is echter een schepsel, dat niet aanbeden kan worden. Wel is zij de eerste van de heiligen, en méér nog dan dat. Omdat zij door God bestemd was om Christus te ontvangen, heeft Hij haar als enige van de mensen van zonde gevrijwaard. Toen de Engel Gabriël haar ontvangenis aankondigde, heeft zij hier uit vrije wil in toegestemd. Sindsdien wordt zij vereerd als moeder van God en moeder van de kerk. Katholieken, die er voor ijverden dat zij medeverlosseres zou worden genoemd, zijn door paus Paulus VI terechtgewezen. Alle verering van Maria moet verwijzen naar Jezus, de Zoon van God.

In de vroege kerk hebben de kerkvaders zich eenstemmig uitgesproken: Jezus, de zoon van Maria en de Zoon van God is *mens met de mensen* en tevens *Immanuël*, dat is: *God-met-ons*. Zo heeft de profeet Jesaja de Messias aangekondigd. In de verzwakte kerk van de 21e eeuw is de twijfel echter weer overal voelbaar. Hoe vaak wordt Jezus niet voorgesteld als een voorbeeld ter navolging, als de eerste mens die het gelukt is volmaakt te leven? Wie niet inziet dat hij méér is dan dat, stelt de genade van God buiten werking. “Je zult het zelf moeten doen”, wordt dan de verkondiging; “Kijk maar naar Jezus, die heeft het ook gedaan”.

Waar deze misvatting toe leidt, wordt treffend geïllustreerd door het verhaal van Israël, dat op eigen kracht het beloofde land dacht te kunnen innemen, hoewel Mozes gewaarschuwd had om niet op

te trekken. Dat liep slecht af! Zij werden verslagen; en hebben nog lange tijd door de woestijn gezworven, eer zij het land konden binnengaan. Ook christenen moeten soms een lange weg afleggen, waarop zij leren niet op eigen kracht te vertrouwen maar in genade te leven en de Geest van Christus de ruimte te geven. De levens van de heiligen, die christenen als voorbeeld zijn gesteld, laten zien hoeveel moeite het hun heeft gekost de woorden van de Heer harte te nemen: *Laat mijn genade je genoeg zijn.*

Wat Jezus belichaamde, is voor zijn leerlingen te hoog gegrepen. De deugden van matigheid, wijsheid, sterkte en rechtvaardigheid, van armoede, gehoorzaamheid en zuiverheid, van geloof, hoop en liefde zijn van nature onbereikbaar. Het is een wonder hoe deze kunnen worden geschonken door het geloof in hem, die ruim tweeduizend jaar geleden in Maria lijfelijk zijn intrek heeft genomen. Na zijn verrijzenis en de komst van de heilige Geest, sedert het begin van de kerk dus, zoekt hij woning in de harten van de mensen.

Zoals Maria Jezus in haar schoot droeg, zo dragen christenen zijn Geest in de ziel. Vertrouwend op hun Geliefde mogen zij voortgaan als burgers van zijn Rijk; en zij zeggen 't voort, van het eeuwige Woord: van hun hun broeder, God-met-ons op aarde.

Lc 1,26-38; num 14; Mt 1,18-24; Heb 11,8-16

* * *

in Gods hand

Veiligheid is nooit zeker in deze wereld. Terwijl ik dit schrijf, dreunen gevechtsvliegtuigen over, die ons land moeten beschermen. De kranten staan vol over oorlog en strijd. Op kleine schaal zie je hetzelfde gebeuren: om de meest onnozele dingen maken de mensen elkaar het leven zuur. In de huizen is de vrede soms ver te zoeken; en voelen kinderen zich zelfs bij de ouders niet geborgen. Waar moeten al die mensen en kinderen naar toe met hun zorgen?

Een jongeman, die op een zondagmorgen eens poolshoogte kwam nemen in de kerk, vertelde de pastor na de viering hoe graag hij vroeger als kleine jongen op zondagmorgen met zijn oma mee naar de kerk ging; en dat hij als puber dat gevoel had verloren. Nu hij in moeilijkheden was gekomen, kwam hij nu naar de kerk, om dat kinderlijke geloof van vroeger te hervinden.

Die jongeman had het geluk in zijn jeugd over God te hebben gehoord. In deze gesecculariseerde wereld raakt de Schepper echter steeds meer buiten beeld. Wie zal al die zoekende mensen op 't juiste spoor brengen? Veel kerkgangers voelen niet hun verantwoordelijkheid voor hen die buiten staan. Wie zonder hulp de Schrift kan lezen, zal in de evangelieën en de psalmen op weg worden geholpen. Koning David zegt temidden van alle gevaren: *Op God is mijn vertrouwen, wat kan een mens mij doen?*

De heilige voorbeelden van de kerk zijn zo goed als vergeten. Dat is heel jammer, want hun getuigenissen zijn bijzonder nuttig bij de opbouw van het geloof. Titus Brandsma (1881 – 1942), tijdens de tweede wereldoorlog door de Nazi's gevangen gezet en na veel ontberingen in het Duitse concentratiekamp Dachau om het leven gebracht, was vanwege zijn blijmoedige godsvertrouwen een grote steun voor zijn medegevangenen. Onder barbaarse onderdrukking schreef hij: *Nooit was onze lieve Heer mij zo nabij. Hij is nu mijn enige toeverlaat; en ik voel mij veilig en gelukkig.* Christus had zijn hart als woonplaats gevonden.

Titus sprak in Dachau geregeld met de verpleegster die hem de dodelijke injectie zou toedienen. Eens nam hij haar hand en zei: “Wat een arm meisje ben jij, ik bid veel voor je”. Een brief die zij voor hem zou posten heeft ze verscheurd. Na zijn dood liet het haar geen rust. Tien jaar na de oorlog wil ze praten: “Om een dienst te bewijzen aan pater Titus Brandsma, want ik heb nog veel goed te maken. En uit dankbaarheid, want hij heeft mij zoveel geholpen”. Ook na zijn dood bleef hij voor haar bidden, deze gelukkige man. Naarmate de beproeving toenam, werd steeds duidelijker zichtbaar dat de Geest van Christus in hem woonde.

In het psalmboek zingt koning David hierover: *Hef je hoofden, maak de poorten wijd: Zie naar je koning die binnen wil gaan.* Wie is die koning anders dan Jezus Christus, de Redder van de wereld, die David in de toekomst ziet verschijnen?

ps 56,12; ps 24; *de ogen van de ziel* p 281

* * *

water en werk

Als de moestuin niet wordt gewied, wordt de aanplant verstikt; en zonder water verdrogen de planten. In de Bijbel gaat het om het ‘water’ van de Geest. De apostel somt haar vruchten op: *liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, rust*. Wie kan dit op eigen kracht bereiken? Mensen streven naar succes, rijkdom en vertier; maar christenen houden Jezus voor ogen, vol van de Geest aan Wie hij hun deel wil geven.

God leert zijn volk niet op eigen kracht te vertrouwen. Dat betekent innerlijke strijd: De heiligen zijn hierin aan de leden van de kerk ten voorbeeld gesteld; maar wie neemt hier nog kennis van?

Wie kent er nog Jean Vianney (1786 – 1859)? Van heinde en ver stroomden de mensen toe naar het Franse dorpje Ars bij Lyon, waar hij veertig jaar pastoor is geweest.

Franciscus en Clara van Assisi, beiden met welgestelde ouders, hebben gekozen voor een bestaan in armoede, met maar één verlangen: met Christus verenigd te leven.

De geleerde zielzorger Petrus Canisius kreeg in de zestiende eeuw veel kritiek over zich heen, vanwege zijn tolerante houding jegens de protestanten en zijn respect voor hun inzet. In de ontstane verwarring heeft hij de leer van de katholieke kerk zo duidelijk uiteen gezet, dat zijn catechismus eeuwenlang in gebruik is gebleven.

Birgitta van Zweden is het verlies van haar man en haar zoon te boven gekomen door zorg te gaan dragen voor armen en verwaarloosde zieken, die zij diende als Jezus zelf.

En paus Johannes XXIII (1881 – 1963) schreef in zijn dagboek: *De dood kan mij nabij zijn; en als de lamp dan leeg is? Goede God, wees mijn ziel genadig!*

De profeet zegt van al deze heiligen: *Hun ziel is als een besproeide tuin, die het nooit aan water ontbreekt*. Dit water is de Geest van Christus, die allen uitnodigt: *Laat hen tot mij komen, die dorst hebben; en laat hen drinken die in mij geloven*. De vruchten van de Geest zijn hun beloning. Zo gaan Gods kinderen gelijken op hun Heer, die zichzelf aan de wereld heeft gegeven om hen op te wekken tot het nieuwe leven, één met hem. Zij bieden hem deze vruchten aan *als een welriekende offergave*.

Gal 5,22; Mt 26,39; *de ogen van de ziel* pp 163; 167; 181; 188; 213; 256.3

* * *

de smalle weg

“In de Bijbel staat: Wat jij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet”, aldus een Nederlandse schrijver tijdens een interview. Dat is een mooi gezegde, maar het staat niet in de Bijbel. In het Lucas-evangelie leert Jezus: *Wat jij wilt dat aan jou gebeurt, doe dat ook aan je medemens*. Dat is een andere verhaal! Als ik me verplaats in een Syrische moeder die bij haar stukgeschoten huis zit, weet ik wel wat ik zou vragen aan hen die hier in vrede leven: “Geef mij wat je niet nodig hebt, want we hebben geen dak boven ons hoofd en ik kan mijn kinderen niet te eten geven”. Christenen die zich de ellende in de wereld aantrekken, gaan de strijd aan die Jezus vraagt: *Wie mij wil volgen moet zichzelf vergeten*.

Hem volgen, die *nog geen plaats had om zijn hoofd neer te leggen*? Is dat niet wat veel gevraagd? Want *de zelfzucht verzet zich tegen de Geest*. In liefde voor vriend en vijand heeft Jezus zijn leven gegeven. Christenen die hem liefhebben berusten niet in hun onvermogen hem te volgen, maar bidden de psalm: *Leid mij op de rots die te hoog is voor mij*. Die rots is Christus. Zou hij van zijn leerlingen vragen wat zij niet waar kunnen maken? Zij bidden: “Help mij te doen wat ik uit mijzelf niet kan”. Dit gebed wordt door God verhoord. Zij staan aan het begin van de *smalle weg*, die hun Heer als mens met de mensen ten einde toe is gegaan.

De Karmeliet Johannes van het Kruis (1542 – 1591), hervormer van zijn orde, heeft in vertrouwen op God het hevige verzet van zijn medebroeders geduldig leren verdragen; en liefde gegeven voor de haat die hij ondervond. Als een gelouterd mens kon hij tenslotte zijn monniken voorgaan in zelveleze liefde voor hun Heer.

*Hoe liefdevol in goedheid doe jij mijn hart ontwaken,
waar jij als een geheimenis verblijf houdt;
en door jouw heerlijk ademen, weldadig en verheven,
wek jij vol tederheid mijn hart tot leven.*

Christenen die deze *smalle weg* van zelfverloochening gaan, worden door God onderricht. Zij zullen ruimhartig geven; en zich wijden aan de bestrijding van het kleine kwaad, waar alle grote problemen uit voortkomen.

de schrijver A. van Dis; Mt 5,13-18; 7,14; 16,24; Lc 6,31; 9,58; Gal 5,16v; openb 3,14-21; ps 61; 1Kor 10,4; *de ogen van de ziel* p 231

* * *

levensheiliging

Zelfs al doe ik iets wat heilzaam is, dan weegt het in het geheel niet op tegen de dingen die ik heb verknoeid. Dit schrijft St Anselmus, in de dertiende eeuw aartsbisschop van Canterbury. De biografie van deze heilige laat een mens zien, onafgebroken strijdend voor de zelfstandigheid van de kerk. Hoe dichtert hij tot God nadert, des te duidelijker ziet hij hoe ver hij van Hem verwijderd is. Christenen hoeven hier niet onder gebukt te gaan. Zij geloven in de vergeving van de zonden, waar ook de heiligen niet vrij van zijn. Als zij hun fouten belijden, zullen zij met Gods hulp opklimmen tot Hem, zodat zij na dit leven bij Hem binnen kunnen gaan. Johannes van het Kruis vergelijkt het innerlijk proces van levensheiliging met de beklimming van een berg; en hij zegt: *Wat wil je méér, mijn ziel, wat zoek je nog buiten jezelf? Je bezit een innerlijke rijkdom, waaruit je genoegten put, voldoening en verzadiging. Hier ontmoet je de Geliefde naar wie je verlangt.*

Die beklimming gaat niet zonder moeite. Jezus onderricht zijn leerlingen over de strijd die dit kost: *Geeft je hand je aanstoot, hak hem af en werp het van je weg. Het is beter verminkt het leven binnen te gaan dan met twee handen in het vuur van de hel geworpen te worden.* Wie kan deze woorden nog verdragen? Zoals de apostel zegt: *Het is zover gekomen dat je melk nodig hebt in plaats van vast voedsel.*

Geen weldenkend mens zal Jezus' woorden letterlijk nemen; en de hand afhakken waarmee hij iemand heeft geslagen. Maar wel zullen bewust gelovige christenen des te duidelijker de noodzaak inzien hun drift en alle andere ondeugden de baas te worden. Zonder gebed zal dit niet lukken. Als zij dit verwaarlozen, en *de oude mens niet als met Christus gekruisigd beschouwen*; als zij dus hun fouten en gebreken hebben laten doorsudderen, kunnen zij na de dood de hemel niet binnengaan *dan door vuur heen.*

Het gaat hier om een proces van loutering, dat beter in deze wereld kan worden aangegaan; want in het bestaan hierna is geen werken meer mogelijk. De heiliging die zij tijdens hun verblijf in de wereld hebben verzuimd, moet hier worden voltooid; want in de hemel zullen zij zijn *als engelen voor God.*

Jes 11,6-9; ps 15; Mt 18,8; Heb 5,11v; *de ogen van de ziel* p 150; p 233.3

* * *

onrust

*U bad daar op die berg alleen; maar Jezus, zo vind ik er geen,
waar 'k hoog genoeg kan klimmen, om u alleen te vinden.*
Zo bidt Guido Gazelle; en hij klaagt:

*De wereld komt mij achterna,
waar ik ook ga of sta, of ooit mijn ogen sla.*

Van St Franciscus, die voor miljoenen christenen een voorbeeld is, wordt verteld hoe hij, onderweg zijnde, de blik gedurig op de grond gericht hield met zijn gedachten bij God. Gazelle is nog niet zover; maar hij koestert tenminste het verlangen met God te verkeren, met de heiligen als zijn voorbeelden.

De weg die zij gaan wordt door Jezus *een smalle weg* genoemd. De dagelijkse zorgen dringen de gebeden binnen en leiden de aandacht af van Hem, die in de nood voorziet. Hoe goed is het te beseffen dat Jezus ook tijdens het werk en in de omgang met anderen innerlijk aanwezig is. Hij leert christenen te spreken of te zwijgen, te handelen of hiervan af te zien. Hij leert hun om ergernis en ongeduld als met hem gekruisigd te beschouwen. Wie zijn Geest de ruimte biedt, zal van Hem leren zichzelf te vergeten; en Hem niet door eigenliefde, boosheid en gemopper bedroeven. Onder vernedering en onrecht zal de *oude mens* weliswaar in opstand komen; maar het teken van het kruis, in gedachten gemaakt, is voldoende om met Jezus voort te gaan, die steeds kwaad met goed heeft vergolden en voor zijn belagers heeft gebeden.

Ook lekker eten, uitstapjes, kleding en al die andere voorbijgaande dingen waar op zich meestal geen kwaad in steekt, leiden de aandacht af van wat eeuwig is. Het is goed om af te zien van alles wat niet strikt noodzakelijk is. Wie de tijd neemt voor gebed, zal leren de verleiding af te weren met het schild van geloof. De ziel komt tot rust; en bovendien bespaart deze onthechting een hoop geld, dat aan een beter doel kan worden besteed.

Ontvlucht een tijdje je bezigheden, zegt de kerkleraar Anselmus (elfde eeuw); en onttrek je even aan je onrustige gedachten. Ga in je binnenkamer om God te zoeken, en zeg: “Heer, ik zoek uw aangezicht, ik zoek U voortdurend”.

de ogen van de ziel p 37,3; 151,4; Mt 7,14; Ef 4,30; Rom 6,6; 1Tim 6,11v; 1Kor 10,12v

* * *

gelofte

De Egyptenaar Pachomius (292 – 348) was in zijn jonge jaren als soldaat onder zware omstandigheden ergens gelegerd, toen de plaatselijke christenen hem hulp boden. Getroffen door hun belangeloze liefde, richtte hij zijn eerste gebed tot Jezus, over wie hij zijn helpers hoorde spreken; en deed hij de gelofte: *Jezus, laat uw goedheid mij snel bereiken. Bevrijd mij uit deze moeilijkheden. Ik van mijn kant beloof u het mensdom dienstig te zijn, mijn leven lang.* Deze gelofte is hij nagekomen.

Onder de inspirerende leiding van deze vader van het monnikenwezen hebben velen zich ontwikkeld tot heilige mensen, die voor tallozen tot voorbeelden zijn geworden. Een niet aflatende stroom van bezoekers heeft in zijn kloosterstichtingen troost en bemoediging gevonden. Naast de gastvrijheid beoefenen religieuzen het niet te onderschatten werk van gebed voor de overheid, voor een menigte van zoekers en voor mensen in de verdrukking.

Wat hebben mensen zonder God, die jagen naar succes en vermaak, anders dan het adagio: *Pluk de dag?* Tot wie zullen zij zich wenden bij tegenslag en verdriet,? Gelukkig zijn zij, als zij dan op de goede weg worden geholpen. En gezegend zijn zij, als zij Christus vinden, *het Lam van God*, die zichzelf heeft geofferd om allen te redden.

Het heeft Pachomius veel strijd en gebed gekost, eer hij God het offer van zelfverloochening kon brengen, dat nodig was om zijn monniken voor te gaan. Wie is er uit zichzelf toe in staat zichzelf te vergeten en Jezus te volgen? Christenen belijden hun onmacht hiertoe. Als zij de leiding van zijn Geest zoeken, zullen zij ervaren hoe Hij hen leidt. Denken zij soms goede redenen te hebben hun eigen wil te volgen, dan valt het niet mee zijn stem te gehoorzamen. Als zij dan opzij zetten wat zij zelf graag willen, is de beloning vorstelijk; en gaan zij beseffen hoe dichtbij God is. Deze nabijheid kan worden ervaren in beschouwende kloosters, waar tallozen op het goede spoor zijn gezet. Zeven keer per dag komen de zusters en de monniken bijeen om hun God met psalmen te bezingen.

Mt 7,13v; ps 116; Lc 14,33; Joh 1,29-36; liedbundel *al mijn verlangen* nr 185

* * *

martelaren

Wie door alle geweld in de wereld aan het bestaan van God begint te twijfelen, doet er goed aan de blik te richten op de heiligen van de kerk. De martelaren hebben onder wrede vervolging Christus zichtbaar gemaakt, die het lijden verlicht; en velen op de rechte weg gebracht. De biografieën van al deze heiligen laten zien dat zij een zwaar kruis te dragen hadden. Maria heeft het ergst denkbare lijden ondergaan, toen zij bij het kruis moest toezien hoe haar zoon te sterven hing. Lidwien van Schiedam verdroeg in liefde voor hem geduldig haar pijn; en Jezus stond haar zo duidelijk bij dat haar ziekbed een stroom bezoekers trok, die niet kwamen om te troosten maar om getroost te worden; en versterkt te worden in het geloof.

Thérèse van Lisieux werd geestelijk en lichamelijk zo zwaar beproefd, met niets dan het vaste vertrouwen dat de goede God haar ondanks alles droeg, dat haar geloof voor miljoenen een aansporing tot volharding is geworden. De pastoor van Ars heeft zichzelf volledig weggecijferd. Christus was zó duidelijk in hem aanwezig, dat dat zijn dorp een pelgrimsoord is geworden, waar pastores uit heel de wereld nog steeds inspiratie op komen doen. Alphons Ariëns, die zich met hart en ziel heeft ingezet voor de verbetering van de omstandigheden in de gezinnen van Twentse textielarbeiders, heeft het geduldig gedragen toen hij door zijn bisschop uit Twente werd verbannen. De geleerde Edith Stein en haar zuster Rosa, in Auschwitz vermoord, hebben ten einde toe de vrede van Christus voorgeleefd.

Heel dat leger van martelaren en heiligen heeft laten zien wat de Geest van Christus kan bewerken. Laten we daarbij de kerkvaders niet vergeten, die met inzet van hun leven hebben gevochten om het geloof te vrijwaren van velerlei dwaling. Kort gezegd betekent dit geloof, dat Christenen de liefdevolle, goede God aanbidden, die in Jezus zijn eigen wezen heeft geopenbaard; en zijn Geest schenkt aan allen die Hem vragen. Het is een groot gemis dat deze voorbeelden buiten beeld zijn geraakt.

Lc 11,12v; *de ogen van de ziel* p 231; 255; 268; 276; 278; 281.1; 283

* * *

trouw

De deugd van trouw kan niet hoog genoeg worden aangeslagen, in 't bijzonder ook in het huwelijk. Denk eens aan de ellende voor de kinderen, als man en vrouw elkaar bedriegen en verlaten. Zonder trouw wordt de innerlijke weerstand snel gesmoord, mocht zich de gelegenheid van een avontuurtje voordoen. Als de relatie niet goed loopt en de liefde lijkt te doven, dan mogen christenen beseffen dat zij een Helper hebben die hun duurzame liefde leert. Hun houding is de houding van Christus, die zichzelf vergeet en alleen de ander ziet. Een verheven roeping!

Jacopone da Todi, auteur van de *Lauden*, waarin hij zijn liefde voor Christus bezingt, wordt als een heilige vereerd. Hij heeft dit te danken aan de trouw van zijn vrouw Vanna. In de tijd dat haar man als advocaat een losbandig leven leidde, bleef zij voor hem bidden en vasten. Toen zij bij een ongeval om het leven kwam, ontdekte hij dat zij op haar lijf een prikkend haren hemd droeg, een boetekleed in die dagen. Vanaf die dag heeft hij dit hemd gedragen; en voor zijn ontrouw boete gedaan in een klooster van de Franciscanen, waar hij zijn lofzangen heeft geschreven.

Heel de schepping ziet ademloos toe:

mijn God daalde neer om mijn strijd te strijden.

Hij droeg mijn schande om mijn trots te overwinnen.

Trouw blijft in de ander 't goede zien, ook als die goedheid soms bijna onzichtbaar is. Zij rekent 't kwade niet toe, zoekt geen eigen gelijk en drijft een conflict niet op de spits. Zij wordt niet beledigd, maar geeft goede voor boze woorden. Zonder trouw wordt de huwelijksband verbroken, vallen gezinnen uit elkaar, worden de ouders verwaarloosd, verbrokkelen families, verwateren vriendschappen en verkwijnt de geloofsgemeenschap.

Trouw is een reddende engel. Zij handelt in de Geest van Christus, die in liefde voor allen zichzelf niet heeft willen redden, ook toen hij door zijn volk werd verworpen. Trouw aan hem staat op één lijn met trouw aan de ander.

de ogen van de ziel p 181; p 61,8; 2Kor 1,1; Ef 1,1; Fil 1,1

* * *

het werk van de Geest

De jonge joodse vrouw Etty Hillesum, geboren in een niet-godsdienstig gezin, leerde in de oorlog van haar geestelijk raadsman te bidden tot God. Van nature wankelmoedig, schonk dit haar een ongekennde troost. Onder de druk van de oorlogsomstandigheden kwam dit geloof in een liefdevolle God versneld tot groei. *Het verstoorde leven*, een selectie uit haar dagboeken, laat duidelijk zien hoe de heilige Geest werkt in een zoekend mens. Stap voor stap heeft Hij haar voort geleid; en haar geleerd het goede te kiezen en het kwade te verwerpen. Hij heeft haar gevrijwaard van de haat tegen de Duitsers, die als een ziekte is voor de ziel; en haar beschermd tegen de dwalingen waar nieuwe gelovigen mee te maken krijgen.

De eerste dwaling kwam van dezelfde raadsman. Etty adoreerde hem; maar over 'het evangelie van de twaalf apostelen', dat hij haar had gegeven, hoor je haar niet meer. In deze tekst wordt Jezus geplaatst in de rij van wijsheidsleraren, zoals Boeddha en vele anderen. Het Nieuwe Testament, waarin hij wordt verkondigd als mens met de mensen en Zoon van God, zou door de kerk zijn vervalst. Etty gaat hier niet in mee. Je ziet haar hier al het onderscheid maken tussen wat betrouwbaar is en wat niet. Dit is het werk van de Geest, die meer en meer ruimte in haar vond.

Een christelijke vriendin nam haar mee naar een sektarische bijeenkomst, waar de aanwezigen klaarblijkelijk uit hun dak gingen. Etty schrijft hierover in haar dagboek: *Is er wel iets zó intiems als de verhouding van mensen tot God? Vandaar mijn weerzin tegen die bijeenkomst: zo exhibitionistisch, als een bachanaal. Toch maar niet weer zoiets.*

Etty moest het verder doen zonder hulp van mensen. De Bijbel, vooral het psalmboek, was voor haar een bron van inspiratie. De tekst van Paulus over de liefde maakte diepe indruk op haar: "die onzelfzuchtige liefde, waar je iets mee kunt doen in de dagelijkse praktijk". Zo vond zij innerlijk vrede temidden van de barbaarse omstandigheden van het kamp Westerbork, van waaruit iedere week een goederentrein vol met Joodse mensen met hun kinderen naar de gaskamers van Auschwitz werden afgevoerd.

Etty verwonderde zich over het gebod van Jezus: *Heb je vijanden lief en doe goed aan hen die jou haten*; en kwam tot de conclusie: *Dit zou hier niet geschreven staan, als het niet mogelijk was zo te handelen*. De haat tegen de Duitsers beheerste de gesprekken onder joodse mensen; maar Etty schreef: *Het vergiftigt je leven*. Verstandige woorden voor een vrouw van zevenentwintig jaar oud, die deportatie naar Polen te wachten stond, en een wrede dood!

Etty wist zich niet alleen. De heilige Geest, de Trooster, maakte haar duidelijk dat de vijand geen toegang kon krijgen tot de woning van haar ziel. In haar dagboek schrijft zij: *Mijn leven is geworden tot één lange samenspraak met jou, mijn God. Als ik sta in een hoekje van het kamp, het gezicht verheven naar jouw hemel, dan lopen me soms de tranen over het gezicht, uit innerlijke bewogenheid en dankbaarheid, die zich een uitweg zoekt*.

Op 7 september 1943 is in Groningen langs het spoor een kaart gevonden van Etty, op transport naar Polen, met haar laatste bericht: *De Heer is mijn hoog vertrek*. Zij citeert hier uit het psalmboek, waar staat geschreven: *Elke morgen juich ik om uw liefdevolle goedheid. U bent mij een hoog vertrek, een toevlucht op de dag van mijn benauwdheid*. Gezegend is zij, die in deze wereld haar ondergang tegemoet ging, maar in het toekomstig leven in het gezelschap van de heiligen zal verkeren. In gebed met hen verbonden, voelt de verlossing als een wonder.

Geloof in God, van Hem is de vergelding, schrijft de apostel. Voor christenen betekent dit, dat zij evenmin als hun Heer deze vergelding tijdens hun leven zullen meemaken. Gezegend zijn zij, als zij Jezus in gedachten blijven houden, zoals de martelaren tijdens de christenvervolging van de vroege kerk. Duidelijker dan ooit kregen zij hem voor ogen; en ondergingen zij tot verwondering van de toeschouwers blijmoedig hun kwelling.

ex 21,24; Mt 5,38; Rom 12, 19v; 1 Kor 13, 1-13; hand 7,60; ps 56,12; 59,17; 94,22;
de ogen vd ziel p 283

* * *

storende gedachten

Tijdens gebed en meditatie wordt de aandacht vaak door allerlei gedachten afgeleid. Dit is een groot probleem; en vraagt de volharding die leidt tot een volwassen geloof. *De kracht van de rede wordt ondermijnd door onwelvoeglijke gedachten*, waarschuwt abt Gregorius van de Sinaï zijn monniken. Alle heiligen hebben hiermee geworsteld; en zij hebben overwonnen door *het schild van geloof* te hanteren. Zo leert het de psalm: *In de veelheid van mijn gedachten geeft U vertroosting en rust aan mijn ziel.*

De kerkvader Beda onderscheidde drie soorten gedachten: *gedachten die de geest besmeuren door de bedoeling kwaad te doen, gedachten die de geest vertroebelen door het behagen in de zonde, hoewel er niet in wordt toegestemd; en gedachten die geen kwaad doen, maar de geest ervan afhouden het goede te overwegen.*

De kerkvader Cyprianus schrijft: *Wat is dat voor onoplettendheid, om bij het gebed door allerlei gedachten te worden meegesleept, alsof die dingen belangrijker zijn dan het gesprek met God?* en de volksprediker Vincent Ferrer: *Komen bij het gebed ijdele gedachten bij je op, misschien zelfs onder het mom van liefdadigheid, druk ze dan direct de kop in.* Antonius van Padua vult aan: *Als je in gebed gaat, zet dan je gedachten resoluut opzij, opdat ze niet steeds opnieuw bij je opkomen. Ze vormen een grote hindernis.* Paus Gregorius I houdt de kerk voor: *Berouw over je zonden houdt schaamteloze gedachten ver van je weg.*

Teneinde de geest bij God te houden, dient een nutteloos verlangen naar kennis te worden uitgebannen. De beloning is groot: *Als wij onze gedachten dwingen zich op de Heer te richten, zal Hij ons tegemoet komen*, aldus Makarius de oudere. De kluizenaar Barsanuphius leert een bezoeker slechte gedachten niet tegen te spreken: *Dit is wat demonen verwachten. Zo zullen ze je blijven bestoken.* En de kerkvader Albert de Grote schrijft: *Ook al betreft het de vuilste en gemeenste gedachten, schenk er eenvoudigweg geen aandacht aan. Beschouw ze als lastige vliegen die buiten je wil om je hoofd zoemen.* De psalmist tenslotte vergelijkt ze met een zwerm bijen en zegt: *Ik verjaag ze in de naam van de Heer.*

de ogen van de ziel p 132.4; 27.8; 199.2; 164.2; 119.11; 56.4; 114.7; 175.3; Ef 6,16; ps 118,12

* * *

Ik sta aan de deur

Ik sta aan de deur en ik klop. Zo spreekt Jezus in een visioen van Johannes de evangelist. Hij staat aan de deur van de ziel en zegt: *Doe open, mijn liefste!* Zolang christenen in beslag worden genomen door voorbijgaande dingen, vindt hij de deur gesloten. Zo lief heeft hij hen, dat hij zijn leven voor hen over heeft; maar zij zijn druk met duizend dingen; en vergeten al doende hem die zij zeggen lief te hebben. Zelfs op weg naar de deur worden zij nog afgeleid door onnutte dingen; en als zij opendoen is de Geliefde verdwenen.

In het bijbelse *hooglied van de liefde* wordt beschreven hoe groot hun verdriet is, als zij bedenken dat zij hem niet onverdeeld toegewijd zijn geweest. Wat is die afleiding waard? Een kopje koffie, een krant, wat onnozel gepraat, een kledingstuk laten zij hem daarvoor wachten?? Maar de Heer van het leven verlaat hen niet voorgoed. Als zij hem ontrouw zijn, hij blijft getrouw; en verbergt zich slechts voor een moment om haar tot het inzicht te brengen dat je *geen twee heren kunt dienen*.

Denk toch aan de heiligen, mijn ziel, hoe zij hem opendeden, hoe zij hem toebehoorden, hoe zij zijn woorden hebben ingedronken; en vol van zijn Geest in al hun werken zijn goedheid hebben getoond. Hun doen en laten getuigde van hun overgave aan hun Vader, die Jezus, *de Zoon van God*, in de wereld heeft gezonden om de mensen zijn liefde te bewijzen. Zo betoonden de heiligen hem hun wederliefde. Hij hoefde bij hen niet meer aan te kloppen, de deur stond altijd voor hem open en hij nam hun zielen als woning.

Jezus heeft zijn grote en kleine heiligen nodig om de mensen het evangelie te doen verstaan van hem die redt uit het verderf van de dood. Allen die hem liefhebben bidden dagelijks het gebed dat hij zijn kerk heeft geleerd: *Uw naam worde geheiligd*: door mijn omgang met mijn omgeving; *uw Rijk kome*: door mijn werken in de wereld; *uw wil geschiede*: door mij, zoals ook de engelen uw wil doen. Christenen mogen putten uit zijn onbegrensde rijkdom.

*Zij hebben veel te bieden, een rijkdom zonder maat:
zij leven in de liefde van God die met hen gaat.*

openb 3,14-21; hoogl 5,2-7; Mt 6,24; liedbundel *al mijn verlangen* nr 5

* * *

de andere wang

Een moeder vertelde dat haar zoontje op het schoolplein werd geplaagd en soms klappen kreeg. Ze had hem gezegd terug te slaan. “Ik weet wel”, zei ze, “dat je de andere wang moet toekeren; maar ik wil ook graag dat hij wat weerbaarder wordt”. Geef haar eens ongelijk. De andere wang toekeren, dat doe je niet zomaar even. Wie zich dit voorneemt, zal bemerken hier op ’t kritieke moment niet in te slagen. Wie zich hiertoe dwingt, maar ondertussen innerlijk kookt van woede, heeft daar geen baat bij.

Wie de lippen samenperst, heeft het kwaad al klaar staan. Maar wie God om hulp bidt, zal ervaren dat Hij zijn kinderen zijn liefde in ’t hart geeft. Als zij zo, gelijk Christus, hun kwelgeesten welgezind zijn, zal hun handelen respect afdwingen. Allen staan verwonderd; en de schuldigen voelen zich terechtgewezen op een wijze die tot nadenken stemt en mensen van goede wil de ogen opent: “Zo kan ’t dus ook!”

Ja, zo kan ’t ook; maar niet op eigen kracht. David leert: *De ogen van God zijn op hen die Hem vrezen; en hopen op zijn goedheid en liefde.* Voor christenen heeft het oude oog om oog, tand om tand afgedaan. Met Christus als de rots waarop zij staan, kan geen onrecht hen uit hun evenwicht brengen. Zij geloven dat God hun verdrukking ziet. Gaandeweg groeit de zekerheid dat hij nabij is, om allen bij te staan die hun hulp van Hem verwachten. Ja, zij gaan ervaren dat Hij in hen is en hen leidt door zijn Geest. Het geloof wordt volwassen en begint vruchten voort te brengen. In plaats van terug te vechten, doen zij goed aan hun belagers.

Zo eenvoudig is het evangelie te begrijpen; en zo verheven is de roeping van christenen om het werk voort te zetten dat hun Heer tweeduizend jaar geleden in de wereld is begonnen. Jezus is hun vrede in de strijd, hun rust in tegenspoed, de liefde die leven doet. Temidden van ’t kwaad dat de wereld teistert, maakt hij hen tot vrije mensen. Gedurende dit leven kan Hij hen niet voor onrecht, spot en vernedering behoeden. Maar zij verheugen zich zelfs hierin, zoals David leert: *Vóór ik in verdrukking kwam dwaalde ik af; maar nu leef ik naar uw woord; en: Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest: zo leerde ik uw wetten te begrijpen.*

Mt 5,38v; Lc 6,27v; 23,34; ps 33; *de ogen van de ziel* p 125,6; ps 107,2; 119,65-72

* * *

logica

De directrice van het internaat waar de essayist Rudy Kousbroek als puber verbleef, had geprobeerd hem vrees aan te jagen met het dreigement dat hij vóór de ochtend zou sterven, indien hij niet wilde bidden om vergeving voor een vergrijp dat hij had begaan. Rudy bad niet en hij stierf niet. Zijn conclusie: “God bestaat niet”. Is dit wel zo logisch als het eventjes lijkt? Zodra godsdienst en geloof ter sprake komen, is de logica ver te zoeken. “Het brengt alleen maar ellende en oorlog met zich mee”. Conclusie: “Het is een kwade zaak”. Er wordt instemmend geknikt: “God bestaat immers niet? Daar hoeven dus niet over na te denken”. Over elk ander onderwerp zou een dergelijke ongefundeerde bewering discussie oproepen; want zo kan je ook het huwelijk wel een kwaai zaak noemen omdat er ruzie wordt gemaakt, of de voetbalsport vanwege de hooligans. Maar de godsdienst is vogelvrij. Waarom maakte Rudy niet de gevolgtrekking dat de directrice had gelogen? Waarom weigeren mensen na te denken over het bestaan van God, van wie heel de natuur in haar oneindige veelvormigheid spreekt? Waarom laten zij de gedachte niet toe dat gelovige mensen misschien wel op de goede weg zijn? Het antwoord is eenvoudig: uit angst voor een levensweg, waarlangs zij veel zouden moeten opgeven waar zij te zeer aan hechten.

Eeuwenlang zijn de kerken de plaats geweest waar armen en misdeelden terecht konden voor ondersteuning. Critici die wijzen op de fouten van hen die zich christenen noemen, maar die naam niet waardig zijn, tonen hiermee aan wel te beseffen wat het zou moeten betekenen om in God te geloven. “Dat zou alles anders maken”, zei een vriend. Hoewel hij verlangde naar dat ‘alles anders’ in de grote wereld, had hij er in het persoonlijke vlak geen zin in.

Gerard Reve, met wie Kousbroek heeft gecorrespondeerd, ergerde zich aan het hautaine gedrag van ongelovige intellectuelen; en provoceerde hen door een show van zijn godsdienst te maken. Toen Rudy hem eens vroeg wat hij er nou echt van vond, antwoordde hij: “Ach, ik ben eigenlijk een atheïst; maar ik doe er niet veel aan”.

ps 14; Lc 9,26; ; *de ogen van de ziel* p 205.5

* * *

engelen

In het begin schiep God de hemel en de aarde. Het gaat in deze eerste zin van de Bijbel niet over lucht en wolken, zand en steen, maar over engelen en mensen. De engelen zijn dienende geesten, die soms van Godswege een boodschap aan de mensen overbrengen. De kerkleraar Johannes van Damascus (690 – 729) schreef: *Zij zijn met zo'n snelheid toegerust, dat zij prompt worden aanschouwd, waarheen de goddelijke blik hen wenkt te gaan. (...) Door de wil van God, in wiens nabijheid zij verkeren, zijn zij aangesteld om ons te leiden; en ons tot hulp te zijn in wat wij ondernemen.*

Zo krijgt Maria bezoek van de engel Gabriël, die haar de ontvangenis van Jezus aankondigt. Bij zijn geboorte verkondigt een engel aan de herders in het veld van Bethlehem: *Heden is u een Redder geboren!* In het progressieve jodendom werd het geloof in engelen echter als achterhaald beschouwd. Ook voor de hedendaagse mens is het geloof in deze geestelijke wezens iets voor de dommen.

God spreekt tot de mensen, maar de beslissing is aan hen; want Hij zal hun de vrijheid niet ontnemen. Hoewel zij nog geen man had, heeft Maria gelovig toegestemd in haar ontvangenis: *Laat aan mij gebeuren wat u heeft gezegd.* Waarom vertrouwde zij de engel? Omdat engelen als Gods gezanten spreken met een oprechtheid die voor goedwillende mensen bedrog uitsluit. De gelovigen herkennen de stem van Jezus, hun herder, en van zijn dienaren, zoals het evangelie leert: *Zijn schapen luisteren naar zijn stem.*

Hier is wel voorzichtigheid geboden. Evenals Adam en Eva zich van God hadden afgewend, zijn er engelen geweest, die aan God gelijk wilden zijn en Hem hebben verlaten. Demonen worden zij genoemd, met als hun aanvoerder Satan, de duivel. Verlangend de mensen aan zich te onderwerpen als aan God, doen zij zich voor als *engelen van licht*, waardoor velen zich laten misleiden.

Christenen kunnen het werk van de duivel gemakkelijk doorzien, want de liefde laat zich niet imiteren. Zij beseffen dat Jezus en zijn engelen zo niet spreken. Zij leven in de goedheid van God, die de harten verwarmt, het verstand verlicht en zijn kinderen voor dwaling behoedt.

Heb 1,14; gen 1,1; Lc 2,10-14; 26-38; Mt 22,23-33; hand 23,6-8; 2Kor 11,14; Joh 10,3

* * *

goden

*De mens in deze dagen:
hij maakt zichzelf tot god;
en denkt te kunnen dragen
zijn eigen levenslot.*

*Zijn denken en zijn dromen
van rijkdom en van macht:
het wordt hem snel ontnomen,
als slechts de dood hem wacht.*

*De heiligen, waar zijn zij,
de ijver en het vuur?
O Geest van God, kom bij mij,
als in het eerste uur.*

*Zovelen die er zoeken
de zin van dit bestaan.
Mijn Heer, U hoort hen roepen,
U bent met hen begaan.*

liedbundel *al mijn verlangen* nr 27

* * *

HOOFDSTUK VII

ZORG VOOR DE WERELD

levenswonder

Bij de verwekking en ontvangenis heeft het wonder plaats van het begin van nieuw leven. Gelovige onderzoekers die hier wat dieper in doordringen, voelen hun eerbied toenemen voor de eindeloze gevarieerdheid en de onbevattelijke organisatie van de natuur, van de kleinste eencellige tot de kroon van de schepping, de mens. De mens is wel het alles overstijgende wonder, tot aanzijn geroepen om God te kennen, in zijn liefde te delen en op Hem te gelijken. Het is erg dat dit bij velen niet doordringt. Wie Hem verlaten verstoren de vrede; en zij gedragen zich niet als beheerders en opzichters, maar als berovers van de natuur.

Iedereen mag zich dit aantrekken. Het ‘recht’ op onbeperkte mobiliteit betekent een ondraaglijke belasting van het milieu. Daar komt nog bij de grenzeloze verspilling van grondstoffen en voedsel. Oude mensen, die andere tijden hebben gekend, verwonderen zich: “Dat kan toch zo niet doorgaan?”

Even erg is de verwildering van de samenleving; en de eenzaamheid, die een gevolg is van de afgenomen sociale samenhang. Al met al mogen we gerust spreken van een chaotische wereld. Deze chaos wordt in de Bijbel voorgesteld als *de zee*. De profeet vergelijkt mensen zonder God met *de rusteloze zee, haar golven woelen vuil en modder op*.

Midden in dit moeizame bestaan is er sprake van een levenswonder, als mensen tot inzicht komen; en in de natuur de hand van een Schepper ontwaren. Zou Hij hen aan hun lot overlaten? Hij luistert naar hun roepen om hulp. Zijn Christus, de openbaring van zijn liefde en goedheid, staat als een baken in de woelige zee. Wie zichzelf vergeet en Jezus volgt, wordt één met hem die de dood heeft overwonnen; en krijgt deel aan het nieuwe leven dat hij heeft bij de Vader. Christenen die ijverig volharden in geloof, worden gaandeweg tot de mensen zoals God hen heeft bedoeld.

Jes 57,20

* * *

de stem van het geweten

Een boer vertelde dat hij een maanverlichte nacht had doorgebracht in een boomhut, vanwaar hij twee uilen had gezien bij hun nest met jongen. “Prachtig” zei hij, uit de grond van zijn hart. Zijn liefde voor de natuur botste met zijn bedrijfsvoering. Zijn belangrijkste landbouwproduct was spinaziezaad; en hij had zojuist zijn akker met gif bespoten om het onkruid te doden. “Ik moet wel”, zuchtte hij; “anders is het niet lonend”.

Wie kent er niet deze tweestrijd? De laag geprijsde jas uit Bangladesh, het veel te goedkope voedsel uit de supermarkt, vlees van mishandelde dieren, plastic verpakkingen, de vervuilende auto in de stad, het vliegtuig met zijn enorme CO₂-uitstoot, het douchegebruik De straat waar op de dag van de vuilniswagen de afvalzakken klaarstaan toont in één oogopslag het verhaal van overconsumptie en belasting van de natuur.

Hoe gaan christenen met deze schijnwelvaart om? Paulus vat het bondig samen: *Het vlees - de zelfzucht - gaat in tegen de geest*. Wat je voor jezelf graag wilt, stemt niet overeen met wat de Geest je innerlijk doet verstaan. Je koopt een mooie jas, maar de oude is nog best. Verantwoord verbouwde groente is veel duurder; en je moet er voor naar de markt. Als je de auto neemt, blijf je tenminste droog. Zo redeneert de ‘oude mens’, die de wet van de zelfzucht volgt.

Bij het gewetensonderzoek aan het einde van de dag zullen christenen moeten erkennen toch dikwijls weer zichzelf voorop te hebben gesteld. *Armzalig mens die ik ben*, roept de apostel uit, *wie zal mij verlossen uit dit bestaan dat naar de dood voert?* Om hier meteen op te laten volgen: *God zij gedankt voor Jezus Christus onze Heer*. Hun eigen verlangens volgend gaan de mensen de weg naar de ondergang; maar in vertrouwen op Christus mogen zij de *oude mens* beschouwen als met hem gekruisigd.

En die boer, wat moet hij doen? Hetzelfde als alle christenen: zijn probleem in volhardend gebed voor God brengen, tot hij hier duidelijkheid over heeft. Hij wacht niet met antwoorden. Hij spreekt tot het geweten; maar christenen zijn innerlijk soms zo verdeeld, dat zij met tal van tegenwerpingen komen. Gebonden door eigenbelang, wordt hun de weg versperd, die de Geest van Christus hun

met onuitputtelijk geduld wijst. Hoe meer zij hun hart bij Hem hebben, des te beter zullen zij verstaan wat Hij van zijn werktuigen in de wereld vraagt.

De kerkleraar Robertus Bellarminus (1542 – 1628) wijst christenen de weg: *Niets is heilzamer dan het gewetensonderzoek 's morgens en 's avonds. Breng je te binnen wat je de afgelopen nacht of dag hebt gedaan, gezegd en gedacht en waar je verlangen naar uitging: of hier de smet van de zonde aan kleeft. Is dit het geval, wacht dan niet met de remedie van berouw; (...) en bedenk dat je als een nutteloze dienaar de almachtige God, Schepper van hemel en aarde, hebt beledigd.*

Welk een ijver spreekt er uit deze woorden! Moge dit vuur van Robertus en een leger andere heiligen uit vroeger eeuwen ook de christenen van deze dagen inspireren.

Gal 5,17; Kol 3,9; Rom 7,24; 6,6; Mt 7,13; *de ogen van de ziel* p 240.6

* * *

bomen

Vroeger fietsten we in het voorjaar de ‘appelroute’, een fietstocht door de bloeiende Betuwe. De kersenbongers zijn nu verdwenen; en de appel- en perenbomen moesten plaats maken voor rijen kort gesnoeide boompjes, waar de kwekers met hun snoei- en spuitwagentjes doorheen kunnen rijden. De appels bleven komen; maar de insecten stierven en de appelroute verdween. Nostalgie? Zeker, de ontwikkeling stemt droevig, niet alleen omdat het landschap er niet mooier op wordt, maar ook omdat allerlei bestrijdingsmiddelen de natuur vergiften. Wie bedenkt zoiets? En hoe is het mogelijk dat dit wordt toegestaan? Het antwoord is: het levert geld op.

De welvaart eist een zware tol. Het landschap is verarmd, de grond, het water en de lucht zijn vervuild, en meer dan dat: de mensen zijn gehaast, de spanning staat op de gezichten getekend, ‘burn-out’ is een bekend verschijnsel geworden, het toenemend gebruik van de depressiedemper lithium is onrustbarend, eenzaamheid is het probleem van deze tijd, bejaarden worden bijeengebracht in speciale huizen; en de geestelijke armoede is groot.

De nood in de wereld laat christenen niet onberoerd. De Bijbel vergelijkt gelovige mensen met bomen, geplant aan *levend water*. Bedoeld wordt de Geest van God, zoals de eerste psalm leert:

*Gelukkig is de mens die Gods wétten na wil leven,
die Hem voor ogen houdt en hìerin vreúgde vindt.
Wie zo leeft is als een boom aan het wáter geplant,
als het tijd is zal hij gòede vrúchten dragen.*

Zelfs al zijn mensen tijdens hun leven deerlijk beknot: als zij tot geloof komen en hun hoop op Christus stellen kunnen ook deze 'bomen' hun wortels uitslaan naar de 'beek'; en de heilige Geest zal ook hun nog vruchten doen voortbrengen van vrede, zachtmoedigheid en geduld, die God behagen. Bij alle rijkdom en voorzieningen is de samenleving hier meer dan ooit mee gediend. Dit inzicht is in de moderne maatschappij helaas verworpen. De menigte heeft zich afgekeerd van Jezus, *de bron van levend water*. Zonder de vruchten van de Geest worden zij *als kaf dat verwaait in de wind*.

In 't ziekmakende stadsmilieu van lawaai en stank doen de bomen hun heilzame werk. Niet alleen nemen zij het koolzuurgas van de uitlaatgassen op; maar nederig en zachtmoedig tonen zij daarbij hun armzalige bladerkroon, als een waarschuwing aan de mensen: "zijn schone lucht en schoon water geen bomenrecht? Zie dan wat het vuil in de lucht en het gif in het water en in de bodem met ons doen".

*De stadse bomen, in hun zomertooi,
ze zijn zo mooi,
zo schamel en onschuldig. Geduldig
staan zij, zonder klagen,
temidden van het jakkeren en jagen,
en de stank.*

*Mijn God, ik dank
U voor de bomen,
die zo argeloos verdragen
wie hen belasten en belagen
en naar 't leven staan.*

ps 1; Gal 15,22v; openb 22,1v; Joh 7,37v

* * *

van kwaad tot erger

“Mama, kijk, een vlinder!” riep een kleutertje verheugd. Ach, kon zij nog eens de zwermen vlinders van vroeger zien! De teruggang in de natuur is angstwekkend, evenals de onverschilligheid waarmee men hier gedachteloos aan voorbijgaat. Mensen die hun zorgen hierover uiten worden lastig genoemd, onheilsprofeten, zwartkijkers en zelfs een bedreiging voor de economie; een economie die drijft op een vervuilende industrie die dagelijks tonnen overbodige dingen produceert. Bovenaan de lijst van vervuilers staan de automobiel en het vliegtuig, symbolen van verworven vrijheid. De plasticindustrie is de onbetwiste nummer twee. De berg plastic speelgoed die een jarig kind over zich heen krijgt, wordt door verstandige ouders stilletjes weggewerkt, maar waarheen?

Oude mensen die zich niet hebben overgegeven aan de wegwerp- en consumptiemaatschappij, denken terug aan de tijd dat de kinderen nog op straat konden spelen. Zij zien wel dat zij in 1950 relatief arm waren; maar dat was iedereen, enkelen uitgezonderd. In die tijd van schaarste werd niets weggegooid. Zelfs lompen en oud ijzer werden opgehaald en brachten nog geld op.

Zij herinneren zich ook hoe slecht de arbeidsomstandigheden voor velen waren. In huis zag ‘t bij wijze van spreken soms zwart van de vliegen; en die zoemende muggen waren ‘s nachts behoorlijk irritant. Zonder het verleden te idealiseren komen zij tot de conclusie dat de mensheid niet in staat is het zich blijvend naar de zin te maken. De maatschappelijke ontwikkeling stemt niet vrolijk: steeds meer, steeds luxer, en de mens die zichzelf tot god maakt.

Jezus heeft voorzeggd dat het van kwaad tot erger zal gaan: *Met het toenemen van de zonde zal de liefde van de meesten verkoelen; en: Na de verschrikking van die dagen zullen zij de mensenzoon zien komen met macht en heerlijkheid om zijn uitverkorenen te verzamelen.* Al wacht het oordeel nog, het zal zeker komen. *Wees dus waakzaam, waarschuwt Jezus, want je kent dag nog uur.*

Mt 24,12,31; 25,13

* * *

milieu

Zouden vakantiegangers die voor een paar tientjes naar Majorca vliegen zich niet bezwaard voelen? De vliegtocht kost schrikbarend veel kerosine, nog afgezien van de vervuiling. En zouden automobilisten nooit eens denken aan het energieverbruik van hun voertuig? In de steden is de luchtvervuiling ziekmakend; en in de flats langs de snelwegen is de geluidsoverlast onaanvaardbaar. Zouden christenen niet overwegen of zij medeschuldig willen zijn aan deze ontwikkeling, waar vooral de armen onder lijden? De rijken wonen niet langs de snelweg, maar zoeken hun woonplaats buiten de stad, die zij dagelijks met hun auto's komen bevuilden.

Het is een zaak van 't geweten, dat wonderlijke apparaat dat feilloos onderscheid maakt tussen het eigen- en het algemeen belang. Als iemand hiernaar luistert, rijst innerlijk gelijk het protest: "Ik heb echt vakantie nodig, en dan wil ik zeker zijn van mooi weer"; of: "Het openbaar vervoer kost teveel tijd"; en: "Ze doen het allemaal"; en last but not least het argument van de welgestelden: "Zonder auto's kan de economie niet draaien".

Paus Gregorius I (zesde eeuw) zei het al: *De verworpenen in deze wereld zijn veelal eerder bereid naar Gods stem te luisteren dan zij die in de wereld opgaan*; en: *Elke zondaar die tot inkeer komt haalt zich de verachting van de wereld op de hals*. Christenen die hun geloof dagelijks beoefenen, zullen naar de stem van het geweten luisteren. Uit liefde voor de schepping, en voor de armen, die als eersten de slachtoffers zijn van vervuiling en lawaai, zullen zij de kritiek van de wereld om hen heen naast zich neerleggen; en in dienst de schepping beheren als het werk van God.

gen 1,27-31; *de ogen van de ziel* p 19.6

* * *

vergif

*Adam en Eva: wat hebben ze gedaan,
dat alles in de schepping zo verkeerd kon gaan?
De planten en de bomen en het groene kruid,
kon je het maar horen, want ze roepen het uit:
Lieve mensen, hebben jullie geen verstand,
te vergiftigen het leven in ons land?*

*In de bossen valt alleen nog vuile regen;
zelfs de eikenbomen kunnen er niet tegen.
Zeldzaam in het bos is nu de hanekam,
die je vroeger overal toch tegenkwam.
Orang oetang en rhinoceros en olifant:
nog even, en ze zijn voorgoed verdwenen uit 't land.
Heeft Noach hen voor niets dan in de ark gezet,
en al die lieve dieren van de vloed gered?*

*Hoor 't klagen van de kikker en de krokodil:
Zeg toch tot de mensen dat ik leven wil!
Verdwijnen gaan de vlinder en de vledermuis,
ze voelen in de wereld van de mensen zich niet thuis.
Wil toch horen naar de voorn en de stekelbaars:
Mensen, lap de schepping toch niet langer aan je laars!
Want we willen leven voor de Schepper, tot zijn eer;
maar als je niet oppast nou, dan zijn we er niet meer!*

*Ook de bever en de buffel en de hagedis:
wist je dat er helemaal geen plaats meer voor hen is?
En het egeltje en de pad:
op de buitenweg vind je zeplat.*

*Luister tot besluit nog naar de uil, want die is wijs:
Is er nog wel toekomst voor ons, buiten 't paradijs?
Want wij vogels, hebben wij soms iets misdreven?
In die mensenwereld kunnen wij niet leven!*

*Alle vogels in de bomen geven antwoord met dit lied:
Loof de Schepper, die 't allerkleinste schepseltje nog ziet.
Maar de mensen, die toch op ons moesten passen:
zij bederven onze lucht met vieze gassen.*

*En de vissen in het water zeggen: Amen!
 Jullie gaven alle dieren toch hun namen?
 Wees dan zuinig met de wateren van morgen,
 of we zijn er straks niet meer om voor te zorgen.*

*En tenslotte komen alle, alle dieren bij elkaar:
 Lieve mensen, luister naar ons, eventjes maar.
 Gooi niet langer alle vuil in de natuur,
 want de schoonmaak wordt u straks nog veel te duur.
 Bewonder dus de schepping en beneem ons niet 't leven;
 maar zorg voor de natuur,
 want die heeft God aan ons gegeven.*

* * *

rijkdom

De Vlaamse pater Damiaan de Veuster, missionaris in Hawai, heeft verlichting gebracht in de ellendige omstandigheden van de lepralijders in hun verbanningsoord op het eilandje Molokai. Hij is tenslotte zelf aan de ziekte bezweken. Bernadette Soubirous, aan wie Maria is verschenen, werd door hoge geestelijken gewantrouwd. De edelman Charles de Foucauld verliet have en goed en trok naar de woestijn van Marokko, waar hij werd neergeschoten. *Heer, zo schreef hij, hoe kunnen mensen U arm zien en zelf rijk blijven?* Thérèse van Lisieux stierf jong aan tuberculose, met als laatste woorden: *Mijn God, ik houd van U.*

De in ongenade gevallen Britse rijkskanselier Thomas More schreef vanuit zijn dodencel aan zijn neef opwekkende brieven over het geloof. De kluizenaar Benedictus van Nursia wierp zich naakt in de brandnetels, toen het verlangen naar de meisjes hem te machtig werd. Belachelijk? Benedictus is nu de patroon van Europa; en de beschouwende orde van de Benedictijnen is alle eeuwen door voor miljoenen zoekers tot een toevluchtsoord geweest.

De missionaris Franciscus Xaverius is in eenzaamheid gestorven na zijn aankomst op de Chinese kust, Catharina van Siena was raadvrouw van pausen en bisschoppen; en de jong gestorven zwerver Jozef Labre werd bij zijn dood door een menigte Romeinen als een heilige vereerd.

Al deze voorbeeldige christenen bezaten een van God gegeven innerlijke rijkdom, waarbij de luxe van de wereld direct verbleekt. Zij waren gelukkig, omdat zij niet ingingen op de verlokkingen van een vergankelijke wereld. Trouw aan hun roeping hebben zij het licht van Christus doen schijnen, hun uitzonderlijk zware taak in liefde voor allen vervuld, en zo doende de woorden van de apostel waar gemaakt: *Ik ben het niet die leef, maar Christus die in mij woont*. Vernederd en bespot en als vuil behandeld, hebben zij als ‘christussen’ in de wereld geleefd.

Deze heiligen hebben geput uit de *bron van levend water*, de Geest van Christus, die doet delen in zijn leven, de dood voorbij. Maar wie kent er nog de namen van deze voorgangers in het geloof, die de last van dit bestaan opgewekt hebben verdragen, *uitziende naar een beter, het hemelse vaderland*? Hoe is de kennis van hen zo spoedig verdwenen? Laten we de woorden van Tobit ter harte nemen, die zijn volk vermaant: *Bekeer je tot God, om vol ijver voor Hem te leven; dan zal Hij zich niet meer voor je verbergen*. Tot alle volkeren en talen stroomt rijkdom uit zijn hand.

de ogen van de ziel p263; p 262; p 271; p 116; p 218; p 194; p 213; Gal 2,20; Heb 11,13-16; Tob 13,1-7

* * *

verdienste

“Waarom doet hij dat”? riepen de vormselleerlingen uit bij het verhaal van Damiaan de Veuster (1840 – 1889), de Vlaamse pater die zijn leven heeft gewijd aan het pastoraat onder lepralijders; en in hun verbanningsoord aan deze zeer besmettelijke ziekte is overleden. Hopelijk zullen zij in hun latere leven nog eens aan hem terugdenken; en begrijpen hoe christenen kunnen leven in gemeenschap met Jezus, die als de minste van de mensen zijn leven heeft gegeven om allen te verlossen uit de macht van het kwaad. Als zij hem volgen op zijn weg van zelfverloochening, zullen zij gaan delen in zijn liefde; en ontvangen zij de Geest van leven.

“Als zij werken voor een beloning, zijn zij egoïstisch bezig”, zo luidt de kritiek; maar dat ligt toch anders. Inderdaad ligt de eigenliefde steeds op de loer. Christenen werken echter in liefde voor hun God; en zij verheugen zich in Hem, die hun leert door zijn Geest en hun

het uitzicht biedt op zijn hemelse Rijk. Wie goed doet om gezien te worden, handelt uit liefde voor zichzelf en wordt beloond met lovende woorden; maar Jezus leert: *Laat je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet. Laat het verborgen blijven; en je Vader in de hemel zal het je vergelden.* Zijn leerlingen hebben in liefde voor hem hiernaar gehandeld, op weg naar zijn eeuwige Rijk.

In het evangelie is alles anders dan de vormselleerlingen gewend waren. Zij gaven toe dat zij graag geprezen werden om hun goede daden. “Waar doe je het anders voor?” zei één van hen. In liefde voor mensen in nood dus, door de Geest van Christus, die God doet kennen. Moge Hij hen in hun verdere leven geleiden langs de weg van zelfverloochening, in liefde voor hun Heer

Christenen die zich laten leiden door de heilige Geest van Christus vergeten zichzelf en alle eigenbelang, in hun verlangen om hem te leren kennen. Zij nemen niet méér dan zij voor zichzelf nodig hebben; en verzamelen zich hiermee een onvergankelijke rijkdom. De Geest leert hun onderscheid leren maken tussen gelovig en zelfzuchtig handelen. Zo groeit het geloof en wordt het volwassen. *Leef door de Geest*, schrijft de apostel, *dan zul je de zelfzucht achter je laten. (...) De vruchten van dit geloof zijn liefde en vreugde, vrede en geduld;* en zullen de gelovigen vergezellen tot voor de troon van God.

Een mensenleven zal altijd te kort zijn om hierin tot volmaaktheid te komen. Hoe dichter de heiligen tot God naderden, des te duidelijker zij hun gebreken zagen. Maar God ziet de innerlijke gesteldheid, het vuur en de ijver van zijn kinderen; en Hij helpt hen voort door het geloof in zijn Zoon.

*Wie zal mij helpen, zo zwak en verdeeld,
en mij verheffen uit zonde en dood?
Dank zij aan Jezus, mijn Heer die mij heelt:
Hij richt mij op, de Zoon van God.*

de ogen van de ziel p 263; liedbundel *al mijn verlangen* nr 53; Mt 6,3; Gal 5,16.22;
Joh 10,7

* * *

vermenigvuldig u

In het verhaal van Noach wordt verteld dat de gelovigen afdwaalden van hun Schepper: *De kinderen van God zagen dat de mensen om hen heen schoon waren; en zij huwden met wie zij verkozen*. Door deze vermenging nam de boosheid toe, tot de zondvloed allen verdelgde. Alleen Noach met zijn gezin vond genade bij God; en zij bleven behouden in de ark. Dit verhaal is een voorafbeelding van het oordeel aan het einde van de tijd.

Toen de aarde weer droog was, zegende God hen die in de ark de vloed hadden overleefd; en Hij zei: *Wees vruchtbaar en vervul de aarde*. Die oproep talrijk te worden gold alleen hen die deelden in het geloof van Noach, en dat waren er niet zoveel; zoals er veel christenen zijn, en maar weinigen die de oproep van hun God serieus nemen: *Wees heilig, want Ik, de Heer jullie God ben heilig*.

De opdracht *vermenigvuldig u* leidt niet tot overbevolking. Als vader en moeder als heiligen leven en hun kinderen hun geloof inprenten, zal dit nageslacht tot een zegen zijn voor hun omgeving. Zij doen niet mee aan de race om rijkdom en succes, en nemen geen deel aan nutteloos vertier zoals vervuilende vliegereizen naar verre landen, maar laten zien dat het gaat om liefde, trouw en zelfverloochening. Van deze mensen kunnen er nooit genoeg zijn.

St Gregorius de oudere, bisschop van Nazianzen (in het huidige Turkije) en zijn vrouw St Nonna hadden drie kinderen die alle heilig zijn verklaard om hun onschatbare waarde voor de wereld. Zo volledig hebben zij zich in dienst van God gesteld, dat zij niet tot een huwelijk kwamen. Zijn zij daarmee ongehoorzaam geweest aan het gebod *vermenigvuldig u en vervul de aarde*? Door hun God-gewijde leven hebben zij tallozen tot inkeer gebracht. *Gelukkig de mens die zijn pijlkoker hiermee gevuld heeft*, leert Salomo; en de apostel zegt: *De kinderen van de eenzame zullen talrijker zijn dan van haar die een man heeft*.

De oproep talrijk te worden geldt allen die leven in de vrede van Christus. Zij vormen het nageslacht dat God aan 'vader' Abraham heeft beloofd: *Ik zal je nageslacht talrijk maken als de sterren aan de hemel*.

gen 1,27v; gen 4; 6,1v.11-22; 9,1-7; Gal 4,27; ps 127,5

* * *

verbeter de wereld

Iedereen heeft wel een mening over de grote problemen van oorlogen, vluchtelingen, klimaatverandering en vervuiling. De oorzaak hiervan ligt bij individuele mensen. Wie erkent de eigen bijdrage aan al dat onheil? Egoïsme, onverschilligheid, eigenbelang, zelfzucht, gierigheid, ijdelheid, hebzucht, schijnheiligheid, al die ondeugden die de wereld tot de verdrietige plaats maken waarin we moeten leven, streep eens door waar je part noch deel aan hebt. Dan ben je gauw klaar.

Het gezegde is bekend en niemand spreekt 't tegen: *Verbeter de wereld en begin bij jezelf*. Wie de daad bij 't woord voegt, komt al gauw tot de ontdekking dat 't niet lukken wil; en legt zich er vaak maar bij neer. Wie dus de strijd met de eigen tekorten opgeeft en alle conflicten in kleine kring die daaruit voortkomen voor lief neemt, heeft eigenlijk geen recht van spreken als het gaat over het grote probleem van de oorlogen die de wereld teisteren.

Verbeter de wereld, begin bij jezelf. Zij die dit zonder succes hebben geprobeerd en zich afvragen: "hoe nu verder?", bevinden zich in gezelschap van een leger welwillende mensen, zoekend naar uitkomst. Toch is het antwoord op deze levensvraag al 20 eeuwen bekend; maar als de naam wordt genoemd van hem, die de uitweg biedt voor persoonlijke - en uiteindelijk ook voor wereldproblemen - gaan bij velen de oren dicht.

Er zijn excuses genoeg om het geloof in Christus niet te hoeven onderzoeken: de handtastelijke pastoor, godsdienstoorlogen, saaie kerkdiensten ; maar hoe waar ook, waarom zou je de waarheid hierdoor laten verduisteren? De apostel Petrus heeft het voorzeggd: *De weg van de waarheid zal door hun toedoen in diskrediet raken*. Jezus, de enige mens die geen deel heeft aan de ondeugden die de wereld bederven, is de helpende hand voor mensen die anders willen en hun onmacht hiertoe erkennen. Als zij met hem op weg gaan, maakt hij hen tot de vredebrengers, waar de wereld op zit te wachten. Als christenen zichzelf verloochenen om Jezus onverdeeld te volgen, zullen zij uitgroeien tot heiligen, die God danken om Hem, die hun zijn wil doet verstaan.

Lc 6,39-42; 1Pe 1,13-16; Mt 5,12-16; ps 116; *de ogen van de ziel* 159.5; 2Pe 2,2

* * *

beeld van God

“Ik kan me geen voorstelling van God maken. Contemplatie lijkt me wel wat, zoals bij de nonnen”, aldus een schrijfster tijdens een vraaggesprek. Hoevelen ervaren niet dit gevoel van gemis? En wie zal hun de weg wijzen? Een menigte zoekende mensen graast de spirituele markt af, in de hoop een antwoord op hun vragen te vinden. De verdeelde kerk kan haar taak deze zoekers op ‘t goede spoor te zetten nauwelijks waar maken. Het is haar roeping christenen toe te rusten; maar door de verwaarlozing van de catechese is de geloofskennis van katholieken praktisch nihil. De profeet Hosea waarschuwde: *Mijn volk gaat te gronde door het gebrek aan kennis*. Paus Johannes XXIII (1881 – 1963) beklemtoonde: *Zorgvuldig onderricht door geestelijken is van het grootste belang*; en paus Pius X (1835 – 19140): *Een priester heeft geen belangrijker taak*.

Beseffen christenen wel hoe groot het goed is dat Jezus hun toebedeelt? De gave van zijn Geest is het kostbaarste geschenk dat een mens zich kan wensen. Ieder die de zelfzucht verfoeit en de eigenliefde de rug toekeert als met Christus gestorven en begraven, zal ervaren hoe liefde en goedheid, zachtmoedigheid en opofferingsgezindheid de overhand krijgen; en het leven vernieuwen. Het wordt om niet gegeven!

De Geest bewerkt wat menselijkerwijs onhaalbaar is. De klaagzang van de eigenliefde wordt tot medeleven met de ander, de hebzuchtige wordt tot een goede gever, de gulzige zweert de begeerte af om te kunnen delen met behoeftigen en de lichtgeraakte wordt verdraagzaam. De mond spreekt geen boze woorden meer, de ogen worden helder en de harde trekken worden verzacht; en allen zijn op weg om God te leren kennen. Jezus’ leerlingen bezitten een schat waar een menigte van mensen meer naar verlangt dan naar alle rijkdom en vertier die de wereld hun te bieden heeft.

Als *Zoon van God* heeft Jezus christenen zijn broers en zusters genoemd; en hun geleerd om God aan te spreken als *onze Vader*. Als kinderen van God ontvangen zij de macht *naar zijn beeld en gelijkenis* te leven. Vertrouwend op zijn Geest maken zij hun roeping waar. Zij zijn op weg naar eeuwig leven.

Hos 4,6; Jes 11,2; Rom 6,1-10; Gal 5,22; 1Tes 5,15-21

* * *

bron van gezag

*“Niets houdt mij zozeer bezig als het raadsel dat de mens, prat op zijn vooruitgang, zich afkeert van God”. Aldus Titus Brandsma. Hij vroeg zich af in hoeverre deze geloofsafval te wijten was aan de kerk. Toen in de jaren zestig van de vorige eeuw de emancipatie losbarstte, werd de kerk hierin meegesleept; en bleek het geloof van veel kerkgangers niet tegen deze storm bestand te zijn. *Het was op zand gebouwd, en niet op de rots.* (...) *Die Rots*, legt de apostel uit, *is Christus*.*

Tot de jaren zestig van de vorige eeuw waren de kerkelijke voorschriften bepalend op alle terreinen van het dagelijks leven. Die tijd is voorbij. De gehoorzaamheid is een zaak geworden van ieders eigen geweten; en de mensen aanvaardden geen regels meer waarop zij geen “amen” kunnen zeggen.

De Geest van Christus is het leven van de kerk en uiteindelijk de enige bron van gezag. Indien het innige verkeer met God door het geloof in zijn Zoon niet aan het begin staat van het spreken en handelen van de ambtsdragers, wordt dit gezag ondermijnd. Titus Brandsma, die door allen als een voorbeeld wordt erkend, heeft dit al in een vroeg stadium gezien. Hij is nu heilig verklaard; maar of zijn waarschuwing ter harte is genomen?

Tachtig jaar later zijn veel kerken gesloten. Thuis wordt nauwelijks nog gebeden en bij kerkgangers is de kennis van het geloof tot een dieptepunt gedaald. Wie is Jezus? “Een heel goed mens”. Wat houdt het evangelie in? Antwoord: “Je moet goed leven”. Waarom wordt er gebeden voor de overledenen? Geen antwoord. Is er een oordeel op handen? “Nee”. Het is overduidelijk dat catechese en verkondiging de hoogste prioriteit verdienen.

Ambtsdragers die de heiligen als voorbeelden nemen, zullen evenals zij in alles de leiding zoeken van de Geest van Christus. Zij ontlenen hun gezag niet langer aan hun positie, maar aan hem, die de minste van allen is geworden om allen te redden. Hijzelf wil hun leren de bakens waar nodig te verzetten. Dan zullen buitenstaanders, zoekend naar vrede, misschien de weg naar de kerk vinden. Titus, bid voor hen!

Mt 7,24-27; 1Kor 10,4; 1Tes 5,21; *de ogen van de ziel* p 280; *al mijn verlangen* nr 157

* * *

de armen

Aan de muur hangt een foto van een vrouw met een baby op de arm op een vuilstortplaats in Mexico-stad. Ze woont in een hutje aan de rand; en leeft van wat ze aan bruikbare dingen en voedsel vindt. Ik moet denken aan Maria, die God dankt en zegt: *De hongerigen overlaadt Hij met gaven, en rijken zendt Hij heen met lege handen.* Ziet Hij die vrouw met haar kindje dan niet? En zien de rijken haar niet?

Maria twijfelt niet aan God. Zij weet dat Hij in de wereld werkt door hen die Hem liefhebben. Zonder hen zou de wereld er heel wat slechter uitzien. Zeker, ook niet-gelovigen kunnen veel goeds doen. Als die weldoeners met misdeelden begaan zijn zoals Jezus met de wereld begaan is, zullen zij hem liefhebben als zij hem leren kennen. Ook voor hen heeft Hij zijn leven gegeven; en zij zullen het betreuren dat zij hebben geleefd zonder hem te kennen, in wie de liefde volmaakt is.

Zoals Jezus zichzelf heeft opgeofferd voor een wereld in nood, zo werkt zijn Geest door zijn leerlingen. Zij hebben hem lief en verlangen met hem te leven. Als 't hun ernst is, zullen zij zijn woorden ter harte nemen: *Wie mij wil volgen, moet zichzelf vergeten.* Dat betekent dat zij afstand doen van alles wat ze niet echt nodig hebben. Hier begint de goede strijd van christelijk leven; want dat lukt niet van de ene op de andere dag. Ik eet twee keer per dag en ik heb een kast vol kleren; maar die vrouw speurt op een vuilnisbelt naar bruikbare lappen, een stuk brood en allerlei afgedankte spullen.

Gelovige mensen raken niet verbitterd over de harteloosheid en verspilling van de rijken; maar zij bidden voor hen, die al hun kaarten hebben gezet op dit bestaan. Als een ramp hun treft, zoals het verlies van een kind, staan zij hulpeloos. Hoe kon Maria verder leven, nadat zij haar zoon aan het kruis had zien sterven? God stond haar bij; en zij onderging deze verschrikking in vertrouwen op Hem, die zijn kinderen niet verloren laat gaan. Hoe heerlijk is dit vertrouwen beloond, toen zij Jezus uit de dood terug kreeg!

Je wenst die miljoenen armen en verdrukten op onze aarde dit geloof van Maria toe. Jezus' verrijzenis geeft hun hoop op hem die leeft, de dood voorbij. Hier en nu doet hij hun delen in de rijkdom van het koninkrijk van God.

* * *

dieren

St Franciscus heeft gezegd: *De liefde maakt de mens ondergeschikt aan alle mensen, en zelfs aan de dieren.* Hij zou versteld staan over onze ‘beschaafde’ wereld, waar miljoenen dieren, opeengeperst in kleine ruimtes, onnoemelijk moeten lijden. Iedereen weet hiervan. Toch duurt deze praktijk voort, en waarom? Om de productiekosten van vlees en zuivelproducten laag te houden. Zelfs mensen met een smalle beurs kunnen nu elke dag vlees eten. Zouden de dieren een beter bestaan zijn gegund, dan zou het vlees veel duurder worden; en waar moet de consument dan het geld vandaan halen voor al die luxe die hij of zij daarbij najaagt? De begeerte is een rupsje nooit genoeg. De apostel spreekt van *afgoderij*.

Christenen verkeren in tweestrijd. Verantwoord geproduceerd voedsel is duurder; en goedkope kleding wordt in verre landen onder beroerde omstandigheden voor een hongerloontje in elkaar gezet. Het vliegtuig draagt in belangrijke mate bij aan de opwarming van de aarde; en wat te denken van de automobielen, die heilige koe, waarvan de productie al tien keer zoveel energie heeft gekost als tijdens het gebruik. De lijst is lang; en de vraag rijst, of gelovige mensen hierin mee kunnen gaan? Het antwoord van Franciscus is duidelijk: “Nee, mensen, dat gaat zo niet, zo kan de Heer zich niet door jullie doen kennen”.

Gods heiligen hebben gedurende hun leven afstand gedaan van alles wat hun geestelijk leven in de weg stond, met Jezus’ woorden in gedachten: *Je kunt geen twee heren dienen.* Zo zijn zij geworden tot zout van de aarde, vervuld van de Geest van liefde, een weldaad voor de wereld. Zij hebben verlangend uitgezien naar de dag van Jezus’ verschijnen. Op die dag zal hij allen rekenschap vragen van hun verblijf op deze aarde. Dan zal het heel moeilijk worden voor christenen, die de ogen hebben gesloten voor het onrecht aan mensen en dieren, ten gevolge van hun onverantwoorde levenswijze. Laten zij de woorden van Franciscus ter harte nemen: *De heilige liefde verslaat alle duivels, vleselijke bekoringen en angst; en elk vleselijk streven van de wil. Zij houdt het lichaam als dood, om te gehoorzamen aan de Geest.*

Kol 3,5; Lc 16,13; *de ogen van de ziel* p 163,4

* * *

in quarantaine

Voor het raam van het verpleeghuis staat een dametje naar buiten te kijken. Haar dochter mag niet binnenkomen: zij zou het corona-virus bij zich kunnen dragen. De angst hiervoor was groot en de genomen maatregelen waren streng. Mag deze pandemie gezien worden als een straf van God voor een mensheid die de wereld verwoest door grootschalige overproductie, en de grenzeloze verspilling die hiermee gepaard gaat? of als straf voor de massa, die voor een paar tientjes de wereld rondvliegt, zonder zich bezwaard te voelen over de vervuiling die zij teweeg brengen? of misschien voor de minachting van het dierenleven, om toch maar elke dag een biefstuk of een gebraden haantje op het bord te krijgen?

Als God ergens voor straft, is het voor de nooit voldane begeerte die Hem buiten de deur houdt. Het covid-19 virus mag als een waarschuwing van godswege worden gezien. Virussen vormen een essentieel bestanddeel van de schepping. Alles hangt hierin met elkaar samenhangt; en geen van de bouwsteentjes kan worden gemist. Als deze samenhang wordt verstoord, zijn de gevolgen zoals een plaag niet te voorzien. Ministers kunnen dan niet veel anders doen dan streng optreden. Op de achtergrond speelt bij hen steeds de zorg om de economie weer op gang te krijgen een belangrijke rol. Als dat niet gebeurt, zullen de mensen immers niet meer op hen stemmen. Kan het kortzichtiger? De roep om minder luxe en verspilling ten behoeve van het herstel van het natuurlijke milieu wordt nauwelijks gehoord.

Als die dame voor het raam kan bidden, zal zij de goede God niet alleen vragen dat ze haar dochter gauw weer mag zien; maar ook dat er mensen tot bezinning zullen komen. Als zij Hem liefheeft, zal ze beseffen dat Hij niet genadeloos straft; maar Hem danken, die ieders welzijn wil. Dit welzijn is gelegen in innerlijke vrede, en niet in eten, reizen en bezit. De bevrediging hiervan verschaft misschien aan de bevoorrechten eventjes plezier, maar staat op den duur hun eigen geluk en dat van anderen in de weg; en voert de wereld naar zijn ondergang. Gezegend zijn zij, die niet meegaan met de wereld van begeren en 'alles moet kunnen'; maar het welzijn van hun omgeving bevorderen.

* * *

tranen

Alle verdeeldheid komt voort uit de zelfzucht. Kwaadsprekerij, bedrog, hebzucht, ontrouw, woede, depressie, angst voor de dood: alles wat in het leven niet thuishoort wordt teweeg gebracht door mensen die de liefde verzaken; en zichzelf voorop stellen zonder zich om anderen te bekommeren. Zonder deze ziekte van de zelfzucht geen huiselijke ruzies meer, geen slapeloosheid, geen psychiatrische inrichtingen en kindertehuizen, geen rechtbanken en gevangenissen, geen armoede, oorlog en verwoesting van het milieu, maar zorg voor elkaar en voor de natuur, met voorbijzien van alle eigenbelang. De kinderen groeien op in een harmonieuze omgeving, de zwakken worden minder belast, werkgevers steunen hun personeel, fabrieksdirecties en boeren maken liever minder winst, dan water, lucht en de akkers te vergiftigen.

De zwakken gaan gebukt onder hen die zich heer en meester wanen over de schepping. Jezus' volgelingen treuren om alle verdriet in de wereld, en om het aandeel dat zij zelf hierin hebben. 's Avonds bij het gewetensonderzoek zal God hun doen verstaan waar *de oude mens* met al zijn ondeugden heeft gedomineerd; en hoe zij hun Heer hebben bedroefd met woorden en daden die door zelfzucht en eigenliefde waren ingegeven. Daarop bidden zij om vergeving. Hoe zouden christenen anders de rug kunnen rechte en verder gaan op de weg van geloof? Mocht een misstap zo ernstig zijn dat het schuldgevoel hierover blijft knagen, dan is er het sacrament van de biecht, waarin de goede God bij monde van de priester persoonlijk tot de schuldige spreekt: "Mijn kind, je daad is vergeven. *Ga heen en zondig niet meer*".

Christenen houden Jezus voor ogen, die zichzelf ten einde toe heeft verloochend, om hun te doen delen in zijn liefde, het medicijn tegen alle verdriet. Zij bidden voor onrechtvaardigen, die hun ziel schaden door God te vergeten; en voor de rijken van deze wereld, die niet beseffen dat zij de overvloed van God ontberen. Zij treuren om de schepping, die door hebzucht wordt uitgebuit; en steunen de slachtoffers van dit onheil. God heeft hen lief; en doet hun zijn goedheid kennen, als een voorsmaak van het eeuwige leven.

Kol 3,9; Rom 6,12-23; *de ogen van de ziel* p 126.1; *Ik geloof* p 152.2

* * *

levensgevoel

Twee mannen met dreigende koppen kwamen mij tegemoet. “Ik krijg hem nog wel”, hoorde ik in het voorbijgaan zeggen. Wat is dit voor een wereld, waarin de één de ander ‘nog wel krijgt’? Schelden en slaan, porno en misbruik, terreur en kanonnen: vanwaar al die ellende op onze aarde met haar onmetelijke uitgestrektheid en rijkdommen, die aan al haar bewoners overvloedig ruimte en levensonderhoud zou kunnen bieden? In het gevecht om haar in bezit te nemen wordt zij verwoest en leeggeplunderd, staan de mensen elkaar naar het leven en voeren de volken oorlog.

Hoewel velen dit geweld betreuren, slagen zij er toch niet in dit te overwinnen. Wie is er vrij van de zelfzucht, de bron van alle kwaad? *Als gist door het deeg*, zo doortrekt de zelfzucht het innerlijk van de mens. Zouden al die goedwillende mensen zich niet verwonderen over het gekkenhuis waarin we leven; en zich afvragen hoe dat zo gekomen is? Sommigen grijpen de evolutietheorie aan om de vooruitgang te verkondigen: “Wacht maar af, dan komt alles vanzelf goed, al kan ’t wel een paar miljoen jaar duren”. Niet iedereen neemt genoeg met deze doodoener. Wie de hand in eigen boezem steekt, zal moeten erkennen zelf ook bij te dragen aan de chaos in de wereld. Dan rijst de vraag: “Hoe nu verder?”

Je kunt je erbij neerleggen met de verzuchting: “Ik ben nu eenmaal geen heilige”. Of je kunt je fouten en tekorten gaan bestrijden, een moeizame bezigheid die met zo weinig succes wordt beloond, dat je tenslotte de moed maar opgeeft. Wat dan te doen met het ingeboren gevoel dat het leven eigenlijk anders bedoeld is? Zij die zover komen, zouden de vooroordelen tegen de godsdienst even kunnen parkeren; en de mogelijkheid overwegen van een goede God, die aan het begin van alles staat en de mensen heeft geschapen om in zijn liefde te delen. In het evangelie - niet meer dan dertig á veertig bladzijden - wordt hun de weg gewezen. Zij, die de waarheid eenmaal hebben ontdekt, raken hierover niet meer uitgedacht. In een wereld die naar de ondergang gaat komt de verlossing in zicht; en laten zij het licht van Christus stralen.

*Heer, laat ons als sterren stralen, in deze donkere nacht,
het liefdewerk verhalen, dat U op aarde hebt volbracht.*

1Kor 5,6

* * *

contemplatie

Contemplatie is de innerlijke aanschouwing van God, die zich door zijn kinderen wil doen kennen. Dit gebeurt in stilte, met alle gedachten uitgebannen en het hart bij God. De kerkvader Gregorius van Nazianzen (329 – 390) schrijft: *Niets schijnt mij mooier dan de zinnen tot zwijgen te brengen, je slechts bezig te houden met het strikt noodzakelijke; en in gesprek te gaan met jezelf en met God. Niets is mooier dan een zuiver leven, niet gemengd met aardse en bedrieglijke vormen, maar als een spiegel van God in de tegenwoordige tijd het toekomstige goed te genieten.* Hiertoe heeft deze leraar - na een hectisch bestaan als aartsbisschop van Constantinopel - zich afgezonderd voor een leven van contemplatie en schrijven.

Is het niet egocentrisch om aan dit verlangen naar eenzaamheid toe te geven? Overal verkeren mensen in nood; en jij zondert je af om het hemelse goed te genieten. Deze kritiek is begrijpelijk, maar getuigt van onbegrip van het hemelse goed waar monniken en kluizenaars zicht op trachten te krijgen. De Schrift leert inderdaad: *Zuivere godsdienst is weduwen en wezen opzoeken in hun nood*; maar laat hier direct op volgen: *en zichzelf vrijwaren van de besmetting van de wereld.*

De beschouwende kloosterordes - zoals de Benedictijnen en de Benedictinessen - hebben zich gericht op levensheiliging door contemplatie en gebed. De contemplatie brengt de kloosterlingen dichter bij God; en het gebed voor de wereld is een onmisbare bijdrage aan de samenleving. Een niet aflatende stroom van bezoekers heeft de eeuwen door in deze plaatsen van stilte en bezinning raad gezocht voor hun problemen; en rust voor hun ziel gevonden. Als hun hier de weg wordt gewezen die Jezus heeft geopend, zullen zij worden tot de mensen op wie weduwen en wezen altijd een beroep kunnen doen.

Gregorius heeft zich niet onttrokken aan de last van deze wereld. Onder zware tegenstand van de Arianers (de partij die Jezus als een bijzonder voorbeeld zagen, maar niet als God-met-ons), heeft hij als geen ander gestreden voor 't geloof in de menswording van God in Jezus, en de deelname van christenen aan zijn verrijzenis. De zorg voor armen en misdeelden vloeit hier voor bewust levende gelovigen vanzelfsprekend uit voort.

Laat niemand een leven in gebed gemakkelijk achten. Zolang christenen zich niet verzetten tegen het onnodig grote beslag dat de wereld op hen legt, laat de verleider hen met rust. Zodra zij echter laten varen wat niet strikt noodzakelijk is, om zich toe te kunnen leggen op contemplatie en gebed, komt de boze met al zijn trucs in actie om dit te verhinderen. Ontsnapt aan zijn slavernij, kunnen gelovige mensen anderen tot inkeer brengen; en hen ontrukken aan zijn heerschappij.

*Hoe zal ik van U spreken, zwak en klein,
vol van gebreken, angstig en onzeker?
Als niet uw Geest mijn vaste gids zou zijn,
waren mijn voeten van uw weg geweken.
Maar ik belijd: U woont en werkt in mij.
U houdt mij vast, slaat acht op mijn gebeden.*

*Al doet U mij ook uitgaan in de nacht,
waar zij U haten en hun God vergeten,
toch weet ik mij omgeven door uw macht,
samen met hen die naar U mogen heten:
één heilig volk, dat op de komst nog wacht,
van Jezus, aan uw rechterhand gezeten.*

Jak 1,27; 2,14-19; de ogen van de ziel p 59.2; al mijn verlangen nr 23

* * *

HOOFDSTUK VIII

VIJANDEN EN VERVAL

goddeloosheid

God is goed; en kwaad is het ontbreken van het goede. Toch zijn zij die niet in Hem geloven daarmee nog geen slechte mensen. Zij kunnen hulpvaardig zijn en het onrecht betreuren. Als echter het bestaan van God ter sprake komt, is het alsof er een sluier over hen valt. De argumenten zijn legio: de schandalen die de afgelopen jaren aan het licht zijn gekomen; of de ‘evangelicals’, de sektes, de godsdienstoorlogen en nog veel meer. Hoe juist ook, deze tegenwerpingen betreffen niet het geloof, maar hen zich gelovig noemen. De bezwaren zijn een excuus om niet de weg van geloof te gaan; en te leven door de Geest van Christus, die de wereld tot een betere plaats maakt.

De gang van Israël, zoals beschreven in het Oude Testament, laat zien hoe de ware godsdienstigheid – dat is liefde voor God en een leven in verbondenheid met Hem – plaats maakt voor uiterlijk vertoon, wetten en regels. Alle profeten hebben tegen deze verwording van de godsdienst gewaarschuwd: “Mensen, kom tot inkeer, want je goddeloosheid zal je duur komen te staan!” Hun woorden werden hun echter veelal niet in dank afgenomen. Het verval van de kerk heeft dezelfde oorzaak.

Na een periode van bijna totale ontkerkelijkheid is het geloof in Jezus, de mens geworden God, in de ogen van de wereld iets voor zwakken en dwazen geworden. Misstanden, zoals de sektes, ‘born again christians’ en machtsmisbruik in de kerk versterken de afkeer van het geloof. Het gevolg is een wereld van schaamteloze zelfzucht, die tot ongekenne uitwassen leidt, zoals enkelingen die miljoenen verdienen terwijl tallozen in diepe armoede leven. Vergeefs waarschuwen de profeten: “Mensen, dit kan niet altijd zo doorgaan! De tijd komt naderbij dat de goede God je rekenschap zal vragen van het leven dat je hebt geleid”.

4,12v; Rom 7,22-25

* * *

vuur en ijver

Een oude koster uit de tijd dat dit nog een betaald beroep was, vertelde over de uitvaartdiensten in zijn kerk: “Met arme overledenen was je gauw klaar; maar voor een eerste klas uitvaart van een welgestelde parochiaan moest je vroeg opstaan”. Jakobus, de leider van de eerste kerk te Jeruzalem, noemt deze praktijk *een kwaadaardig soort discriminatie*; en hij vermaant christenen: *God heeft de armen van de wereld bestemd om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen van zijn koninkrijk*.

Hoe was het gesteld met de verdienste van de koster? Hij wond er geen doekjes om: “Dat was armoe. Ik keek vaak met scheve ogen toe, als op vrijdag vette palingen de pastorie werden binnengedragen. Dat kon mijn vrouw nooit betalen”. Op vrijdag werd er namelijk gevast, met de bedoeling het hart gericht te houden op Christus aan het kruis. Er mocht dan geen vlees gegeten worden; maar vis was wel toegestaan.

Alphons Ariëns (1860 – 1928), kapelaan in Enschede, was diep geschokt toen hij de armoede zag in de gezinnen van de arbeiders in de textielfabrieken. Uit alle macht heeft hij zich ingezet voor een betere beloning. Toen hij de krachten wilde bundelen en samenwerking zocht met de protestantse arbeidersbeweging, werd hij overgeplaatst naar een klein dorp.

Wie deze verhalen hoort, verwondert zich niet over het verval van de kerk van Christus. Toen na 1960 de tijd van emancipatie aanbrak en de kerkelijke overheid het gezag over de leden verloor, bleek het geloof van veel parochianen niet bestand tegen de schok van de snelle veranderingen. De kerken werden leeg. Jezus heeft deze neergang voorzien; en zijn kerk gewaarschuwd met de gelijkenis van een man die zijn huis niet goed had gefundeerd: *Het weer sloeg om, de regen kwam neer, de bergstromen kwamen omlaag en de storm beukte het huis, zodat het volledig werd verwoest, want het stond niet gegrondvest op de rots*. Die rots is Christus, het fundament van de kerk.

Dit was een tijd voor bezinning en gebed, voor boete en voor onderricht in het geloof. In plaats daarvan hebben veel christenen zich in die jaren uitsluitend gericht op sociale actie, als een poging alsnog hun rechtvaardigheid te bewijzen en de kerk te herstellen. Veel boeken en liederen getuigen nog van deze omslag.

Als reactie op deze progressieve stroming in de kerk vormde zich een conservatieve beweging, die alles bij het oude wilde houden. De kerk raakte verdeeld. In deze tweestrijd is het onderricht verwaarloosd over de menswording van God, over Jezus' verrijzenis en het nieuwe leven van christenen, en over het komende oordeel. Sindsdien is de kennis van het geloof steeds verder weggezakt. Van catechese aan tieners is nauwelijks nog sprake. Ook dit heeft Jezus voorzien: *Als de mensenzoon komt, zal hij dan het geloof vinden op aarde?*

*Eens stralend voor uw aangezicht,
verspreid uw kerk een flakk'rend licht.*

*Herstel toch vuur en ijver, Heer,
als bij uw heil'gen van weleer.*

Jak 2,5v; Mt 8,24-29; Lc 18,8; num 14, 39-45; *de ogen van de ziel* p 276;
liedbundel *al mijn verlangen* nr 127.4

* * *

lamentaties

Acht schitterende lamentaties, aldus de reclame in de krant. Deze klaagzangen van de profeet Jeremia werden vroeger op Goede Vrijdag in de kerk gezongen, als voorbereiding op Pasen, het feest van de verrijzenis van Christus. Deze teksten zijn door tal van componisten op muziek gezet, evenals het lijdensverhaal van Jezus en het 'stabat mater' (daar staat de moeder) over Maria bij het kruis van haar zoon. Zelfs in de kerken wordt nauwelijks nog beseft hoezeer Jezus de wereld heeft liefgehad; en wat hij heeft doorstaan.

Mijn gezicht is nat van tranen om de ondergang van mijn volk, zo spreekt de Heer bij monde van de profeet Jeremia; en: *Sta op in de nacht en jammer voor de Heer om je kinderen die van honger omkomen*. De profeet spreekt over de honger van mensen in geestelijke nood, die, onwetend van het wonder van God in hun midden, nergens uitkomst zien. Ondertussen betaalt een gegoede menigte tientallen euro's om in concertzalen te genieten van het lijden van Christus, die voor hen zijn leven heeft gegeven.

In liefde voor allen heeft Jezus zichzelf niet willen redden. Hoe had de wereld anders de boodschap kunnen vernemen van de menswording van God? Hoe hadden christenen in zijn liefde kunnen delen, als hij niet door lijden en dood tot nieuw leven was gewekt? De concertgangers echter aanhoren de woorden uit de Matteüs-

passion van Bach: *O hoofd vol bloed en wonden*; maar laten geen traan om hem, die zichzelf voor hen heeft gegeven. Zij genieten van het *stabat mater*, maar bedenken niet wat Maria aan de voet van het kruis heeft moeten doorstaan.

Het publiek geniet van de emotie, zonder compassie met die onschuldige mens, die urenlang onvoorstelbaar heeft geleden aan het kruis; en zonder oog voor al die mensen, die in deze wereld ten onder gaan. Ach, zouden deze muzikliefhebbers worden aangegrepen door wat de mensheid Jezus heeft aangedaan; en de verantwoording voelen voor mensen in nood: de wereld zou er anders uitzien. Zou het tot hen doordringen dat Jezus ook voor henzelf zijn leven heeft gegeven, dan zouden ze in de pauze geen glaasje wijn nemen, maar zich naar huis haasten voor de boete en het berouw, waarvoor de 40-dagentijd is ingesteld.

Maar misschien wordt een enkele concertganger, onwetend van het evangelie, in de ziel geraakt door het lijdensverhaal in 't programmaboekje. Dan gebeurt het wonder der wonderen, als iemand zichzelf vergeet om Jezus te volgen. Hij of zij zal niet alleen de vreugde van het nieuwe leven met hem mogen ervaren, maar ook in zijn lijden gaan delen.

klaagl 1,1; Joh 3,16-18; 16,33; 19,1-3.16.25-30

* * *

urgentie

In onze moderne wereld lopen tallozen verloren, eenzaam en zonder hulp. Waar moeten zij heen met hun vragen? Naar de kerk? De kerk van Christus is vergrijsd en verzwakt. Ongelovigen zijn binnengedrongen en verduisteren het evangelie. Bestuurders zijn bezig met overleven. Fundamentalisme en vrijzinnigheid houden de overgebleven christenen verdeeld. De gang van zaken doet denken aan de geschiedenis van het oude Israël. De profeet Jeremia klaagde: *Hoe ligt zij eenzaam neder, de eens volkrijke stad.*

Toch zijn ook nu nog veel christenen die zich niet voegen naar de geest van deze tijd. Hun levensdoel is niet gelegen in succes en bezit. Zij buigen niet voor de afgod genaamd Automobiel, waar alles voor moet wijken, maar zij weten zich verenigd met de Zoon van God, die zichzelf gegeven heeft aan mensen in nood.

Als christenen Jezus vragen, zullen zij van Hem de Geest van God als Helper ontvangen. Hij is als een bron, die meer water geeft naarmate christenen zichzelf vergeten om hiervan te drinken. Zij mogen het leven ervaren, dat Jezus in de paasnacht als eerstgeborene van zijn kerk is binnengegaan. Vol verwondering beamen zij het woord van de apostel: *Het oude is voorbij, het nieuwe is al gekomen*. Dit zal in hun doen en laten, spreken en zwijgen naar buiten komen. Zo worden zij tot tekenen van hoop en tot wegwijzers naar het koninkrijk van God. Levend in de geest van Christus, zullen zij er alles aan doen om - ieder met zijn of haar eigen gaven - waar mogelijk het lot van mensen te verzachten. Een verheven roeping!

*God roept zijn volk tot heiligheid,
met vuur en ijver Hem gewijd:
één volk, dat volgt te allen tijd
hun Herder en Behoeder.*

Hoe eenvoudig is dit evangelie; en hoe weinig dringt de alles omvattende betekenis hiervan in de kerken door! Wie ziet er nog uit naar de Dag waarop Jezus zal komen in macht en majesteit voor het oordeel over levenden en doden? Het besef dat God van ieders leven eens rekenschap zal vragen is diep weggezakt; en het komende oordeel wordt nauwelijks nog serieus genomen.

Als de urgentie ontbreekt, wordt de verkondiging zouteloos. Veel liederen zijn gedateerd, onduidelijk en pretentief, de saamhorigheid is gering en het gevoel van roeping ver te zoeken. Het besef deel uit te maken van Gods eigen volk, uitverkoren om op weg te gaan met de verrezen Heer, is niet meer voelbaar. Wat moeten buitenstaanders die eens komen kijken hiervan meenemen?

Dit zegt de Heer bij monde van Johannes tot allen die zich christenen noemen, maar Jezus niet de plaats in hun leven geven die hem toekomt: *Ik ken je daden. Je hebt de naam te leven maar je bent dood. Herstel wat er rest aan leven en dreigt te sterven. (...) Als je niet wakker wordt en tot inkeer komt, zal ik komen als een dief in de nacht; en je weet niet op welk uur dit zal zijn.*

klaag 1,4; Rom 11,2; Jak 5,1-6; 1Kor 15,20v; 2kor 5,17

* * *

gemeenschap

Sommige christenen zoeken hun heil bij gelijkgestemden; en sluiten zich aan bij één van de conservatieve verenigingen als Emmanuël, Foyer de Charité, Chemin Neuf, de Charismatische Beweging en Opus Deï, die willen aanvullen wat er huns inziens in de kerken ontbreekt. Hoe begrijpelijk dit soms ook is, volgen deze christenen toch niet de Geest van Christus. Als leden van zijn kerk zich buiten de kerkstructuur om verenigen, met als oogmerk hun eigen beleving na te streven, staan zij de gemeenschapsvorming in de ene kerk van Christus in de weg; en bemoeilijken zij de noodzakelijke aanpassing aan een veranderde tijd.

In plaats van elders een aanvulling te zoeken op wat zij in hun eigen parochiegemeenschap missen, zullen volwassen gelovigen zich richten op inkeer en gebed. Koning David bidt: *Een verbroken geest en een berouwvol hart: God, die offers wijst U niet af.* Ook alle profeten na hem hebben zo gesproken. Toen het Joodse volk na steeds herhaalde waarschuwingen van de profeten uiteindelijk in ballingschap was gevoerd, heeft de grote profeet en balling Daniël gebeden: *Bij U is gerechtigheid, maar bij ons is een beschaamd gezicht, bij onze leiders en bij onze ouders, om onze ontrouw jegens U.*

De goede God doet allen die Hem zijn toegewijd verstaan, dat de oorzaak van het verval in het verleden ligt, toen een verstarde kerk van wetten en regels zich niet hield aan Gods vermaning: *Ik vraag liefde en ontferming, en geen blinde gehoorzaamheid.* Indien wat er rest van de kerk zich voor Hem verootmoedigt, zal Hij naar hen luisteren. Indien haar leden de beproeving doorstaan van een teleurstellend kerkelijk leven en hun kerk trouw blijven, mogen zij erop vertrouwen dat Hij hun de weg zal wijzen. Hij zal hen bevestigen in hun geloof en hun zijn Geest niet onthouden als zij Hem vragen. Zo worden zij tot steunpilaren van hun eigen plaatselijke geloofsgemeenschap; en tot het *zout van de aarde*. waar de wereld ietsje leefbaarder door wordt.

*Zout van de aarde? Hemelse Vader,
die ons riep om tot heil te zijn;
U, die ons spaarde, uw volk op aarde,
kom ons te hulp want onze kracht is klein.*

hoogl 2,7; 3,5; 8,4; Hos 6,6; Dan 9; psalmen & gebeden, ps 51

* * *

vrije groepen

Verhuisd naar de stad, ga ik op zondag naar de dichtstbijzijnde kerk. De grote ruimte is half leeg, de preek is ongeïnspireerd en niemand zingt de koorliederen mee. Omdat ik niemand ken, ga ik na afloop van de viering naar huis. Bij een school klinkt gezang uit de gymzaal: een sekse. Nieuwsgierig als altijd ga ik poolshoogte nemen. Een jonge man geeft mij een stoel en gaat naast mij zitten.

Het contrast met de kerk waar ik uitkom is groot. Een meisje zingt met begeleiding van een gitaar eenvoudige teksten, die luid worden meegezongen. Dan staat de voorganger op en begint opgewonden te bidden, beantwoord door amen-geroep uit de volgepakte zaal. Veel mensen gaan staan, de armen opgeheven en halleluja roepend. “De Geest daalt neer”, fluistert de jonge man mij toe. Ik voel de zuigkracht om mee te doen. Dan klinkt de oproep naar voren te komen om je leven aan de Heer te geven. Menigeen geeft hier gehoor aan. Ik vertrek.

Wat is er mis met dit alles? heel veel:

1. Hun afzondering gaat in tegen de Heer van de kerk, die voor zijn leerlingen heeft gebeden met de woorden: *Vader, ik bid U dat zij allen één mogen zijn, opdat de wereld zal geloven dat U mij gezonden hebt. Ik heb hun de heerlijkheid gegeven die U mij geschonken hebt, opdat zij één zijn zoals wij één zijn, ik in hen en U in mij, opdat zij volmaakt één zijn; en de wereld zal erkennen dat U mij hebt gezonden.*
2. Mensen die als kind in de kerk zijn gedoopt, worden hier opnieuw gedoopt, omdat kinderen niet zelf kunnen beslissen. Paulus doopte echter hele gezinnen. De ouders beloven daarbij hun kinderen in geloof op te voeden. Ook zij die op volwassen leeftijd in de kerk het doopsel hebben ontvangen, worden bij de sektes opnieuw gedoopt, kopje onder in een badkuip. Zo zou het in de Bijbel zijn voorgeschreven. Hiermee worden zij die zwak staan in hun geloof losgeweekt van de kerk van Christus.
3. De Geest leert: *Ik bezweer jullie, prikkel de liefde niet eer het haar behaagt.* In deze vrije groepen wordt de liefde van de Geest verward met de sfeer van zelfopgewekte opwindning. De bezoekers raken hier verslaafd aan; en trachten vrienden en kennissen naar deze plaatsen mee te slepen.

4. Palestina is volgens de leiding van deze sektes nog steeds het land, dat alleen toebehoort aan hen die tot het Joodse volk behoren. Iedereen kan zien tot welk een onrecht en oorlogsdreiging deze misvatting heeft geleid. Samen met Joodse fundamentalisten hebben sektariërs er hun zinnen erop gezet, dat de tempel van Jeruzalem op de oude plaats zal worden herbouwd.

5. Volgens deze dwaalleer zal Jezus zich na zijn wederkomst vestigen in Jeruzalem, om hier gedurende duizend jaar als koning te heersen; en daarna pas het oordeel. Dit is een ernstige misleiding, omdat er na zijn wederkomst geen bekering meer mogelijk zal zijn. Met het *duizendjarig vreedelijk*, waarover in het laatste bijbelboek (openbaring) wordt gesproken, wordt de laatste periode van de geschiedenis bedoeld, de tijd van genade waarin wij nu verkeren; en waarin de vrede van Christus heerst in de harten van de gelovigen.

Joh 17,20-23; hoogl 2,7; 3,5; 8,4 1Joh 4,4-6; openb 20,1-4; Mc 13,33; leerboek voor christenen *Ik geloof* p 117v

* * *

kerkverlating

Een Arabier die zich geen moslim meer wilde noemen, somde de redenen op, die hem ertoe hadden gebracht het geloof van zijn jeugd te verlaten:

- 1 Hij verwierp de eis van strikte gehoorzaamheid.
 - 2 De gewelddadige passages in de Koran stonden hem tegen.
 - 3 Hij vond het geloof strijdig met de wetenschap.
 - 4 Hij kon het kwaad in de wereld niet rijmen met het bestaan van God.
- Deze vier redenen zullen kerkverlaters niet vreemd in de oren klinken. Er is echter wel het nodige op aan te merken.

1 De eis van strikte gehoorzaamheid aan alle regels past niet in de huidige tijd, waarin sterk de nadruk ligt op de eigen vrijheid en verantwoordelijkheid. Voor christenen betekent dit dat zij onderscheid moeten maken tussen de onveranderlijke leer van de kerk, die zij te allen tijde moeten eerbiedigen, en de voorschriften die op het gebied van beleid liggen; en die in een andere tijd zo nodig kunnen worden aangepast. Schiet de leiding hierin tekort, dan mag dit geen reden tot verbittering zijn; of zelfs voor kerkverlating. Van

gelovige mensen mag immers worden verwacht dat zij hun Heer trouw blijven. Heeft Jezus niet ten einde toe volhard, toen de geestelijke leiding van de geloofsgemeenschap van zijn dagen hem op beschuldiging van godslastering heeft veroordeeld?

2 Ook het Oude Testament bevat moeilijk te verklaren gewelddadige passages. In plaats van dit boek te verwerpen, laten Christenen dit liever even rusten, met de joodse belijdenis in gedachten waar heel de Schrift van is doordrenkt: *God is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*. Zij geven de sleutel tot het verstaan van de Schrift niet uit handen: *Ál wat God doet is in liefde gedaan*.

3 Over de onverenigbaarheid van geloof en wetenschap is al genoeg gezegd. Die is er namelijk niet. Uit de ontdekking dat de natuur de mogelijkheid tot aanpassing aan veranderende omstandigheden in zich draagt, leiden atheïsten af dat al het zijnde uit eenvoudige materie en zelfs uit niets zou zijn ontstaan. De meeste wetenschappers durven hun handen niet in het vuur te steken voor dit bedenksel, dat altijd een theorie zal blijven.

4 Het kwaad is de wereld binnengekomen toen de mens zich van God afkeerde. De eerste bijbelverhalen maken duidelijk dat Hij de mensen niet verlaat. Hij blijft hen waarschuwen als zij kwaad beramen, maar nooit zal Hij hen zal dwingen: hun vrijheid gaat voor alles. Luidt het eerste gebod niet dat zij God lief moeten hebben, *met hart en ziel, met heel het verstand en uit alle kracht*? De liefde laat zich niet dwingen. Elke keer als iemand luistert en tot inkeer komt, verdwijnt er weer wat kwaad uit de wereld.

Christenen die vast staan in hun geloof, zullen hun vragen en bezwaren in gebed bij God brengen. Hij is hun dichter nabij dan zij denken; en Hij spreekt door zijn Geest de harten aan om zijn kinderen te onderrichten. Op zijn tijd zal Hij ook de moeilijk verstaanbare passages voor hen toegankelijk maken.

1 Kor 6,9-11; ps 136; ps 118; Mt 26,63-68; leerboek voor christenen *Ik geloof* p 50; p75.2

* * *

bekering tot de islam

Een politicus die zich tot de islam had bekeerd, noemde twee redenen om zich uit te laten schrijven bij de kerk waar hij gedoopt was, namelijk de 'erfzonde' en de Drie-eenheid.

Hier wreekt zich het gebrek aan catechese. Bij de tien geboden wordt inderdaad gesproken over de schuld van de ouders, waar kinderen en kleinkinderen nog voor moeten boeten. God straft echter geen kinderen om de zonde van de ouders; maar de Schift leert: *Wie kwaad bedrijft zal om de eigen zonden sterven*. Dit betekent niet, dat de zonde van de ouders geen gevolgen voor hen heeft. Je vindt immers de gebreken van je ouders terug in jezelf; en je herkent ze in je kinderen, die deze op hun beurt weer overdragen op het volgende geslacht.

Ook de Drie-eenheid is eenvoudig te begrijpen. Jezus, de tweede persoon van de Drie-eenheid, wordt genoemd de *Zoon van God*. Niemand zal durven beweren dat God op de wijze der mensen bij Maria een kind heeft verwekt. De titel *Zoon van God* geeft aan dat Jezus voortkomt uit God, die daarom *Vader* wordt genoemd. Een beker water uit de oceaan bevat hetzelfde water bevat als de oceaan. Zo mag Jezus, die uit God is voortgekomen, ook God genoemd worden. Deze Twee-eenheid wordt in de Koran bestreden. Deze politicus heeft een stap teruggedaan, als hij wel in één God gelooft, maar niet langer in Jezus in wie God zich aan de wereld openbaart.

Jezus verkeert niet meer als mens in ons midden. Als christenen afwijken van Gods bedoeling, spreekt Hij tot het geweten door zijn Geest die wij mogen noemen *God-in-ons*. Het is dus duidelijk dat zij niet in drie goden geloven. Al naar gelang van wat zij bedoelen, spreken zij soms over God de Vader, de Schepper van al het zijnde; of over Jezus, zijn Zoon, God-met-ons, die de goedheid van God heeft geopenbaard; of over de heilige Geest, God-in-ons, die hun leert als kinderen van God te leven.

Voor eenvoudigen van geest zijn al deze woorden echter overbodig. Zij geloven in de Schepper, die als een Vader en een moeder van zijn kinderen houdt, zij horen over Jezus en zij krijgen hem lief; en zij ervaren hoe hij in hen woont en spreekt tot hun hart.

Jer 31,29v

* * *

moslims en boeddhisten

Een lid van een conservatieve geloofsgemeenschap verklaarde: “In mijn kerk stonden op een zondag naast de priester ook een moslim en een boeddhist bij het altaar”. Hij stoort zich terecht aan deze doorgeslagen vrijzinnigheid, waarin alle godsdiensten gelijk worden geacht. Hoe ver kunnen christenen afdwalen? Voor de spreker - en voor hem niet alleen - was dit aanleiding deze gemeenschap te verlaten en zijn heil te zoeken in een andere kerk.

Heeft hij daar goed aan gedaan? Ja en nee. Ja, want je zult zoekende mensen hier niet de kerk binnen willen brengen. Christenen zullen Moslims en Boeddhisten van harte de hand reiken, maar niet bij het altaar, waar men elkaar de vrede van Christus toewenst, alvorens in de communie de vrede in Persoon te ontvangen. Dit geheimenis laat zich niet delen met hen die Jezus zien als niet meer dan een wijsheidsleraar of profeet. Nee, want het zijn niet de sterkste gelovigen die de plaatselijke geloofsgemeenschap verlaten om elders een plek te zoeken.

Jezus' leerlingen moeten wel sterk in hun schoenen staan, om niet weg te lopen naar een plaats die hun beter bevalt. Zo raakt immers de kerk verdeeld; en gaan zij in tegen hun Heer, die vurig heeft gebeden voor hun onderlinge eenheid. Wel vraag Jezus christenen niet bang te zijn om hun stem te verheffen tegen de misplaatste ruimdenkendheid, die zegt: “Wie zijn wij, dat wij alleen de waarheid in pacht zouden hebben?”

Wie wij zijn?? Volgelingen van de mens geworden God! Van hem die spreekt: *Wie mij ziet, ziet de Vader*. Zo ontzagwekkend is dit evangelie, dat je huivert bij de gedachte Jezus met Mohammed en Boeddha over één kam te scheren. Zij die Jezus liefhebben zullen hem liever trouw blijven; en stand houden als zij worden gehoord om hun geloof. Zo spreekt de Heer bij monde van de profeet Ezechiël: *Ik maak je voorhoofd even hard als 't hunne*. Zwakke gelovigen en mensen met kinderen zullen hun heil misschien elders zoeken. Zij die hun plaatselijke kerk trouw zijn, dragen de geloofsgemeenschap.

Ez 23,8; Joh 17,10-21

* * *

profeten

“Kom met Pasen bij ons in de kerk, dan is er een prachtige dienst met koor en solisten”. Hoe goed ook bedoeld, ik ga er niet op in. Zou ik mijn eigen kerk voorbij lopen om het feest van de verrijzenis te gaan vieren op een plaats waar de mensen van ver naar toekomen om te genieten van de muziek? Toegegeven: de diensten zijn soms weinig geïnspireerd, de liederen verouderd en zonder veel inhoud, de verkondiging houdt de aandacht niet gevangen en de meest oudere mensen zitten verspreid over de grote ruimte. De profeet Jeremia treurt over het verval van Gods volk: *Om haar vele overtredingen heeft de Heer haar in kommer gedompeld.*

Toch zoekt Jeremia zijn heil niet elders; maar Hij wijst op de oorzaak van de neergang: *Wij dragen de ongerechtigheden van hen die gestorven zijn.* Heel de Schrift door waarschuwen Gods profeten dat de eigenliefde God doet vergeten. Dan verdrijft de eierzucht de zorg voor de naaste, dan gaat er onder mooie gewaden onrecht en onzuiverheid schuil, dan staat het eigenbelang voorop en wordt het woord van de Heer veronachtzaamd: *Luister aandachtig naar Mij, en je ziel zal zich in overvloed verlustigen.* Zij die dit ter harte nemen vormen de basis voor van de kerk van Christus. De eigen plaatselijke geloofsgemeenschap blijft de aangewezen plek om de gemeenschap in dit geloof te vieren. Zij houden niet onnodig vast aan de traditie, maar verzetten de bakens waar dat nodig is, met de raad van de apostel in gedachten: *Onderzoek alle dingen en behoudt het goede.*

Elia was standvastig in zijn strijd tegen valse profeten. Daniël beleed de schuld van zijn voorouders en volhardde in gebed om herstel. Deze profeten bleven hun gemeenschap trouw; en wezen de weg van boete en inkeer, ook als haast niemand hier van horen wilde. Wie deze weg gaat, zal ervaren dat God zijn kinderen zegent met een rijkdom aan inzicht en vreugde. *God, reken ons niet toe wat ons voorgeslacht heeft misdreven. Kom in uw goedheid ons tegemoet; want wij zijn zeer verzwakt. Waarom zouden de mensen zeggen: Waar is die God van hen? Zo bad Daniël. En Jeremia klaagt: God, hebt U ons verworpen? Wij hoopten op vrede maar die bleef uit, op herstel, maar het verval ging verder.*

klaagl 1,1; 1,5; 5,7; ex 32,31; Jes 55,2; 1Tes 5,21; Dan 9; ps 79; Jer 8,14v

* * *

onenigheid

Een samenwonen- flat had een aantal zelfstandige wooneenheden met veel gezamenlijke voorzieningen en een tuin. Heel goed bedacht door de architect, voor zover het van hem afhing. De samenwerking van de bewoners was goed geregeld, maar verliep toch niet altijd vlekkeloos. Er was ergernis om andermans eigenaardigheden, sommigen liepen de kantjes eraf, en er waren zelfs twee bewoners die elkaar een poosje niet meer wilden groeten. Deze onmacht tot vrede is tekenend voor de chaotische wereld waarin we leven. Hoe hieruit te komen?

Het begint ermee dat de partijen zich niet langer blind staren op het gedrag van de ander, maar zich liever richten op de eigen fouten; en proberen in te zien wat hun eigen aandeel is in de onderlinge moeilijkheden. Ook al heb je voor 90% gelijk: als je je eigen 10% ongelijk erkent en je spijt hierover betuigt, dan zet je de deur open voor verzoening. Maar wie is hiertoe bereid? Van nature eigenlijk niemand. Je voelt wel dat dit de weg is naar vrede, maar het lukt niet om de boosheid de baas te blijven. Daar is hulp bij nodig; maar de hulp van vrienden en vriendinnen, familie en therapeuten is beperkt. Hier wordt iets gevraagd dat de mens van zichzelf maar mondjesmaat bezit: de liefde, een heilig woord.

Waar zou je die hulp anders moeten zoeken dan bij Hem die de liefde zelf is? Wat een ramp, als de wereld zich afkeert van zijn Schepper! Gelukkig zijn zij die zich niet laten meevoeren door de stroom van deze tijd, maar op Hem blijven vertrouwen. Werkelijk, Hij maakt alles nieuw. Denk aan Stefanus, die in de tijd van de eerste kerk te Jeruzalem zijn landgenoten voorhield dat zij in strijd met hun wet een rechtvaardige hadden gekruisigd. Dit wekte hun woede op; maar hij staarde omhoog en riep uit: *Ik zie de hemel open en Jezus staande aan Gods rechterhand*. Toen zij op hem af stormden om hem te doden, riep hij: *Heer, reken hun deze zonde niet aan*.

Hier sprak iemand door de Geest van Christus, die hem duidelijk deed zien welk een ontzaglijk gevaar zijn belagers liepen. Jezus zelf heeft gebeden toen hij gekruisigd werd: *Vader, vergeef het hun, zij weten niet wat zij doen*. Het kruis is geworden tot de toegang tot het koninkrijk van God, waar zij van buitengesloten zijn, die in het kwaad volharden.

Christenen leven in genade. Zij verwachten steun van hun Heer, die in hen woont en werkt door zijn Geest. Het is een wonder, maar het is waar. Ieder die met vallen en opstaan de weg van geloof gaat zal dit mogen ervaren. Helaas zijn er niet veel christenen meer over. Zouden zij deze samenwonen-flat bevolken, dan zou dit tot een kloostertje worden, waar de bewoners liever te veel dan te weinig zouden doen; en waar elk verschil van mening in vrede wordt opgelost. Hier geen boze woorden meer, maar in de gezamenlijke ruimte zouden zij dagelijks bijeenkomen om God te danken voor de genade waarin zij leven; en als er al eens onenigheid ontstaat, kunnen zij elkaar aanspreken op hun geloof.

Nu was dit echter geen klooster en liet de gemeenschap te wensen over. Zo is de wereld waarin christenen hun roeping waar moeten maken het werk van Christus voort te zetten; en in liefde voor allen zichzelf te vergeten, ook als anderen de eigen persoon vooropstellen. Want ja, het is haast niet voor te stellen: God gebruikt hen voor het werk van zijn Zoon.

hand 7,51-60; Lc 23,34

* * *

wankelende aarde

Zij zien niet wat zij doen, die God verwerpen. Zij leven in de duisternis, door hun toedoen wankelt de aarde. De psalmdichter verwondert zich over hen die houden dat er geen God is. Zelfs gaan zij zover om openlijk te verkondigen dat 't leven een toevaligheid is, beginnend uit niets en eindigend in niets. Christenen, die de leiding zoeken van de Geest van God, gaan inzien hoe de ontkenning van de Schepper de wereld naar de afgrond voert. Als zij hun zorg hierover uiten, wordt hun het etiket 'doemdenker' opgeplakt. Toch zijn zij *het zout van de aarde*; en geroepen *het licht van Christus te doen schijnen* in hun omgeving.

Helaas onderscheiden velen die zich christen noemen zich niet van hun omgeving. Zij maken Jezus' woorden waar: *In de laatste dagen zal de liefde van velen verkillen.* Daar komt de dwaling bij van hen die de verrijzenis ontkennen; en ook de oppervlakkige vroomheid van fundamentalisten, die zich strikt houden aan de Bijbel en de regels van de kerk, maar *voorbijgaan aan de liefde en het oordeel van God*. Zo verspreidt de kerk van de 21^e eeuw nog slechts

een flakkerend licht. Tegenstanders lachen om haar. Zij wijzen op de schandalen in de kerk; en zien niet hoe schadelijk voor de samenleving haar neergang is. Zij had de zorg voor de armen, eenzamen vonden een tehuis en zoekende mensen een antwoord op hun vragen.

Nu de kerk van Christus naar de marge is geschoven, vullen sektes en goeroes de ontstane ruimte met hun dwalingen; want de nood is hoog en de vraag is groot. De eenzaamheid onder de bevolking is zorgwekkend en depressiviteit is volksziekte nummer één. Een zoekende menigte tracht de geestelijke leegte te bezweren met de aankoop van onnodige dingen; en zij reizen naar verre werelddelen, waar zij toch zichzelf weer tegenkomen. Als zij zich dan af beginnen te vragen: “Wat doe ik hier?” zullen zij misschien op zoek gaan naar iets beters.

Anderen beweren: “We hebben het nog nooit zo goed gehad”, blind als zij zijn voor de nieuwe orde van zelfverrijking, verspilling en verwoesting van de natuur. Door hun toedoen wankelt de aarde. David bidt: *God, verhef U, toon uw macht; en vergeet niet de weerloze arme! Hoe kunnen de mensen toch spotten met U? Zij denken dat U geen rekenschap vraagt. U ziet het toch? Moeite en zorg: U weegt het in uw hand. De zwakke stelt zijn vertrouwen op U, voor de eenzame bent U een helper.*

Mt 5,13; 24,12; ps 10,12v

* * *

het verval van de stad

De profeet Jeremia treurt over het verval van Jeruzalem, zoals christenen treuren over het verval van de kerk:

Hoe zit zij eenzaam neder, de eens volkrijke stad.

Als een weduwe is zij geworden, die groot was onder de volken.

Uw profeten hebben loze woorden gesproken;

en uw ongerechtigheid niet onthuld om uw lot nog te keren.

Zij die langs komen schudden het hoofd:

Is dit die stad, groot in schoonheid, vreugde van de mensen?

klaagl 1,1; 2,14; 2,15

* * *

vieren

Christenen vieren als volk van God elke zondag hun burgerschap van het hemelse Rijk, verlost uit de macht van het kwaad. Stonden zij van nature hulpeloos tegenover de vijand, dan heeft Jezus hun nu het kruis in handen gegeven. Dit teken verjaagt hem die de ziel tracht te verderven. Zodra de duivel zijn kans schoon ziet, verstoort hij met zijn leger van demonen de orde, verbreekt hij met valse tonen de heilzame stilte en zet hij zijn slachtoffers op tegen hun omgeving. Dat is zijn werk, daar schept hij behagen in. Overal waar hij komt, is het gedaan met de rust: geschreeuw in de gezinnen, strijd op 't werk, oorlog tussen de volken, verwoesting van de wereld.

Christenen beginnen de dag met God te danken voor zijn Zoon, die aan het kruis deze vijand zijn macht heeft ontnomen. Zij hoeven geen angst meer voor hem te hebben. Elke zondag komen zij bijeen om in brood en wijn hem te ontvangen, die hun het wapen ter overwinning in de hand geeft. Wat hebben zij nog te vrezen? De martelaren van de kerk hebben de toon gezet van alle vieringen, toen zij zingend hun dood tegemoet gingen, vol van de Geest van Christus, die hun het eeuwige leven deed zien.

Ook al zijn de ogen van de weinige kerkgangers bevangen door de glitter van deze voorbij snellende wereld, dan kunnen zij van die onvergankelijke heerlijkheid toch een glimpje opvangen. *Gelukkig jullie ogen omdat zij zien en jullie oren omdat zij horen*, zo prent Jezus zijn leerlingen in. En wat zien zij? Een imponerende verschijning? Zeker! Zij zien niet iemand met een indrukwekkend postuur, maar een onvergetelijk persoon, die op mensen van goede wil door zijn liefde en wijsheid een diepe indruk maakt.

Zonder het te beseffen stonden zijn eerste leerlingen oog in oog met het wezen van God. Eeuwen lang hebben Gods profeten naar deze Redder uitgezien, die christenen nu aanbidden. Zij vieren de verlossing van het kwaad en eeuwig leven

Gal 6,14; Joh 19,30; Mt 13,16; 1Pe 1,10-12; Ef 5,14

* * *

demonen

De Schrift stelt de duivel voor als een vijand (Hebreeuws *Satan*), die onkruid zaait op de akker van de geest. Hij wakkert de hebzucht en begeerte aan, mensen worden tegen elkaar opzet, huwelijken stranden en zij die hem het oor lenen worden verblind voor wat goed is en waar. Kortom: hij richt zich tegen het werk van Jezus en zijn kerk. Zelfs priesters en prelaten vallen in zijn klauwen, zoals blijkt uit kindermisbruik en machtsuitoefening. Abt Johannes Cassianus (360 – 433) houdt zijn monniken voor: *Het is geen vijand van buiten die we vrezen; maar onze vijand is in onszelf, en voert dagelijks oorlog tegen ons.*

“Wat? Geloof jij nog in een duivel??” vroeg een verbaasde kerkganger, met wie ik over deze dingen sprak. Nee, geloven doe ik in God. Maar hoe dichter ik Hem nader, met temeer afschuw zie ik een andere macht van geestelijke wezens, die duivels of demonen worden genoemd. Zij verstoren de vrede, verheugen zich in ‘t kwaad en scheppen behagen in ‘t lijden van mensen. In de aanvang goed geschapen, hebben deze ‘gevalen engelen’ zich van God afgewend, in hun verlangen zelf als goden te zijn. In hun hang naar macht trachten zij mensen met mooie beloften tot hun slaven te maken, die uiteindelijk worden aangezet tot de misdaden waar de wereld dagelijks getuige van is.

Moeten christenen de duivel vrezen? Nee, maar zij moeten wel op hun hoede blijven. Hij staat voortdurend klaar met een arsenaal aan bedrog, om hen te verleiden de weg van hun Heer te verlaten. De beangstigende gedachten waarmee demonen de mensen bestoken kunnen iemand tot wanhoop drijven: “Dat ga ik toch niet echt doen?” De Geest van God die christenen hebben ontvangen doorziet dit bedrog. Als zij het gebed trouw blijven beoefenen, geeft Hij hun ‘t wapen in handen waar de duivel geen antwoord op heeft: het kruis van Christus, daar vlucht hij voor weg.

Filosofen verwerpen soms openlijk het christendom, zoals één van hen schrijft: “Zij beseffen niet hoe oneervol het is gelovig te zijn. Reeds morgen zullen zij het weten”. Deze vijandschap tegen het geloof neemt geleidelijk toe. De apostel Johannes spreekt van *de Antichrist*, die werkt in de wereld; en hij zegt: *Er zijn al vele antichristen opgestaan. Zij zijn uit ons midden opgestaan, maar zij behoorden niet tot ons.*

Ook christelijke theologen, universitaire docenten, catecheten, priesters en dominees laten zich soms afleiden van het evangelie. Met hun bewering dat Jezus niet werkelijk is verrezen, ondergraven zij het geloof in eeuwig leven voor allen die hem toebehoren. Hun ontkenning van de wonderen die hij verrichtte betekent de verwerping van Jezus als God-met-ons.

Christenen die de beproevingen van de duivel gelovig doorstaan, zullen ervaren dat deze zijn pogingen staakt als hij ziet dat hij 't tegengestelde bereikt van wat hij beoogt. Elke overwonnen beproeving betekent immers dat zij nader tot God komen. Teresa van Calcutta schrijft over haar gevoel van God-verlatenheid: *Voor het eerst heb ik de duisternis lief kunnen hebben. Ik geloof nu dat het een klein stukje is van Jezus' duisternis en pijn op aarde. U hebt mij geleerd het te aanvaarden als een geestelijke kant van mijn werk. Vandaag heb de diepe vreugde gevoeld, dat Jezus niet meer door de foltering heen kan gaan, maar dat hij er in mij doorheen wil gaan. Meer dan ooit geef ik mij aan hem over. Ja, meer dan ooit zal ik tot zijn beschikking staan.*

Mc 1,13v; 2Kor 11,14; Gal 6,14; Lc 10,18; de filosoof Fr. Nietzsche; *de ogen van de ziel* p 290

* * *

een vrije geest

De joodse vrouw Edith Eger, die de hel van Auschwitz heeft overleefd, kreeg de vraag voorgelegd hoe zij dacht over God; want als God goed is ? Zij zei: "Voor mij is God vonkelend en happy, een vrije Geest. God was bij mij in Auschwitz, toen ik voor de kamparts moest dansen; en deze mij als beloning een stuk brood toewierp. En ja, God was er ook toen mijn vader en moeder werden vergast. Geloof me, ik heb mijn vuist naar de hemel gebald, maar één ding is zeker: God heeft mijn ouders niet vermoord. Mensen hebben dat gedaan. En God zorgde dat mijn woede omsloeg in medelijden."

Ziehier het wonder van het geloof dat bergen verzet. Het eerste werk is wel de uitbanning van de haat, die de ziel vergiftigt, de mensen uiteendrijft, relaties verstoort en de wereld naar de afgrond drijft.

In het kamp stonden twee mensen tegenover elkaar: Edith, een meisje van zestien jaar, en een Nazi-arts die de gevangenen gebruikte als proefkonijnen voor zijn medische experimenten. Wie van de twee was er vrij? De arts kon gedurende korte tijd zijn duivelse lusten botvieren op de gevangenen in het vernietigingskamp. En het meisje werd hier bewaard voor de haat die mensen tot beesten maakt. De arts, wiens naam afkeer oproept, laat zien hoe iemand de van God gegeven vrijheid kan misbruiken; maar Edith heeft tot op hoge leeftijd haar verhaal verteld, waaruit hier enkele regels zijn geciteerd, die bij christenen weldadig binnenkomen. Laat ieder voor zichzelf uitmaken welk soort vrijheid hem of haar het meeste waard is.

Tijdens de beproeving en vernedering waar iedere gelovige mee te maken krijgt, wordt duidelijk hoe diep iemands overtuiging zit. Jood of niet-jood, christen of 'heiden', de omstandigheden zullen uitwijzen waar iemand werkelijk voor staat. In het Nederlandse kamp Westerbork, van waaruit joodse mensen naar Auschwitz werden getransporteerd, bestond de ordedienst uit gevangenen, die als beloning voor hun diensten vrijgesteld werden van transport naar Polen. De overige bewoners noemden hen 'joodse SSers', die tot veel bereid waren om het eigen vege lijf te redden. Uit angst zelf te worden afgevoerd, werkten zij samen met Duitse soldaten; en dreven zij gevangenen die op de lijst stonden naar de trein richting Polen. Hoe diep kan een mens zinken? Nog veel dieper dan deze collaborateurs. Dat hebben ze moeten ervaren, toen ook zij op transport naar de gasovens werden gesteld.

In deze gewelddadige wereld van elk voor zich kan God zijn kinderen niet vrijwaren van het onheil dat op hun pad komt. Laten zij zich niet verheven voelen boven de boosdoeners; maar zich verheugen in de genade, waarin Hij hun de vertroosting schenkt van zijn Geest van liefde, als een voorsmaak van het eeuwige leven.

*Wist ik niet wat te beginnen,
sloegen golven over mij,
dan verstond ik, diep van binnen,
U mijn God! U troostte mij.*

liedboek *al mijn verlangen* nr 9.3

* * *

scheiding

Bij een echtscheiding vertelden man en vrouw elk hun eigen verhaal over de ander. Hieruit zou je opmaken dat het twee onredelijke mensen betrof, hetgeen niet zo was. Het probleem was dat zij alleen nog maar de fouten van de ander zagen. Zo werkt de vijand. Voor wie het zien wil, is een legermacht aan geesten actief om de vrede te verstoren. Zij verhinderen zelfonderzoek; en blazen gedachten in die je beter maar direct kunt verjagen, zoals: “Hij denkt altijd gelijk hebben”; of: “Moet ik steeds maar de minste zijn?” en ook: “Dit gaat te ver, dit verdraag ik niet langer!”

De duivel en zijn trawanten zijn onophoudelijk aan het werk om mensen uit elkaar te drijven. De wereld is het droevige toneel van deze verdeeldheid, waar eigenlijk iedereen in meer of mindere mate toe bijdraagt. Geen wonder dat relaties zo dikwijls vastlopen, met alle gevolgen van dien voor de kinderen. Therapeuten en welzijnswerkers doen hun best; maar wat kunnen zij doen, zolang zij de oorzaak van al dit onheil niet kunnen wegnemen? Van mensen is maar heel beperkt hulp te verwachten, behalve dan van die ene, onvergetelijke mens Jezus Christus, die de duivel heeft verslagen. Hoe is 't toch mogelijk dat zovelen tegen beter weten in op eigen kracht blijven vertrouwen; en voorbijgaan aan hun Redder, één en al liefde en waarheid?

Met tal van wonderen heeft Jezus zijn macht bewezen. Maar zijn tegenstanders zijn de kerk van Christus binnengeslopen. Zij gaan zelfs zover, dat zij deze wondertekenen als verzinsels van later datum beschouwen. De heiligen en alle gelovigen, die met hun levens getuigen dat zij delen in zijn hun macht over de vijand, zijn zeldzaam geworden. Ik denk aan Catharina van Genua (1447 – 1510) en Vanna da Todi (12^e eeuw). Met Jezus verenigd, nederig, zachtmoedig en verdraagzaam, hebben zij door hun voorbeeld hun bandeloze echtgenoten tot bezinning en inkeer gebracht. Wat is dit mooi en goed! Laten de weinige christenen die er nog zijn in hun voetspoor gaan; en Jezus tegenwoordig stellen in een wereld in nood. Wat hun ook wordt aangedaan, zij hoeven geen angst te hebben. God zal hen dragen tot in zijn eeuwige Rijk.

de ogen van de ziel pp 210 en 280

* * *

pijlen

In de vergadering van de volkstuinvereniging kwam één van de leden met een ondoordacht plan. Haar voorstel werd zodanig afgekraakt, dat ze wegliep. “Ik voelde me afgezeken”, vertelde ze later. Wie kent er niet dat akelige gevoel? Zo is de wereld waarin we leven. Voortdurend worden mensen in hun eer gekrenkt; en als het te vaak gebeurt, zeker op het werk, haken ze overspannen af. Het geëigende wapen tegen een dergelijke onheuse behandeling is een grote mond; maar daar beschikt niet iedereen over. “Je moet terugschoppen”, is het advies; maar daar voelen christenen zich niet lekker bij. De Geest van God leert hun de liefde voor hun belagers. Zij moeten er voortdurend attent op zijn om vernedering en onrecht niet binnen te laten dringen, maar op te vangen met *het schild van geloof*, waarmee *de pijlen die flitsen overdag* worden afgeweerd. Zijn zij onoplettend, worden zij geraakt en schoppen zij terug, dan blijven ze zitten met een akelig gevoel. Hoe vervelend ook, geeft dit gevoel de impuls zich tot Hem te keren en vergeving te vragen. Zo groeit het geloof in een goede God, die zijn werkers zoekt in deze wereld. Zij volgen zijn Zoon Jezus, de eerste aller mensen, die de minste van allen is geworden; en zo de duivel, de bewerker van alle onheil, onschadelijk heeft gemaakt. Zonder zijn hulp zijn christenen weerloos tegen de pijlen die op hen worden afgevuurd.

Het vraagt oefening bij elke aanval Jezus voor ogen te houden, die zijn leerlingen heeft geleerd hem te volgen door zichzelf te geven. Toen hij werd vastgenageld op het kruis, heeft hij nog voor hen die hem dit aandeden gebeden: *Vader, vergeef hun, zij weten niet wat zij doen*. Hierom hebben christenen hem temeer lief; en zij bidden om kracht om in zijn voetspoor te gaan. Dit gebed wordt direct verhoord. Als zij op hun hoede zijn, hebben zij niets te vrezen.

Jezus onderricht zijn leerlingen: *Wees voorzichtig als slangen en argeloos als duiven*. Als je even niet oplet, wordt je getroffen door een pijl van de boze, met als gevolg het nare gevoel van de volkstuinierster. Dit moet geduldig worden gedragen, als boetedoening omdat God vergeten was. Zo groeit het geloof van christenen. Zij zijn nog niet volmaakt; maar zij streven ernaar met vuur en ijver.

Ef 6,16; ps 91,5; Mt 10,16; *de ogen van de ziel* p 120.9

* * *

toorn

In oude bijbelvertalingen is veelvuldig sprake van de *toorn van God*, in nieuwere vertalingen vaak weergegeven als de *woede van God*. Dit laatste is een ongelukkige vertaling; want God wordt niet woedend, evenmin als zijn Zoon woedend werd. Toen hij eens de kooplui verjoeg van het tempelplein en de tafeltjes van de geldwisselaars omkeerde, was hij toen woedend? Nee, niet op de manier waarop mensen zich in woede laten gaan. De leerlingen die dit meemaakten, herinnerden zich dat David in het psalmboek over de komende messias had geprofeteerd: *De ijver voor uw huis heeft mij verteerd*.

Toen drie jongens eens een meisje plaagden dat er wat apart uitzag, en haar de weg versperden, verscheen er op een balkon een man die dit even aanzag. Toen bulderde hij: “Hou daarmee op!” De jongens schrokken en lieten haar gaan; en de man ging weer naar binnen. Hij was niet naar beneden gerend om klappen uit te delen; maar de pesterij had zijn toorn opgewekt. Dit klonk duidelijk door in zijn stem; en maakte meer indruk dan een lange preek. Die jongens wisten immers wel dat het niet deugde wat zij deden.

Je zou het heilige verontwaardiging kunnen noemen. Het is niet veel christenen gegeven hier een verstandig gebruik van te maken. Was het pesten van die drie jongens niet gestopt, dan had het kunnen gebeuren dat de toorn van die man was omgeslagen in woede, die gemakkelijk overgaat in haat. Dan was hij ver van huis geweest; want haat brengt twist teweeg en oorlog. Als er klappen waren gevallen waren die jongens hem gaan treiteren, met alle gevolgen van dien.

In het Oude Testament wordt verhaald hoe Israël eens werd aangevallen; en de overhand kreeg in de strijd. Toen zij de vijand achtervolgden tot hun stad, beklom de koning van die stad de muur; en offerde zijn zoon aan zijn goden, om het onheil af te wenden. Toen zij deze gruwel zagen, kwam er *een grote toorn over Israël*; en wendden zij zich af.

Was na de instorting van de Twin Towers op 9/11 in New York dezelfde heilige verontwaardiging over de leiding van de Verenigde Staten gekomen; en hadden zij niet alleen getreurd over de onschuldige slachtoffers en hun nabestaanden, maar ook over de

verschrikking waartoe de mens in staat blijkt te zijn, dan had deze handelwijze in het bijzonder ook in de wereld van de islam diepe indruk gemaakt en respect afgedwongen. Maar nee, zij die zich christelijke leiders noemden riepen direct om vergelding, met desastreus gevolgen wereldwijd. Zo heeft de uitzinnige actie van een klein aantal dwaalgeesten ertoe geleid dat de partijen meer dan ooit tegenover elkaar zijn komen te staan, met nog talloze doden meer als gevolg.

Christenen keren zich vol afkeer af van deze ‘oog om oog, tand om tand-politiek’, waar hun Heer ver van verwijderd is. Nog duurt de tijd van genade, waarin God zijn toorn weerhoudt; en allen tot inkeer roept. Deze tijd zal eens ten einde komen. Dan zal Hij hen die in hun boosheid hebben volhard van zijn aangezicht wegdoen.

2kon 3,26; Ik geloof p 161.1; p 111; *de ogen van de ziel* p 84.3

* * *

spiritualiteit

Gezegend zijn zij, die hun last opnemen en de weg van het kruis gaan. Voor de wereld is dit dwaasheid. De mensen stellen juist alles in het werk om hun last af te schudden. Tal van boekjes en cursussen pretenderen een oplossing te bieden. Positief denken, assertiviteit, mindfulness, het eeuwige nu, zweethutten, sektes, drugs en nog veel meer. Een hele industrie springt erop in dat de mensen de weg van Christus kwijt zijn. En als ze al eens naar de kerk komen, horen ze dan het evangelie van menswording en verrijzenis, van Jezus, *de eersteling van de nieuwe oogst*, die als eerste van de mensen de dood heeft doorstaan en de hemel is binnengegaan?

De wereld gaat hier gedachteloos aan voorbij. Een zoekende menigte geeft veel geld uit aan wat geen uitkomst biedt. Het aanbod op deze markt van de spiritualiteit lijkt op afvaldiëten: even lijken ze te helpen; maar al gauw zijn de deelnemers weer terug bij af. Een blijvende oplossing vinden deze zoekers hier niet. De antwoorden komen allemaal hierop neer, dat de oplossing in henzelf ligt: een droevig misverstand! De mens, gevangen in eigenliefde en begeerte, probeert er het beste van te maken; en beschouwt het onvermijdelijke einde de dood als een noodlot waar hij of zij liever niet over nadenkt.

Psychologen en psychiaters kunnen niet veel meer doen dan de oplossing van de problemen bij de hulpzoekende leggen. Zij proberen wat orde in een leven brengen, waardoor de moeilijkheden beter beheersbaar worden. Daarnaast hebben zij toegang tot een arsenaal aan pillen, die de kwaal niet wegnemen maar afdempen. Het leven kan dan doorgaan; en van genezing wordt verder afgezien. Dit miljardenbedrijf toont de machteloosheid bij de bestrijding van zulke fundamentele menselijke lasten als eenzaamheid, moedeloosheid, spanning, agressie en angst. Wie zal hen verlossen van deze knellende banden?

Jezus vraagt christenen te bidden voor een afgetobte menigte van mensen die in de verdrukking komen; en nergens uitkomst zien in deze gejaagde wereld van elk voor zich. Dit gebed is het eerste wat van hen wordt gevraagd. Hun spiritualiteit bestaat uit de vertrouwelijke omgang met hun verrezen Heer. Hij leert hun de eigenliefde te verlaten, teneinde zijn werk in de wereld te doen; en de aandacht te richten op mensen in nood, dichtbij en ver weg. Zo worden zij tot lichten in de wereld, geleerd door de Geest van God.

*Het volk van God heeft Jezus lief,
die bij de Vader leeft.*

*Hij doet Hem zien door ieder die
zichzelf verloochend heeft.*

*Met hem verenigd in de doop,
als lichten in de nacht,
verheugen zij zich, vol van hoop,
omdat zijn Rijk hun wacht.*

Lev 23,10; deut 26,1v; Mt 9, 35v; 11,25-29

* * *

HOOFDSTUK IX

HET OORDEEL

vrees

Op mijn tiende jaar stierf mijn grootmoeder. Alhoewel niet kerkelijk opgevoed, wist ik toch dat zij nog ‘ergens’ was. “Oma ziet het”, dacht ik, als ik stiekem iets deed wat niet mocht, vertrouwend dat die lieve oma het niet al te erg zou vinden. In de kerk werd vroeger iets soortgelijks uitgebeeld in een driehoek met een stompe top, met daarin het alziend oog van God. Velen hebben dit als onprettig ervaren, in angst voor een gestrenge Heer, die de overtredingen genadeloos bestraft. Dat was dus geen gezond geloofsleven; want de goede God is niet minder vriendelijk dan mijn oma was. In zijn Christus, zijn *gezalfde*, heeft de mensheid hier kennis van kunnen nemen.

Christenen doen er goed aan Jezus gedurig in gedachten te houden; en ál wat zij doen op te dragen aan hem die al hun handel en wandel kent. De Bijbel noemt dit *de vrees voor God*, die christenen opvoedt tot wijsheid. Het betekent geen angst voor een straffende God, maar een leven in liefde voor Hem, die zij niet graag door zelfzuchtig gedrag willen beledigen. Zij beseffen dat de huidige tijd van genade eens ten einde zal komen. Tot laatste Dag is het hun gegeven te leven door de Geest van God, die hun leert het goede te kiezen en het kwaad te verwerpen.

Op de dag van Jezus’ wederkomst zullen Gods kinderen hun loon ontvangen. Zij hoeven niet voorgoed in een wereld te verblijven waarin het eigen ik voorop staat; en het bestaan van de Schepper wordt ontkend. Naarmate de liefde bij velen verkilt, zullen zij het lijden van hun Heer meer aan den lijve ondervinden. Het betekent dat zijn komst niet ver meer is. *Wie volhardt tot het einde zal gered worden*. Als het besef verdwijnt dat voor God, die ieder schepsel kent, niets verborgen kan blijven; en als dus de *vrees voor God* wordt verlaten, worden de mensen ongevoelig voor wat goed is en waar. Door zich vast te klampen aan voorbijgaande dingen verliezen zij wat blijvend is.

ps 139; Heb 7,23v; Job 37,22v; spr 1,7; Mt 10,22; 11,25; 16,24; 20,1-7; Joh 8,32

* * *

Woord van eeuwigheid

Zou God een ontroerender en aangrijpender ‘woord’ kunnen spreken dan Jezus, de liefde in persoon en de openbaring van zijn wezen? Woorden schieten tekort om dit ene Woord te beschrijven. Jezusfilms zijn al gauw aanstootgevend, als de hoofdfiguur afwijkt van ‘t beeld dat christenen hebben van hem, in wie de liefde van God volkomen is. Jesaja heeft hem honderden jaren tevoren zien komen: niet indrukwekkend van voorkomen en zonder het vertoon van een vorst. God toont in hem de hemelse mens, begaan met mensen in nood, lijdend onder onrecht en verdrukking. *Hij wordt veracht als de minste van de mensen. Toch is hij het, die onze ziekten draagt en ons lijden op zich neemt*, voorzegt de profeet.

Gelovige mensen bewonderen de apostelen, die open stonden voor de openbaring van God in Jezus Christus; en hem volgden omdat Zij hem liefhadden en vertrouwden. Dit is het geloof dat God van zijn kinderen vraagt; en dat hen als rechtvaardigheid wordt aangerekend. Menige bijbelgeleerde schoot hierin tekort, evenals sommige hedendaagse theologen, die Jezus niet erkennen als God-met-ons. Op de dag van het oordeel zal hun kennis tegen hen getuigen. Zij die vertrouwen op Gods Messias, die hen opheft uit zelfzucht en eigenliefde, zullen niet beschaamd staan op die dag.

Evenmin als hun Meester kan ook zijn leerlingen het lijden niet bespaard blijven. Van de twaalf apostelen is Johannes in ballingschap gestorven. De overige elf zijn door hun tegenstanders terechtgesteld. Zolang Gods schepsels de hun gegeven vrijheid blijven misbruiken om zichzelf te dienen, zal het kwaad dat Jezus aan het kruis heeft gebracht slachtoffers blijven maken. De kennis van God door zijn Geest en de verwachting van een rechtvaardig oordeel verheugt christenen en houdt hun staande. Als het lijden hun treft, nemen zij vol vertrouwen het kruis op dat hun Heer heeft gedragen. Zij weten zich immers niet alleen; want al zien zij hem niet, hij is hun onzegbaar nabij. Deze vreugde kan niemand hun ontnemen. Hoezeer de wereld ook woedt: samen met de apostelen, profeten en alle heiligen die hun zijn voorgegaan, blijven gelovige mensen door hun levenswijze hem verkondigen, die hun het leven heeft doen kennen dat geen einde zal nemen.

Jes 53,1-3; ps 16; Mt 11,29; 16,24

* * *

de laatste dag

De catecheet van een parochie werd soms gevraagd de overweging te verzorgen. Dat was afgelopen, toen op een zondag de lezingen over het einde van de tijd op het rooster stonden. Hij kon daar niet omheen; en waarom zou hij ook? De kennis over dit onderwerp is bedroevend gering. Bij uitvaarten wordt er stevast van uitgegaan dat de overledene in de hemel is opgenomen. Weet men dan niet waarom er bij de misintenties voor hen gebeden wordt? Gods kinderen gaan immers niet eerder bij Hem binnen dan op de dag van het oordeel.

Jezus gaat uitvoerig in op de voortekenen van deze dag: *Jullie zullen verdrukt en gehaat worden omdat je mij volgt. Dan zullen velen afvallig worden en elkaar verraden. (...) Valse profeten en christussen zullen velen verleiden. (...) De liefde van velen zal bekoelen. (...); en: Als het evangelie aan alle volken verkondigd is, zal het einde gekomen zijn.* Dit einde zal niet op deze of gene plaats aanvangen.; want: *Zoals de bliksem oplicht van het Oosten tot het Westen, zo zal de komst van de mensenzoon zijn; maar waar het aas ligt zullen de gieren zich verzamelen.*

Met dit aas wordt Israël bedoeld, waar de sektes zich op richten, in de overtuiging dat dat Jezus in Jeruzalem zal wederkeren, om daar gedurende duizend jaar als koning te heersen, en daarna pas het oordeel. Deze dwaling verklaren zij door de bijbeltekst uit het boek openbaring over het duizendjarig vrederijk letterlijk op te vatten. Met deze 'duizend jaar wordt in de Bijbel bedoeld de periode van genade tussen de komst van Jezus als mens met de mensen en zijn wederkomst voor het oordeel. Gedurende deze tijd heerst de vrede van Christus in de harten van de gelovigen; en worden allen tot inkeer geroepen. Na zijn komst zal geen bekering meer mogelijk zijn.

Wees dus waakzaam, waarschuwt Jezus. En Petrus roept christenen op tot een heilig leven, *de komst verwachtend en verhaastend van de dag, waarop de hemelen en de aarde als door vuur zullen vergaan.* Ieder die leeft door de Geest van Christus, draagt bij aan het werk dat Jezus tweeduizend jaar geleden in Israël is aangevangen; en brengt die dag een stapje naderbij.

Mt 24,1-31; Mc 13,32; 2Pe 3,10-12

* * *

genoegens

Gesprek bij de kassa van de supermarkt: “Zodra het na deze corona-crisis weer kan, willen we een cruise boeken langs de Noorse fjorden”. Dit soort voorbijgaande genoegens houden veel mensen gaande. Zo hebben ze iets om naar uit te zien. Voor christenen die hun geloof met hart en ziel beoefenen, verliezen deze dingen hun glans, als God hun een voorsmaak geeft van het hemelse leven zonder verre reizen. Dit heeft als extra voordeel dat hun geweten niet wordt belast door hun bijdrage aan de vervuiling en de klimaatverandering, door al dit reizen veroorzaakt; maar hun geld liever geven aan mensen die ’t nodig hebben.

De kerkleraar Thomas More (1478 – 1535), die in de gevangenis zijn executie afwachtte, schreef aan zijn neef: *De tijd komt, dat die onnutte pleziertjes van de mens worden weggenomen*. Ongelovigen staan hier niet bij stil; maar christenen zullen langzaamaan – en bij de één gaat dit sneller dan bij de ander – zich afwenden van al die afleiding die de aandacht voor de Geliefde doet verslappen.

Thomas had zich als voorzitter van het Engelse hogerhuis de woede van de koning op de hals gehaald, door zich te verzetten tegen diens besluit zichzelf tot hoofd van de Engelse kerk te verklaren. Zijn gevangenschap betekende voor hem bezinning op de voortzetting van het leven na dit aardse bestaan. Hij waarschuwt: *Wie sterft met het hart bij de genoegens van dit korte leven, kan de hemel, waar God alles in allen is niet zonder meer binnengaan*. Dit betekent na de dood een pijnlijke periode van inkeer; en van wroeging over een leven dat werd beheerst door velerlei begeerte.

Deze loutering als voorbereiding op het hemelse leven stond vroeger bekend als het ‘vagevuur’. Zoals zilver wordt gereinigd door vuur, zo wordt de mens hier gereinigd van alles dat niet gericht is op God, tot hij of zij het uiteindelijk van harte kan belijden: “Mijn God, U bent alles voor mij”. De Vader zal deze woorden belonen met zijn vergeving, waar heel de Schrift over spreekt. Hoe onvergelijkbaar veel groter zijn de genoegens op de plaats waar Hij hen binnen leidt!

de ogen van de ziel, p 214.3

* * *

therapie

Frans deed op de radio zijn verhaal: “Ik durfde nooit voor mijn mening uit te komen. Als ik werd uitgelachen trok ik mij terug. Werd ik onrechtvaardig behandeld, dan lag ik ’s nachts urenlang te piekeren. Een leraar heeft mij aan ’t praten gekregen en naar een psycholoog gestuurd. Zij leerde mij mijn onzekerheid te vergeten en van mij af te bijten. Toen ik zag dat het werkte, werd ik steeds vrijer en viel er een last van mijn schouders.”

Angst, onrecht, slapeloosheid ... zie hier een wereld waarin de wet van de sterkste geldt, met als gevolg angst en slapeloosheid, maar uiteindelijk ook vluchtelingenkampen of een bom op je huis. De oorzaak van al die ellende is de zelfzucht: eerst ik en dan jij. Bestuurders kunnen door verstandige regelgeving de schade enigszins beperken, maar de oorzaak kunnen zij niet wegnemen. Dat lukt ook psychologen niet. De therapeute heeft Frans geholpen door hem te leren van zich af te bijten; maar het kwaad is hiermee niet opgelost. Het is het oude *oog om oog, tand om tand*, waar christenen zich van afwenden.

Zolang de oorzaak blijft bestaan, zal het kleine en grote geweld in de wereld doorgaan. Wat te doen als hulpverleners en bestuurders machteloos staan? Koning David, die ook een profeet was, geeft het antwoord. In de geest zag hij in zijn nageslacht de Messias komen, *de zoon van David* en de Redder van de wereld. David knielde neer en bad: *Help mij Heer! Leidt mij op de rots die te hoog is voor mij*. Duizend jaar later legt Paulus aan de kerk van Korinte dit psalmgebed uit: *Die rots is Christus, die met ons meetrekt*. Ieder die hem liefheeft krijgt deel aan zijn verrijzenis; en begint een nieuw leven door het geloof in hem.

Frans heeft geleerd terug te slaan. Hij kan zich nu handhaven; maar daar is alles mee gezegd. Je mag hopen dat hij op zijn levensweg mensen zal ontmoeten die hem de weg wijzen die Jezus heeft geopend. De kerkleermeester Cyprianus (derde eeuw), die zijn leven heeft gegeven voor het geloof, leert christenen: *Laten wij temidden van de stormen van deze veranderlijke wereld geduldig de dag afwachten van de vergelding; en ons niet vol wrok haasten om ons lijden te wreken*.

ps 61; 1Kor 10,4; *de ogen van de ziel* p 26.2

* * *

God, waar bent U?

De Litouwse Dalia Grinkeviciuté heeft in een Russisch strafkamp boven de poolcirkel gezeten. Na de dood van Stalin deed zij haar verhaal. Denkend aan de doodgevroren kampbewoners hier, schreef zij : “God, wrede God, waar blijft uw genade?” De goede God, die de hardvochtigheid ziet en het onrecht kent, zal haar wanhoop bij de herinnering aan de barbaarse omstandigheden in het kamp graag vergeven. Miljoenen anderen in deze voor hen zo vijandige wereld hebben het met haar gedacht: “God, waar bent U?”

De kerk van Christus heeft het antwoord op deze vraag in beheer. Jezus heeft zich met Dalia en al haar lotgenoten vereenzelvigd. Zijn laatste woorden aan het kruis waren: *Mijn God, waarom hebt U mij verlaten?* en: *Vader, in uw handen beveel ik mijn geest*. Door de profeet voorzeggd als *God met ons*, heeft hij als mens met de mensen en dienaar van allen het lot gedeeld van een onafzienbare menigte onderdrukten; en als één van hen de marteldood ondergaan. Verrezen uit de dood, is hij tot redding geworden voor allen die hem liefhebben. Zij dragen zijn vreugde in 't hart, die duren zal, de dood voorbij.

Het kruis toont dat God de slachtoffers van geweld het leed niet kan besparen, zonder de schuldigen hun vrijheid te ontnemen. Wel kan Hij het lijden draaglijk maken, als zij zich één weten met Jezus, die hun zijn vrede schenkt en hun last verzacht. Gedurende de huidige tijd van genade *doet Hij het regenen over goeden en kwaden*; en roept Hij allen tot inkeer. Ook bij de onderdrukkers is vaak nog wel iets van goede wil over. Hij wil hun de ogen openen voor het onheil dat zij aanrichten en het gevaar waarin zij zelf verkeren, opdat hun levenswijze hun zal berouwen en zij boete zullen doen voor hun wandaden.

Bij Jezus' komst voor het oordeel zullen zij, die in het huidige bestaan zijn vervolgd, gemarteld en doodgevroren voor hem verschijnen, samen met hun onderdrukkers en allen die de stem van het geweten niet hebben willen horen. Koning David verheugt zich en zegt: *Dan juichen de rechtvaardigen, hun blijdschap kent geen grenzen in zijn aanwezigheid*.

ps 22,1; Mt 1,23; 5,45; 27,46; Lc 23,46; 2Tim 3,1; ps 68,4

* * *

jaloerie

Het leven is een ontzagwekkend mysterie en een groot avontuur. Alles wat je onderneemt of nalaat heeft gevolgen voor de toekomst. Je kunt hierbij niet zonder anderen. Ouders, familie, leraren, vrienden en vriendinnen, pastores, schrijvers: ze bepalen de richting van je leven. Zelfs overleden familieleden doen hun invloed nog gelden door hun voorbeeld en door overerving van hun karaktereigenschappen. Niet al die invloeden zijn positief, en soms zelfs behoorlijk negatief. Het gevaar dreigt van alle kanten.

Eén van die gevaren in het persoonlijke leven is de jacht naar bezit en succes. De voorspoed van familieleden en vrienden kan gemakkelijk leiden tot na-ijver, waardoor het eigen levensdoel wordt vergeten. Zo wordt de aandacht voor wat blijvend is verlegd naar wat voorbijgaat. In het streven anderen te evenaren, wordt al gauw bij allerlei kleine beslissingen even de hand gelicht met de eerlijkheid; en wordt er niet meer geluisterd naar de stem van het geweten. Zo raak je langzaam maar steeds verder van huis; want vóór je er erg in hebt wordt het gewoon. Prediker waarschuwt: *Omdat wat niet deugt niet direct wordt bestraft, is een mens gemakkelijk geneigd tot het kwaad.* Zolang de tijd van genade duurt, stelt God het oordeel immers nog uit.

David klaagt: *Zij voelen zich veilig, die leven zonder God; het gaat hun goed, zij hopen rijkdom voor zich op. Heb ik dan vergeefs mijn hart bewaakt? Waarom heb ik zoveel narigheid te dragen?* David heeft in de beproeving volhard; en hij werd beloond met het inzicht over het einde van hen die aan het mysterie van het leven voorbijgaan en hun Schepper miskennen: *Zij zullen uit de droom ontwaken. God, U kent hen niet bij uw verschijnen.* Bovenal kwam hij tot de erkenning: *Ik was geprikkeld door wat ik zag, als een dwaas. Want U neemt mij bij de hand, ik mag mij steeds in uw aanwezigheid weten.*

God staat niet toe dat zijn kinderen te zwaar worden beproefd. Zo komt het doel van dit bestaan in zicht: het Rijk van God, dat Hij bestemd heeft voor allen die Hem liefhebben.

ps 73; pred 8,11; 1Kor 10,3

* * *

ondeugd

De *begeerte* is de moeder van de ondeugden. Haar kinderen bederven de wereld. De *ijdelheid* zint op zichzelf en doet anderen tekort. De *hebzucht* kent maar één wens: méér, nog meer; en leidt tot uitbuiting van de armen. De *afgunst* maakt ontevreden en brengt haat voort. De *onmatigheid* doodt de geest. De *wellust* zoekt de eigen bevrediging en bant de liefde uit. De *eerzucht* bewerkt strijdt, met een ‘burnout’ als gevolg. De *onrechtvaardigheid* brengt mensen tot wanhoop, kinderen verdwijnen door *liefdeloosheid* en het *ongeduld* verstoort relaties. Al dit kwaad maakt de aarde tot een verdrietige plaats; en voert haar naar de afgrond.

Wie is geheel vrij van deze ondeugden? Wie zal dus ontkennen zelf ook bij te dragen aan het kleine en grote onheil dat het leven soms zo moeilijk maakt? Iedereen kan zien hoe de tekorten van de ouders aan hun kinderen en kleinkinderen worden doorgegeven. Hoe kan er zo ooit een betere wereld komen? Als er dan van mensen geen uitkomst te verwachten is en het geweld eerder toe- dan afneemt, waar moeten al die zoekers naar geestelijke leiding zich dan op richten?

Het antwoord komt uit het jodendom. Eeuwenlang heeft God bij monde van Joodse profeten de komst aangekondigd van zijn Messias, die mensen van goede wil zal verlossen uit de macht van het kwaad. Jezus, wiens naam betekent *God redt*, is de vervulling van deze belofte. Hij toont de wereld een goedheid en een onschuld, waar mensen van goede wil alleen maar naar kunnen reiken.

Van christenen wordt dan ook niet gevraagd Jezus op eigen kracht te volgen, maar alleen dit ene: dat zij hem liefhebben. Waar je Geliefde is, daar wil jij ook zijn; en je hebt er dus alles voor over om hem te kunnen volgen. De schrijfster Mechthild van Hackeborn (1241 – 1298) houdt haar lezers voor zich niet te laten afleiden: *Als er dingen zijn waar je van geniet, bedenk dan of God je dit heeft gegeven om toe te nemen in liefde voor Hem. Als dit niet zo is, dan is het goed er afstand van te doen, wil je de vertrouwelijke omgang met Hem niet kwijtraken.*

Rom 8,5-9; Kol 3,5-11; Gal 5,24; Mt 24,31-46; nl → *de ogen van de ziel* p 177.2

* * *

Eer je vader en je moeder.

Dit vierde gebod uit de wet van Mozes wordt vaak misverstaan, alsof de kinderen over alle misdrijvingen van hun ouders, hoe ernstig ook, zomaar moeten heenstappen. “Dat respect moet hij dan wel verdiend hebben”, aldus een opstandige zoon over zijn vader. Als de vader dat respect verdiend had, was 't gebod echter overbodig geweest. Het is juist bedoeld voor de kinderen, als een aansporing tot verzoening, als ouders in de opvoeding tekort zijn geschoten.

Die zoon had goede redenen om zo te spreken; maar 't hielp hem niet verder, integendeel. Zijn wrok stond zijn vooruitgang in de weg; en blokkeerde een goede verstandhouding met zijn vader. Als 't gesprek wordt gezocht met een vergevingsgezinde instelling, kunnen allerlei misverstanden worden opgelost. En als de wet van de liefde wordt ontdekt, gaat de deur open voor volledige verzoening.

Het gebod *eer je Vader en je moeder* betreft het welzijn van de kinderen, die soms een leven lang rond blijven lopen met grieven, die ze als een last met zich mee dragen. Als zij ouder worden, zullen zij moeten erkennen zelf niet vrij te zijn van de fouten die zij in hun vader en moeder veroordeeld hebben. En die hebben het weer van hun ouders. Deze ‘erfzonde’ is niet - zoals wel eens gedacht wordt - een straf van God, maar een eenvoudig ervaringsfeit: je ziet je eigen tekorten in je kinderen en kleinkinderen terug. Zo blijft het kwaad dus in de wereld. Wie zal dit te boven komen?

Heel de Bijbel heeft deze vraag als onderwerp. Niemand is in staat zich te onttrekken aan de macht van het kwaad dat de wereld beheerst, en waar allen toe bijdragen. Niemand die zelfstandig uit die put naar boven kan klimmen en op zijn of haar beurt anderen omhoog zou kunnen hijsen. Daar is hulp bij nodig, hulp die door God gegeven wordt aan mensen die de handen naar Hem uitstrekken. De Schrift noemt dit *genade*.

Waar moet het heen met mensen die God niet zoeken of zelfs zijn bestaan ontkennen? Als zij de hand afwijzen die Hij hun in Christus reikt, veroordelen zij zichzelf tot een bestaan zonder Hem. Als de tijd van het oordeel aanbreekt, zullen allen die aan Hem zijn voorbijgegaan voorgoed van de gemeenschap met Hem en zijn volk worden buitengesloten.

Christenen zullen hun grieven liever bedekken met de mantel der liefde; en voor hun ouders gaan bidden, in het besef dat ook dezen met hun last in hun jonge levens hebben gestaan; en dat niet alleen de ouders maar ook zij zelf eens rekenschap zullen moeten afleggen van hun handelen. Als zij anderen het kwaad vergeven, maken zij ruimte voor Hem, die de zonde uitwist en de last van de schouders neemt. Hun leven wordt helder als de middag.

Ik geloof p 25.4; Rom 4,21-25. ps 37

* * *

Wat is kwaad?

vraag: Wat is kwaad?

antw.: Ja, wat is een tafel? Een vlak blad met vier poten. Maar je ziet ook ronde tafels op één poot. Een tafel is dus een vlak blad op één of meer poten. Maar in de kelder staan kartonnen dozen op een blad met poten van vijf centimeter; geen tafel dus. Een tafel is gemaakt om aan te zitten. Maar bij het café staan de mensen aan hoge tafels van 1,50 meter hoog. Een tafel is dus een vlak blad op één of vier poten, bedoeld om aan te zitten of bij te staan. Maar ... enz. Zo is het ook met het kwaad in de wereld. Als een tafel al zo moeilijk te definiëren is, hoe zul je dan het kwaad dat je overal tegenkomt, in een definitie kunnen vatten; terwijl iedereen toch wel weet wat dit is.

vraag: Wat in de ene cultuur kwaad genoemd wordt, kan in een andere cultuur goedgekeurd worden. Sommigen vinden abortus prima, maar anderen wijzen dit beslist af.

antw.: Hier kom je op het terrein van het geweten, één van de 'instrumenten' van de ziel, zoals ook de wil, de rede en intuïtie de ziel ten dienste staan.

vraag: Wat is de ziel?

antw.: Het innerlijk van de mens. Hier ben je gelukkig; in verwarring, opgetogen, boos of gelaten; en hier kun je verlangend naar iets uitzien. Hier vertelt het geweten of iets goed is of kwaad.

vraag: Sommigen keuren iets goed wat anderen afkeuren.

antw.: Als verstand en gevoel niet in harmonie zijn met elkaar, kan de stem van het geweten niet goed worden verstaan.

vraag: Zijn er geen regels te geven voor wat goed is en wat niet? Wat bijvoorbeeld te denken over abortus?

antw.: Wat in sommige gevallen verkeerd is om te doen, kan in andere gevallen gerechtvaardigd worden. Als bij een bevalling het leven van een zwangere vrouw op 't spel staat, gaat het om een praktische beslissing bij een keuze tussen het leven van de moeder en de vrucht van haar schoot. Die beslissing ligt bij de direct betrokkenen. Regelgeving biedt hier geen bevredigende oplossing.

vraag: Brengt het geweten in dit soort gevallen dan wel uitkomst?

antw.: Een vrouw die ongewenst zwanger is geworden, kan zich door haar omgeving tot abortus laten overhalen, terwijl zij hier niet van harte mee instemde. Dit zal haar een leven lang bijblijven. Het spijt haar dan dat zij de stem van het geweten niet heeft gevolgd.

vraag: Hebben die raadgevers, die haar hebben overgehaald om te doen wat ze eigenlijk niet wilde, dan geen geweten?

antw.: Jawel; maar wie zich teveel laat leiden door wat het verstand dicteert, smoort de stem van het geweten. De argumenten klinken wel goed, maar de wijsheid ontbreekt om tot een evenwichtige beoordeling te kunnen komen.

vraag: Wie zal zeggen wat wijsheid is?

antw.: *Ontzag voor God is het begin van wijsheid.* Gelovige mensen beseffen dat Hij de harten doorgrondt, ieders beweegredenen toetst en hun innerlijk leert hoe te handelen.

vraag: Hoeven zij dus nooit in onzekerheid te verkeren?

antw.: Nou, het komt christenen niet aanwaaien. Als 't goed is, bidden ze om duidelijkheid. Volhardend gebed wordt altijd beloond met het inzicht over de weg die ze moeten volgen.

vraag: Is God de mensen dan zo nabij?

antw.: Waarom zouden zij geloven in een verre God, die zich niet met hen bemoeit? Al zien ze Hem niet, Hij is toch dichterbij dan zij kunnen denken of dromen. In Jezus, mens met de mensen en God-met-ons, heeft Hij daar het bewijs van geleverd.

vraag: Is alles wat zonder Hem gedaan wordt dan kwaad?

antw.: In de Bijbel wordt dit zonde genoemd. Maar in een wereld waarin de mensen niet zijn wil trachten te verstaan, worden veel dingen die gelovigen als zonde ervaren, toch geen kwaad genoemd.

vraag: kunt je geen normen vaststellen voor wat goed of slecht is?

antw.: Nee. Kijk naar de opvatting over sexualiteit: De ontbinding van de ál te knellende voorschriften op dit gebied is doorgeslagen naar het tegendeel. Vroeger werden onschuldige blaadjes met schaars geklede vrouwen onder de toonbank verkocht, terwijl nu iedere tiener de grofste porno op internet kan vinden.

vraag: Zal het ooit goed komen met de wereld?

antw.: Christenen die zich laten leiden door de Geest van Christus hoeven niet te wanhopen. Zij doen hun best om vrij te blijven van alles wat niet naar Gods bedoeling is; en zien in vertrouwen uit naar Jezus' komst voor het oordeel.

vraag: Zal het er dan slecht uitzien voor hen die niet geloven?

antw.: Daar is alleen over te zeggen dat dit oordeel volkomen rechtvaardig zal zijn. Maar zij die alleen in naam christen zijn, mogen zich meer zorgen maken dan zij die, onwetend van het evangelie van Christus, door hun wijze van leven hebben laten blijken dat zijn wet hun in 't hart geschreven stond.

- - -

God, geef mij genadig uw wet in 't hart. De weg van de waarheid wil ik gaan, met uw geboden voor ogen. Laat mij niet beschaamd staan, brengt ruimte in mijn leven.

U doet het Woord van de waarheid verstaan.

Zalig, die gaan, als uw Geest hen geleidt.

*U geeft de kracht nieuwe wegen te gaan,
oefent mijn handen tot de strijd.*

*U werd gering, die zo hoog mij verheft,
en mij de ruimte van leven hergeeft.*

*U doet mij heersen, de vijand te sterk:
mijn God, mijn rots, mijn Heer die leeft.*

spr 1,7; psalm 119, 28-32; liedboek *al mijn verlangen* nr 120

* * *

de woeste wateren

De Zweedse Gretha Thunberg haalde destijds als zestienjarige de wereldpers met haar tomeloze inzet voor het klimaat. Even laaide de aandacht op, en het gevoel dat het ernstig is; maar daarna was er weer tennis en damesvoetbal. Klimaatverandering, vervuiling, eenzaamheid, kernwapens, uitsterven van planten en dieren, uitputting van grondstoffen zolang het de mensen niet direct persoonlijk raakt, leven zij door of er niets aan de hand is. De wereld beweegt naar de ondergang, maar de profeten worden snel vergeten. Het lijkt op de tijd van Noach, toen de aarde door de vloed werd bedekt. De mensen luisterden even naar hem; maar al gauw haalden zij de schouders op en gingen door met eten en drinken en feesten; *tot de zondvloed kwam en allen wegrukte*. Alleen Noach en de zijnen bleven in de ark gespaard.

De ark is een beeld van de kerk met haar gelovigen, die gespaard zullen blijven op de dag van het oordeel, als de huidige wereld vergaat. Jezus waarschuwt dat christenen door allen zullen worden gehaat; en koning David profeteert: *Was de Heer niet met ons geweest toen de mensen zich tegen ons keerden, dan had het ziedende water van de zee ons meegesleurd*. De profeet Jesaja heeft het lang tevoren aan zien komen: *De volken bulderen als de woeste zee; maar als de Heer zijn stem verheft vluchten zij weg*. En de apostel Johannes, in ballingschap op Patmos, ziet in een visioen *een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij; en de zee is niet meer*.

Jezus bereidt zijn kerk voor op de beproeving van die laatste tijd: *Als die dagen niet verkort werden, zou geen mens gespaard blijven; maar omwille van de uitverkorenen zullen zij worden verkort*. Tot die uitverkorenen behoren ook zij die in onwetendheid leven, maar Jezus zullen liefhebben, als zij hem op de dag van het oordeel zien. Dan zal het hun berouwen hem niet eerder gekend te hebben, en te hebben geleefd in ontzag voor de Schepper.

Laten christenen hem bezingen; en zich beijveren hem in woord en daad te dienen, opdat zij bij hem binnen mogen gaan op die dag.

Mt 24,22-37; ps 124,1-5; Jes 17,12; openb 21,1; Mt 24,13; *de ogen van de ziel* p 12.1

* * *

zekerheid

Christenen dienen te weten dat God hun innerlijk tot woning zoekt, zoals de apostel zegt: *Moge Christus door het geloof wonen in de harten*. Dit is het geheimenis van het christelijk geloof. Zonder deze kennis kan er geen gemeenschap zijn. Dan worden de vieringen saai en de verkondiging moralistisch. Zullen zoekende mensen, die eens poolshoogte komen nemen, niet denken: “Wat hebben ze daar eigenlijk te vertellen?”

Wat de kerk van Christus te vertellen heeft? Zij heeft het evangelie in beheer gekregen van de hemel, die door Jezus nabij is gebracht! En zij waarschuwt voor de gevolgen als hem de rug wordt toegekeerd. De heiligen van de kerk zijn hem voorbeeldig toegewijd geweest. Maar helaas, hun geschriften zijn in de vergetelheid geraakt. Zelfs studenten aan de theologische opleidingen maken nauwelijks meer kennis met mensen als Athanasius, Ambrosius, Catharina van Siëna, Teresa van Avila, Jean Vianney, Edith Stein, Edward Poppe en vele anderen, die hebben geleefd door de Geest van Christus, God-in-ons.

“Jezus had ook zijn twijfels”, meende de catecheet van een parochie. Hoe kon zij les geven? Het is droevig als het geloof zo wordt ondergraven; en de Heer van de kerk wordt neergezet als alleen mens met de mensen - of, in bijbelse taal *de mensenzoon* - en niet tevens als Zoon van God. Wie zou de dag niet vrezen van zijn komst voor het oordeel over allen die ooit geleefd hebben?

Laten christenen dus niet twijfelen, goede leraren zoeken, en hen afwijzen die zich als leraren opwerpen maar het niet zijn. Johannes de Doper, de wegbereider van de Joodse Messias, heeft Jezus aangewezen en gezegd: *Hij moet toenemen en ik moet minder worden*. Met deze woorden gaf Johannes het geheimenis aan waar de kerk van Christus het beheer over heeft: *Christus in mij*. De heiligen zijn voorgangers op de weg naar de hemel; en versterken christenen in hun geloof.

*Al zochten vorsten mij te winnen,
al vond ik alom roem en eer,
ik had geen rust, ik zet mijn zinnen
op de belofte van mijn Heer.*

Ef 3,17; Joh 5,22; Joh 3,30; Gal 2,20; *de ogen van de ziel*

* * *

verantwoording

Wie staat er nog bij stil, dat ieder die ooit geleefd heeft eens verantwoording zal moeten afleggen van het leven dat hij of zij heeft geleid? Het oude heidendom vreesde bovennatuurlijke wezens, die je maar beter kon gehoorzamen. De moderne mens heeft dit bijgeloof verworpen; maar zich ook afgewend van de liefdevolle God en Schepper van al het zijnde. De wijzen van dit hedendaagse heidendom zien het leven als een toevalligheid; en verkondigen dat met de dood niet alleen het lichaam vergaat, maar dat ook het geestelijk innerlijk van de mens direct tot niets wordt. Deze dwaling houdt in dat 't leven vrijblijvend is: goeden en kwaden gaan dezelfde weg. Dit nihilisme betekent dat de bestaande normen verdwijnen – alles moet kunnen - en de samenleving verruwt.

Voor christenen ligt dit anders. Zouden zij, die de wil van God innerlijk verstaan, zich tevens voegen naar een samenleving waarin alle taboes verdwenen zijn? Zouden zij zich niets aantrekken van de nood in de wereld? Jezus waarschuwt christenen dat zij die Hem met de mond belijden, maar niet naar zijn stem hebben geluisterd, eens de woorden zullen horen: *Ik heb je nooit gekend*. Ook al hebben zij vrijwilligerswerk gedaan: als het geloof hun levens niet heeft vernieuwd, waren zij onwaardig zijn naam te dragen.

Erger nog zijn zij die als vertegenwoordigers van Christus zijn naam in diskrediet hebben gebracht; en hierdoor zijn kerk in een kwaad daglicht hebben gesteld. Zij mogen het oordeel wel vrezen! *Kwelling en benauwdheid wacht ieder die het kwade bedrijft*, waarschuwt de apostel. Gelovige mensen proberen hun woorden en daden onder dit oordeel te stellen, wetend dat alles *wat binnenskamers gezegd is, dan van de daken zal worden geroepen*.

God heeft zijn Zoon het oordeel in handen gegeven. Allen die hem liefhebben, worden kinderen van God genoemd. Als zij met zijn hulp in zijn voetspoor zijn gegaan, zullen zij bij zijn komst worden opgenomen in zijn Rijk. Dit oordeel begon zich al af te tekenen in de scheiding van geesten tijdens Jezus' optreden in Israël, toen velen hem volgden, maar anderen, onder wie de hogepriesters, hem hebben verworpen.

Lc 16,19-31; Mt 12,31-37; 25,41-46; Lc 12,3; Joh 5,22; *de ogen van de ziel* p 29.1

* * *

godsdiens

“Geloof jij nog in God?” vroeg één van mijn collega’s verwonderd. “Ja, natuurlijk”, was mijn antwoord; “jij niet dan?” Hij schudde het hoofd en zei: “Godsdienst geeft alleen maar ellende”. Hij somde op: de kruistochten, terreurdaden, misbruik, ik kan de lijst inmiddels wel dromen. Eén misdrijf hoor ik echter nooit noemen: de wrede terechtstelling van Jezus door de conservatieve leiding en de bijbelgeleerden van de Joodse godsdiens.

“Zie je wel”, zullen critici zeggen, “dan had hij zich maar niet met de godsdiens moeten inlaten”. Maar zou Jezus, het hoofd van zijn kerk en de mensenliefde in persoon, dan de hoofdschuldige zijn van al die ellende? Zou hij zijn leven hebben gegeven, om zijn leerlingen op een verfoeilijk spoor te brengen? Zo spraken ook de Farizeeën uit zijn dagen; en zij beweerden dat hij de duivel als helper had.

Geloof kan niet zonder godsdiens. Hoe zou het anders aan de volgende generatie moeten worden doorgegeven? Het volk van God zoekt onderlinge gemeenschap, zij bidden tot Hem die zij liefhebben en lezen wat profeten, evangelisten en heilige mensen over Hem hebben opgetekend. Dit heeft voor miljoenen mensen, levend in de Geest van Christus, een nieuw begin van leven betekend. Zonder hen zou de wereld er heel wat slechter aan toe zijn. Zij volgen hun Heer, *die weldoende rondging; en op aarde nog geen plaats bezat om zijn hoofd neer te leggen*.

Zij die zich atheïst noemen en zich tegen het christendom keren, zijn niet vatbaar voor een redelijk gesprek. Zij hebben het bezwaar van mijn collega aangenomen als een paradigma: een onderlinge afspraak waar verder niet over hoeft te worden nagedacht. De verzwakte en onderling verdeelde kerk is zozeer naar binnen gekeerd, dat haar tegenstanders van haar geen weerwoord te vrezen hebben. Het zal nog zover komen, dat die tegenstanders in hun haat tegen de godsdiens de gelovigen openlijk de oorlog zullen verklaren. Zij keren zich niet alleen tegen Gods kinderen in de wereld, maar bovenal tegen Jezus, de Zoon van God, die voor allen die hem liefhebben het kwaad heeft overwonnen.

Mt 8,20

* * *

de diepte

De mens dringt door tot het binnenste van de aarde. In de rotsen hakt hij tunnels uit, het verborgene brengt hij aan het licht. In het bijbelboek Job wordt dit streven verwoord, dat de laatste eeuw in een stroomversnelling is gekomen. Joeri Gagarins eerste ruimtereis rond de aarde in 1961 ging als een schok door de wereld; en toen voor 't eerst voet op de maan werd gezet, zat iedereen aan het scherm of de radio gekluisterd om dit wonder van menselijk kunnen mee te maken.

Hoe opzienbarend al deze wetenschappelijke prestaties ook zijn, blijft toch de vraag bestaan die Job hierbij stelt: *Maar de wijsheid, waar wordt zij gevonden? De sterveling kent haar waarde niet; en de waterdiepte zegt: Zij is niet bij mij.* Met 'wateren' bedoelt de Schrift deze chaotische wereld. De apostel verklaart: *God heeft de wijsheid van de wereld tot dwaasheid gemaakt;* want in de diepte van die wateren is geen kennis van God. Ook in de 'hoogte' van deze vergankelijke wereld wordt Hij niet gevonden, hoezeer filosofen zich ook inspannen.

Evenals de wateren, of ook wel de zee, zijn de bijbelse termen hoogte en diepte geestelijke begrippen. Toen de profeet Jona voor God op de vlucht was om aan zijn roeping te ontkomen, *werd zijn ziel verzwolgen en in de diepte opgenomen.* Hij schreeuwde om hulp; *en God verhief hem uit het oord van verderf.*

In het laatste bijbelboek openbaring (apocalyps) schrijft Johannes een visioen over deze plaats: *De zon werd verduisterd door de rook uit de diepte. Hier is Apollion koning, de engel uit de afgrond.* Niemand zal van deze verdere wijsheid en inzicht verwachten. De psalmist beaamt dit en bidt: *Zal in de diepte uw goedheid en liefde worden verkondigd?* Want waar God afwezig is, heerst duisternis. Tot de dag van het oordeel strekt zijn genade zich uit over alle mensen; en blijft Hij hen tegen deze duisternis beschermen.

De 'rook' uit de afgrond van verderf beneemt het zicht op de hemel. Dit wordt duidelijk in al het kleine en grote kwaad waartoe de mens zonder God kan worden verleid. Paulus waarschuwt christenen zich niet op eigen kracht hiertegen te verzetten; maar God te zoeken en op zijn Geest te vertrouwen. Hij leert de christenen van

de eerste kerk te Rome: *Zeg niet bij jezelf: Wie zal het in de hoogte zoeken? alsof het nodig is Christus te doen afdalen; of wie zal in de diepte willen neerdalen? alsof het nodig is Christus te doen opstijgen.* Gelovige mensen vertrouwen voor hun redding niet op eigen inzicht, maar op de Geest van Christus die in hen woont en werkt en het leven vernieuwt.

Nog steeds spreekt de profeet Jona tot het volk van God: *Zij die hun ijdele verzinsels volgen geven hun Toeverlaat prijs; en hij voegt er aan toe: Maar ik breng U het offer van mijn dankbaarheid. Zo is mijn gelofte, want van God is mijn Redding.*

Job 28,3-14; Jona 2,3-10; ps 102,20; openb 9,2-11; Rom 10,6v; 1Kor 1,20

* * *

haat

Een atheïst kwam in een vraaggesprek met de volgende bewering: “Waar de christenen verschenen veranderde de wereld in een somber oord zonder glans”. Dit soort ongefundeerde uitspraken is geen zeldzaamheid meer. Wat is die verdwenen glans waar deze man op doelt? Zeker niet de ingetogenheid, het medeleven, de zelfopoffering en de verdraagzaamheid, die kenmerkend zijn voor christenen die ernst maken met hun geloof.

Zou deze haat tegen christenen de wereld tot een vrolijker oord maken? Het ziet er niet naar uit. Zoals Jezus, de mensenliefde in persoon, door zijn landgenoten werd verworpen, zo zullen ook zij, die hem toebehoren en zich hier niet voor schamen, worden afgewezen en vervolgd.

Jezus zegt: *Wie vader en moeder niet haat kan mijn leerling niet zijn.* De auteur van één van de vele boeken over Jezus geeft als commentaar: “Zo doen ze het bij terreurorganisaties ook”. Is de afkeer bij sommigen al zo hevig, dat Jezus als een wrede tiran wordt voorgesteld? De psalmist schrijft: *Hoor het getier van uw tegenstanders. Hun roekeloze taal stijgt op van de aarde.* Hij die gezegd heeft: *Eer je vader en je moeder,* zou hij oproepen tot haat van de eigen ouders? Uitgesloten! Alleen zij die verblind zijn door haat jegens Jezus en zijn kerk zullen zoiets durven beweren. Jezus heeft gezegd dat God zelfs boven de eigen familie moet worden liefgehad. De apostelen en alle missionarissen en zendelingen na hen

hebben in liefde voor hem en alle mensen dit offer gebracht; en hun familie verlaten om het evangelie te verkondigen van één God, die allen tot zich roept. Zozeer heeft Hij de wereld lief, dat Hij zijn eigen Zoon daarvoor heeft overgegeven.

Iedereen kan zien wat de gevolgen zijn van de neergang van de kerk. De sociale cohesie is gedaald, de sektes bloeien als nooit tevoren en eenzaamheid is een maatschappelijk probleem geworden. De menigte zoekt zijn heil in consumptie en vermaak, zonder zich af te vragen waar dit toe leidt; want het levenseinde komt altijd sneller dan verwacht – en dan?

Is er dan geen hoop voor hen die met de tijdgeest zijn meegedreven, zonder zich te bekommeren om het bestaan na de dood? Toch wel. Als zij serieus op zoek gaan naar waarheid, zullen zij inzien dat de afkeer van de kerk, die overal de kop opsteekt, hen niet verder helpt; want haat is vergif voor de ziel.

Lc 6,26; 21,12; ps 49; 74,3; gen 3,20-24; Mt 24,41; 10,37

* * *

het einde

In Ghana, waar ik enkele jaren wiskundeles heb gegeven, stond religie stond volop in de belangstelling. Op een zondagochtend verscheen een baardig persoon met een levensgroot kruis op het terrein van de school, waar alle leerlingen intern waren. Luidop verkondigde hij het einde van de wereld, dat binnen drie maanden plaats zou vinden. De leerlingen, in de leeftijd van veertien tot twintig, dromden om hem heen. Toen ik terugkwam uit de kerk, kwam één van hen op mij af om mijn mening te vragen. Hij bracht mij een Bijbel en ik toonde hem wat Jezus heeft gezegd over de tijd van zijn wederkomst voor het oordeel. Staande voor een klaslokaal op de eerste verdieping las hij voor: *Wees op je hoede; want velen zullen optreden in mijn naam; en velen zullen zij misleiden. (...) Van die dag of dat uur weet echter niemand iets af, zelfs niet de engelen in de hemel, zelfs niet de Zoon, maar de Vader alleen.* Op het horen hiervan begonnen de leerlingen te joelen; en de profeet verdween met het kruis op zijn rug.

Alle profeten hebben over deze eindtijd gesproken. Nahum voorzegde de komst van een godslasteraar: *Uit hen die zich tegen God verheffen, zal iemand voortkomen, vol kwade gedachten en heilloze plannen tegen Hem.* De engel Gabriël sprak tot de profeet Daniël over het einde van de wereld, dat kenbaar zal zijn aan een massale ontkenning van het bestaan van God: *Als de tijd van de overtreders ten einde loopt, zal een meedogenloze vorst opstaan, bedreven in listen. Zijn kracht zal groot zijn; maar het is niet zijn eigen kracht. Deze zal een ongehoorde verwoesting aanrichten.*

De evangelist Johannes zag in een visioen hoe in de periode die direct aan het oordeel voorafgaat *de duivel gedurende een korte tijd werd losgelaten.* Jezus waarschuwt christenen hiervoor: *Alle volken zullen jullie haten om mijn naam; en: Zo verschrikkelijk zal die tijd zijn, als er nooit geweest is.*

Toen de eerste christenen van de Griekse stad Tessalonica meenden dat het oordeel op handen was, schreef de apostel Paulus hun dat dit nog geruime tijd zou duren: *Eerst moet de grote afval van het geloof komen, voordat een tegenstander optreedt. Deze zal zich voor God houden; en zich keren tegen alles wat met het geloof van doen heeft. Hij zal steunen op de kracht van Satan, met wondertekenen en misdadige verleiding.*

Deze tegenstander wordt in het laatste bijbelboek, de openbaring van Johannes (apocalyps), voorgesteld als een beest dat het getal 666 draagt. Hij gooit driemaal de hoogste ogen, maar het heilige getal zeven staat niet op zijn dobbelstenen. Is het toeval, dat in het evangelie van Johannes de grote afval van het geloof in Jezus wordt genoemd in hoofdstuk 6 vers 66?

Johannes noemt deze misdadige mens de 'Antichrist'. We kunnen ons hier wel iets bij voorstellen. Er zijn in de wereld al afschrikwekkende voorgangers van hem opgetreden, van wie de namen klinken als een vloek. In zijn eerste brief schrijft Johannes: *Kinderen, het is het laatste uur. Jullie hebben gehoord dat de Antichrist moet komen. Inderdaad, er zijn nu al vele antichristen opgestaan; en daarom weten wij dat het laatste uur is aangebroken.*

Mc 6,32; openb 20,1v; Nah 1,11; Dan 8,19-25; 2Tes 2,8-12; 1Joh 2,18

* * *

het eeuwige rijk

De tijd gaat voorbij, maar het eeuwige rijk is binnen in mij.

Hij, die staat aan het begin van alles, klopt bij alle mensen aan. Is er iets denkbaar dat nederiger is dan dit? Hoe langzaam dringt het door, dat Jezus werkelijk zo nabij is; en toegang zoekt tot de harten van de mensen, om hun zijn liefde te bewijzen. Verrezen uit de dood, komt hij in de geest tot allen die hem vragen, om innerlijk één met hen te worden. Zij die hem binnenlaten, noemen hem *hun Geliefde, die komt tot zijn hof*; maar hoevelen in zijn kerk verlenen hem toegang? En toch, al zijn allen hem ontrouw: hij blijft getrouw. Zichzelf verloochenen kan hij niet.

*Zing van het wonder, heel de aarde,
hoe God zijn goedheid heeft betoond;
hoe Hij zijn Redder openbaarde:
Jezus heeft onder ons gewoond.*

*Aarde, en ál wie haar bewonen,
ál wat bewoont de diepe zee:
hoop op je God, want Hij zal komen;
hoor onze koning, hoe Hij spreekt;
hoor hoe Hij oordeelt, en rechtvaardig
de volkeren der aarde richt.
Eer Hem, bezing Hem, heel de aarde,
God wendt tot jou zijn aangezicht.*

openb 3,20; Joh 14,21v; Lc 12,29-34; gen 3; hoogl 4; leerboek voor christenen *Ik geloof* p 60.2;
liedbundel *al mijn verlangen* nr. 160

* * *

HOOFDSTUK X

GELEERDEN EN FILOSOFEN

geestelijke armoede

De krantenfoto toont een vrouw met drie kwartelkuikentjes op de arm. Ze heeft tien eitjes uit de supermarkt in een broedmachine gelegd, waarvan er drie bevrucht bleken te zijn. Met intense aandacht kijkt ze naar die zojuist uit 't ei gekropen wezentjes: een wonder van het leven. Wat zou 't mooi zijn als de mensen, ontroerd door de schoonheid van de natuur, de Schepper van dit alles zouden danken en eren; en op zouden houden de schepping om geldelijk voordeel te vervuilen en te vernietigen. Het zou van wijsheid getuigen als chemici en natuurkundigen oog kregen voor alle onverklaarbare wonderen om hen heen; en af en toe eens de betrekkelijkheid van hun kennis kwamen toelichten.

Helaas zien nog maar weinigen Gods hand in de natuur. Nu het geloof in het dagelijks leven dus geen rol van betekenis meer speelt, is de mens volledig op zichzelf teruggeworpen. De gevolgen zijn overal zichtbaar. Niet alleen is het evenwicht in de natuur verstoord, maar ook de sociale samenhang is verzwakt, met alle gevolgen van dien. Eenzaamheid is volksvijand nummer één geworden. Tallozen kampen met geestelijke problemen. De geestelijke gezondheidszorg heeft hiervoor uiteindelijk maar één advies: "Je zult het zelf moeten oplossen". In plaats van de goede God om hulp te vragen, zoekt een menigte mensen basis nu soelaas bij pillen, alcohol en drugs; of bij raadgevers, die zich goed laten betalen voor hun consulten, maar geen antwoord hebben op de levensvragen. waar zovelen mee worstelen.

De samenleving biedt voor deze geestelijke armoede geen andere oplossing dan consumptie en amusement, die de gedachten even verzetten; maar het gevoel van gemis niet wegnemen. God, Ontferm U over hen die geen rust kunnen vinden. En laten christenen hun verantwoordelijkheid nemen om in hun doen en laten U zichtbaar te maken temidden van een wereld die U verwerpt.

Heb 13,20; ps 33,16-22;

* * *

spijt en dankbaarheid

“Als ik terugkijk op mijn leven”, vertrouwde een oude vriend mij toe, “overheersen spijt en dankbaarheid”. Spijt had hij om een bandeloze jeugd, zonder oog voor het verdriet dat anderen hiermee werd aangedaan. Spijt ook, omdat zijn gezin zoveel tekort gekomen was. Hoe kon hij hun ook liefde geven, als hijzelf als kind niet veel anders dan ruzie en verdeeldheid had meegemaakt? En er was dankbaarheid, omdat God temidden van schijnbaar onoplosbare problemen zijn gebed had gehoord. “Hij heeft naar mij geluisterd”!

Hiermee waren alle moeilijkheden niet direct opgelost. Het verleden laat zich niet wegpoetsen; en de schade is vaak niet meer te herstellen. Bovendien biedt *de oude mens* taai verzet. Ingeroeste ondeugden kunnen niet anders overwonnen worden dan door volhardend gebed. Zo zal het leven zich gaandeweg vernieuwen, door het geloof in Jezus, die zijn Geest schenkt aan allen die hem vragen. Johannes de Doper zei tot zijn leerlingen: *Hij moet toenemen en ik moet minder worden*.

Dit geloof betekent een breuk met het vroegere leven. Veel oude bekenden reageerden afwijzend: “Wat moet je met religie? Ken je de geschiedenis niet? Godsdienst betekent oorlog”. En ook: “Die godsdienst heeft mij op mijn achttiende het huis uit gedreven”; En tenslotte het ergste van alles: “Jezus was ook maar een mens. Die wonderen van hem zijn er later bij verzonnen.” Zelfs uit de mond van theologen wordt deze mening gehoord.

Op de vraag; “Wie is Jezus?” wordt meestal geantwoord dat hij een heel goed mens was; en dat christenen moeten leven zoals hij. Ga er maar aan staan! Gelukkig zijn veel boeken van vroeg-christelijke schrijvers bewaard gebleven. Hun antwoord luidt unaniem: *God is in Jezus mens geworden, om de mensen tot God te verheffen*. Wat mijn vriend op eigen kracht niet kon bereiken, is hem door de Geest van Christus mogelijk gemaakt.

Joh 3,30; Ef 4,22; *de ogen van de ziel* p 44

* * *

wet en evangelie

Zout van de aarde, de balk in eigen oog, paarden voor de zwijnen, wolven in schaapskleren.... zó oorspronkelijk was Jezus' taalgebruik, dat dit alleen al getuigt van goddelijke inspiratie. Zo vol van gezag ook was zijn leer, dat allen verbaasd stonden: *Is hij niet de zoon van de timmerman? Waar haalt hij dan die wijsheid vandaan?* De schriftgeleerden eisten gehoorzaamheid aan de Schrift, waarin overspel wordt verboden. Jezus waarschuwt echter: *Als je een vrouw aanziet om haar te begeren, dan heb je in feite al overspel gepleegd.* Zij onderhielden de woorden uit de wet van Mozes: *oog om oog, tand om tand*; maar Jezus leert: *Heb je vijanden lief en bid voor wie je belagen.*

Gelovige Joden begrepen wel dat zij niet vrijuit gingen, als zij met begerige ogen naar een vrouw keken. Ook als zij geen moord hadden gepleegd maar wel hun medemens hadden vervloekt waren zij naar de letter van de wet niet schuldig; maar hadden zij niettemin gezondigd tegen de bedoeling van de Wetgever en zijn gebod van de liefde. Deze Joodse heiligen uit de tijd vóór Christus waren zich bewust van het immense voorrecht te behoren tot het enige volk dat door God was uitgekozen om zijn naam in de wereld te vestigen; want Hij is niet alleen de God van Israël maar van alle volken. Jezus vergeleek de schriftgeleerden die zijn onderricht over het hemelse Rijk aannamen met *een huisvader, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen tevoorschijn haalt.*

Teneinde de naam van de Schepper wereldwijd bekend te maken en de macht van het kwaad te breken, heeft het hemelschokkende mysterie plaats gevonden van de menswording van God in Jezus Christus. Door hem heeft God zijn liefde en goedheid geopenbaard, opdat allen die zijn Zoon liefhebben tot de hemel zullen worden verheven. Dit is het evangelie, waar je nooit over uitgedacht raakt.

Jezus heeft zich niet onttrokken aan zijn terechtstelling. Hoe zouden wij anders ooit het evangelie hebben vernomen? Als God-met-ons geeft hij allen die hem liefhebben deel aan het nieuwe leven bij de Vader. Christenen leven niet naar de letter naar de geest van de wet.

Mt 5,13.28.44; 7,3-15; 13,52; Lc 10,23; 2Kor 3,6; Joh 1,18; *de ogen van de ziel* p 96.1

* * *

geen wetboek

Diakens moeten mannen zijn van één vrouw, schrijft Paulus aan zijn leerling Timoteüs Mogen vrouwen geen diakens zijn dan? Jawel. In zijn brief aan de christenen te Rome noemt de apostel de diakones Febe *zijn beschermengel*. Openbare functies werden destijds echter vrijwel uitsluitend door mannen bekleed. Als diaken mochten zij niet met meerdere vrouwen samenleven.

De Bijbel is geen wetboek. Als Paulus zijn leerling Timoteüs voorhoudt dat christelijke slaven *hun meesters respect moeten betonen*, is hij hiermee nog geen voorstander van de slavernij. In zijn dagen was dit gebruik algemeen aanvaard. Tegenstanders van de afschaffing hiervan hebben zich later op deze tekst beroepen om hun belangen te verdedigen. Zij hadden in dezelfde brief kunnen lezen dat Paulus de slaven voorhoudt zich niet tegen hun meesters te verzetten, opdat zij die buiten staan geen aanleiding zullen vinden om kwaad te spreken van de christelijke leer. En tot hun meesters: *Denk eraan dat jullie dezelfde Meester in de hemel hebben, Hij heeft geen gunstelingen*.

Zou de kerk in maatschappelijke ontwikkelingen koste wat het kost het voortouw te nemen, dan zou de schijn van een revolutionaire beweging worden gewekt, waardoor haar boodschap van menswording en verrijzenis niet langer voorop zou staan. Het evangelie reikt verder dan dit aardse bestaan.

Is slavernij dan geen onrecht dat bestreden moet worden? Jawel, de kerk heeft hier zeker steken laten vallen. Veel fabrieksarbeiders in de negentiende eeuw mogen gerust slaven worden genoemd, die haar steun node hebben ontbeerd. Toch schrijft Paulus in een tijd dat slavernij nog algemeen aanvaard was aan Timotheüs: *Christenslaven moeten hun meesters alle eer waardig achten*, opdat men geen kwaad zal spreken van God en de christelijke leer. En zijn leerling Titus krijgt de instructie dat *christenslaven zich strikt betrouwbaar moeten tonen; opdat zij allerwegen het aanzien zullen verhogen van de leer van God, onze Redder*. Als Paulus in die eerste jaren het onrecht van slavernij had bestreden, was de kerk onder de volken niet van de grond gekomen.

De vraag: "Mag het?" of: "Mag het niet?" getuigt van 'wettisch denken'. De schriftgeleerden uit Jezus' dagen hebben laten zien waar dit toe leidt. Zij ergerden zich aan hem, omdat hij zich niet precies

hield aan alle bepalingen die zij uit de Schrift hadden opgediept. De meeste hiervan hebben geen eeuwigheidswaarde.

Christenen vragen niet steeds of iets al dan niet is toegestaan; maar zoeken de leiding van zijn Geest. Daar zijn vaak geen regels voor te geven. Zij bidden voor hen die lijden onder het onrecht in een wereld zonder God; en voor hen die buiten staan, gevangen in hebzucht en begeerte. Te allen tijde staan zij open voor een discussie een over omstreden onderwerpen, waarin alle voor- en nadelen worden afgewogen. Zo worden de geesten verenigd in gebed om wijsheid. Dit is de eenheid waar Jezus in de laatste dagen met zijn leerlingen om heeft gebeden, *opdat de wereld zal geloven dat God hem gezonden heeft*.

Een verdeelde kerk heeft veel van haar geloofwaardigheid verloren; maar als christenen eensgezind het evangelie naleven en de liefde van God gestalte geven, vervullen zij de wet; en zetten zij het werk voort dat Jezus is begonnen. In deze wereldzee komen ongelukkigen om, die zich vastklampen aan voorbijgaande dingen en zo verliezen wat blijvend is. Hadden zij zich hieraan niet gehecht, dan hadden zij kunnen ontkomen en hun ziel kunnen redden uit de slavernij van de begeerte.

Melito, bisschop van Sardes in Klein Azië, schreef in de tweede eeuw: *Adam liet een erfenis na aan zijn kinderen: geen zuiverheid maar ontucht, geen onvergankelijkheid maar verderf, geen roem maar oneer, geen vrijheid maar onderdrukking, geen koningschap maar tirannie, geen leven maar dood, geen redding maar ondergang. De ondergang van de mens was bijzonder ernstig; want hij geraakte in de ban van de zonde; en hij ging ten onder in de begeerte, weggespoeld door onverzadigbare lusten*. Hiertoe is Jezus in de wereld gekomen, om de mens voor deze ondergang te behoeden.

*Door profeten beloofd, door Maria geloofd:
onze Redder, die God openbaart.
En wij zeggen het voort, van het eeuwige Woord:
onze broeder, God met ons op aard'.*

1Tim 6,1; Rom 16,1; Tit 2,5-9; Ef 6,9; Joh 4,24; Joh 17,11-21; de ogen van de ziel p 18; liedbundel al mijn verlangen nr 156.3

* * *

Wat is waarheid?

Ieder die de waarheid is toegedaan, luistert naar mij. Dit sprak Jezus tot Pilatus, de Romeinse gouverneur aan wie de hogepriesters en schriftgeleerden hem hadden overgeleverd om te worden berecht. Pilatus antwoordde: *Wat is waarheid?* Alles is relatief, bedoelde hij; er is geen absolute waarheid. Hiermee deed hij de waarheid geweld aan, die in de persoon van Jezus voor hem stond. Als rechter mocht van hem een rechtvaardig oordeel worden verwacht. Als bestuurder vreesde hij echter oproer onder het volk, dat tegen Jezus was opgestookt. De Joodse hogepriesters en schriftgeleerden voelden zich namelijk door hem bedreigd, want zijn verkondiging strookte niet met wat zij onderwezen. Hoe herkenbaar is dit! Ieder die de hand in eigen boezem steekt, zal moeten erkennen de waarheid niet altijd boven alles te hebben gesteld. Ook in de geschiedenis van de kerk is steeds opnieuw het streven naar invloed en promotie aan te wijzen; en gebeuren er onder het mom van vroomheid dingen die niet stroken met de Geest van waarheid die hier wordt verkondigd.

Wat is waarheid? Het antwoord wordt aan eenvoudigen van geest geopenbaard. Toen Jezus tot zijn leerlingen sprak over zijn terugkeer naar de hemel, zei hij: *De weg daarheen is jullie bekend.* Toen Thomas hem vroeg: *Heer, hoe kunnen wij de weg kennen?* antwoordde hij: *Ik ben de weg en de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader tenzij door mij.* Deze waarheid heeft alles met rechtvaardigheid te maken, met wijsheid, oprechtheid, kinderlijke eenvoud, en bovenal met goedheid en liefde.

De waarheden van filosofen zijn betrekkelijk; maar de waarheid die zichtbaar is in Jezus is eeuwig. Op tal van plaatsen in de Bijbel wordt dit duidelijk gemaakt. David leert: *Al Gods wegen zijn goedheid en waarheid*; en: *Uw liefdevolle goedheid staat mij steeds voor ogen, ik wandel in uw waarheid*; en opnieuw: *Uw liefde is uit de hemel, uw waarheid reikt boven de wolken.* Christenen houden in al hun doen en laten hem voor ogen, de waarheid in persoon, *de weg ten leven, de deur naar de hemel.*

Joh 18,37; 14,6; ps 25,10; 26,3; 108,5; Rom 6,3-7

* * *

harmonie

In Jezus hebben de apostelen oog in oog gestaan met de eeuwige goedheid van de Schepper. Toch is ook Jezus nu voor velen nog ver weg. Katholieken beschouwen Maria soms als een tussenpersoon, die de afstand met haar Zoon moet overbruggen. De verering van Maria, de eerste van de heiligen, en als moeder van God van zonde gevrijwaard, is heel goed; maar 't leek er wel eens op dat katholieken haar, die toch een schepsel is, aanbadten.

God heeft zijn Zoon als mens met de mensen in de wereld gezonden. Indien christenen in gebed niet vertrouwelijk met hem kunnen spreken als God-met-ons, wat is hun geloof dan nog waard? Zij worden teruggeworpen op hun eigen kracht; en hun godsdienst wordt een zaak van het verstand. Is het verstand dan niet belangrijk? Zeker wel! Waar het echter de regie verliest en gevoelens worden nagejaagd, ontstaan sektes. Pas als hoofd en hart in harmonie zijn, kan de wijsheid van God zijn kinderen leiden.

Dit laatste is theologen niet altijd gegeven. Dan gaat het verstand met hen op de loop; en kan het gebeuren dat zij de menswording van God in Maria ontkennen, omdat zij dit niet verstandelijk kunnen bevatten. Zo wijzen zij het geloof af in de Zoon van God, die dit gebroken bestaan heeft gedeeld; en wordt de verkondiging moralistisch, zouteloos en saai. In plaats van het adembenemende evangelie van de eeuwige God, die in een mens ons lot heeft gedeeld, komt dan de boodschap van 'goed zijn voor elkaar'. Doet hetzelfde verstand dan niet inzien dat dit te mager is voor mensen die buiten staan, zoekend naar uitkomst, juist omdat zij hiertoe niet in staat zijn?

Iedereen weet dat de liefde boven alles gaat; maar het wil hiermee niet lukken, zolang de eigenliefde haar blijft verstoren. Wie kan deze overwinnen? Levend door de Geest van God is Jezus hierin voorgegaan. Allen die hem liefhebben, leren door dezelfde Geest hun eigen belangen te verzaken, één met hem *die aan Gods rechterhand gezeten voor hen bidt*. Met het hart hebben zij hem lief; en het verstand behoedt hen voor dwaling.

Joh 14,6-11; deut 6,5; Lev 19,18; Mt 1,23; 16,24; Rom 8,34

* * *

geloven om de wonderen

Als eerste van zijn wonderen heeft Jezus op een bruiloft in Kana water in wijn veranderd. Zijn leerling Johannes schrijft: *Zo maakte hij een begin met zijn tekenen en openbaarde hij zijn grootheid*. Allen die hem volgden stonden versteld over wat zij hem zagen doen. Een andere keer wierp Petrus, na een nacht niets gevangen te hebben, op Jezus' verzoek toch weer zijn net uit, dat zich meteen tot barstens toe vulde. In vrees voor zijn grootheid viel Petrus voor hem neer en riep: *Ga weg bij mij Heer, ik ben een zondig mens!*

Tot een lamme die in vertrouwen bij hem kwam, sprak Jezus: *Heb goede moed, je zonden zijn vergeven*. De aanwezige bijbelgeleerden namen hier aanstoot aan: *Wat zegt hij daar?? Alleen God kan zonden vergeven!* Met al hun godgeleerdheid hadden zij geen oog voor zijn liefde, die de eerste van Gods eigenschappen is. Toen sprak Jezus tot de lamme: *Sta op en ga naar huis*; en - toen deze opstond en allen zich verwonderden - tot zijn belagers: *Zo mogen jullie weten dat de mensenzoon macht heeft om op aarde zonden te vergeven*.

Hoewel de Joodse religieuze leiding Jezus verwierp, waren velen zo onder de indruk van zijn verschijning, zijn woorden en wonderen, dat zij zich begonnen af te vragen: *Als de Messias komt, zal hij dan soms meer tekenen doen dan deze?* Tot hen die er moeite mee bleven hebben dat zij in Jezus God in hun midden hadden, zei hij: *Geloof dan om de wonderen*.

Toen Jezus zijn dood voelde naderen, bad hij: *Vader, verheerlijk uw naam*. Tot ieders verbazing klonk uit de hemel het antwoord: *Ik heb hem verheerlijkt en Ik zal hem verheerlijken*; waarop Jezus zich tot de menigte richtte en sprak: *Niet om mij was die stem, maar om jullie*. En steeds meer mensen gingen geloven in hem, die het alles overtreffende wonder zou bewerken: de verheffing van de gelovigen tot God.

Ondanks alle tekenen die hij gedaan had, bleven de schriftgeleerden Jezus afwijzen, omdat hij zich één met God noemde. Zij gingen zelfs zover dat zij beweerden dat hij, de waarheid in persoon, de duivel als helper had. Hoe kan hij de schuld vergeven van hen die hem met Satan associëren? Jezus zei over hen: *Als ik onder hen geen wonderen had verricht die niemand anders heeft gedaan,*

zouden zij geen schuld hebben. Maar nu hebben zij deze gezien en toch zowel mij als mijn Vader gehaat.

Zover als deze schriftgeleerden zullen hedendaagse bijbelgeleerden niet gaan. Zij kiezen een andere weg van ontkenning. Velen onder hen hangen de theorie aan, dat de wonderverhalen geen historische feiten zijn. “Jezus was geen tovenaar”, zo vatte één van hen het samen. Door zijn God-gelijkheid te ontkennen ontkrachten zij het evangelie; en gaan zij in de voetsporen van hun Joodse voorgangers.

Joh 2,1-128; 7,31; 12,30; 14,110v; 15, 25; Lc 5,8; Mt 9,1-8

* * *

God is liefde

““God is oneindig liefdevol”, zei mijn vader vroeger; “maar ik dacht: liefdevol? Het was oorlog, er vielen doden en er heerste honger”. Aan het woord is een bejaarde natuurkundige, die zijn opinie geeft over het bestaan van God. Hij mag zich in gezelschap weten van een groot publiek, dat zich gedachteloos voegt naar de geest van de tijd. Steeds opnieuw verbaast het weer, hoe intelligente mensen het geloof in God geen serieus onderzoek waard achten. Het gaat immers over leven en dood! Voor de aandachtige beschouwer legt elk bloemetje getuigenis af van haar Schepper.

“Als God goed is, vanwaar dan al die ellende en oorlog?” Dit is het eerste probleem waar mensen mee komen te zitten, als ze gaan nadenken over het bestaan van een liefdevolle God. Zou de Schrift daar niet het antwoord op geven? Van academisch opgeleide mensen zou je verwachten dat ze hierover geen publieke uitspraken doen, alvorens zij de teksten hierover hebben bestudeerd. In het begin van het eerste bijbelboek *genesis* wordt verhalenderwijs duidelijk gemaakt hoe de mens zich van God heeft afgewend; en wat de gevolgen hiervan zijn.

Kaïn, de oudste zoon van Adam en Eva, wordt jaloers op zijn broer Abel, neemt hem mee het veld in en slaat hem dood. God heeft hem tevoren gewaarschuwd: *Waarom ben je zo boos? Het kwaad ligt op de loer; maar jij moet hierover heersen.* Als Kaïn niet wil luisteren, wat kan God dan anders nog doen, dan de hand vasthouden waarmee hij zijn broer wil neerslaan? De mens zonder vrijheid van

handelen is echter ondenkbaar; en strijdig met de schepping. Toch bleef God Kaïn beschermen: Hij strafte hem genadig, opdat hij tot inkeer zou komen en het leven met zijn Schepper zou hervinden.

Wie zou de liefde van God durven betwijfelen? Tijdens de laatste wereldoorlog oorlog hebben tal van slachtoffers onder de ongeken- de wreedheden van het nazi-regiem troost en bemoediging bij Hem gevonden. *Een kind van God gaat hand in hand met Hem, om alle hoop en zorg in zijn hand te leggen*, schrijft de joodse kerklerares Edith Stein, die met haar zus Rosa in Auschwitz is vermoord. De priester Maximiliaan Kolbe had tijdens de oorlog vrijwillig de plaats ingenomen van een ter dood veroordeelde huisvader. Elke avond hoorden de kampbewoners hem psalmen zingen vanuit de kooi, waarin hij werd doodgehongerd. De haat tegen hun beulen kreeg geen vat op deze heiligen. Zo deelden zij in het lijden van Christus; en werden zij beloond met het geluk, waarvan God allen die Hem dienen hier en nu al doet proeven.

J. Terlouw in Trouw, dec '18; gen 4,7; Rom 1,20; gelovenbeleven.nl → *ik geloof* p 13;
→ *de ogen van de ziel* pp 281-285

* * *

werkelijkheid

De natuurkundige Lawrence Kraus is één van de ‘nieuwe atheïsten’, waaronder ook de bioloog Charles Dawkins en de filosoof Daniel Dennett. Geprikkeld door de heilloze machtspositie van de Amerikaanse ‘evangelicals’ met hun egocentrische halleluja-bijeenkomsten, strijden zij tegen alles wat godsdienst heet. Kraus heeft onlangs een boek gepubliceerd met de titel ‘genesis’. Hij verwijst hiermee naar het eerste bijbelboek, dat het begin van het leven tot onderwerp heeft. Kraus heeft ‘t echter over de dode natuur: over kosmische straling, die volgens hem aan het begin van de wereld is; en hij pocht: “Theologen hebben het spreken over het begin van alles gekaapt; maar wij fysici hebben het teruggepakt”. Zouden zijn collega’s hem bijvallen in deze uitzinnige zelfverheffing? Sommigen misschien wel. Indien zij het nooit de moeite waard hebben gevonden zich in de Bijbel te verdiepen, is er een grote kans dat ook zij Christus en zijn kerk verwerpen.

De eerste zin van de Bijbel luidt: *In het begin schiep God de hemel en de aarde. De aarde was woest en leeg. Duisternis was boven de vloed en de Geest van God zweefde boven de wateren.* Zichtbare beelden worden hier gebruikt om het onzichtbare duidelijk te maken. Het is geestelijke taal, waar mensen zonder God niet voor open staan.

Bij hemel en aarde gaat het over engelen en mensen. Christenen ontvangen de Geest van God, waarbuiten het bestaan *woest en leeg* is. *De wateren* staat voor een chaotische wereld, waar de Geest van God geen ingang heeft. De profeet Jesaja zegt: *De volkeren bruisen als geweldige wateren*; en David dankt God met de woorden: *Hij trekt mij op uit de grote wateren, van mijn vijanden verlost*". Duizend jaar tevoren ziet hij als profeet de Christus verschijnen, de *zoon van David*, die christenen temidden van een gewelddadige wereld de vrede van God in 't hart zal geven.

Voor de 'nieuwe atheïsten' blijft de Schrift een gesloten boek. "Het is mooie literatuur", verklaart Kraus welwillend; "maar wij fysici hebben een diepere werkelijkheid waargenomen". Ik grijp naar mijn hoofd bij deze dolzinnige dwaasheid. Met die diepere werkelijkheid bedoelt hij de wijze van ontstaan van het heelal!

Christenen verwonderen zich over deze hoogmoed; en zien het als een teken dat het einde van de tijd naderbij komt. Hun dagelijkse werkelijkheid gaat niet over straling, sterren en planeten, rotsen en gesteente, maar over liefde en goedheid, moeite, zorg en angst voor de dood. Zij bidden tot Jezus, die de dood heeft overwonnen en zijn Geest schenkt aan allen die hem liefhebben. Zo krijgen zij deel aan een werkelijkheid die geen einde kent. De meeste natuurwetenschappers zullen wel inzien dat hun onderzoek geen raakpunt heeft met de inhoud van het boek der boeken.

*De wereld gaat aan U voorbij,
en hun God ontkennen zij.
Men lacht om Christus en zijn kerk,
en acht in eigen kracht zich sterk.*

gen 1; Jes 57,12; ps 18,17; 144; 110; liedbundel *al mijn verlangen* nr. 127

* * *

alles wordt nieuw

Na 1945 leefde bij velen de verwachting dat er een nieuwe wereld in aantocht was, waarin door gezamenlijke inspanning de oorlog geen kans meer zou krijgen. “Dat nooit meer!” zeiden de wereldleiders; en ze richtten de Verenigde Naties op. In die dagen zagen veel intellectuelen het communisme als de ideale maatschappijvorm. Hun voorman was de Franse filosoof Jean Paul Sartre. De schrijver en nobelprijswinnaar Albert Camus, die zich hiervan distantiëerde, werd verguisd als iemand die roet in het eten gooide.

Camus geloofde niet dat de mensheid zich zou verbeteren. Zijn boodschap hield in dat dat het leven ook veel moois te bieden heeft. “Geniet er maar van”, leek hij te zeggen, “want veel meer is er niet”. Zijn opponent Sartre echter hield koppig vast aan zijn ideologie. Op de weg naar de heilsstaat was geweld volgens hem soms niet te vermijden. De laatste wordt nu met deernis bekeken; en zijn boeken worden niet meer gelezen.

Camus is echter nog altijd actueel. Zijn bekendste werk “de pest roept de associatie op met corona. De situatie anno 2020 verschilt echter van de naoorlogse jaren. Sommigen hopen wel dat de pandemie een verandering teweeg zal brengen in de overconsumptie en de uitputting van de aarde; maar de meerderheid wil snel terug naar het oude ‘normaal’ van vóór de crisis. Heeft Camus dan gelijk, met zijn houding van ‘Pluk de dag’? Het lijkt er wel op.

Je kunt wel willen dat de anderen veranderen, maar wie richt de blik naar binnen, en komt tot de erkenning zelf ook deel te hebben aan het menselijk tekort? *Niemand is er die onverdeeld goeddoet, zelfs niet één*, verzucht David. Niemand is uit zichzelf in staat om onrecht zachtmoedig en geduldig te verdragen. Wie dit toch probeert door de kaken op elkaar te klemmen, houdt dit niet lang vol. Uiteindelijk zal de woede des te heviger naar buiten komen.

Het lijkt erop, nee, het valt niet te ontkennen dat de mensheid gebukt gaat onder de slavernij van het kwaad dat de wereld bederft. Daar staat ook de Verenigde Naties machteloos tegenover; en daar kan ook een corona-virus niets tegen uitrichten, tenzij op het persoonlijke vlak, als iemand door de nood gedreven zijn of haar hulp niet meer van de omringende wereld verwacht. en in deze duisternis al tastend naar een uitweg begint te zoeken.

Dit betekent soms een zoektocht met tal van doodlopende paden, die uiteindelijk wordt beloond met het ontvullende inzicht dat het eigen vermogen ten enenmale ontoereikend is om aan de slavernij van de zonde te ontkomen. Dit is het moment dat iemand om hulp gaat roepen. Hulp van wie? Ja, inderdaad, hulp van God. *Ik had nog niet geroepen, of U antwoordde mij en versterkte mij met kracht in mijn ziel.* Zo bad David drieduizend jaar geleden; en: *Hoog en verheven is onze God. Naar geringen ziet Hij om, maar Hij houdt zich ver van hen die zichzelf in de hoogte steken.*

In de week voor Pasen bezinnen christenen zich op het lijden en sterven van Jezus, *de zoon van David*, in wie God zich tot de aarde heeft neergebogen. Als Zoon van God is hij de enige mens bij wie het kwaad geen voet aan de grond kon krijgen. In ongebroken liefde, zelfs voor zijn vijanden, heeft hij onrecht, spot en vernedering, haat en pijn geduldig verdragen. Hoe is de wereld toch zo halsstarrig om aan hem voorbij te gaan, *de deur naar het leven?*

psalm 138; Joh 10,7

* * *

optimisten

“Pessimisten zeggen: De wereld gaat naar de donder, maar het ligt niet aan mij. Als volwassene moet je echter de verantwoordelijkheid op je nemen om optimistisch te zijn over hoe we de wereld opnieuw vorm kunnen geven”, aldus een ‘denker des vaderlands’ Deze filosoof gaat voorbij aan de onmacht van de mens. Christenen die zich inzetten voor de samenleving, verwachten hun inspiratie van God; maar beseffen daarbij dat het met de samenleving niet de goede kant op gaat.

Denkers die het geloof in een goede God als achterhaald beschouwen, houden tegen beter weten in vast aan een ongefundeerd optimisme. Dit ‘vooruitgangsgeloof’ voert als argument aan het veelgehoorde: “Ik geloof in de mens”. Zij zouden beter kunnen weten. Het hysterische gejuich van de menigte bij de toespraken van de Duitse Führer in 1939 maakt duidelijk dat de massa van de mensen onder bepaalde omstandigheden tot alles kan worden aangezet. Het kan zover komen, dat zij zich laten meevoeren op een golf van haat en geweld; en niet meer beseffen wat zij doen.

Na de moordpartij in Rwanda vertelde een vrouw, van wie de man en drie kinderen waren afgeslacht, dat haar buurman, met wie zij altijd goed was omgegaan, bij de moordenaars had behoord. Dit soort feiten laat zien waartoe mensen zonder God zich kunnen lenen.

De apostel schrijft: *De wijsheid van de wereld is dwaasheid voor God.* Filosofen mogen zich vastklampen aan het idee dat de mensheid met vallen en opstaan tot verbetering te zal komen, totdat de ideale samenleving is bereikt, ‘pessimistische’ gelovigen echter ijveren wel met overgave voor het welzijn van de mensen, maar waarschuwen intussen voor een naderend einde.

Buitenstaanders zullen dit ‘doemdenken’ noemen. Zij sluiten zich hiermee af voor de realiteit. Zelfs veel christenen willen niet meer horen over een komend oordeel. Toch waarschuwt Jezus nadrukkelijk voor de laatste dagen, als de duivel, die nu nog gebonden is, voor een korte tijd zal zijn vrijgelaten: *Zo verschrikkelijk zal die tijd zijn, als er vanaf het begin van de wereld tot nu toe nooit een geweest is. () Dan zal het teken van de mensenzoon aan de hemel verschijnen, alle volken zullen zich beklagen en zij zullen de mensenzoon zien komen met grote macht en heerlijkheid.*

Zij die hun hoop hebben gevestigd op een vergankelijke wereld, gaan voorbij aan het feit dat de tijd die zij hier doorbrengen bepalend is voor een eeuwigheid hierna. De kerkleraar Cyprianus (derde eeuw), waarschuwt: *Hoed je voor de ijdelheid van filosofen en hun misleidende woorden. (...) Wie Christus toebehoort heeft de wijsheid lief, niet in woorden maar in levenswijze.*

*Zou ooit de wijsheid mij nog leiden,
waaraan de wereld hecht?
Wijsheid, die is vóór alle tijden,
wordt in mijn hart gelegd.
Waar ook de raad van filosofen
geen uitweg bieden kan,
wijst Hij de weg aan wie geloven
in God, die tót ons kwam.*

Mt 24,21; Dan 12,1; openb 20,2v; 1Kor 1,20; 3,19; *de ogen van de ziel* p 26.1;
liedbundel *al mijn verlangen* nr 164

* * *

modern heidendom

Ruimtereizen, harttransplantaties, robots, smartphones de massa staat niet versteld meer van het technisch vernuft, in de verwachting dat op den duur alles mogelijk zal zijn. De meeste natuurwetenschappers zijn wat nuchterder; maar enkelen van hen vertonen trekken van de oude alchemisten die op zoek waren, nee, niet naar goud, maar naar ‘de steen der wijzen’ en het ‘levenselixir’. Alle pogingen door te dringen tot het geheim van het leven blijven echter bij wat woelen aan de oppervlakte. Het heelal is onpeilbaar groot, het tweede hart beperkt houdbaar, de smartphone verhult de verveling, en wie raakt er ontroerd door een robot? De menselijke geest blijft voor wetenschappers een raadsel. Het geheim waar zij naar op zoek zijn ligt buiten hun terrein; *maar wordt aan eenvoudigen van geest geopenbaard.*

Het oude heidendom hield de mens gevangen in angst voor vele goden of voorouders. De openbaring van één goede God, beginnend bij Abraham, bracht licht in deze duisternis. Het Joodse credo: *God is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig* wekt de hoop op verheffing uit een uitzichtloos bestaan. De profeten wijzen de weg en de psalmen leren de persoonlijke omgang met God: Hij vraagt eerlijkheid, goedheid en trouw. Allen die oprecht van hart zijn voelen wel aan dat dit in al zijn eenvoud de goede weg is.

Jezus is deze weg ten einde toe gegaan. Zijn zelfverloochening heeft de uitweg getoond uit dit bestaan dat naar de dood leidt. Zijn verrijzenis geeft hoop aan allen die verlangen naar een betere wereld. Als zij hem volgen die in eeuwigheid is, geeft hij hun deel aan het nieuwe leven in het Rijk van God, waar hij als eerste van de mensen binnen is gegaan. Een nieuwe wereld ging open!

Dit evangelie is nu door velen ingeruild voor het moderne heidendom, waarin de mens zichzelf tot god heeft gemaakt. “Pluk de dag zolang het nog kan” is het devies van de samenleving geworden, “want straks is er niets meer”. Is er dieper duisternis denkbaar?

Joh 3,1-21; ps 136; Mt 6,25-34; 11,25; Ik geloof p 66 hs 3; spr 26,12; 1Kor 1,20

* * *

een zoekende menigte

De vele goden van het oude heidendom maakten 't leven er niet gemakkelijker op. Israël had als enige volk kennis van de ene liefdevolle God. Aan Abraham en zijn nageslacht heeft Hij verlossing beloofd uit het kwaad dat de wereld beheerst; en dat leidt tot de dood. Ook christenen beschouwen Abraham als de vader van alle gelovigen. In Jezus, *de zoon van David, de Zoon van Abraham* is de belofte vervuld. *Het verderf van de dood hoeft ons niet langer in zijn ban te houden*, schrijft de kerkvader Athanasius.

Het hedendaagse heidendom verwerpt dit geloof; en stelt: "Na de dood is het afgelopen en uit". Het klinkt iets te resoluut om geloofwaardig te zijn; want innerlijk blijft de onzekerheid knagen. Je ziet de mensen heengaan: mooie mensen, bekwame mensen, zorgzaam, meelevend, vol van plannen, worstelend, teleurgesteld, hoopvol. En dan opeens zijn ze vertrokken. Je ziet het gebeuren, maar je hebt er geen vrede mee.

De moderne mens heeft de God van Abraham verlaten voor de afgoden welvaart en wetenschap. De boeken van atheïsten worden vlot verkocht aan de intellectuele élite, die het ongeloof bevestigd wenst te zien. Het is verwonderlijk hoe de theorie dat het leven vanzelf is ontstaan kritiekloos door zoveel mensen wordt overgenomen. Zij realiseren zich niet dat hierdoor het materialisme, waar de samenleving onder gebukt gaat, in de hand wordt gewerkt. De menigte gaat gedachteloos mee met de opvatting dat liefde en trouw uiteindelijk niet meer zijn dan hardheid en onverschilligheid: uit niets ontstaan en tot niets terugkerend; maar innerlijk hebben ze er toch geen vrede mee.

Athanasius vervolgt: *Het Woord van God is onze wereld binnengekomen. In liefde voor allen heeft hij een lichaam aangenomen, niet verschillend van het onze; want Hij wilde de schepping niet ten onder laten gaan.* Een wereld die aan Jezus voorbijgaat en deze hoop verwerpt, heeft de mensen niets te bieden dan consumptie en amusement, die nooit bevredigen; maar altijd doen hongeren naar meer. Als dan het einde nadert staan de mensen met lege handen; en rest hun niets dan de dood gelaten te accepteren.

Allen die delen in het geloof van Abraham zijn op weg naar het land dat God heeft beloofd: niet het huidige Israël, maar – zo leert de Schrift – *naar een beter, het hemelse vaderland.* Abraham zag niet

uit naar het aardse Jeruzalem, dat duizend jaar later door David op de Jebusieten veroverd zou worden; en waar nog eens duizend jaar nadien Christus gekruisigd is. Hij zag in de toekomst *de stad waarvan God de fundamenten heeft gelegd, het hemelse Jeruzalem*, dat Jezus heeft ontsloten. Dit is het visioen dat christenen als pelgrims voort doet gaan in een verscheurde wereld.

*Zou het leven zinloos zijn: je komt en je verdwijnt,
een toevalligheid, met niets dan heden,
voor niets geleden en liefgehad? Geen schat
in de hemel, maar alles verdwenen,
geloof je dat echt in je hart?*

Mt 1,1; 1 Kor 15, 50-55; Heb 11,14; Heb 12,22

* * *

Darwin

Charles Darwin (1809 – 1882), een begenadigd onderzoeker, heeft aangetoond dat de natuur het vermogen in zich draagt tot aanpassing aan veranderende omstandigheden. Onafhankelijk van hem heeft zijn collega Alfred Russell Wallace hetzelfde bewezen. Welbeschouwd is deze ontdekking niet schokkend. Veeleer versterkt het de bewondering voor de levende natuur: de schepping als een star geheel lijkt veel onwaarschijnlijker. Uit Darwins waarnemingen is de theorie ontstaan, dat hetgeen in klein bestek is aangetoond, ook opgaat als je oneindig ver terug redeneert. Al het zijnde zou door botsing van eenvoudige moleculen op willekeurige wijze tot stand zijn gekomen, met de mens als eindproduct van een eindeloze aaneenschakeling van toevallige reacties.

Deze theorie is niet zo nieuw als men denkt. Dionysius, bisschop van Alexandrië, schreef al in de tweede eeuw na Christus: *Wie zou willen beweren dat onze grootse woonplaats, samengesteld uit hemel en aarde, en die kosmos wordt genoemd, in al zijn orde en schoonheid is samengevoegd door de samenstellende atomen, die orde noch schoonheid hebben; en dat zo uit de chaos de kosmos is gegroeid?* Ook de kerkleermeester Johannes van Damascus (690 -749) wees de filosofen terecht, die beweerden dat de wereld vanzelf uit

de elementen was ontstaan: *Je kunt dit onmogelijk aan een spontane werking toeschrijven, want door welke macht zouden de elementen zelf zijn ontstaan? En welke macht heeft alles zijn plaats gegeven en met elkaar in harmonie gebracht, door de wetten die hun bestaan beheersen? Het is duidelijk dat hier méér aan de hand is dan uitsluitend een spontane actie.* Voor ieder met een beetje voorstellingsvermogen lijkt dit laatste inderdaad wel zeer onwaarschijnlijk, om niet te zeggen ondenkbaar, ook al was er honderdmiljard jaar de tijd voor.

De meeste natuurwetenschappers zien de theorie over de herkomst van al het zijnde uit dode stof als een concept waarbinnen zij werken; en beperken zich verder tot het eigen onderzoek. De ‘neodarwinisten’ onder hen treden echter naar buiten; en verkondigen dat er inmiddels voldoende bewijzen zijn voor een theorie, die echter altijd theorie zal blijven. Is het niet verwonderlijk dat denkende mensen hier geloof aan hechten? Dit zou immers betekenen dat geestelijk leven, met goedheid en liefde als het hoogste goed, uit dode materie zou kunnen zijn ontstaan.

“Ja, maar wat anders?” vroeg een zeergeleerde bioloog; God??” Deze woorden maken treffend duidelijk dat de verwerping van een Schepper het succes verklaart van een wel zeer ongeloofwaardig theorie over het ontstaan van het leven. Het grote publiek echter kent de wetenschap een onbeperkt gezag toe; en volgt kritiekloos de leer van de nieuwe wijzen. Ook docenten bij het middelbaar onderwijs gaan hierin mee; en wekken de indruk dat het om vaststaande feiten gaat. Een droevige situatie! Darwin zelf – ooit student theologie - gaf als wetenschapper aanvankelijk zijn mening over de herkomst van het leven “We zullen het wel nooit weten”.

Helaas kon Darwins onderzoek niet op de goedkeuring rekenen van de bisschoppen en bijbelgeleerden van zijn dagen, die alles afwezen wat niet strookte met hun vastgeroeste ideeën over de schepping. Zonder hun standpunt op redelijke wijze toe te lichten en de dialoog aan te gaan, veroordeelden zij de evolutie van soorten als strijdig met de Schrift. Dit heeft de mening bevorderd, dat wetenschap en geloof onverenigbaar zijn.

Geprikkeld door deze autoritaire houding heeft Darwin zich verbitterd afgewend van het christelijk geloof, dat niet diep kan hebben gezeten. Zo is hij de grondlegger geworden van een theorie die buiten zijn beperkte onderzoeksterrein lag; en waarin voor God geen plaats is. Toen zijn collega Wallace hier afwijzend op reageerde, was Darwins antwoord: “I am grievously dissatisfied”. De theorie was bij hem tot geloof geworden, een geloof dat in de moderne wereld ook door denkende mensen wordt gehanteerd als een dogma, waar verder niet over wordt nagedacht.

Christenen mogen zich verheugen dat deze dwaling hun bespaard is gebleven; en dat zij toegang hebben tot de aloude waarheid over een liefdevolle God en Schepper. *Hij sprak en het was er, Hij gebod en zo kwam het tot stand*, zo leert de psalm. Koning David dankt God voor zijn bestaan; en bidt: *U hebt mijn innerlijk gevormd, in de schoot van mijn moeder mijn lichaam geweven. Ontzagwekkend is uw werk. Het is een wonder zoals ik gemaakt ben; ik ben daar diep van doordrongen.*

ps 33,4-9; ps 39; ps 139; de ogen van de ziel p 29.1; 134.2

* * *

oerknal

“In het begin was de oerknal”. In betrekkelijk korte tijd is deze doodoener wijd verbreid geraakt. Fysici geven hiermee het raadsel aan van het begin van het heelal en van onze aarde, met alles dat hierop leeft. Het grote publiek heeft echter een explosie als het begin van al het zijnde overgenomen als een feit, want: “De wetenschap heeft gesproken”. Even gedachteloos als veel mensen vroeger alle regels van de kerk als vaststaand hebben aangenomen, volgen zij nu de natuurwetenschap als bron van gezag. Het zou mooi zijn als die geleerden af en toe uit hun ivoren toren zouden afdalen, om aan niet-gestudeerde mensen duidelijk te maken wat de waarde is van hun theorieën. Intussen kan iedereen zich wel afvragen wat er dan vóór die gebeurtenis was? Er moet toch iets zijn geweest om te exploderen.

De laatste jaren krijgt ook de leer van Spinoza over een eeuwig ‘materie-beginsel’ weer aandacht: een god zonder hoofdletter, ook wel ‘de natuur’ genoemd. Uit deze onpersoonlijke god zou niet alleen

alles wat we goed noemen zijn voortgekomen, maar ook het kwaad van zelfzucht en eigenliefde, met alle ruzie, oorlog en verderf die hieruit voortkomen en de wereld in duisternis hullen.

Moeten we er dan maar in berusten dat goed en kwaad voorgoed bij 't leven horen? Gelukkig niet. De mensen, die aanvankelijk leefden in volkomen harmonie met God en met elkaar, zijn tot dit kwaad vervallen door aan God gelijk te willen zijn. Iedereen kan zien dat niemand vrij is van de ondeugden, waartoe mensen vervallen als God wordt vergeten en de eigen persoon voorop wordt gesteld. Met alle respect voor hun kennis is het duidelijk dat wetenschappers hiervoor geen remedie hebben. Aan eenvoudigen van geest echter heeft Christus de uitweg getoond uit dit chaotische bestaan.

Door hun persoonlijke levensheiliging dragen gelovige mensen bij aan een wereld zonder strijd. Bij conflicten leggen zij de schuld niet bij de ander, maar zien zij liever hun eigen aandeel hierin; en bidden zij om vergeving hiervoor. Jezus spoort hen aan: *Laat je licht stralen voor het oog van de mensen, opdat ze je goede daden zien; en God de eer geven.* Christenen die hun geloof serieus nemen, vormen het levende bewijs van de bijbelse boodschap: *In het begin schiep God de hemel en de aarde (...) en de mens om op Hem te gelijken.*

gen 1-2; Mt 5,16; de ogen van de ziel p 134.2

* * *

atomen

De formule van koolzuurgas is CO_2 . Elk molecuul van dit gas bestaat uit één atoom koolstof (C), waaraan zich twee atomen zuurstof (O) hebben gehecht. Fysici hebben ontdekt dat deze atomen geen massieve knikkertjes zijn, maar bestaan uit een positieve kern met daaromheen een wolk negatieve elektronen. Hier wordt de kennis al wat waziger; want plus en min trekken elkaar toch aan? Waarom ploffen die elektronen dan niet op de kern? Verder onderzoek leert dat ook die kernen weer zijn opgebouwd uit nog veel kleinere deeltjes: protonen en neutronen. En die kleinere deeltjes? Einstein heeft uitgelegd dat die zo onmeetbaar klein zijn, dat niet meer te bepalen is, of het materie gaat, of om energie.

Deze geleerde zocht een alles omvattende verklaring over de bouw van de materie. Zijn zoon verklaarde later dat zijn vader zelfs van zijn vrouw gescheiden was en zijn gezin had verlaten om meer tijd te krijgen dit ambitieuze doel te bereiken. Het is hem niet gelukt, noch een stoet van geleerden die na hem kwamen. Elke nieuwe ontdekking werpt weer nieuwe vragen op. Het laatste geheim van de natuur zal nooit ontraadseld worden.

Voor christenen is dit geen verrassing. De natuurwetenschap licht niet meer dan een tipje van de sluier op over de bouw van de materie. Van huis uit chemicus, heb ik me altijd verwonderd over de mening dat de resultaten van dit natuurwetenschappelijk bedrijf in strijd zouden zijn met het geloof in God. Bij een rondgang langs verschillende geleerden op dit terrein bleek al snel, dat zij zich niet bezig hielden met deze vraag; maar zich beperkten tot hun eigen onderzoek. Wel zagen zij - evenals de meeste mensen in onze geseculariseerde wereld - het christendom als iets van gisteren; en achtten zij de vraag of er een Schepper bestaat niet de moeite van het overwegen waard.

Van academisch gevormde mensen zou je verwachten dat zij bij hun onderzoek naar de herkomst van de wereld alle mogelijkheden serieus nemen, inclusief de meest voor de hand liggende verklaring van het bestaan van een Schepper. De meesten van hen hebben zich echter gedachteloos laten meevoeren op de stroom van de tijd. Zij veronachtzamen God niet vanwege de resultaten van wetenschappelijk onderzoek, maar omdat zij eenvoudigweg niet in Hem geloven. Het schijnprobleem van de onverenigbaarheid van geloof en wetenschap is hiermee van de baan.

*De zon, de maan, de sterren,
verkondigen van verre
Gods grootheid en zijn macht.
Atomen, elektronen:
hoe klein je ook kunt komen,
Hij heeft het ál tot stand gebracht.*

liedbundel *al mijn verlangen* nr 18

* * *

verwondering

Op school leerden we over de onvoorstelbaar kleine deeltjes waaruit alle materie is opgebouwd. Die atomen hadden binnenin een heel kleine kern, waar nog veel kleinere elektronen omheen cirkelden. “Zijn die atomen dan verder leeg?” vroeg een leerling. “Ach”, zei de leraar, “het is niet meer dan een model waarmee allerlei verschijnselen worden verklaard. Over vijftig jaar zullen we wel wat meer weten; maar hoe de vork precies in de steel zit: dat zullen we wel nooit precies kunnen vatten”.

Vele jaren later heeft het wijsgerige antwoord van mijn leraar nog niets aan waarheid ingeboet. De werkelijkheid geeft zijn geheim niet prijs. Maar wie wil dat zien? Het streven van veel natuurwetenschappers is juist die werkelijkheid wél precies te begrijpen. Einstein heeft een stap vooruit gezet met het inzicht dat materie niets anders is dan verdichte energie; maar veel verder is ook hij niet gekomen.

Als de dode materie de wetenschap al voor een onoplosbaar probleem stelt, hoeveel te meer dan het leven, en de mens om wie het uiteindelijk gaat. “Ik leef wat is dit?!” Gelukkig zijn zij die deze verwondering kennen; en zich afvragen: “Vanwaar, waarheen?” David zei drie duizend jaar geleden al: *God geeft het zijn geliefden in de slaap*. En Jezus dankte God, *die deze dingen voor wijzen en geleerden verborgen houdt, maar ze aan geringen openbaart*.

Kinderen aanvaarden als vanzelfsprekend het bestaan van een goede God en Schepper. Helaas kunnen de ouders hun hierover meestal niet onderrichten. Wel wordt oma soms nog vanuit de kerk begraven; en als zij hun geloof niet geheel en al hebben laten versloffen, troosten vader en moeder hun kroost met de woorden: “Oma is nu in de hemel”. Maar zelfs dat is de meeste kinderen niet meer gegeven. Waar moeten zij heen met hun vragen? Indien zij als volwassenen niet berusten in een leven zonder ander uitzicht dan de dood, maar vasthouden aan de hoop in ‘t hart: “Er moet meer zijn”, zal God hen leiden; tot zij bij hun zoektocht op het spoor komen van Jezus Christus, in wie zijn liefde volkomen is. Eenvoudigen van geest zullen het dankbaar beamen: Dit is eeuwig!

ps 127; 33,1-10; Mt 11,25; 19,14; spr 19,3; 1Kor 1,20

* * *

gewoon?

Het steentje drukt zachtjes in mijn hand. Ik klem het tussen duim en wijsvinger, en laat het los. Zonder aarzeling schiet het naar beneden, stuitert een keer op de tegels, en blijft liggen. Waarom ik dit vertel, het is toch heel gewoon? Zolang je er niet over nadenkt wel, ja. “Dat komt door de zwaartekracht”, zal iemand zeggen; maar dat is niet meer dan een naam voor het raadsel. Er is niets te zien tussen het steentje en het tuinpad; en toch wordt er aan getrokken. Hoe kan dat? Een leger van geleerden heeft zich het hoofd erover gebroken: “Zo iets alledaags als de zwaartekracht moet toch te verklaren zijn?” Hun onderzoek heeft veel opgeleverd, maar hun niet geleerd waar ze naar opzoek waren.

Hoeveel groter wordt het raadsel voor wie zich buigt over de levende natuur. Elk bloemetje, elk beestje roept vragen op. Biologen zullen het beamen: Hoe meer zij leren over de natuur, des te groter hun bewondering wordt voor organisatie van de onderdelen hiervan, die zich feilloos voegen tot een volmaakte eenheid, een eenheid die de mens beter niet kan verstoren.

Gelukkig zijn zij, die hierin de grootheid van de Schepper erkennen. Hetgeen van Hem niet zichtbaar is, kan sedert het begin van de wereld door het verstand in zijn werken worden waargenomen. Daarom zijn zij niet te verontschuldigen, die God niet de eer geven die Hem toekomt. Allen echter die Hem eerbiedigen, zullen zijn almacht erkennen; en inzicht krijgen in het alles overtreffende wonder van hun eigen bestaan. Zij zijn tot leven geroepen als kroon van de schepping, om te mogen delen in zijn liefde die begin noch einde kan hebben. *Kinderen van God* worden zij genoemd, op weg naar het eeuwige leven.

Christenen hoeven niet in onzekerheid te verkeren over de herkomst van al het zijnde en de zin van het leven. In Jezus Christus toont God hun zijn eigen wezen. Kunnen zij Hem ooit voldoende danken en eren voor de genade die Hij hun in zijn Zoon betoont? Met Jezus verbonden en levend door zijn Geest, maken zij in deze vergankelijke wereld al deel uit van het eeuwige Rijk van God.

Mt 11,25; Rom 1,20v; Ef 2,10

* * *

i.v.f. en abortus

Echtparen bij wie kinderen uitblijven maken soms gebruik van de mogelijkheid van ‘in vitro fertilisatie’ (i.v.f.). Eicellen en sperma worden in een laboratorium bij elkaar gebracht. Als zich hieruit een embryo ontwikkelt, kan dit in de baarmoeder worden geplaatst; en uitgroeien tot een baby. Het probleem is, dat er vaak meer dan één eicel wordt bevrucht. Wat doe je dan met de overgebleven embryo’s? Het stuit tegen de borst deze als afval te beschouwen. Ze kunnen worden ingevroren; maar tot hoelang? Dit leidt tot de vraag of het al om menselijke wezens gaat?

Dezelfde vraag doet zich voor bij abortus. Is het juist om een grens te trekken; en bijvoorbeeld af te spreken dat een vrucht pas na zestig dagen als een menselijk wezen kan worden beschouwd? Vóór die tijd zou abortus dan wettelijk kunnen worden toegestaan. Maar zou een embryo van negenenvijftig dagen dan plotseling veranderen en tot een mens worden? Wat maakt iets tot een menselijk wezen? Vergelijk het met een plant. Na de bevruchting met stuifmeel ontwikkelen zich zaadjes, waarin de plant in beginsel al geheel compleet verborgen ligt. Hier houdt de overeenkomst met mensen op, want planten hebben geen ziel – de plaats van innerlijk leven – en mensen wel. Zou God zestig dagen wachten, eer Hij elk embryo van een ziel zou mogen voorzien?

Vanaf het ogenblik van de bevruchting ligt niet alleen de vorm van het toekomstige stoffelijk lichaam al vast, maar ook het geestelijk lichaam met al haar eigenschappen dat de ziel wordt genoemd. Zij is vanaf het begin al in de bevruchte eicel aanwezig, als de chromosomen van man en vrouw zich hebben verenigd. Wie tot dit inzicht komt, kan niet anders dan in eerbied voor de Schepper dit werk van zijn handen vanaf dag één eerbiedigen.

Voor christenen moet de conclusie zijn, dat abortus en i.v.f. strijdig zijn met hun geloof. Sommigen zullen aankomen met strikvragen als: “Hoe te handelen, als bij een operatie de keuze moet worden gemaakt tussen het leven van de moeder en het ongeboren kind?” Je kunt echter niet alles in regels vatten. Dit soort gevallen zijn een zaak van het geweten van de betrokkenen. Als zij gewend zijn te bidden, zal God hen tot de juiste beslissing leiden.

* * *

vrije wil

Sommige hersenspecialisten treden buiten hun vakgebied met de bewering dat de menselijke ziel, die in de hersenen zou zetelen, niet bestaat. Zij hebben hier alleen hersenweefsel aangetroffen. Dit houdt in dat ook God, die de ziel als woning begeert, niet zou bestaan. Deze materialistische opvatting lijkt op de ruimtevaarder, die naar de aarde seinde geen God in de ruimte te hebben gezien. Intussen voelen de meeste mensen wel aan dat er zoiets bestaat als geestelijk leven dat zich afspeelt in de innerlijke mens, die nadenkt over het bestaan en beslissingen kan nemen.

Christenen zijn zo gelukkig hierover meer duidelijkheid te hebben. De zin van hun bestaan en de vervulling hiervan ligt hierin, dat zij – met de woorden van de Schrift - leven *naar Gods gelijkenis*, zoals de Schepper hun in de aanvang heeft bedoeld. Zij verlangen naar niets anders dan levensheiliging. Wie ongeduldig is streeft naar geduld, wie driftig is naar zelfbeheersing, de gulzige naar matigheid, de hebzuchtige naar vrijgevigheid; en allen danken zij God, die hen voorthelpt door het geloof in Jezus Christus, hun broeder

Mensen zijn geen marionetten in Gods hand, maar door Hem geschapen met een vrije wil. Zij kunnen ervoor kiezen God te dienen of zichzelf. Kiezen zij voor Hem, dan kiezen zij voor het leven dan geen einde kent. De monnik Maximus Confessor (580 – 662) schrijft: *Bij vrijwillige onderwerping aan God krijgen wij heerschappij over onze wil; en leren wij slechts te willen wat God wil. (...) Denk niet dat het mijn bedoeling is de vrije wil te ontkennen. Ik spreek over een zelfgewilde overgave, verlangend onze weg te gaan met Hem die ons tot leven heeft geroepen.*

gen 1,26; Joh 1,12; 1Pe 1,16; *de ogen van de ziel* p 126

* * *

lichaam en ziel

Het vergankelijke lichaam bezwaart de ziel, zegt de wijze; deze tent is een last voor de denkende geest. Maar wat schrijft de hersenwetenschapper, die aan de weg timmert met zijn kennis? “We hebben geen ziel, zoals men vroeger dacht”. Zijn kennis maakt niet alleen opgeblazen, maar in dit geval dus ook geestloos, en o zo saai. Het hersenonderzoek gaat over de bouw van de hersenen, over zenuwcellen, neuronen en alles wat daar verder wordt aangetroffen:

over de materie dus, over moleculen, atomen en energie; en niet over de geest die leven doet. Wetenschappers die op grond van hun hersenonderzoek uitspraken menen te kunnen doen over het mysterie van het bestaan, begeven zich buiten hun terrein en misleiden hun lezers.

Het lichaam wordt wel vergeleken met het lastdier de ezel, als drager van de ziel waarbinnen het geestelijk leven zich afspeelt van welzijn en geluk, wanhoop en verdriet. Wie om zich heen kijkt naar vrienden en bekenden, en leest over allerlei mensen, zal zich verwonderen over de onuitputtelijke diversiteit van karakters en talenten. Geen twee personen zijn aan elkaar gelijk. Elke ziel heeft een eigen 'vorm', waarin de geest van de mens woont. Het lichaam veroudert, sterft en vergaat weer tot het stof waaruit het is opgebouwd; maar zou de ziel ook kunnen vergaan? Zij wordt door de Geest van God als woning begeerd, zoals Jezus zegt: *Ik sta aan de deur en Ik klop. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal Ik bij hem of haar binnenkomen.*

Op een andere plaats zegt Jezus letterlijk: *In het huis van mijn Vader zijn vele woningen.* Dit wordt dikwijls verkeerd vertaald als: *In het huis van mijn Vader is ruimte voor velen*, hetgeen een open deur is. Het huis is de hemel en de woningen zijn de zielen, die als gescheiden personen bij de Vader zijn. Tijdens dit voorbijgaande bestaan dreigt voor Gods kinderen het gevaar zich te verliezen in de vergankelijke dingen om hen heen, waardoor zij niet meer open staan voor Hem die toegang zoekt tot hun ziel, om hun de hemel te tonen. Zo kunnen zij hun roeping niet volgen de goede God zichtbaar en verstaanbaar te maken in een wereld in nood.

Mocht die hersenspecialist eens met de ziel onder de arm komen te lopen en nergens uitkomst zien, dan zal hij misschien tot de erkenning komen dat er meer is dan alleen de zichtbare dingen; want *de mens niet leeft van brood alleen, maar van alles wat van God uitgaat*: liefde en wijsheid en eeuwig leven. De liefdevolle God heeft hem gestraft, opdat hij tot inkeer zou komen. In het oordeel zal hij genade vinden voor recht.

wijsh 9,15; openb 3,20; Joh 14,2; Mt 4,4

* * *

HOOFDSTUK XI

VREDE

vrede op aarde

Ruim tweeduizend jaar geleden verscheen 's nachts aan de herders in het veld van Bethlehem een engel in een hemels licht, die tot de *geschrokken mannen sprak: Vandaag is voor jullie een Redder geboren*. En een leger van engelen zong: *Eer aan God, en vrede op aarde bij de mensen die Hij liefheeft*. Hoe zijn de mensen zo dwaas hieraan voorbij te gaan? Ach, ik weet het uit eigen ervaring: in een omgeving waar de vrede soms ver te zoeken is, ga je gedachteloos mee met het alom heersende streven naar bezit, succes en vermaak. Ieder die je tegenwerkt kan de volle laag krijgen; en zolang het in je eigen land geen oorlog is, maak je je niet al te druk over wat er ver van je bed gebeurt.

“Vrede bij de mensen die Hij liefheeft dan houdt Hij zeker niet van mij”, aldus een vrouw die in de knoop zat, ondertussen wel aanvoelend dat 't andersom is. God houdt van iedereen. Hij luistert naar hun bidden; en wil niets liever dan hun te doen delen in zijn vrede . Zozeer heeft Hij hen lief, dat Hij in Jezus zijn eeuwige goedheid heeft geopenbaard. Veel mensen keren zich echter van hem af en zeggen: “Er is geen God”. Hoe hard moet je door elkaar moet worden geschud eer het doordringt: Er is een God die mij liefheeft, méér dan ik kan denken of dromen.

Zou die *vrede op aarde* echt tot stand gebracht kunnen worden? Geen moordpartijen meer, geen gierende straaljagers, geen harde woorden en verwijtende blikken, geen stress en moedeloosheid, niets van dat alles wat de wereld tot een plaats maakt waar niemand voorgoed zou willen verblijven?

Er zijn inderdaad christenen met de pretentie dat dit in de huidige wereld kan worden waargemaakt, met Jezus als voorbeeld. Inmiddels is hun invloed getaand; en de vrede in de wereld is verder dan ooit. De schrift spreekt dan ook een andere taal. Jezus waarschuwt zijn leerlingen: *Door het hand over hand toenemen van de zonde zal de liefde van de meesten verkoelen. Wie echter ten einde toe volhardt, die zal gered worden*.

Het Nieuwe Testament maakt duidelijk dat het visioen van vrede pas volledig werkelijkheid zal zijn in het koninkrijk van God. Christenen leven in afwachting van Jezus' wederkomst voor het oordeel. Tot die dag is het hun roeping de liefde van hun Heer te beantwoorden. In een wereld die naar zijn einde holt, zijn gelovige mensen als bakens in zee. God schenkt hun een rust, die niemand kan begrijpen, behalve zij die Christus in 't hart dragen. Hoe *de wereld* ook tekeer gaat, deze vrede kan niet worden verstoord.

*Mensen, waarom die harde woorden,
 waarom elkander zo verwond?
 Ach, dat je naar zijn stem toch hoorde,
 mocht Hij toch spreken door jouw mond!
 Geef Hem je hoofd, je hart, je handen,
 bied Hem je lied, je lofzang aan.
 Zie, Hij verbreekt de oude banden.
 Zijn vrede is je deel voortaan.*

Lc 2,8vv; Joh 3,16; 23,32v; gen 1,26; *de ogen van de ziel* p 193.4; *al mijn verlangen* nr 109

* * *

kerstnacht

God zij dank voor de Christus, die in deze nacht geboren is! De engelen zijn bovenmate verheugd over de langverwachte vervulling van de belofte. De herders in 't veld, aan wie zij verschijnen, kunnen de omvang nog niet bevatten van het gebeuren in deze nacht: de menswording van God. Zij zijn getuigen van het aanbreken van de laatste periode van de geschiedenis, waarin wereldwijd het evangelie wordt verkondigd van de komst van de Joodse Messias, van zijn dood en verrijzenis en het nieuwe leven voor allen die hem toebehoren. Door alle profeten voorzeggd, verschijnt in deze nacht de Redder van allen die ooit geleefd hebben of nog zullen leven.

Heel de kerk van Christus juicht in de kerstnacht het lied van verlossing uit de macht van het kwaad voor allen die God liefhebben; en Jezus volgen, in wie Hij zich openbaart. Met de herders en met de drie wijzen uit het oosten knielen zij in de stal van Bethlehem neer voor hem, bij wie zij de vrede vinden die de wereld hun niet kan bieden. Maar de mensen spotten: "Ik merk niet veel van die vrede!"

Inderdaad is de wereld ook sedert Jezus' komst in de wereld alle eeuwen door geteisterd geweest door oorlogen en geweld; en helaas is dit soms ook te wijten geweest aan hen die zich christenen noemen. Ondanks dat is de vrede van Christus sedert het begin van de kerk duidelijk zichtbaar geweest in allen die hem niet alleen met de mond belijden, maar hem daadwerkelijk toebehoren. Zij stellen zichzelf niet voorop, maar bieden ruimte aan zijn Geest: nederig en zachtmoedig, vol van ontferming, zuiver van hart. De wereld kan niet buiten hen!

Christenen koesteren geen wrok om wat hun wordt aangedaan, maar treuren om het onrecht om hen heen. Worden zij geslagen, dan keren zij de andere wang toe. Zo tonen zij de zachtmoedigheid van hem die in hen woont; en hun het onvergankelijke leven leert. Zij spreken geen kwaad, maar in onrecht en verdrukking bidden zij voor hun belagers. Zij laten de haat, die de ziel vergiftigt, niet in hun leven toe; maar zij hebben hun vijanden lief. Naar waarheid worden zij *kinderen van God* genoemd; want door het geloof in Christus hebben zij de macht verkregen als nieuwe mensen met hem te verkeren; en te heersen over het kwaad.

In de kerstnacht zitten de kerken vol, nog wel. De kerkgangers horen de boodschap van de geboorte van die onvergetelijke mens, voor wie geen plaats was in de herberg. Ook zij die alleen met Kerst aanwezig zijn, voelen wel aan dat dit feest méér is dan het ritueel in de kerk. Wat het oog ziet, dient om de harten te richten op de inhoud: de Zoon van God is in deze nacht ter wereld gekomen, om allen bijeen te brengen die hongeren naar een betere wereld; en hun te doen delen in het nieuwe leven dat hij heeft bij de Vader. Soms zal het kerkbezoek niet bij de kerstnacht blijven. De engelen juichen, elke keer als iemand tot inkeer komt; en zich voegt bij de kerk van Christus.

*In het woeden van de wereld:
zie de moeder met haar kind.
Zalig wie zich wil bekeren,
zalig wie zijn vrede vindt!*

1Joh 1,1-4; 3,1-3; liedbundel *al mijn verlangen* nr 91.2

* * *

de Messias

Alle profeten van Israël hebben honderden jaren tevoren de Messias (de gezalfde) in de toekomst zien verschijnen en over hem gesproken. Jesaja heeft in de geest de Vrededorst zien komen; en over zijn volgelingen voorzegd: *Zij zullen hun zwaarden tot ploegijzers omsmeden*. David bezingt deze vorst als *een herder, die zijn schapen naar rustig water voert*. Jeremia ziet *de rechtvaardige koning* verschijnen; en Ezechiël profeteert over het wereldwijde volk van God: *Eén herder zal er over hen zijn*. Daniël ziet hem in een visioen als *de mensenzoon, die alle volken zullen dienen*. Nahum ziet *op de bergen de voeten van hen die zijn vrede verkondigen*, de vrede van Christus, die de kerkgangers elkaar elke zondag toewensen.

Johannes de Doper, de laatste van de oude profeten, heeft de weg bereid voor Jezus Christus, *het lam van God dat de zonde van de wereld wegneemt*; en van Hem getuigt: *Hij was vóór mij*. Jezus heeft dit nadien bevestigd, en gezegd: *Vóór Abraham was, ik ben*. Ik ben, Hebreeuws *Jahweh*, is de naam van de eeuwige God; want al vóór de wereld bestond was Jezus in God. Hij is het, door wie christenen de macht ontvangen als kinderen van God te leven.

Wie zou geen gehoor geven aan dit leger van getuigen? Zeer velen, helaas. In liefde voor allen heeft Jezus zichzelf gegeven; en verrezen uit de dood roept hij allen tot zich. Wie zou hem niet willen volgen? Opnieuw: zeer velen. Zij verkiezen een wereld vol verdriet boven het Rijk van God. Hij biedt hun de Geest van liefde aan, maar zij volharden in eigenliefde. Hij schenkt zijn leerlingen de innerlijke vrede die de wereld niet kan bieden; maar zij verachten hun Weldoener en luisteren naar de stem van hun begeerte.

Nog klinkt de uitnodiging van de Heer: *Kom, koop hier je voedsel en eet, koop wijn en melk zonder betaling*. Maar de mensen zeggen: “Straks misschien, ik ben nu met andere dingen bezig”. De Karthuizer monnik Bruno (elfde eeuw) waarschuwt: *Wat is er roekelozer dan het geschapene meer lief te hebben dan de Schepper, en de aardse goederen te verkiezen boven de hemelse?*

Jes 27,9; 55,1; 59,20; 7,14; Mt 1,23; 22,37; ps 23; Jer 23; Ez 37,24; Dan 7,13; Nah 1,15; Joh 1,15; 6,50; 8,58; *de ogen van de ziel* p 149,2

* * *

hemelburgers

De één wil dit en de ander wil dat; en allen strijden zij voor hun eigen zaak, zonder oog voor de ander. Zo is het in de grote wereld; en zo is het in kleine kring, op school, onder collega's, helaas ook in veel gezinnen en soms zelfs in de kerk van Christus. In deze wereld vol onrecht en strijd, waar het recht van de sterkste geldt, roept Jezus zijn leerlingen om zijn vrede voor te leven; en een gemeenschap te vormen met de deuren open voor mensen in nood. Hier moeten zoekende mensen de weg vinden naar een onzelfzuchtig leven door het geloof in de Geest van Christus, God-in-ons.

In een wereld van elk voor zich leert de Geest christenen zichzelf te beschouwen als met Jezus gestorven; en met hem opgestaan tot een God-gewijd leven. Zij laten zich niet voorstaan op het goede dat zij doen, maar danken Hem die hun hiertoe in staat stelt. Zij vechten niet voor zichzelf en het eigen gelijk, maar zijn liever bedacht op het eigen ongelijk; en geven dit toe. Zij gaan het lijden niet uit de weg, maar brengen hun last bij de Heer. Allen die hem liefhebben en met vallen en opstaan zijn weg gaan, zullen ervaren hoe nabij hij is; ja, dat hij in zijn leerlingen woont en werkt, en hun zijn Geest niet onthoudt. Zij zijn gelukkig, want zij verdragen het onrecht gelijkmoedig en bidden voor hun belagers, zodat zij innerlijk vrij blijven; en de ziel niet door schadelijke gedachten wordt beheerst.

Christenen leren hun Geliefde gaandeweg beter kennen, als zij zichzelf vergeten en zich openstellen voor zijn Geest, die een voorsmaak geeft van eeuwig leven. Hij leert hun zich niet te ergeren aan het wangedrag van anderen, maar te trachten hen terecht te wijzen; en anders te zwijgen. Zij zwijgen niet door de lippen samen te persen; maar in vertrouwen op hem, die in liefde voor allen groter onrecht heeft verdragen. Voor allen die zichzelf vergeten om hem te kunnen volgen, maakt hij het onmogelijke mogelijk. Zo wordt in hen het wonder zichtbaar van het nieuwe leven naar Gods bedoeling. Temidden van een wereld in nood zijn zij als getuigen van Christus met hem op weg naar zijn hemelse Rijk.

Heb 11,16; Rom 6,1-10; 8,17; 11,13-16

* * *

voorzichtig en onschuldig

Mensen zijn gecompliceerde wezens, elk met de eigen gevoeligheden, lichtgeraakt, niet altijd oprecht, met meer oog voor andermans tekort dan voor de eigen fouten; want in de wereld zonder God staat de eigen persoon voorop. In de samenleving leidt dit tot een spanning, die voor zwakkeren al gauw teveel wordt. Zij houden hun mond of trekken zich terug. Anderen weten hun woordje te doen en drijven hun wil door. Als zij concurrentie krijgen, betekent het strijd.

In bedrijven speelt bovendien het belang van de zaak mee; en worden werknemers niet altijd eerlijk behandeld. Iemand die ontslagen werd om plaats te maken voor een neef van de baas, vertelde dat hij uit woede de deur van de directiekamer had ingetrapt. Hij had zich afgereageerd; maar anderen houden er wrok en slapeloze nachten aan over.

Zouden Jezus' leerlingen hem in deze heidense wereld niet voortdurend in gedachten houden, dan zouden zij hem in hun woorden en daden steeds opnieuw beledigen. Dit overkwam Petrus, toen hij in angst voor de dood ontkende tot zijn leerlingen te behoren. Daarom eindigt het gebed van de kerk met de woorden: *Van U is de kracht*, namelijk om te volbrengen waartoe christenen van nature niet in staat zijn: zichzelf te verloochenen, hun wil aan hem te geven en zelfs hun leven niet te achten, in liefde voor hun Heer.

Jezus leert zijn volk hoe zij innerlijk hun rust kunnen bewaren, met zijn woorden in gedachten: *Wie de eerste wil zijn, moet de laatste en aller dienaar zijn*. Als zij gescholden worden, zijn zij niet beledigd; en voor spot en oneer geven zij vriendelijke woorden, met Jezus voor ogen, nederig en zachtmoedig. Zijn Geest maakt hen vrij van eigenliefde, trots en begeerte. Zij bemoeien zich niet met dingen die te hoog voor hen zijn en zoeken niet hun eigen gelijk. Zij overwegen zorgvuldig hoe zij op moeten treden of dat zij hiervan af moeten zien, of zij moeten spreken of zwijgen, met Jezus' woorden in gedachten: *Wees voorzichtig als slangen en onschuldig als duiven*. Zo dragen zij zijn vrede uit, dat kostbare goed en medicijn voor een verdeelde wereld.

Joh 18,25-27; Mc 9,35 Mt 10,16

* * *

leerschool

God, wees ons genadig, help ons in een tijd van nood, als de kaalvreter komt. Wie ernst maakt met het geloof, weet wat de profeet bedoelt met deze woorden. Je voelt je innerlijk leeg, zodat je – als je niet beter zou weten – naar de fles zou grijpen of gaan blowen, om van dit terneerdrukkende gevoel verlost te zijn. Na zo'n kortstondige verlichting zal die innerlijke last echter nog zwaarder dan tevoren terugkomen. Zo brengt God de Vader zijn kinderen tot inzicht, opdat zij niet van onbetrouwbare gevoelens afhankelijk zullen zijn, maar leren bidden: “Al lijkt U mijlenver weg, ik geloof dat U mij liefhebt en mij draagt”. Zou Hij zich één ogenblik van hen terugtrekken, dan was 't gedaan met hun leven.

Gelukkig zijn zij, die in deze leerschool tot volharding komen. God tuchtigt hen die Hij liefheeft, om hen te heiligen en standvastig te maken voor het werk waartoe Hij hen heeft uitverkoren. Op het moment zelf brengt dit geen vreugde mee; maar zij worden hierdoor gevormd tot volwassen gelovigen. Wie heeft Hij anders in de wereld, waar zovelen verloren lopen? Zo spreekt de Heer bij monde van de profeet Joël: *Ik zal je vergoeden naar de tijd dat je de kaalvreter hebt doorstaan, die Ik op je heb afgestuurd.*

Ook de heiligen is de beproeving niet bespaard gebleven. Zij hebben deze innerlijke strijd, waardoor hun geloof werd gelouterd, voorbeeldig doorstaan. Als beloning hebben zij de vrede van Christus ontvangen, die niemand hun kon ontnemen, ongeacht de moeite die het leven in een onrechtvaardige wereld voor christenen vaak met zich meebrengt. Zij hebben geen gemakkelijk bestaan, verre van dat. Het geloof in een goede liefdevolle God is nauwelijks nog merkbaar in de samenleving; en de wijzen van de wereld keren zich tegen het geloof in Christus. God echter doet zijn kinderen vruchten dragen, die blijven tot voor zijn troon.

De kluizenaar Barsanuphius (zesde eeuw) bemoedigde een bezoeker die om raad kwam vragen; en zei: *Iets goeds wordt niet dan na veel strijd tot stand gebracht. Heb dus geen angst voor beproevingen; maar wees er blij mee, want ze leiden tot resultaat. (...) God staat niet toe dat je boven je vermogen in verzoeking komt. Naargelang je de kracht hiertoe hebt, oefent Hij je in geestelijke oorlogsvoering.*

Jezus heeft zijn leerlingen op beproevingen voorbereid: *Je zult het soms zwaar te verduren krijgen; maar houd goede moed, ik heb de wereld overwonnen.* Hij prijst hen zelfs gelukkig als de mensen zich tegen hen keren: *Verheug je dan, want groot is je loon in de hemel. Zo hebben ze ook de profeten vóór jou vervolgd.* Zouden zij die hem toebehoren niet kunnen delen in zijn lijden? Zij volgen hun Heer door het geloof in zijn Geest, die in hen woont en werkt.

Jess 38; Joël 4; Heb 12,4-10; Joh 16,33; Mt 5,10v; *de ogen van de ziel* p 114.2;

* * *

energie

Mijn buurvrouw belt aan met de vraag: "Ik ga vanmiddag naar de stad, kan ik boodschappen voor je meenemen?" Ik heb namelijk geen auto. "Nee, zeg ik, dank je wel, ik ga op de fiets met dit mooie weer; maar misschien kan je Josée meenemen?" Josée, mijn bovenbuurvrouw, zit overspannen thuis. Haar man heeft haar verlaten en de kinderen wonen verspreid over het land. "Ze zit futloos op de bank en komt nauwelijks meer de deur uit", zeg ik nog. "Ja", is 't antwoord van mijn buurvrouw; "en waar moet ik mijn energie vandaan halen? Niet van Josée!"

Waar je je energie vandaan haalt? Dat is echt een vraag van deze tijd. Het gaat om die opgewektheid waardoor je 't leven ziet zitten; en waardoor mensen soms bergen kunnen verzetten. Daarvoor moet je wel een plaats hebben waar je je zorgen voor je kinderen neer kunt leggen, je eenzaamheid, je moeilijkheden in je relatie, je schuldgevoel en je levensvragen: al die dingen die je steeds met je mee draagt, heel vermoeiend. Als je geluk hebt, heb je een goede verstandhouding met je ouders en wonen ze in de buurt; maar ook zij, op weg naar hun levenseinde, worden op een dag een zorg erbij. Nee, wie 't hoofd boven water wilt houden kan mensen als Josée er vaak niet bij hebben.

Zo is de situatie in een wereld waar God buiten de deur wordt gehouden; of waar Hij zelfs de Grote Onbekende is geworden. Je hebt wel eens over Jezus gehoord, en over de kerk, maar vaak ook in negatieve zin, door de vele schandalen die naar buiten zijn gekomen. De Geest van Christus, God-in-ons, bron van vreugde en levenskracht, is een vreemde geworden.

Waar moeten mensen in nood heen met hun problemen? Wie zal hun last dragen? In een wereld van elk voor zich, waar de zwakken geen plaats van rust kunnen vinden, waar de familie het drukker heeft dan ooit, waar oude mensen die verzorging nodig hebben bij elkaar worden gezet in verpleeghuizen: in die wereld moeten mensen als Carla en Josée maar zien hoe ze zich redden. Mochten zij eens worden meegenomen naar een kerk, wat treffen zij daar dan aan? De vijf voorste banken zijn leeg, niemand heet hen als nieuwkomers welkom, de liederen zullen zij niet begrijpen en de moralistische verkondiging houdt niet veel meer in dan de oproep goed te zijn voor elkaar en iets voor anderen over te hebben. *Solidariteit* wordt dat genoemd. Maar daar hebben Carla en Josée nu juist de fut niet voor. Niemand anders kan hun die levenslust hergeven, dan hij, die die in liefde voor hen en een menigte anderen zijn leven heeft gegeven: Jezus, God-met ons.

In een samenleving van elk voor zich, rusteloos jagend naar succes en vermaak, is een menigte eenzame en depressieve mensen op zoek naar iemand die hun gesteldheid kent, hun zorgen deelt en hun de weg ten leven toont. Zonder het te weten verlangen zij naar hun Schepper, die in Christus in peilloze liefde allen tot zich roept: *Kom tot mij als je vermoeid bent en zwaar beladen, en ik zal je rust geven voor je ziel.* Wie zal Carla en Josée dit evangelie verkondigen? Jezus doelt op hen als hij zegt: *De velden zijn wit om te oogsten, maar arbeiders zijn er weinig.* Hij vraagt van christenen om te bidden dat God mensen zal roepen om hen die die nergens vrede vinden bijeen te brengen in zijn kerk.

*Hoor toch naar wie verloren lopen,
en onbekend met Jezus' naam.*

*Zie hoe zij zoeken, hoe zij hopen:
vernieuwing van een leeg bestaan.*

*Zie naar uw kerk: verzwakt, verslagen,
verdeeld, vernederd en veracht.*

*Hoor hen, die naar U blijven vragen:
uw volk dat nog zijn Heer verwacht.*

Mt 11,25-29; Lc 12,28-34; Mt 9,34; *al mijn verlangen* nr 157

* * *

oorlog en vrede

“Het is oorlog, het is oorlog!” Oorlog was iets ergs, dat begreep ik als vijfjarige wel op de ochtend van die tiende mei 1940. Later volgde het nachtelijk dreunen van hoog overvliegende bommenwerpers; en het stampen van marcherende soldaten in de straat. ”Auf die Heide blüht ein Röslein”, zongen zij, “und das heist: Eééérica!”. Zouden zij denken aan hun Heidi’s en Erica’s thuis? Het geweld waar die jonge mannen in terecht waren gekomen drong in alle hevigheid door, toen ons gezin op een zondagmorgen in een diepe kuil in de achtertuin moest schuilen voor de gierende jachtvliegtuigen, die een nabijgelegen kazerne bestookten.

Hoe erg die oorlog is geweest, wordt in elk dorp duidelijk aan de namen van de doden op de oorlogsmonumenten, getuigend van onnoemelijk veel verdriet in evenzoveel huisgezinnen. Hoe komt de wereld zo gek? “Dat nooit meer!” zeiden de mensen in 1945; maar die hoop was door de dreiging vanuit het Oostblok en het gewelddadige optreden van Nederland in Indonesië snel vervlogen. De mensen beseften niet dat het wereldwijde geweld begint bij individuele personen; en die waren niet veranderd.

Ook in de huizen en de bedrijven is de vrede soms ver te zoeken. Egoïsme, trots, onmatigheid: al die vormen van zelfzucht verstoren de relaties; en tonen de menselijke onmacht de vrede te handhaven. Bij elk onrecht dat ik lijd bedwing ik mijn boosheid. Moet ik soms de minste zijn? Ja, dat zou een hoop oplossen; maar wie kan dit opbrengen? Vroeg of laat komt alle opgekropte ergernis tot een uitbarsting; en dan is ’t toch weer even oorlog.

Ieder die deze onmacht betreurt, zal het evangelie misschien serieus willen nemen. Jezus, de Vrededorst, heeft niet als een wereldse vorst geheerst. Als een gewone man heeft hij onder de mensen geleefd; en tot op de dag van vandaag is hij hen nabij die zoeken naar uitkomst. Hij onderricht hen die hem vragen naar zijn vrede in een omgeving waar deze vaak ver te zoeken is. Allen die hem liefhebben en van hem hun hulp verwachten, leren zichzelf te vergeten en gaan in zijn innerlijke vrede delen. Het schietgebed: “Help mij te doen, wat ik uit mijzelf niet kan” wordt steeds opnieuw door hem verhoord.

Mt 19,27-30; ps 79; Erika (Duits) = heidebloempje

* * *

benauwdheid

Jezus' gelijkenissen uit de vier evangeliën hechten zich in het geheugen en worden tot instrumenten bij een gelovig leven. De moeite die christenen moeten doorstaan vergelijkt hij met een vrouw die moet bevallen: *Als het kindje geboren is, denkt zij niet meer aan de pijn, in blijdschap dat een mens ter wereld is gekomen.* Jezus spreekt over de vaak moeizame periode van bekering, waarin iemand als opnieuw geboren moet leren het oude leven achter zich te laten om met hem verenigd verder te gaan.

In onze wereld is hiervan nog maar weinig te zien. Van alle kanten dreigt de innerlijke vrede te worden verstoord: niet alleen door ongelukken, ziekte en verlies, maar ook door het egoïsme van anderen, door ruzies, onrecht en kwaadsprekerij. Deze beproevingen kunnen iemand soms teveel worden. Een mens in verdrukking is zichzelf niet altijd meester. Wie is er in staat om al het kwaad dat op hem of haar afkomt rustig te verdragen? Daar is hulp bij nodig, hulp van God; want mensenhulp is ontoereikend.

Waar God uit de samenleving verdwijnt, gaat de wet van elk-voor-zich overheersen. Maar Hij blijft bij zijn schepsels betrokken. Gelukkig is ieder die hieraan vasthoudt! David verheugt zich en zegt: *Op God is mijn vertrouwen, ik zal niet wankelen;* en: *Hij onderzoekt en beproeft de oprechte;* en ook: *wie zuiver is van hart zal zijn aangezicht zien.* Al lijkt het soms of God zich niet met de wereld bemoeit, Hij kent elk mensenhart en Hij ziet de benauwdheid waar zijn kinderen in verkeren. *Overvloedig is zijn liefdevolle goedheid jegens ons.*

Zelfs al wordt hun het leven benomen, dan nog weten gelovige mensen zich verenigd met hem die uit de dood is opgestaan; en binnengegaan in het Rijk van zijn Vader en hun Vader. Zij kijken dankbaar terug op alle benauwdheid waarin Hij hen heeft bijgestaan; en zij gaan voort als pelgrims in een wereld die naar zijn einde holt. Hoe hoog ook de nood, hun kracht is uit Hem, die de harten van zijn vrede vervult.

*Ik zie de mens die vrede is, die ons de weg ten leven is,
die de mensen op doet staan,
de handen aan de ploeg doet slaan.*

ps 11; ps 117; Joh 16,21; Heb 12,6; liedbundel *al mijn verlangen* nr 88.4

* * *

goede raad

In de huidige samenleving zijn mensen in geestelijke nood aangewezen op professionele hulp; want iedereen is druk, de familie woont verspreid en de opvang in de eigen omgeving is beperkt. Een leger deskundigen staat klaar om mensen met problemen bij te staan. Met veel van hun 'patiënten' is niets anders mis, behalve dat zij niet in staat zijn zich geheel zelfstandig staande te houden.

Naast de miljardenindustrie van de geestelijke zorg is er nog steeds een instelling waar gratis hulp wordt geboden, en wat voor hulp! Zo spreekt de Heer tot wie luisteren wil: *Ik laat je niet alleen*. Helaas is dit geloof een zeldzaam goed geworden. De kerken die er nog zijn, openen alleen op zondagmorgen hun deuren; en de weinige pastores zijn moeilijk bereikbaar.

Gelukkig zijn allen die, op zoek naar een geestelijke basis, tegen de stroom in de weg naar de kerk hebben gevonden. Zij zullen ervaren hoe waar de woorden zijn van David, die, aan alle kanten in het nauw gebracht, zijn toevlucht nam tot God, en zei: *De Heer is mijn helper, ik heb niets te vrezen; wat kan een mens mij doen?* En op een andere plaats: *Toen ik U aanriep, hebt U geantwoord; en mij bemoedigd en gesterkt.*

Deze psalmgebeden zijn een betrouwbare steun voor allen die in geloof willen leven; en hierbij goede raad zoeken. Als zij het gebed niet verwaarlozen, brengt God hun het visioen voor de geest van de vrede in zijn Rijk, die het verstand te boven gaat. Als zij de 'berg' van God in dit geloof beklimmen, zal Hij hun gaandeweg leren alles achter zich te laten, wat deze vrede in de weg staat.

Dit geloof is zeer gebaat bij gedegen onderricht. In de vroege kerk kregen nieuwkomers minstens een jaar catechese, beginnend met het vertrouwen op een liefdevolle God en Vader, die zoekende mensen in 't hart geeft dat zij op de goede weg zijn als zij Jezus volgen. Zijn Geest leert het onderscheid te maken tussen wat goed is om te doen en wat verworpen moet worden. Zo wordt het geloof tot een werktuig dat christenen in staat stelt te volharden; en voort te gaan op de weg naar het Rijk van God.

Heb 13,5; ps 56,12; 138,3; 23; 27,10; 1Kor 10,13; *al mijn verlangen* nr. 117

* * *

goede werken

De veelgelezen monnik Johannes Tauler (1300 - 1361) leerde dat geestelijke groei niet mogelijk is zonder de persoonlijke omgang met God, waaruit alle goede werken van christenen voortkomen. Dat dit geen loze woorden waren, bleek toen zijn standplaats Straatsburg door een pestepidemie werd getroffen. Ieder die het zich kon permitteren ontvluchtte de stad; maar hij en zijn medebroeders kwamen uit de veilige beschutting van hun klooster om dag en nacht de mensen met woord en daad terzijde te staan. Zij verzorgden de zieken, die uit angst voor besmetting op straat werden gelegd; en begroeven de doden. Ook onder de monniken vielen slachtoffers; maar het leek of hun geestelijke verlichting toenam onder de dreiging van ziekte en dood.

Johannes schreef later: Hoe is het mogelijk dat het edele verstand en het innerlijk oog zo schrikbarend zijn verblind, dat niets van het ware licht wordt waargenomen? Dat fatale gemis wordt veroorzaakt doordat er een dikke huls, een dik vel overheen is getrokken, dat wordt gevormd door verknochtheid aan de vergankelijke dingen, door eigenliefde en eigenbelang. Daardoor zijn de mensen blind en doof geworden. En zo gaan zij dan te communie om het heilig sacrament te ontvangen. Hoe vaker zij dat doen, des te dover en blinder worden zij.

Deze monnik raadt zijn lezers aan hun raad te zoeken bij heilige mensen en een voorbeeld te nemen aan hun levenswijze, opdat zij tot de zekerheid mogen komen dat God hun moeite en zorgen kent; en dat hun lijden en hun angst voor de dood Hem ter harte gaan. Hij schenkt allen verlichting die Hem vragen in vertrouwen. Zou de Schepper van het leven zijn kinderen aan hun lot overlaten? Hij laat hun niet alleen. In Jezus Christus geeft Hij hun uitzicht op het leven met Hem, de dood voorbij. Hoe eenvoudig is dit evangelie!

Volg het lieflijke voorbeeld van onze Heer Jezus Christus, het zachtmoedige Lam, die zijn mond niet opendeed toen hij naar de scheerder werd gevoerd. Zo, mijn kind, moet je je laten scheren door harde woorden en daden, wanneer de Heer je zoekt. Zo word je als 't lam, dat hij op zijn schouders zal wegdragen tot het vergoddelijkte menszijn.

de ogen van de ziel p 192

* * *

kwaadheid

Goedheid is altijd geweest en zal altijd zijn. Zij is eeuwig in God. Hij doet dit zijn kinderen verstaan; en opent hun het zicht op de hemel. Het kwaad daarentegen is niet eeuwig. Het is niet meer dan afwezigheid van het goede; en pas in de wereld gekomen toen de eerste mensen zich van God hadden afgewend. Niemand die hier sedertdien vrij van is, zoals de psalm leert: *Allen hebben zich afgewend en schuld op zich geladen.*

Kwaadheid neemt soms de schijn van kalmte aan. Van buiten lijkt het rustig, maar van binnen gaat het hevig tekeer. Christenen die hun Heer niet gedurig voor ogen houden, laten zich hierdoor gemakkelijk meeslepen. Zij verkeren als 't ware achter een vergrendelde deur, waar de rede is buitengesloten. De Schrift waarschuwt hen: *Boosheid brengt geen rechtvaardigheid voort.*

Is je fiets gestolen, dan ben je boos op de dief. Maar is 't niet beter bestolen te worden dan tot de dieven te behoren? In plaats van hen te verwensen, leert Jezus voor hen te bidden. Niemand vindt 't leuk te worden belasterd. De Geest leert christenen te doen waartoe zij van nature niet toe in staat zijn: niet terug te slaan, maar kwaad met goed te vergelden. Wie is er bij machte oprecht gemeend vriendelijk te zijn voor wie hem of haar zwart maakt? Wie dan om hulp bidt, zal bemerken hoe nabij God is; en hoe de boosheid plaats maakt voor zijn Geest van liefde. Dit wordt *genade* genoemd.

Mijn God, zo goed, Hij roept mij zacht: Verlaat het oude huis.

Ga mét Mij, waar de liefde wacht; sta op, Ik breng je thuis.

Het is een wonder deze vrede te ervaren temidden van al het onrecht om je heen. Zelfs als christenen krachtig optreden als anderen onrecht wordt aangedaan, verlaat de vrede van Christus hun niet. Waarom zou je dit niet eens beproeven? Maar dan zonder te twifelen; *want wie twijfelt moet niet denken iets van hem te verkrijgen.*

Zij die volharden in vertrouwen op God, zullen bemerken dat dit geloof groeit. Dit is bevrijdend. De Geest behoedt hen voor verbittering. Zij delen in het lijden van Christus, die de weg wijst uit een wereld die naar zijn einde gaat. Hij zal hen verder leiden op deze *smalle weg* naar het leven dat geen einde kent.

ps 53; Jak 1,5-8; Ik geloof p 45 hs 6.1; p151; liedbundel *al mijn verlangen* nr 35.3

* * *

Wie vertelt mij hoe te leven?

*Wie vertelt mij hoe te leven,
voor wie opent zich de poort?
Wie zal mij het antwoord geven,
spreken het verlossend woord?*

*Vraag geleerden, biologen:
waar vind ik de levensbron?
Ongegrond zijn hun betogen:
toeval als een optelsom.*

*Vraag ik mensen, luxe levend,
waar de rust gevonden wordt?
Doen zij snel je doel vergeten:
Pluk de dag, de tijd is kort!*

*Vraag ik moslims of de joden,
of hun godsdienst uitkomst biedt?
Tonen zij mij hun geboden:
Doe dat, want meer is er niet.*

*Vraag ik goeroes in vertrouwen,
waar het leven mij toe leidt?
Gaat hun inzicht mij benauwen:
Zoek jezelf te allen tijd.*

*Anderen leren het begeren
te beheersen: veel gevraagd!
Duizend levens te proberen,
waar toch niemand ooit in slaagt.*

*Niet in werken, niet in woorden,
waar ik eind'lijk vrede vindt;
maar de eenvoud mij bekoorde,
en de onschuld van een kind.*

*Zie, de goedheid mij gegeven,
in een mens van vlees en bloed.
Zie, zachtmoedig, bron van vrede,
Jezus, nederig, eeuwig goed.*

liedbundel *al mijn verlangen* nr 151

* * *

HOOFDSTUK XII

EERBIED EN ONTZAG

cartoons

Een onlangs verschenen cartoon vertoont de minister-president van Turkije, die onder de rok van een vrouw kijkt en tegen haar blote billen iets ‘grappigs’ zegt over de profeet Mohammed. Waarom zou je een heel volksdeel zo minachten? Steeds is het antwoord: “Ja, eh, vrijheid van meningsuiting hè?” Onder dat etiket wordt elke belediging gedachteloos gerechtvaardigd. Als dit onze dierbare democratische verworvenheid is

Deze doorgeslagen ‘vrijheid van meningsuiting’ veroorzaakt verwijdering. Bij labiele mensen kan dit leiden tot terreurdaden , met algemene ontzetting als gevolg. Als dan na enige tijd het verstand weer de regie neemt, zonder ook maar iets af te doen aan de afschuw van terreur, rijst de vraag: “Had dit voorkomen kunnen worden?” Christenen zullen hierin voorgaan, in ontzag voor God.

De meeste van deze terreurdaden zijn begaan door misleide jongeren zonder perspectief, die menen dat zij bij hun dood als martelaren in de hemel zullen worden verwend met de begeerlijkheden, die tijdens dit leven niet voor hen waren weggelegd. Zouden Moslims zich serieus genomen voelen, dan zou het klimaat waarin deze jongeren zijn opgegroeid wellicht niet tot gewelddaden hebben geleid. Deze mensen zijn als goedkope arbeidskrachten binnengehaald. Het zijn nu Nederlanders; en de overgrote meerderheid van hen is voor rede vatbaar.

Hard optreden is niet de enige uitweg, er zal onderhandeld moeten worden. Met terroristen aan tafel? Nee, dat niet, over hen moet recht gesproken worden. Wat hier gevraagd wordt is overleg met mensen uit de bevolkingsgroep waar zij uit voortkomen: mensen met invloed, naar wie geluisterd wordt. De imams die ik gekend heb zouden hiertoe bereid zijn geweest. Aan de onderhandelingstafel hebben de deelnemers ‘wisselgeld’ nodig. Van leiders uit de moslimgemeenschap wordt gevraagd hun invloed te doen gelden en elke vorm van terreur openlijk te veroordelen. Op hun beurt zouden de onderhandelaars die zich gesteund weten door autochtone Nederlanders begrip moeten tonen voor de aanstoot

die hun gesprekspartners nemen aan ongepaste uitingen in de media. Cartoons zoals hierboven vermeld zijn hier een voorbeeld van. Indien bestuurders afstand nemen van dergelijke vormen van belediging, wordt de weg geëffend voor verzoening; en voor indamming van het geweld. Enig begrip is wel op z'n plaats.

Ongeveer vijftig jaar geleden nam het grootste deel van de Nederlandse bevolking nog aanstoot aan het onsmakelijke verhaal van Gerard Reve, die God had vergeleken met een ezeltje waarmee hij anale seks bedreef. En dan bedoelde hij nog niet eens de God van de christenen, maar - in zijn eigen woorden - zijn 'diepste wezen', dat hij god noemde. Sedertdien is onze geseculariseerde samenleving verder verruwd. We kijken nauwelijks meer op van wat nog niet zo lang geleden aanstootgevende afbeeldingen en uitingen werden genoemd; en onze kinderen hebben ongehinderd toegang tot pornofilms. Is dat een vrijheid om je op voor te laten staan?

Ook Jezus wordt bespot en belasterd; en zijn volgelingen worden als dom volk beschouwd. Toch zijn zij die leven door zijn Geest *het zout van de aarde*; en geroepen het licht van Christus te laten schijnen in een wereld die zich afwendt van de Schepper van al het zijnde. Als hun hetzelfde lot ten deel valt als hun Heer, zullen zijn woorden hun te binnen komen: *Gezegend ben jij, als je om mij wordt beschimpt, vervolgd en lasterlijk van allerlei kwaad beticht. Verheug je en juich, want groot is je loon in de hemel.*

Mt 5,12

* * *

covid-19

In het dorp waar ik ben opgegroeid, brak eens mond- en klauwzeer uit. Bij de boeren waar de ziekte heerste kwam dan een bordje aan de weg met de waarschuwing MOND-EN-KLAUWZEER. Daar bleef je zoveel mogelijk weg; en de melk uit die boerderij werd niet verkocht. Maar werden de koeien die daar stonden afgemaakt? Geen sprake van! De meeste dieren genazen weer. Ze waren nog niet verzwakt door kunstmatige voeding ter verhoging van de productie, waar hun vier magen niet voor nodig waren.

De moderne veeteeltmethodes hebben een verandering bewerkt, waar die boeren van zestig jaar geleden de schrik van om het hart zou slaan. Honderden koeien in loopstallen, lege weilanden zonder vogels, varkensflats, opeengepakte kippen die nooit het daglicht zien, was dit hun beroep? Deze industrie is zo ver verwijderd van het bedrijf van een eeuw geleden, dat weldenkende boeren, zonder het verleden te idealiseren, zich afvragen of het nog wel gezond is.

Christenen die de Schepper liefhebben en in eerbied voor zijn schepping leven, moeten toezien toe hoe in de omgeving duizenden dieren worden ‘geruimd’, als er een besmettelijke ziekte bij een bedrijf wordt geconstateerd. En waarom? Teneinde zo snel mogelijk de productie te kunnen hervatten. De drijfveer achter dit alles is de hebzucht, met een net woord genoemd ‘economie’. De apostel Paulus noemt het afgoderij; maar de huidige geseculariseerde wereld heeft hier geen boodschap meer aan. Daarom doet het vreemd aan als een politieke partij die zich christelijk noemt, zich niet met hand en tand verzet tegen deze ontwikkeling.

Niet alleen de schaalvergroting werkt ziektes in de hand, maar ook de ongebreidelde mobiliteit. Nu de schijnwelvaart het voor de gewone man mogelijk maakt het vliegtuig te nemen, komen Japanners en Chinezen bij duizenden tegelijk de Zaanse Schans bekijken. Als enkelen van hen met het virus zijn besmet, gaat de ziekte de wereld wel over. Bovendien is het vliegverkeer dermate vervuilend, dat mensen met verzwakte ademhalingsorganen gemakkelijker ziek worden van het virus. De automobiel is hierbij ook een grote boosdoener. Nu de fossiele brandstoffen in een sneltreinvaart worden opgepompt en verkocht, staat niets in de weg om de wereld verder met snelwegen te bedekken.

De snelle verspreiding van virussen wordt verder in de hand gewerkt door de relatie met zwakke ouderen. Bezoekers uit arme landen zien het vol onbegrip aan, hoe deze oude mensen ver van hun vertrouwde omgeving worden samengebracht in aparte tehuizen. Jongeren, onbekend met het gebod: *Eer je vader en je moeder*, vinden dit al heel gewoon. Toch zit het hun niet altijd lekker, maar het wordt hun niet gemakkelijk gemaakt. Nu zowel mannen als vrouwen moeten werken om hun levensstandaard te kunnen handhaven, hebben de kinderen minder tijd om naar hun ouders

om te zien. Oude mensen, die de schaarste van 1950 hebben gekend, kunnen het nog beamen: de toegenomen welvaart heeft de mensen over het algemeen niet gelukkiger gemaakt.

Jezus' volgelingen worden door de corona-epidemie tot bezinning gemaand over hun plaats in de samenleving. Zij kennen een rijkdom, die hun nooit ontnomen kan worden. In deze wereld zijn zij tevreden met het noodzakelijke levensonderhoud. Christenen die zich in alles aanpassen aan de tijd waarin zij leven, zullen echter eens bedrogen uitkomen. Ook als het oordeel nog blijft wachten, kunnen zij na hun dood het koninkrijk van God niet zonder meer binnengaan. Jezus waarschuwt: *Dan zal er geweest zijn en tandenknarsen.*

* * *

een waarschuwing

Toen het covid-19 virus moeilijk te beteugelen bleek en er steeds weer nieuwe varianten opdoken, begon de mening terrein te winnen dat we niet terug zouden moeten keren naar de tijd vóór corona. Het fundament van de samenleving zou moeten veranderen. Een hele generatie is gewend geraakt aan een schijnwelvaart van ongeremde consumptie en buitenlandse reizen, die onze wereld niet op kan brengen. De armen hebben hier als eersten onder te lijden. Een vriendin woont met haar gezin naast een drukke verkeersweg met altijd lawaai en stank. Wie geld heeft zal daar snel vertrekken.

De gevolgen van overconsumptie en verspilling zijn overal merkbaar. De bodem, de zee en de lucht zijn vervuild; en bodemschatten worden door internationale ondernemingen in snel tempo opgemaakt. De snelle stijging van de temperatuur baart grote zorgen, de gletsjers verdwijnen, de poolkappen smelten, de zeespiegel stijgt, vruchtbare grond wordt tot woestijn, vele hectaren bos gaan jaarlijks in vlammen op en de lijst met uitgestorven planten en dieren wordt langer en langer. Wie zou niet beangst worden, die dit alles op een rijtje ziet staan? De corona-crisis zal dit tij niet keren.

De oorzaak is niet ver te zoeken: de heersende moraal is: eerst ik en dan jij. Wie zal dit veranderen? Ook mensen van goede wil dragen huns ondanks bij aan de neergang die overal zichtbaar is. Hoor ik daar het woord 'doemdenken'? Bij enig onderzoek blijken zij,

die het gangbare ‘positieve denken’ aanhangen, geen andere oplossing aan te kunnen dragen dan ‘vertrouwen in de mens’, de mens die zichzelf tot god maakt, zijn vrijheid misbruikt, en zo de wereld naar de ondergang stuurt.

Christenen, die leven in eerbied voor God, delen dit vertrouwen niet. Zij weten wat in de mens is; en hebben hun hoop gevestigd op de Redder van de mensheid, ruim tweeduizend jaar geleden in Bethlehem geboren. “Van zijn reddingswerk is weinig van te merken”, zeggen critici, die alleen oog hebben voor tijdelijk welzijn; en de eeuwige God als een menselijk bedenksel beschouwen. Zij zien ook Jezus als een verzinsel, of zelfs als een bedrieger. Zolang zij hem niet erkennen als van God gezonden, kan hij hen inderdaad niet redden. Wat hij wel kan, is hen waarschuwen. In de evangelieën staat beschreven hoe hij door tal van wondertekenen de ogen trachten te openen voor de macht die hem gegeven is. Nee, niet de macht van een wereldse vorst, maar de macht om doden tot leven te wekken; want dood zijn allen die in Jezus niet de liefde ontwaren; en hem de rug toekeren.

De pandemie mag beschouwd worden als een klemmende waarschuwing, dat de wereld niet altijd door kan gaan op de wijze waaraan men in de rijke landen de laatste halve eeuw gewend is geweest. Zo heeft God ook Kaïn gewaarschuwd, toen hij uit jaloezie zijn broer Abel wilde doden. Toen Kaïn echter zijn hand tegen Abel ophief, heeft God die hand niet vastgegrepen. God zal de mens zijn vrijheid niet ontnemen. Jezus kan de mensen niet dwingen hem lief te hebben en te volgen. Allen die Hem liefhebben ontvangen van hem *de macht om als kinderen van God te leven*; en zij die zich van Hem afwenden roept hij nog steeds op tot bekering – tot de dag van het oordeel. Deze onrechtvaardige wereld zal immers niet altijd blijven bestaan. Christenen zijn geroepen tot de tijd van het oordeel als burgers van het komende Rijk van God het licht van Christus te laten schijnen in een wereld die naar zijn einde gaat.

gen 4; Joh 1,12

* * *

leven en dood

De familie van een terminale patiënt bracht op de avond vóór zijn dood de lekkere hapjes voor hem mee, waar hij altijd zo van had genoten. De volgende dag zou de dosis morfine worden verhoogd; en de kans was groot dat hij dan niet meer aanspreekbaar zou zijn. Bij mensen die bij de dag geleefd hebben en nooit bij hun dood hebben stil gestaan, is dit wel te begrijpen. Als het einde dan daar is, gaat alle aandacht naar de medische zorg. Zo vergaat het velen, in een wereld waar God niet meer wordt erkend als de Schepper van hun leven. Het is treurig.

Een ernstig zieke dichteres, een jonge vrouw nog, staat noodgedwongen wel stil bij haar levenseinde. Zij heeft zich gestoord aan een filosofe, die schreef: “Misschien moeten we accepteren dat de dood nu eenmaal bij ’t leven hoort”; en ze geeft als commentaar: “Zulke uitspraken kun je alleen doen als de dood nog helemaal niet bij ’t leven hoort”; en: “Als je eigen dood aan de deur staat en je naam door de brievenbus roept, zie dan maar eens open te doen met een onbewogen: Ach ja, jij hoort nu eenmaal bij het leven”.

Wie zou de angst voor het onbestemde van de dood niet met haar meevoelen? Die angst is het lot van mensen, zonder geestelijke basis opgegroeid, die hun einde voelen naderen. Hier helpen geen woorden van een filosoof, die voorbijgaat aan wat vraag één bij denkende mensen behoort te zijn: “Waar kom ik vandaan? Is alles toeval, of is er een God?” De vooroordelen zijn talrijk, alle veroorzaakt door dwaalgeesten zonder enig ontzag voor God; of helaas ook door wangedrag van voorgangers, die Hem evenmin vrezen. Ieder die zich hier niet door laat afleiden en met een oprecht hart durft te vragen: “God, bestaat U echt?” bevindt zich aan het begin van een weg die niet meer door velen wordt betreden.

Het is de oude weg van het geloof, waarop de Schepper het aan eenvoudigen van geest doet verstaan: Ik ben altijd geweest en Ik zal altijd zijn. *Mijn liefdevolle goedheid is eeuwig.* In de duisternis van angst voor het onbekende van de dood doet Hij een lichtje gloeien, dat het verschil maakt. Elk stapje in deze richting gezet doet de onzekerheid ietsje wijken, om plaats te maken voor een aarzelend begin van geloof, dat haast onmerkbaar groeit tot het besef: “Hij houdt van mij. Bij Hem ben ik veilig, voorgoed.”

De apostel Paulus, een filosoof van de goede soort, noemt dit groeiproces *geloof door geloof*; tot hij tenslotte uitroept: *Dood, waar is je overwinning? Dood, waar is je angel?* Al Gods heiligen hebben hiervan getuigd, verlangend naar de beschutting van hun hemelse woning. Uitzien naar de vervulling van de hoop die in hen leefde, hebben zij zich met David verwonderd: *Zie ik op naar de hemel, naar de maan en de sterren: wat betekent dan de mens, dat U aan hem denkt?* Zij hebben zich herkend in zijn klacht in de psalmen: *Ik ben als een eenzame vogel op het dak, de rust is geweken van mij*; en troost gevonden door bij God hun toevlucht te zoeken en hun hart bij Hem uit te storten. In de beproeving van dit bestaan hebben zij volhard in hun verbondenheid met Jezus, die als eerste van zijn kerk door lijden en dood heen het nieuwe leven is binnen gegaan. Zo zijn zij geworden tot voorbeelden voor alle God-zoekers. Als ware voorgangers in geloof hebben alle grote en kleine heiligen *de smalle weg* van zelfverloochening gewezen, die leidt naar het leven dat duren zal, de dood voorbij.

De kerkleraar Robertus Bellarminus (1542 – 1621) schrijft: *Als je verstandig bent, zul je inzien dat je geschapen bent tot eer van God en tot je eigen eeuwige heil. Dit is je doel, de waarde van je ziel en de schat van je hart. Waardeer dus als een weldaad alles wat je dichter bij dat doel brengt; en zie alles als kwaad, wat je hiervan afhoudt. Goede voorvallen of tegenwerking, rijkdom of armoede, gezondheid of ziekte, eer of vernedering, leven en dood: wie verstandig is zal ze zoeken noch ontvluchten. Ze zijn alleen dan goed en wenselijk, indien ze bijdragen tot de eer van God en tot je eigen eeuwige geluk. Vormen ze een hindernis, dan zijn ze slecht en moet je ze ontvluchten.*

Het evangelie, de psalmen, de teksten van de heiligen: ze vormen een grote steun voor allen die tijdens dit korte bestaan hun leven aan God willen wijden en de vertrouwelijke omgang met Hem zoeken. Hier en nu doet hij zijn kinderen al iets ervaren van het hemelse Rijk. Zolang zij nog in deze wereld verkeren, zal hun leven als een teken zijn voor hen, die de dood onder ogen moeten zien.

1Kor 15,55; 2Kor 5,2; ps 8; ps 102,8; *de ogen van de ziel* p 239

* * *

liefde en vriendschap

Als kleuter belde ik 's morgens vaak aan bij de buurvrouw, een vriendelijke oude dame. Haar man was dan naar zijn werk en ik kwam bij haar in de keuken zitten, heel prettig. Zij had zes poezen; en met één van deze dieren kreeg ik een bijzondere relatie. Nu, tachtig jaar later, is dit nog steeds een dierbare herinnering Elke morgen na het ontbijt ging ik met een schoteltje melk achter in de tuin zitten, voor iedereen verscholen, tot dat poesje kwam om het op te likken. Dat gaf mij een ongekend prettig gevoel. Geboren in een huis met weinig liefde, was dit mijn eerste ervaring van waar 't in het leven omgaat. Dit ging weken of misschien wel maanden zo door, tot zij op een ochtend niet meer verscheen. Ook de dagen daarop zat ik vergeefs te wachten, tot ik tenslotte de moed opgaf, teleur gesteld, maar een belangrijke ervaring rijker.

Toen ik zes jaar was en naar school moest, kreeg ik in de eerste klas (wat nu groep drie genoemd wordt) een vriendinnetje die van haar moeder soms een paar centen meekreeg om na schooltijd snoepjes te kopen. Toendertijd reden er nog haast geen auto's; en hoefden kinderen niet gebracht en gehaald te worden. Als om twaalf uur de school uitging bleef er niemand over; want we hoefden pas om twee uur 's middags terug te zijn. Als zij dan centen had, nam mijn vriendinnetje mij mee naar het snoepwinkeltje van Jans Wortel, waar je voor één cent een klein papieren zakje zwart/wit kon krijgen, of twee dropjes; of een toverbal, die van kleur veranderde naarmate je deze opzoog. Zij liet mij dan delen in die heerlijkheid; en wij gingen uit elkaar, elk naar ons eigen huis.

Dit ging zo door, tot mijn oudere broers er lucht van kregen; en mij plaagden dat ik een meisje had en verliefd was. Dan verstopte ik mij achter een gordijn; want ik wist niet wat dat was: verliefd zijn. Maar op een ochtend riep de juffrouw haar voor de klas en vertelde dat mijn vriendinnetje ging verhuizen. Ik wist dat niet, want we liepen altijd zonder veel woorden samen op. Die ochtend kwam haar moeder haar van school halen; en dat was dat. Hoe zou het gelopen zijn als zij niet was verhuisd? Op mijn oude dag zie ik pas de waarde in van de ongekunstelde vanzelfsprekendheid van die vriendschap.

In de hoogste klas van de basisschool heb ik voor 't eerst ervaren hoe bijzonder de verhouding tot het andere geslacht is. In de kleuterschool vlak bij ons huis werd een volksdansavond voor kinderen georganiseerd. Het was heel vol; en ik herinner me dat we paren moesten vormen. Ik kwam te staan tegenover een meisje van mijn school, die een klas lager zat. Bij dat dansje voelden we ons ongekend aangenaam. Bij volksdansen moet je vaak van partner wisselen; maar als de muziek weer begon zochten we elkaar als vanzelf steeds weer op. We praatten niet met elkaar en we namen geen afscheid toen we naar huis gingen, maar de herinnering bleef aan iets kostbaars.

Op het schoolplein zagen we elkaar wel af en toe; maar ik was beschroomd om naar haar toe te gaan. Wat had ik moeten zeggen? We hadden met de onschuld van kinderen de wederzijdse aantrekking gevoeld, die in de pubertijd bedorven wordt door begeerte. Als dit onderlinge verkeer in het huwelijk tussen twee volwassenen door liefde wordt gedragen, wordt het tot een beeld van de verhouding tussen Christus en zijn bruid, de kerk.

Omstreeks dezelfde leeftijd heb ik de liefde van God heel direct mogen ervaren. Hoewel niet kerkelijk, stuurde mijn moeder de kinderen wel naar de zondagschool. Hier werden verhaaltjes verteld, en we zongen veel. Het ging over God en over Jezus, van wie ik nog nooit had gehoord. Hier gingen we ook bidden. Dan moesten we onze ogen dicht doen; en ging de juffrouw met God praten. Het gaf zo'n heerlijk gevoel, dat ik het thuis ook ging doen. Dan ging ik 's avonds vroeg naar bed, kroop onder de dekens en deed mijn ogen dicht. Ik hoefde niets te zeggen, want Hij was meteen bij mij met datzelfde gevoel, dat ik altijd wel had willen vasthouden. Maar ja, de volgende ochtend was er weer de drukte in huis.

Hoe ben ik dat later toch weer vergeten? In de pubertijd was de gedachte aan God, en de eerbied die elk levend mens Hem verschuldigd is, volledig verdwenen. De herinnering kwam pas weer terug, toen ik rond mijn dertigste levensjaar, vastgelopen in het leven en zoekend naar uitkomst, toevalligerwijs een Bijbel in handen kreeg. De eerste zin van het Nieuwe Testament voelde als een thuiskomst: geslachtsregister van Jezus Christus, zoon van David, zoon van Abraham.

Als volwassene gedoopt en behorend tot zijn kerk, *de bruid van Christus*, heb ik de liefde van God, die ik als kind zo intensief had beleefd, opnieuw mogen ervaren. Ook als de hemel gesloten leek en alles duister was om me heen, heb ik hier steeds aan vastgehouden; en gebeden: “Al lijkt u nog zo ver weg, ik geloof dat u mij ziet en mijn fouten vergeeft, dat u van mij houdt. Bij U ben ik veilig, voorgoed.”

* * *

vreugde die je niet voelt

Kan dat: blij zijn terwijl je je niet blij voelt? Ja, dat kan. Voor gelovige mensen, die leven in eerbied en ontzag voor hun Schepper, is dit vanzelfsprekend. Hij is hun immers altijd nabij? Willen zij groeien in geloof, dan is het noodzakelijk niet van hun gevoelens afhankelijk te zijn, maar het verstand de regie te geven. Emoties zijn goed om het hart te luchten; maar mogen niet blijvend de overhand krijgen. Als hoofd en hart in harmonie zijn, is er niets dat christenen verhindert met hun Heer op weg te gaan.

Ik wil zingen van goedheid en recht, zingt David. Ook al voelt hij zich bedrukt door de vele zorgen, dan verheugt hij zich toch in God, zijn Schepper en zijn Toevlucht. Zou hij zijn gevoelens de vrije loop laten, dan werd de blik op Hem vertroebeld. Dit moet niet te lang duren. Als het gevoel gaat domineren, wordt het tot doel, verdwijnt de eerbied voor God en ligt de weg open naar neerslachtigheid of zelfs depressie. Indien het verstand gedurende een zware periode de leiding behoudt, zal deze volharding worden beloond; en groeit het geloof naar volwassenheid, zoals een boom die aan het water staat geplant.

De Schrift vergelijkt christenen met bomen, geroepen om vruchten te dragen van goedheid en geduld. Ezechiël ziet en in en visioen die bomen staan langs een waterstroom, die ontspringt aan de tempel van God. Wat betekent dit anders dan de heilige Geest, zonder wie niemand goede vruchten voort kan brengen? Die stroom brengt leven, waar hij ook komt. Wie zou zich niet verheugen, die aan dit leven deel heeft gekregen? Zelfs bij tegenslag en verdriet dragen gelovige mensen deze vreugde bij zich. Geen onrecht, tegenwerking, laster of wat de mensen hun ook aandoen kan

hun uit hun evenwicht brengen; want, zegt David, *Als God met mij is, wat kan een mens mij doen?*

Christenen zijn gelukkige mensen. Zelfs de dood jaagt hun geen angst meer aan. Verenigd met hun Heer weten zij zich gedragen, over de grens van de dood heen tot in het eeuwige leven. *Wat buig je je neer, mijn ziel, en wat ben je onrustig in mij? Hoop op God, Hem wil ik danken, mijn Verlosser en mijn God.*

ps 42,6; 101,1; Ez 47

* * *

een verterend vuur

Vreselijk is het, te vallen in de handen van de levende God. Hoe dan? God is toch liefde? Het is wel even schrikken bij het lezen van deze woorden uit de Hebreeënbrief. Dat is een heilzame schrik, die tot inkeer brengt: is mijn geloof niet gemakzuchtig geworden, zo van: “God is goed, ik hoef me geen zorgen te maken?”

Inderdaad wordt het in tal van psalmen herhaald: *God is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.* De wijze voegt hier echter aan toe: *De vrees voor de Heer is het begin van wijsheid.* Salomo bedoelt hier de wijsheid die van God komt voor allen die Hem liefhebben; en in diep ontzag voor Hem leven. David leert in de psalmen: *Gods verborgen omgang is het hen die Hem vrezen;* en de apostel waarschuwt: *Bewerk je heil met vrees en met beven.*

Langzaamaan wordt het de bijbellezer duidelijk dat het hier niet gaat om de angst, die men in oude tijden had voor de afgoden zoals Wodan en Donar. Gelovige mensen leven in het besef van de onmetelijke grootheid van de Schepper, dat David deed uitroepen: *Wat betekent toch de mens, dat U aan hem denkt?*

De Schrift benadrukt het verschil tussen God, en de mensen, levend in een wereld waar de zelfzucht heerst. Tot Mozes spreekt Hij: *Indien Ik ook maar één ogenblik in jullie midden zou optrekken, zouden jullie vernietigd worden.* Als Hij Israël voorgaat tijdens hun tocht door de woestijn, houdt Hij zich dan ook verborgen in een wolk overdag en 's nachts in een lichtend vuur. En als Mozes vraagt: *Toon mij toch uw majesteit,* antwoordt God: *Geen mens kan mijn aangezicht zien en in leven blijven (...); maar Ik zal mijn hand beschermend voor je houden, als Ik aan je voorbijga.*

Deze scheiding tussen God en mensen wordt veroorzaakt door de zonde, waar niemand vrij van is sedert de eerste mensen zich van Hem hebben afgewend. De beschermende hand is een beeld van de genade, die God ook aan Adam en Eva heeft bewezen. Toen zij hun plaats in het paradijs hadden verspeeld, heeft Hij hen liefdevol bekleed tegen de koude van het bestaan, waartoe zij zichzelf veroordeeld hadden.

Die genade houdt de belofte in, dat God de mens niet voorgoed heeft verstoten. Hij wil hen bij zich hebben; en stelt hun het herstel in het vooruitzicht tot hun oorspronkelijke staat, toen zij nog leefden in volkomen eenheid met hun Heer. Daartoe is Jezus, God-met ons, als mens met de mensen op de vastgestelde tijd, nu ongeveer tweeduizend jaar geleden, in de wereld verschenen.

Christenen belijden hun schuld, en hun onvermogen zich hieruit te verheffen. Zij richten zich tot God in gebed, in het gelovige vertrouwen dat Hij niemand zal afwijzen die Jezus volgt. Daarom danken zij God en aanbidden zij Hem met eerbied en ontzag; want – zo leert de Hebreeënbrief – *Onze God is een verterend vuur*.

gen 3,21; ex 33,18vv; 40,38; ps 8,5; 25,14; 136; spr 1,7; Fil 1,12; Heb 10,31; 1Joh 4,8.16

* * *

de veerboot

In een arm land zonder georganiseerd openbaar vervoer reden de vele privé-busjes pas weg als er echt helemaal niemand meer bij kon. De mensen hadden weinig geld, en moesten toch soms op reis. Noodgedwongen namen ze daarbij het risico van een ongeluk. Voor de veerboten gold hetzelfde. Je durfde je daar nauwelijks op te wagen, met de mensen op een boordevol dek en zelfs bij de lading in 't ruim. Er werd wel geregeld voor gewaarschuwd, maar wat kon de eigenaar van de boot doen? Hij had elke cent nodig om zijn boot te onderhouden. Er had zich al eens een gevaarlijke situatie voorgedaan; maar die was snel ten goede gekeerd. Tot op een dag

De storm kwam onverwacht. Binnen een half uur zag de hemel zwart; en de wind wakkerde aan tot orkaankracht. De golven plensten over het dek; en de kapitein had moeite om de boeg van de boot in de wind te houden. Toen viel de motor uit. De boot

kwam dwars op de golven te liggen; en de lading, onvoldoende vastgesjord, begon te schuiven. Toen de boot slagzij begon te maken, brak er paniek uit onder de passagiers.

De veerboot van dit leven bestrijkt een periode van enkele tientallen jaren. De laatste grote rampen die Nederland hebben getroffen waren de tweede wereldoorlog, meer dan tachtig jaar geleden, en de watersnoodramp van 1953. De weinige mensen die de armoede en schaarste van de jaren veertig van de vorige eeuw nog bewust hebben meegemaakt, verwonderen zich over een economie die steeds maar moet groeien; en over de verspilling die hiermee gepaard gaat.

Het hele huis moet worden verwarmd, iedereen moet autorijden, de vakanties gaan naar verre gebieden, tropisch voedsel wordt per vliegtuig aangevoerd, elke dag een stuk vlees wordt normaal gevonden, en als je kleding niet naar de laatste mode is, nou dan ga je naar de winkel, of je bestelt het via internet. Je bent arm als je geen computer of auto kunt betalen; maar de oudjes denken: “Dat kan toch niet altijd zo doorgaan?”

Voor hen die zich realiseren dat we bezig zijn de rijkdommen van de aarde in ijlt tempo uit te putten en de natuur te verwoesten, krijgt al dit aardse genieten een bittere bijmaak. Er zijn ook wel jonge mensen die dit aanvoelen. Er is zelfs al een woord bedacht voor wat er zou moeten gebeuren: ‘consuminderen’, en niet weinig ook. Maar wie wil dat? Wie wil de afwasmachine nog kwijt, de diepvries, de dagelijkse warme douche en de auto, die heilige koe?

Wat hebben de mensen ook anders dan consumptie en vermaak? “Het leven is kort”, zegt men, “dus geniet er maar van”. *Carpe diem*, pluk de dag, is het levensmotto van een wereld waarin een overgrote meerderheid van de mensen de kerk alleen van de buitenkant kent. Zij weten niet meer wat bidden is; en missen het persoonlijke contact met hun Schepper, door wie zij het bestaan hebben. Het gevolg hiervan is een geestelijke armoede die zijn weerga niet kent; en bestreden wordt met onnodige aankopen, uitjes, eten en drinken, en drugs.

Bij een pandemie zoals corona komt extra duidelijk aan het licht hoe belangrijk voor de meeste mensen hun welstand is voor hun innerlijke vrede. Hoe hard moeten zij worden getroffen, voor zij hulp zoeken bij God, die hun het leven geeft? Voor wie het zien wil,

getuigt al het zijnde van zijn grootheid. De schoonheid en de eindeloze veelvormigheid van de natuur vervult zijn kinderen van eerbied en ontzag. Werkelijk, geen weldenkend mens ontkomt na enig onderzoek aan de erkenning van een Schepper.

Gelukkig zijn zij, die in moeite en zorg de vooroordelen over geloof en kerk even naast zich neer kunnen leggen; en gaan onderzoeken wat de inhoud is van dit geloof. Als zij de Bijbel openslaan bij het Nieuwe Testament, ontmoeten zij Jezus, de mens zonder zonde, nederig en zachtmoedig. In hem heeft God zijn liefde en goedheid geopenbaard; en zijn macht om allen te redden uit een wereld die naar de ondergang gaat.

Zij die Jezus liefhebben, wordt door God om dit geloof gerechtvaardigd. Hij laat hun inzien waar het in dit leven om gaat. Wat zouden zij meer nog verlangen dan in zijn vrede te leven? Christenen die hem volgen, zijn tevreden als zij te eten hebben en een dak boven 't hoofd. Alles wat zij meer nog begeren, zal hun aandacht afleiden van hun levensdoel: ruimte te maken voor de Geest van Christus, die God doet kennen. Temidden van een snel voorbijgaande wereld begint zich in hen het wonder te voltrekken van de vereniging met God. Hijzelf maakt hen tot zijn getuigen van het nieuwe leven in Christus.

Nog steeds klinkt Jezus' uitnodiging: *Kom tot mij, als je vermoeid bent en zwaar beladen; en ik zal je rust geven voor je ziel.* De veerboot waarin we ons bevinden zal eens vergaan; maar zij die op deze uitnodiging ingaan zullen van de ondergang worden gered. Gezegend zijn zij; want zij zullen binnengaan in het hemelse Feest.

*Laat al mijn daden u behagen,
en voor mijzelf niets anders vragen
dan dat u, Jezus, in mij woont.
Geleid mij, neem mij bij de hand,
en voer mij naar mijn vaderland.*

Rom 1,20; Mt 11,28; liedbundel *al mijn verlangen* nr 74.4

* * *

verheug je en juich

In de evangeliën wordt beschreven hoe Jezus, de waarheid in Persoon, door de samenwerking van drie partijen aan het kruis werd gebracht. Zowel de conservatieve partij van de Farizeeën, de progressieve partij van de Sadduceeën als de bijbelgeleerden van die dagen beschouwden deze eenvoudige man als een afvallige; en vanwege zijn aanhang een gevaar voor hun positie. Hoewel onderling verdeeld, hebben zij in hun zelfzuchtig streven uiteindelijk samengespannen om het Voorwerp van hun godsdienst te kunnen veroordelen.

De leiding van de conservatieve partij achtte zich voorbeeldig in trouw aan de Schrift. Zij hielden streng vast aan de traditie; en eisten strikte gehoorzaamheid aan de honderden voorschriften uit de wet van Mozes. Zo vroegen zij Jezus zijn leerlingen terecht te wijzen, toen dezen aren plukten op de Sabbath, als men niet werken mocht. Zij minachtten het ongeletterde volk dat Jezus volgde, en zeiden: *Vervloekt is die menigte die de wet niet kent.*

In hun vermeende vroomheid verzaakten zij de hoofdsom van de joodse wet: het gebod van *de liefde uit een zuiver hart*, die in Jezus zo volmaakt zichtbaar was. *Wees heilig, want Ik, de Heer jullie God, ben heilig*, zo staat er in hun wet geschreven; maar toen God zijn heiligheid openbaarde in de lang verwachte Messias, waren zij hier blind voor; en bleef hun onverzoenlijk hart voor hem gesloten.

De progressieve partij wilde juist moderniseren. Zij vonden het geloof in engelen en het leven na de dood uit de tijd; en legden sterk de nadruk op rechtvaardigheid en zorg voor de armen, waar het vaak aan had ontbroken. In feite is dit een open deur; want geloof zonder goede werken is een dood geloof. Zij gingen er bovendien aan voorbij dat de mensen van nature in de eerste plaats denken aan zichzelf; en daarna pas aan de wereld om hen heen. Zij achtten zichzelf rechtvaardig; en dachten niet aan bekering, waardoor de liefde voorop komt te staan; en de liefde is uit God, die zij in hun hoogmoed niet raadpleegden.

De derde groep tegenstanders bestond uit bijbelgeleerden. Zij plozen de Schrift uit en ontleenden aan hun geleerdheid hun aanzien en hun inkomsten. Toch begreep ook de eenvoudigste en minst geleerde volgeling van Jezus beter dan zij waar het in het boek der

boeken om draait. Jezus heeft zijn leerlingen gewaarschuwd om op hun hoede te zijn voor deze mensen, die in lange gewaden verschenen; en een eerste plaats innamen bij officiële gelegenheden.

Het is droevig om mee te maken, als de kerk van Christus hier en daar soms hetzelfde beeld vertoont. De parallel met de tijd waarin Jezus leefde is duidelijk: conservatisme, vrijzinnigheid en de invloed van universitaire opleidingen theologie hebben het geloof van de kerkgangers ondermijnd. Laat christenen zich echter niet boven anderen verheven voelen; want wie is geheel vrij van zonde? Zij zijn niet geroepen om te oordelen, maar om het wonder voor te leven van Jezus, verrezen uit de dood, die hen heeft opgericht uit de diepte van zelfzucht en eigenliefde.

Verheug je en juich! De Geest van Christus zoekt de harten te bewonen. Hij versterkt het verlangen naar het hemelse feest, waartoe hij de toegang heeft geopend. Zolang christenen nog in deze wereld verkeren in eerbied en ontzag – het bijbelse *vrees* - voor hun Schepper, brengen zij dank aan Hem, die hun in staat stelt meer voor de wereld te betekenen dan zij op eigen kracht ooit waar hadden kunnen maken.

Heer, hoelang moeten wij nog wachten?

Toon ons uw goedheid en uw trouw.

*Eens zal uw volk weer juichen, lachen,
eens worden wij opnieuw gebouwd.*

*Al wat wij doen staat U voor ogen,
niets, dat voor U verborgen blijft.
weldra is ons bestaan vervlogen,
voorspoed en zorg: voorgoed voorbij.*

*U, die de mens doet wederkeren
tot stof waaruit wij zijn gemaakt,
laat toch uw kind'ren van U leren:
kort is de levensduur op aard'.*

*Geef ons verstand, dat wij bemerken
alom op aard' uw majesteit.*

*Leer ons in vrees voor U te werken,
levend met U in eeuwigheid.*

Joh 7,49; liedbundel *al mijn verlangen* nr

* * *

a magic song

*If I could write a magic song,
I would write of love and peace.
And when we sang my magic song,
all hate and war would cease.*

Het lied bezingt het verlangen van zoekende mensen. Zij kunnen de woorden beamen; maar de vrede die zij voor zich zien kunnen zij evenmin als de schrijver niet bewerken. Dat hoeft ook niet, want het lied is al geschreven; en voor wie het willen aannemen is de vrede is al bereikt. *Het is volbracht*, zei Jezus bij zijn sterven aan het kruis; *en hij boog het hoofd en gaf de geest*. In het Nieuwe Testament doen de evangelisten verslag van 't wonder, waar je nooit over uitgezongen raakt.

De almachtige en eeuwige God heeft tweeduizend jaar geleden de wereld in een eenvoudig mens zijn eeuwig wezen getoond. Wie zou hier niet stil van ontzag bij worden? Zonder het aanvankelijk te beseffen, hebben zijn volgelingen in Jezus oog in oog gestaan met goedheid en liefde van God, zoals vanouds door het Joodse volk in de psalmen bezongen: *Breng dank aan God, want Hij is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*.

Zozeer waren Jezus' leerlingen van hem onder de indruk, dat zij er van harte mee instemden toen de apostel Petrus verklaarde: *U hebt woorden van eeuwig leven, tot wie zouden wij anders gaan?* Dit is het geloof dat God van christenen vraagt. Petrus was voor Hem een goed mens, niet omdat hijzelf volmaakt was, verre van dat, evenmin als de overige apostelen; maar hij voldeed aan het eerste gebod en bewees Hem lief te hebben.

God, U die wij met diep ontzag *onze Vader* mogen noemen, nu Jezus niet meer lichamelijk in ons midden verkeert, danken wij U met allen die U toebehoren, dat U zich kennen doet door uw Geest. Wij mogen het van harte beamen, als wij lezen in het evangelie hoe U aan de wereld uw liefde betoont. Wij danken U voor het leger van geroepenen, die hun levens hebben gewijd aan de verkondiging van het nooit geheel te bevatten wonder van uw menswording in Jezus Christus, van het offer van zijn leven, van zijn dood en verrijzenis en onze deelname hieraan.

Wij danken U voor uw Zoon, die zichzelf niet heeft willen redden,

maar in liefde voor allen zijn leven heeft gegeven om uw volk te verlossen uit een wereld vol haat, verdeeldheid en oorlog. Waar zouden wij anders nog over willen spreken? Wij danken U, die onze zwakheid te hulp komt; en samen met allen die verlangend uitzien naar Jezus' komst bidden wij: Laat ons van dit korte bestaan op aarde een 'magic song' maken: een lied van liefde en vrede.

Wij danken U voor uw Geest; want onze eigen kracht schiet hopeloos tekort; maar U vervult allen die zich voor U openstellen van uw goedheid en de liefde, waar mensen van goede wil naar verlangen. Ik dank U, die ons het geheimenis doet verstaan: Christus in allen die hem volgen, op weg naar het eeuwige leven.

ps 136

* * *

de toekomst

Het Woord is vlees geworden, vol van genade en waarheid. In Jezus heeft de onbevattelijk grote God zijn 'Woord' tot de mensheid gesproken. Alles wat een mens van het wezen van de Schepper kan weten, heeft hij zichtbaar en verstaanbaar gemaakt in Jezus, de goedheid en mensenliefde van God op aarde. Dit evangelie van de menswording van God, waar de profeten van Israël eeuwenlang naar hebben uitgezien, is toevertrouwd aan de kerk van Christus. Haar apostelen hebben zijn naam wereldwijd verspreid en de boodschap verkondigd van God met ons, die allen die hem liefhebben zal leiden als een herder zijn schapen; en hun de poort opent naar het koninkrijk van God en eeuwig leven.

*Wie hem volgt, de goede Herder,
wie hem bemint en verheugd naar hem hoort,
trekt in zijn kudde vreugdevol voort.*

Jezus, die als mens *gedurende een korte tijd beneden de engelen was gesteld*, heeft na zijn hemelvaart zijn volk niet hulpeloos achtergelaten. Christenen die alles uit hun leven wegdoen wat hun verhindert hem daadwerkelijk te volgen, krijgen het visioen voor ogen van het nieuwe leven, dat hun toekomst is. De Geest van God vervult hun van de kennis van hem, die de dood heeft overwonnen. Niet met de ogen van het lichaam kunnen zij Jezus zien, en zij krijgen niet zijn uiterlijk voor ogen; maar innerlijk, met de ogen van

de ziel, zullen zij het wezen van God mogen aanschouwen. Hiermee wordt hun een blik geschonken op het bestaan dat geen einde kent. Als zij in deze vergankelijke wereld Jezus volgen, met de gedachte aan de dood van het lichaam steeds als metgezel bij zich, zullen zij gaan ervaren wat hun na dit leven te wachten staat.

Wie Jezus' leerling wil zijn, moet beginnen zich de dingen van deze wereld te ontfemen. Simeon, genoemd 'de nieuwe theoloog', schreef in de tiende eeuw: *Wie zich hecht aan vergankelijke dingen - hoe gering en onbelangrijk ook - kan geen goede betrouwbare kennis over de toekomst verwerven. Als God hem of haar van deze kennis heeft doen proeven, zal de mens die niet direct afstand doet van waar hij of zij aan hecht - en ook maar de gedachte aan iets anders toelaat - van deze kennis worden beroofd.*

Het onderricht van deze oosterse monnik is alle eeuwen door tot leidraad geweest voor tallozen die God vrezen en liefhebben. Christenen hebben deze lectuur nodig, om het hart te houden bij hun Heer, de waarheid in persoon, de weg naar de toekomst, en de toegang tot het eeuwige leven met hem. Wie zou zich niet verheugen in elk stapje, in geloof gezet, dat dichterbij God doet leven?

Simeon - en alle leraren van de kerk met hem - hebben hun wijsheid niet van zichzelf, maar van Christus die gezegd heeft: *Wie vader of moeder, zoon of dochter meer liefheeft dan mij, is mij niet waardig*; en ook: *Wie zijn leven wil redden zal het verliezen; maar wie zijn leven verliest om mijnentwil zal het vinden.* Wie zich tegen beter weten in blijft vastklampen aan dit voorbijgaande bestaan, zal het toch moeten verliezen; maar wie Jezus volgt zal onvergankelijk leven beërven.

Hoewel je beseft er onnoemelijk veel voor terug te krijgen, betekent dit laatste toch een dagelijkse strijd om af te zien van alles wat niet strikt noodzakelijk is, om onrecht en vernedering geduldig te verdragen; en te bidden voor wie je dit aandoen. Daarom leert de apostel: *Bid zonder ophouden*; want zonder genade, dus zonder de hulp van God, zal de zwakke mens het niet redden. Christenen die op Hem vertrouwen, zullen niet wanhopen als 't even niet goed gaat; en evenals Simeon gaandeweg een helderder beeld van hun hemelse toekomst verkrijgen. In een wereld die zijn ondergang tegemoet gaat doen zij het licht van Christus schijnen.

Koning David heeft zich duizend jaar geleden al in deze toekomst verheugd; en gezongen:

*Dank Hem die je fouten vergeeft en je kwalen geneest,
die je ziel verlost van 't graf,
en je kroont met liefde en ontferming.
Hij verzadigt je ziel met het goede;
en je leven wordt vernieuwd,
als een arend die zijn vederdos vernieuwt.*

gelovenbeleven.nl/liedbundel al mijn verlangen nr.79.3; Mt 10,37v; 16,25; 12,20;
Jes 42,3; 1Tes 5,17; Heb 2,9; ps 103,2-5

* * *

dwaasheid

Koning David verwonderde zich over het ongeloof bij sommige mensen; en hij verzuchtte: *Een dwaas zegt bij zichzelf: Welnee, er is geen God!* Als geen ander heeft hij laten zien hoe dom dit is. In de bijbelboeken 1 en 2 Samuël en 1 en 2 koningen staat uitvoerig beschreven hoe God het vertrouwen van David beloonde, en hem keer op keer uit penibele situaties heeft gered; en ook hoe Hij hem bestrafte, als hij God vergat en zijn eigen verlangen doorzette. De vele gebeden van deze koning zijn in het psalmboek terug te vinden: drieduizend jaar oud, maar onverminderd actueel.

Hoe is 't toch mogelijk dat de moderne mens hieraan voorbijgaat en zijn Schepper ontkent? Immers:

*De zon, de maan, de sterren, verkondigen van verre
zijn grootheid en zijn macht.
Atomen, elektronen, hoe klein je ook kunt komen:
Hij heeft het ál tot stand gebracht.*

En dan gaat het nog maar om gesteentes en gloeiende gassen. Hoeveel te meer moet God worden aanbeden als de Oorzaak van alle leven, met als bekroning de mens, naar zijn beeld gemaakt? Maar ach, er wordt zelfs niet meer nagedacht over zijn bestaan.

Een deel van het natuurwetenschappelijk onderzoek is gericht op de verklaring van het ontstaan van de wereld. Hoe kunnen denkende mensen zo dwaas zijn? Een hoogleraar filosofie verklaarde: "Niet de vraag of God bestaat, maar onze belangstelling gaat in de eerste plaats uit naar de autonomie van de mens".

De mens centraal en niet de Schepper van de mens: ziehier de oorzaak van alle ellende in een wereld waarin de sterken de zwakken overheersen. Als het woord *God* wordt genoemd, valt er een sluier over het verstand.

Van onderzoekers mag objectiviteit worden verwacht. Als zij - alvorens het christelijk geloof te verwerpen - eens de moeite namen om één evangelie zorgvuldig te lezen, zouden zij misschien geraakt worden door de mens die hierin beschreven wordt: door Jezus, één en al liefde en goedheid, de openbaring van het wezen van God, naar wie David als profeet heeft uitgezien. Maar nee, ook wetenschappers komen zonder enig onderzoek met hun mening, die door de anderen kritiekloos wordt overgenomen.

Het is nu zover gekomen dat christenen een kleine minderheid vormen. Een jongen uit groep acht, waar de pastor godsdienstles kwam geven, gaf de mening van zijn ouders: "Het is allemaal onzin". Een afvallige katholiek mopperde: "Ze hebben ons vroeger maar wat wijs gemaakt"; en een hoogleraar theologie onderwees zijn studenten: "Die wonderen die Jezus gedaan zou hebben, die kunnen niet echt gebeurd zijn; die zijn er later bij bedacht". De pastoor van een parochie drukte het zo uit: "Jezus was geen tovenaars". Is het een wonder, dat de afvalligheid zo snel om zich heen heeft gegrepen?

Gelovige mensen zijn gewend om te bidden; en van hun God te leren wat goed is en waar; maar zij die het bestaan van God ontkennen streven naar rijkdom en succes, waarmee zij bewondering afdwingen in een wereld die Hem vergeet. Zij zoeken niet meer zijn wil te verstaan, omdat veel van hun plannen dan niet door zouden kunnen gaan. Zo dragen zij bij aan het onrecht en het lijden in deze wereld.

Zij die zichzelf voorop blijven stellen, verliezen zelfs het laatste beetje kennis van God dat Hij in ieders binnenste heeft gelegd. Zij leven in de overtuiging dat het kwaad niet wordt bestraft; en denken dat Hij – ook al zou Hij bestaan – geen acht slaat op alles wat hier op aarde gebeurt. Hoe bedrogen zullen zij uitkomen! En hoe groot zal hun ontsteltenis zijn, als Jezus komt voor het oordeel; als Hij weerloze armen verheft, terwijl zij worden buitengesloten. De christenen die er nog zijn in de moderne samenleving, bidden dat

bij hen die buiten staan de ogen mogen opengaan en zij zullen zien dat hun weg naar de ondergang voert.

*Heer Jezus, wil ons leiden,
dat wij uw licht verspreiden
in deze donkere nacht.*

*Laat ons als sterren stralen,
het liefdewerk verhalen,
dat U op aarde hebt volbracht.*

psalm 14; liedboek *al mijn verlangen* nr 18

* * *

een straffende God

De boeken van Mozes, de profeten, de psalmen en de geschiedenis van het oude Israël: heel het Oude Testament spreekt van een Schepper, die zijn volk wil verheffen uit dit gebroken bestaan tot volledige gemeenschap met Hem. In zijn eeuwige Rijk zal zelfs de herinnering zijn verdwenen aan het kwaad dat de wereld voor velen tot zo'n verdrietige plaats maakt. Hij – of Zij, want God is geen man en geen vrouw – spreekt tot de mensen bij monde van zijn profeten. Allen die Hem liefhebben, spreekt Hij persoonlijk aan, opdat zij in eerbied en ontzag het hart bij Hem zullen houden; en niet de eigen begeerte voorop zullen stellen, die uiteindelijk iedereen ongelukkig maakt.

Zoals ouders hun kinderen niet zullen verlaten, zo wendt God zich niet af van zijn volk, als zij hun eigen verlangens najagen; en daarbij de hand lichten met wat goed is en heilzaam voor de wereld om hen heen. Als zij van Hem afdwalen, en zo hun bestemming uit het oog verliezen, dan straft Hij hen zoals een vader en een moeder hun kinderen straffen, om hen voor onheil te behoeden. Dat onheil is niet gering. Zij die God niet de plaats geven die Hem toekomt, maar het eigen ik voorop blijven stellen, zullen op de dag van het oordeel zijn koninkrijk niet kunnen binnengaan. Zonder ophouden roept Hij zijn volk om tot inkeer te komen, voor het te laat is.

Als straffen van God worden in de Bijbel genoemd: de honger, het zwaard (oorlog), de pest, en wilde dieren. Zou de corona-epidemie dus een straf van God zijn? Het lijkt geen twijfel dat Hij het heeft toegelaten. Voor wie het horen wil, spreekt de profeet: *Ik stuurde de pest op jullie af; maar jullie zijn niet teruggekeerd.* Hij is niet ver van de mensen vandaan, maar Hij bemoeit zich met de wereld.

Als het ultieme bewijs hiervan is zijn Zoon op aarde verschenen, om God aan allen te openbaren. Wie zou Jezus niet liefhebben, de waarheid in persoon? Wie zich van hem afwendt, keert de rug toe aan de levende God; en veroordeelt zichzelf tot een leven buiten Hem.

Laat niemand zich verlagen tot het denkbeeld dat al het zijnde ongeschapen is, toevallig ontstaan uit eeuwige materie; en dat met de dood van het lichaam ook de geest vergaat. Gelukkig zijn zij, die in dit moeitevolle bestaan in Jezus het leven ontwaren zoals het in het begin is bedoeld; en waartoe allen geroepen worden, nog wel. Want de dag is nabij dat er geen bekering meer mogelijk zal zijn. Wat rest er dan nog dan een voortbestaan met lotgenoten buiten Gods genade? Dat is verre van leuk. De Franse filosofen J.P. Sartre en Simone de Beauvoir hebben dit beschreven; maar ook zij kwamen niet tot inkeer.

Amos 4,10

* * *

gezegenden

Geweld en verdriet, onrecht en verdrukking, ziekte en dood: waar je ook gaat kom je de ellende tegen waar mensen buiten hun schuld het slachtoffer van worden. Sedert de eerste mensen zich van God hebben afgewend is dit altijd zo geweest; en hoe de mens ook vecht en zich verzet, als er niets gebeurt zal het altijd zo blijven. Moeten we altijd zo doormodderen, met de dood als besluit? David, de zoon van Jesse, duizend jaar voor Christus koning van Israël, heeft in de toekomst de uitweg gezien. God had dit volk uitverkoren om temidden van een heidense wereld zijn naam bekend te maken.

De profeet Samuël had David tot koning gemaakt door hem te zalven met olie, als uiterlijk teken dat de Geest van God hem werd geschonken. Hij werd een messias, dat is: een gezalfde. David, die ook een profeet was, heeft gezien dat de wereld niet altijd zo door zal gaan. In de geest heeft hij in zijn nageslacht een Redder zien komen, die op de dag van het oordeel recht zal doen over ieder die ooit heeft geleefd: niet alleen in Israël maar in heel de wereld. In een psalm schrijft hij over deze Messias (Grieks: Christus): Talrijk

zijn de verslagenen, als de macht van heersers wordt verbroken. Hij drinkt onderweg uit de beek; daarom houdt hij het hoofd geheven.

David spreekt hier over Jezus, de komende messias, die door God zal worden belast met het oordeel over levenden en doden. Op de bestemde tijd geboren als de zoon van eenvoudige mensen en opgegroeid in het stadje Nazareth, voldeed hij echter niet aan de verwachting van de schriftgeleerden van zijn dagen. Zij verwachtten een machtig heerser, een koning als in de tijden van David en Salomo, die als *zoon van David* Israël zou herstellen in de glorie van weleer. Toch heeft hij, vol van de liefde en goedheid van de Schepper, in alle eenvoud en nederigheid een begin gemaakt met het rechtvaardige oordeel waarvoor hij gekomen was; en dat door alle profeten tevoren was aangekondigd.

Ieder die Jezus hoorde en zag, hem lief kreeg en volgde, werd door God vanwege dit geloof gerechtvaardigd. Door de godsdienstige leiding van zijn dagen als een bedrieger veroordeeld en door de Romeinse bezetter aan het kruis gebracht, is hij door zijn opstanding voor zijn volgelingen geworden tot de eerstgeborene uit de dood. Door velen ontkend, zal Jezus aan het einde van de tijd wederkeren in zijn macht voor het oordeel over levenden en doden.

Moet Gods Messias dan over miljarden oordelen? Dat lijkt een onmogelijke opgave, ware het niet dat al die mensen bij hun dood als het ware al getekend zijn door hun wijze van leven. Hij zal ze in twee groepen scheiden, zoals de herder een scheiding maakt tussen schapen en bokken. De schapen zal hij plaatsen aan zijn rechter-, de bokken aan zijn linker hand.

Dan zal hij tot hen aan zijn rechterhand zeggen: *Kom, gezegenden van mijn Vader, en ontvang het Rijk dat voor jullie gereed is vanaf de grondlegging van de wereld. Want ik had honger en je hebt mij te eten gegeven, ik had dorst en je hebt mij te drinken gegeven. Ik was vreemdeling en je hebt mij opgenomen, ik was naakt en je hebt mij gekleed, ik was ziek en je hebt mij bezocht, ik zat gevangen en je hebt mij opgezocht.* In hun zorg voor hen die in nood verkeren, hebben zij hun liefde bewezen voor God, die ieders hart doorgrondt. Dit de hoop waaruit christenen leven.

De psalm van David eindigt met de woorden: *Hij drinkt onderweg uit de beek, daarom houdt hij het hoofd geheven*. Ieder die vertrouwd is met de heilige Schrift zal hierin de tempelbeek herkennen. Christus en alle christenen met hem drinken uit deze ‘beek’, zoals Jezus heeft voorzegd: *Laten zij tot mij komen die dorst hebben; en laat hen drinken die in mij geloven. Stromen van levend water zullen uit hun binnenste vloeien*. Hij doelde hiermee op de Geest van God, die christenen verlicht. Dit zijn geen woorden om achteloos aan voorbij te gaan. Gezegend zijn zij, die aan deze oproep gehoor geven. In hun sterven weten zij zich gedragen in zijn hand, als burgers van het Rijk van God.

ps 110; 1Sam 16; Ez 47; Joh 7,38

* * *

hoogmoed

“Wij willen ook nog een aarde hebben om op te leven”. Zo’n zin uit de mond van een Chinees meisje geeft te denken. Evenals de Zweedse Gretha Thunberg organiseerde zij in China scholierenstakingen om aandacht te vragen voor het klimaat. Haar woorden vormen een aanklacht om ter harte te nemen. Nauwelijks achttien jaar oud, kon zij niet thuis blijven wonen vanwege de vele bedreigingen en de herhaalde bezoeken van de politie.

Twee meisjes, kinderen eigenlijk nog, die in plaats van vrolijk uit hun dak te gaan met hun vriendinnen zich zorgen maken over het voortbestaan van de aarde wie zou zich dit niet aantrekken? Inderdaad: zij die, door eigenbelang verblind, de aarde verderven. Zo is de wereld waarin we leven. Een wereld waarin de Schepper wordt vergeten; en de mensen de zaken naar hun hand denken te kunnen zetten, verlangend naar meer, steeds maar meer, en nooit verzadigd. Zelfs een pandemie, vergelijkbaar met de middeleeuwse pest, brengt de mensen niet tot bezinning. “Een triomf van de wetenschap”, noemde de minister het klaarstomen van een vaccin tegen de ziekte. Diezelfde wetenschap leidt tot de hoogmoed, waardoor God uit de samenleving verdwijnt.

In deze wereld zijn christenen geroepen hun geloof handen en voeten te geven; en hun stem te laten horen. Niet de stem van de ‘evangelikalen’ met hun luidruchtige optreden en hun trots, maar de stem van Christus, nederig en zachtmoedig, één en al vrede en

begaan met hen die in nood verkeren. Nog steeds roept hij mensen tot inkeer, om te mogen delen in zijn vrede die de wereld hun niet kan bieden.

* * *

het nieuwe jaar

“Een mooi nieuwjaar! Hoe vaak werd dit bij de jaarwisseling van 2020/2021 niet gezegd. Met ‘mooi’ bedoelde men dan de tijd van vóór de heersende corona-plaag. Maar of het toen echt wel zo mooi was? We mogen hopen dat de corona-pandemie sommigen tot het inzicht heeft gebracht dat er iets wezenlijk moet veranderen: is het niet direct in heel de wereld, dan toch in ieders eigen leven; want wie zou er willen bijdragen aan een wereld waar onze jeugd zich niet in thuis voelt? Dat kan je moeilijk mooi noemen.

Bij hen die God vergeten, wordt de wijsheid overvleugeld door de begeerte, die aan de basis ligt van een schaamteloze overconsumptie. De meeste mensen zijn zo verstokt, dat zij hopen op een terugkeer naar het vóór-corona-tijdperk. De evangelist Johannes zag tweeduizend jaar geleden al in een visioen, hoe zij ondanks tal van plagen niet tot inkeer kwamen: *Zij hielden niet op hun afgoden te aanbidden; en zij bekeerden zich niet van hun moorden en toverkunsten en dieverij.* Laat ieder voor zich besluiten welke de afgoden zijn van de huidige tijd; en tot welke moorden, toverkunsten en dieverij de mensheid in deze vergankelijke wereld wordt aangezet.

Is er dan geen hoop? Zeker wel! Deze aarde zal vergaan; maar voor hen die zich bekeren zal het nieuwe jaar een beter jaar worden, als bij hun de ogen opengaan voor het eeuwige Rijk van God. Indien zij nog tijd van leven hebben, zal hun vreugde toenemen, als het ware opgenomen in Hem, het eeuwige geluk.

openbaring 9,21

* * *

HOOFDSTUK XIII

EER AAN GOD

U reikt mij uw hand

Mijn God, zo goed, die mij leven doet,
 U reikt mij uw hand; en mijn verstand
 staat stil, onmachtig te bevatten
 dat de hemel mij wacht.

Mijn daden verraden de mens die ik ben; maar U die mij kent,
 U blijft mij trouw.

In mijn geweten hoor ik U spreken:
 Zeg dat niet, zeg dat wel, doe dat niet, doe dat nou!

Elk onbezonnen woord, in de hemel gehoord,
 wordt gewist door mijn Heer, als ik mij bekeer.
 Geen gedachte, of ik liet 't toe; maar U werd niet moe
 mij te straffen, U vergaf mij telkens weer.

Waar is nu mijn last? Ik zat vast, maar uw Zoon
 heeft de banden verbroken.
 Gekomen om mijn ziel te bewonen,
 heeft hij de deur naar de hemel geopend.

Jezus, te zuiver van ogen om bij boosheid te wonen,
 u volbracht het wonder en verlost mij van zonde.
 Nu zing ik in 't koor dat het lied doet horen,
 dat klinkt uit miljoenen monden.

Alom wordt gezongen en de boodschap verkondigd
 van een God die ons lot heeft gedeeld;
 van hem die zich gaf, die verreest uit 't graf
 en een volk zich verzameld heeft.

Nu verlang ik er naar met U voort te gaan,
 geleid door uw Geest die mijn kwalen geneest.
 Maar mijn kracht is te zwak, steeds verval ik tot gedrag,
 dat zoveel onheil veroorzaakt heeft.

Zou U het niet zien, als ik U niet wil dienen met hart en ziel,
 met al mijn kracht en heel mijn verstand?
 Maar U hebt het verdragen, mij niet verlaten,
 en versterkt, onderweg naar mijn Vaderland.

*Ik verlang naar uw huis; uw lijden en kruis
bewijzen mij uw liefde zonder grens.
Het kwaad staart mij aan; maar mijn Toeverlaat
bedaat mijn hart en vernieuwt de innerlijke mens.*

*U overwon de dood en bevestigt mijn hoop
op een leven in liefde voorbij de tijd.
Mijn Heer en mijn koning, ik verlang naar mijn woning,
in uw vrederijk, tot in eeuwigheid.*

* * *

Abraham

‘Vader Abraham’ wordt hij genoemd, de vader van alle gelovigen. Welk een voorrecht de levensweg te volgen, met deze mens als een voorbeeld van geloof. Zowel joden als christenen en moslims wijzen hem als hun voorganger aan. Het evangelie van Matteüs opent met de woorden: *geslachtslijst van Jezus Christus, zoon van David, zoon van Abraham*. Met ‘zoon’ wordt hier bedoeld: geboren in het nageslacht van Abraham. Izaäk, de directe zoon van Abraham en Sara, zijn vrouw, die zij op hun oude dag gekregen hebben, staat in de stamboom van Christus. De Islam voert haar herkomst terug op Ishmaël, die Abraham bij Hagar heeft verwekt.

De almachtige, eeuwige God heeft zijn wezen aan de wereld getoond in de beperking van een eenvoudig mens, de zoon van een timmerman. Wie Jezus ziet, ontmoet de liefdevolle goedheid van God, waar mensen alleen maar naar kunnen reiken. Allen die hem liefhebben, hebben hun Schepper lief. Zij verheugen zich in Hem, die in Jezus aan de wereld zijn wezen heeft getoond. Zijn liefde kan tot uiting komen in het dagelijkse doen en laten, spreken en zwijgen van gelovige mensen. Dit is de maat waarmee ieder die ooit geleefd heeft geoordeeld zal worden.

Allen die op de dag van het oordeel waardig bevonden worden het koninkrijk van God binnen te gaan, noemen Abraham met recht hun ‘vader’. Zo groot was zijn vertrouwen in de liefde en goedheid van zijn God, dat hij, toen God het hem vroeg, bereid was zijn langverwachte zoon Isaäk aan Hem te offeren, in de verwachting hem uit de doden terug te krijgen. Wie kan dit geloof evenaren?

Er is geen groter verdriet dan ouders die hun kind verliezen. Zou God, die door zijn profeten de heidense kinderooffers als iets weerzinwekkends verfoeide, dit offer aannemen? De Schrift geeft 't antwoord: *De engel van de Heer riep vanuit de hemel: Streck je hand niet uit naar de jongen en doe hem niets, want nu weet ik dat je Godvrezend bent; en je enige zoon mij niet hebt onthouden. (...) Ik zal je nageslacht talrijk maken als de sterren aan de hemel; en zij zullen de poort van hun vijanden in bezit nemen.*

Het offer waartoe Abraham bereid was is een voorafbeelding van het offer dat de Zoon van God daadwerkelijk heeft gebracht. Jezus sprak: *Gelukkig de ogen die zien wat jullie zien. Abraham was vol vreugde dat hij mijn dag mocht zien, Hij zag het en verheugde zich.* Na hem hebben alle profeten gesproken over de allesbepalende gebeurtenis van de komst van de Zoon van God. Het evangelie van Johannes leert: *Zo lief heeft God de wereld, dat hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft.* Abraham heeft dit tevoren vanuit de verte zien gebeuren, de apostelen hebben Jezus in levende lijve meegemaakt en heel het wereldwijde nageslacht van Abraham, *talrijk als de sterren aan de hemel*, zien hem met de ogen van de ziel: Jezus, die *de poort van zijn vijanden heeft ingenomen.*

Voor hen die geloven en de Geest van Christus hebben ontvangen, is de duivel met zijn leger van demonen gebonden. Zij hoeven de bewerker van het kwaad niet meer te vrezen; en de dood, die het gevolg is van de zonde, jaagt hun geen angst meer aan. Jezus, mens met de mensen en God met ons, richt zijn broeders en zusters op uit een uitzichtloos bestaan.

*Aan 't hout genageld toont de Zoon
de poort naar zijn verheven troon.*

*Verrezen uit de dood maakt hij
het volk van God van zonde vrij.*

*Sta op, mijn volk, verwacht de dag,
dat je voor God verschijnen mag.*

*Na korte tijd van zorg en pijn
zul je voor eeuwig bij Mij zijn.*

Rom 4,17; Mt 1,1; ps 118,1; gen 16,3v; ps 118,1v; gen Lc, 10,23; Joh 3,16

* * *

voorbeelden

Mijn lied is voor mijn God, die mij ophief uit moeite en zorg. Heer, U toonde mij het loon van hen, die U onverdeeld dienen. Het lijden van Christus bleef uw heiligen niet bespaard; maar zij wisten zich bewaard door hun Herder en Heer. Vernederd en bespot, mishandeld en gedood, bracht hun zachtmoedigheid vele zoekers tot inkeer. Hoe erger hun lijden, des te vrijer werden zij van de angst voor de vijand en het oordeel van de mensen. God, Ik dank U voor de werktuigen van uw Geest in een wereld die zich tegen U keert. Zichzelf vergetend, stralen zij als sterren aan een duistere hemel.

Ik dank U voor mijn nieuwe familie. U volkomen toegewijd, zijn uw heiligen altijd bereid als ik vraag om hun gebed. Ik verheug mij in hen als mijn oudere broers en zusters, nederige leden van het lichaam van Christus, voorgangers van uw verdrukte volk in deze wereld. Ik dank U voor hen, die uw goedheid voorleven temidden van eerezucht en begeerte, hebzucht, ruzie en bedrog, opdat de wereld zich zal bekeren.

Bij zoekende mensen, vermoeid van hun tocht, gaan de ogen open voor dit nieuwe leven met U. Door de doop met U verbonden, gereinigd van zonde, en als nieuwgeboren opgestaan, gaan zij de vreugde ervaren van de kinderen van God. Met eindeloos geduld, als een moeder voor haar kleintjes, leert U hun de stapjes in geloof. Zij struikelen, maar vallen doen zij niet.

Jezus, ik dank U voor de voorbeelden van uw kerk; en bovenal voor Maria, uw moeder. Hoe onmogelijk het ook leek, geloofde zij de engel, die haar de boodschap bracht van haar ontvangenis. Getroffen door zijn licht, door zijn waarheid en vrede, trok zij die woorden niet in twijfel en stemde toe. Zo werd zij tot moeder van alle gelovigen.

Ik dank u voor haar voorbeeld van geloof, hoop en liefde. Ik dank U voor Jozef, voorbeeld van gehoorzaamheid aan u en van toewijding aan zijn gezin. Ik dank u voor Petrus, uw eerste belijder; en voor Paulus, om zijn ijver voor de verbreiding van het evangelie onder alle volken. Ik dank U voor Franciscus, die als geen ander heeft gevochten om het hart bij U te houden, hoe zwaar ook de strijd; en voor Jean Vianney, de pastoor van Ars, de minst geleerde en meest God-gewijde van de pastores, die de zielen las en genas.

Ik dank U voor Philippus Nerus, opgewekt onder beproevingen; en voor François de Sales, in zware beproeving gegroeid tot de nederige leraar van een christelijk leven. Ik dank U voor Antonius, kluizenaar en voorganger in matigheid; en voor Catharina van Siena, wijze raadgeefster van Pausen, voor Charles de Foucauld, na een leven van plezier bekeerd tot de zachtmoedig apostel van Marokko. Ik dank U voor Thérèse van Lisieux, in duisternis volhardend in geloof; en door miljoenen als voorbeeld genomen.

Ik dank U voor Jozef Labre, pelgrim en zwerver, na een leven van overgave als een heilige begraven. Ik dank U voor Benedictus van Nursia, die het heeft voorgeleefd: Mijn kracht is van mijn Heer. Ik dank U voor Maria Magdalena, wenend bij uw graf. Jezus, ik dank U voor hen en al die andere heiligen, die zichzelf vergaten en hun kruis opnamen om U te volgen. De koninklijke weg stond in hun harten geschreven.

* * *

nederigheid

Jezus leert: *Ik ben de weg, de waarheid en het leven*. Aan eenvoudigen van geest die hem liefhebben is het gegeven zijn waarheid te zien, God voor alles te danken, en de weg te gaan die naar het leven leidt, waar de dood geen einde aan kan maken. Hoe intelligent christenen ook mogen zijn, zonder die nederigheid blijft de waarheid in Christus voor hen verborgen en de Bijbel een gesloten boek. De talloze onderzoeken die op de universiteiten op allerlei gebied worden verricht, leiden tot evenzoveel waarheden; maar de waarheid die in Christus is geopenbaard, kan niet anders dan in nederigheid worden ontdekt. Je hoeft dus niet eerst een VWO-diploma te halen om tot het hoger onderwijs te worden toegelaten en hier kennis van te kunnen nemen. Het leven zelf is de leerschool tot het verwerven van de kennis waar de Bijbel over spreekt.

Het toelatingsexamen voor deze leerschool is het geloof in Christus, die God doet kennen. Al ben je nóg zo verlicht door je natuurlijke kennis: zolang je nog eer van anderen zoekt kun je niet bij jezelf naar binnen gaan om met hem te verkeren. Christenen zijn erop bedacht alleen hem te behagen en complimenten uit de weg te gaan.

Alle heiligen zijn hierin voorgegaan. Abt Pachomius (292 – 348) leerde zijn monniken: *Zoek geen eer van anderen, opdat je niet ten val zult komen. Streef liever naar nederigheid; want wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.* Wie niet bereid is zichzelf te verloochenen om Jezus te kunnen volgen, zal ondanks alle goede bedoelingen blijven steken in vruchteloze kennis van Bijbel en theologie.

Voor theologen met een academische opleiding ligt voortdurend het gevaar op de loer door een vloed van secundaire kennis te worden afgeleid. Zo kan het evangelie van de menswording van God naar de achtergrond geraken; of zelfs worden ontkend. De schriftgeleerden van Jezus' dagen hebben laten zien hoe kennis blind kan maken. Toen Jezus, de openbaring van God, werd terechtgesteld, dreven zij de spot met hem en zeiden: *Laat hem nu van het kruis afkomen, dan zullen wij in hem geloven.* Zij brachten hun offers naar de eis en leefden nauwkeurig alle voorschriften na; maar hun harteloosheid verried hun onbegrip van de Schrift, zoals één van de profeten heeft gezegd: *Mededogen vraag van jullie, en geen offers.* Voor Jezus' leerlingen is het zonder meer direct duidelijk dat de profeet hier de vinger op de zere plek legt. Zij zullen moeten beamen maar al te vaak tekort te schieten in de onverdeelde liefde voor God.

Christenen die ernst maken met hun geloof en daarbij van God hun hulp verwachten – in bijbelse taal: op zijn *genade* vertrouwen – krijgen te maken met de tegenstand van een wereld die zich afwendt van alles wat met godsdienst te maken heeft. Temidden van onrecht en egoïsme zullen zij de moeite ervaren die het kost om de vrede van Christus te bewaren. *Wees voorzichtig als slangen en argeloos en argeloos als duiven,* leert het evangelie. Zij gaan voort in het vertrouwen op hem die hun op de dag van het oordeel zijn woorden zal doen horen: *Kom, gezegenden van mijn Vader, en ontvang het Rijk dat voor jullie gereed is vanaf de grondvesting van de wereld.*

Joh 14,7; Mt 8,20; 27,43; 22,37; 10,16; 25,33

* * *

levensgevaar

In het 'onze Vader' bidden we elke dag: *Vergeef ons onze schuld, zoals ook wij vergeven onze schuldenaren*. Jezus is voor alle mensen in de wereld gekomen. Zijn Geest leert ons als zijn broers en zusters in zijn voetspoor te gaan door haat, afkeer en onverschilligheid af te zweren; en hen van harte te vergeven, die ons kwaad hebben gedaan. Moeten we dan ook iemand vergeving schenken, die hier niet om vraagt; en ook geen spijt heeft van zijn of haar misdraging? Ja, die bereidheid moet er wel zijn; maar volledige vergeving kan die persoon alleen verkrijgen als hij of zij zich tot God bekeert en voor Hem de schuld belijdt. Van christenen wordt verwacht dat zij evenals hun Heer met aandrang voor hun tegenstanders bidden. Zij zijn er immers van doordrongen in welk een ontzaglijk gevaar zij verkeren die het bestaan van hun Schepper ontkennen. Indien zij niet tot inkeer komen, zullen zij eens voorgoed verstoken zijn van de liefde van God, die ieders leven draagt.

Toen Romeinse soldaten Jezus aan het kruis sloegen, zei hij: *Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen*. Evenals zijn Heer heeft ook Stefanus, de eerste martelaar van de kerk, voor zijn belagers gebeden. Vol van de Geest van Christus, was hij begaan met het lot van hen, die een zware schuld op zich laadden door hem te doden. De dag komt dat zij hiervan voor God rekenschap zullen moeten afleggen. Stefanus is na zijn dood met een nieuw en geestelijk lichaam in de hemel opgenomen; maar als zij in het kwaad volharden, bewerken zij de dood van hun eigen ziel. Wie zou in deze wereld zijn tegenstanders niet waarschuwen, als zij zonder het te weten in volle vaart afrijden op een openstaande brug? Dit is de liefde die Jezus van zijn leerlingen vraagt.

De Romeinse officier die toezicht hield bij de kruisiging van Jezus, was zo onder de indruk van zijn sterven, dat hij uitriep: *Werkelijk, hij was een zoon van God!* Ook onder hen die deel hebben genomen aan de executie van Stefanus zullen er enkelen zijn geweest bij wie, getroffen door zijn oprechtheid en zijn laatste woorden, het geweten begon te knagen. Ondanks de misdaad die zij in hun blinde ijver voor hun religie hebben begaan, zijn dit toch de mensen van goede wil, die zich later wellicht bij de eerste christenen

hebben aangesloten. Voor hen is het gevaar geweken. Bij hun doopsel is hun schuld van hen afgewassen en zijn zij een nieuw

leven begonnen, met de woorden van God in gedachten, die Hij over al zijn kinderen spreekt: *Dit is mijn lieve kind van wie Ik houd.*

Lc 23, 34; hand 7,60; Mt 27,54; 3,17

* * *

levensprobleem

Niet dan nadat ik volledig vast was komen te zitten en een hoop ellende had veroorzaakt, is het geloof in een goede God in beeld gekomen. Begrip - laat staan liefde - had ik van niemand te verwachten, en niemand van mij. In het werk mislukt, in het huwelijk in de problemen en met twee nog heel kleine kinderen, zocht ik allereerst mijn raad in velerlei lectuur. Filosofen, hindoe-heiligen, theosofen en antroposofen wekten gedurende een korte tijd de verwachting op de goede weg te zijn. Pas toen ik echt nergens uitkomst meer zag, kwam uit een hoekje van het geheugen de herinnering tevoorschijn van het ongekend aangename gevoel, als we op de zondagsschool gingen bidden.

Nee, het was geen herhaling van die momenten dat ik zocht. Voor de verleiding de godsdienst als een geestelijke drug te gebruiken ben ik bewaard gebleven. Wel bracht de terugkeer tot het geloof uit mijn kinderjaren direct de zekerheid mee op het goede spoor te zijn aangekomen, dat ik sedertdien niet meer heb verlaten.

Ik kwam wel van ver. Het verdriet, anderen aangedaan, en de vele grote en kleine dwaasheden, in onverstand begaan: het was niet meer goed te maken. Het geloof in de vergeving van schuld, elke zondag uitgesproken in die mooie geloofsbelijdenis van de apostelen, zou ik niet graag willen missen. *Laat de wereld toch ontzag voor Hem hebben,* verzucht de psalmist; *want Hij sprak en het was er, Hij gebod en zo kwam het tot stand.* En Salomo sprak: *De vrees voor God is het begin van wijsheid.* Wie zou durven naderen tot deze onbevattelijk grote macht, die is als een verterend vuur voor de zonde - waar niemand vrij van is? Niemand kan bij Hem binnengegaan dan door geloof in zijn Zoon, de openbaring van zijn goedheid en *de deur van de schapen.*

Na zijn verrijzenis heeft Jezus tot Maria Magdalena de woorden gesproken die gericht zijn tot heel zijn kerk; *Ik stijg op naar mijn Vader en jouw Vader, naar mijn God en jouw God*. Dit is het evangelie! Door het geloof in Jezus, de openbaring van het wezen van God, wordt de toegang tot zijn Rijk verleend. *Genade*, zo wordt het genoemd; want het is niet door eigen verdienste, maar omdat zij Hem liefhebben, dat christenen tot hun Schepper kunnen naderen.

De berg Sion, zo noemt de Schrift geestelijk gesproken de plaats waar God en mensen samenkomen; en ook: *de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem, de stad van vrede*. Hoe kan ik Hem ooit genoeg danken voor de genade die Hij mij bewezen heeft? Heer, mijn God, Jezus, mijn broeder, laat mij uw Geest niet bedroeven; maar laat mijn leven als een lofzang voor U zijn, waar de dood geen einde aan kan maken.

De Dominicaner monnik Johannes Tauler schrijft: *God schenkt de mens vreugde, zodat hij innerlijk zo'n vastheid en ware vrede ervaart, dat niemand het kan begrijpen, behalve degene die dit bezit. Het gebeurt wel dat de golven bij stormweer zo hevig tegen zijn of haar scheepje – het menselijk gemoed – beuken, dat het lijkt of ze hem willen verdrinken. Maar nooit kunnen zij het zo hevig teisteren, dat hij innerlijk niet in volkomen vrede blijft*. Breng dank en eer aan God!

ps 33,8v; spr 1,7; Heb 12,22; Joh 10,7; 20,17; *de ogen van de ziel* p 192

* * *

man en vrouw

Als behoudzucht en vrijzinnigheid het werk bemoeilijken dat Jezus in de wereld is begonnen, staat de verkondiging van het evangelie onder druk. De liberaal zegt al gauw: “Alles moet kunnen” en conservatieve christenen staan noodzakelijke aanpassingen in de weg. Deze tegenstelling bemoeilijkt de verkondiging van het evangelie. Een voorbeeld hiervan is de positie van vrouwen in de kerk.

In het begin schiep God de mens (Hebreeuws: Adam). Man en vrouw schiep Hij hen. Niet alleen hun lichamen tonen verschillen, op de voortplanting gericht; maar ook innerlijk zijn man en vrouw in het algemeen niet gelijk. Zijn bepaalde posten dus alleen geschikt voor mannen en andere voor vrouwen; en kunnen vrouwen

geen kerkelijk ambt bekleden?” De geleerde kloosterlinge Edith Stein (1801 – 1942) heeft deze vraag ontkennend beantwoord en als volgt toegelicht: *Men moet rekening houden met individuele verschillen tussen de seksen. Veel vrouwen hebben mannelijke, en mannen vrouwelijke trekken. Daardoor kan een zogenaamd mannelijk beroep door veel vrouwen worden uitgeoefend, en evenveel zogenaamd vrouwelijke beroepen door bepaalde mannen. Het lijkt daarom juist om geen wettelijke barrières te laten bestaan. Je hoopt veeleer dat er dankzij opvoeding, onderwijs en begeleiding een passende keuze in roeping kan worden gemaakt.* Een wijs antwoord, zoals verwacht mocht worden van deze heilige vrouw, die haar tijd ver vooruit was.

De scheiding tussen man en vrouw is niet scherp. Edith, later heilig verklaard en tot patrones van Europa benoemd, had ook bisschop kunnen zijn, ware het niet dat dit in haar tijd ondenkbaar was. Nog niet lang geleden hadden Nederlandse vrouwen geen kiesrecht, moesten leraressen ontslag nemen als zij trouwden en werden vrouwen bij de krant geweerd als journalist. Wil de verkondiging van het evangelie voorop blijven staan, dan kan de kerk niet zonder meer met de gangbare situatie breken. Ze zal echter alleszins redelijke ontwikkelingen zoals de emancipatie van vrouwen nooit in de weg willen staan.

In de eerste eeuw schrijft Paulus: *Laat de vrouwen hun mannen liefhebben en verstandig handelen: kuis, huishoudelijk en vriendelijk, onderdanig aan hun man, opdat het woord van God niet in opspraak komt.* Het gaat hier niet om een onveranderlijke wet van de kerk, maar om een zaak van beleid. Als de tijden veranderen, de slavernij ter discussie komt en de emancipatie van vrouwen zich aandient, loopt de kerk het gevaar in een verkeerd daglicht te komen staan, indien zij zich zou verzetten tegen maatschappelijke ontwikkelingen die haar volle steun verdienen.

In zijn brief aan de Galaten maakt Paulus duidelijk dat voor God allen gelijk zijn: *Allen die in Christus zijn gedoopt, zijn met Christus bekleed. Geen man of vrouw, geen slaaf of vrije: allen tezamen zijn jullie één in Christus.* Het is dan ook niet goed te verklaren waarom vrouwen als Teresa van Avila en Catharina van Siena pas aan het eind van de twintigste eeuw tot kerkleraressen werden verklaard. Hun boeken worden nog steeds herdrukt.

De gelijkheid van alle mensen wordt mooi voorgesteld in Salomo's hooglied van de liefde. De bruid zingt: *Ik heb hem gevonden die mijn ziel liefheeft*. Heel de Schrift borduurt voort op dit thema van de Geliefde als hoofd van zijn kerk, mannen zowel als vrouwen, die de *bruid van Christus* wordt genoemd. De profeet Jesaja spreekt tot het volk van God: *Zoals een bruidegom zich verheugt over zijn bruid, zo zal God zich over jou verheugen*. Paulus vermaant de mannen van Efese: *heb je vrouw lief, zoals Christus de kerk heeft liefgehad; en zich voor haar overgegeven heeft*. En Clara van Assisi (1193 – 1253) schrijft aan Agnes van Bohemen: *Je bruidegom, schoon boven alle mensenkinderen, is om jou te redden de armzaligste van alle mensen geworden*.

Hoewel de wereld kerk zich rekenschap moet geven van de situatie op andere plaatsen, zou Edith Stein, patrones van Europa, zich niet verzetten tegen de toelating van vrouwen tot het ambt van diakones. Ook in de vroege kerk was dit niet uitgesloten. Paulus schrijft aan de christenen van Rome: *Ik beveel onze zuster Febe aan, diakones van de gemeente te Kenkreæ. (...) Sta haar in alles bij waar zij jullie hulp nodig heeft. Groet Prisca en Aquila, mijn medearbeiders in Christus. Groet Tryfena en Tryfosa, die arbeiden in dienst van de Heer. Groet Nymfa en de gemeente die in haar huis samenkomt*. Ook later was het niet ongebruikelijk dat vrouwen als diakonessen optraden. Zo werd in de vierde eeuw aartsbisschop Johannes Chrysostomos bijgestaan door de diakones St Olympas.

De toets van het geloof van kandidaten voor kerkelijke ambten dient voorop te staan. Jezus wijst hierop en zegt: *Als de mensenzoon komt (voor het oordeel), zal hij dan het geloof vinden op aarde?*

*Zalig zij, die hun belangen
gans vergeten, in de hoop
eeuwig leven te ontvangen,
en zich geven in geloof.*

¹Tim 6,1; Tit 2,5-9; Gal 2,27; Rom 16,1-12; Kol 4,15; hoogl 3,4; Jes 62,5; Ef 5, 25;
Voor Edith Stein, Catharina van Siena en Teresa van Avila zie *de ogen Van de ziel*.

* * *

niet hoog en ver

Jezus is voor ogen van zijn leerlingen opgevaren naar de hemel. De apostel Paulus noemt hem in een brief aan zijn leerling Timotheüs *de grote koning en de opperste Heer, (...) die woont in ontoegankelijk licht*. Zou dit betekenen dat hij na zijn hemelvaart alleen nog maar gekend kan worden door over hem te horen spreken, en over hem te lezen in de Bijbel? Wie zo denkt kan hier en nu niet ten volle leven als een burger van Gods Rijk. De heilige Geest doet christenen God kennen en zijn wil verstaan. Door deze directe openbaring van het wezen van God is het hun gegeven Hem te dienen in de mensen om hen heen.

Dat Jezus niet ergens hoog in de lucht verblijft voelt iedereen wel aan. Ten overvloed wordt dit duidelijk gemaakt, als een wolk hem aan de ogen van de apostelen onttrekt, terwijl zij hem bij zijn hemelvaart nastaren. Hoewel hij dus gedurende de periode tussen zijn verblijf op aarde en zijn wederkomst voor het oordeel voor de ogen van het lichaam aan de waarneming is onttrokken, doet hij zich toch door allen die hem liefhebben innerlijk aanschouwen door de ogen van de ziel. Johannes leert: *Dat hij in ons woont, weten we door de Geest die hij ons gegeven heeft*; en Paulus schrijft: *Door het geloof woont Christus in je hart*. Dit is wat 'mystiek' wordt genoemd, de verborgen omgang van gelovige mensen met God

Zwakkere gelovigen gingen de godservaring echter najagen als doel van het geloof. Door de beleving voorop te stellen doet de zelfzucht, die christenen door het doopsel als met Christus gestorven mogen beschouwen, weer zijn intrede. Deze verwarring heeft voor veel misverstand gezorgd; en vormt misschien de reden dat mystieke schrijvers en schrijfsters, die nader zijn ingegaan gegaan op de persoonlijke omgang met God, op de seminaries te weinig aandacht hebben gekregen.

Mensen als de karmelietes Teresa van Avila en de karmeliet Johannes van het Kruis waren niet voortdurend in extase. Onder zware tegenwerking van de leden van hun kloosterordes hebben zij de noodzakelijke hervormingen doorgevoerd, vertrouwend op de leiding van de heilige Geest, God-in-ons.

Ook de apostelen verkeerden niet steeds in hoger sferen. In het

bijbelboek *handelingen van de apostelen* beschrijft Lucas hoe zij na de neerdaling van de heilige Geest op het feest van Pinksteren de organisatie van de kerk hebben opgezet; en hoe zij rondtrokken om het evangelie te verkondigden van dood en verrijzenis, de gave van de Geest en het komende oordeel. De sacramenten van doopsel en vormsel zijn een bevestiging van godswege dat de Geest van God inderdaad aan christenen is geschonken. Hij neemt in hen toen, naarmate zij *de oude mens* verlaten, om Hem de ruimte te geven in de ziel. Als nieuwe mensen gaan zij hun weg in geloof, ongeacht de geestelijke ervaringen die Hij hun schenkt. Ook in moeilijk tijden zal de vreugde van Christus hun toch niet verlaten, als zij hem voor ogen houden die zichzelf in liefde voor allen heeft geofferd, om voor allen de deur naar het hemelse leven te openen.

*Lam Gods, u bent gekomen, om liefde te betonen,
een God die bij ons is.*

*U hebt uzelf gegeven, opdat wij zouden leven,
en delen uw verrijzenis.*

*Laat mij mijzelf vergeten, de smalle weg betreden,
die naar het leven leidt.*

*Laat mij uw werk verrichten, om steeds uw aangezicht te
aanschouwen in uw eeuwig Rijk.*

Deze liefde valt ten deel aan allen die in Jezus' voetspoor treden. Er zijn verder geen woorden voor dit innerlijk aanschouwen. Zij die zich beklagen dit te missen, zullen niet anders dan langs de weg van zelfverloochening gaan verstaan wat de Geest hun leert.

Ál wat God doet is in liefde gedaan. In de geest is God zijn kinderen onophoudelijk nabij. *Hij tuchtigt hen die Hij liefheeft; en Hij straft ieder die Hij als zijn kind erkent*, zo leert de Schrift. Als Hij zich verborgen houdt, is dit in vaderlijke en moederlijke zorg, opdat hun geloof volwassen zal worden en niet langer afhankelijk zal zijn van gevoelens en ervaringen. Als Hij het gebed niet lijkt te verhooren, wordt het geloof op de proef gesteld. Zou Hij luisteren, als zijn aanwezigheid wordt betwijfeld? Of zou Hij woorden verstaan, met de mond gesproken maar met het hart niet op Hem gericht?

1Tim 6,16; hand 1,19; 2,1-4; 1Joh 3,24; Ef 3,17; Joh 15,20; Mt 9,21; 16,24; Heb 12,6

* * *

niet te moeilijk

Christenen beseffen vaak niet hoeveel zij te bieden hebben als zij hun geloof serieus beoefenen. De kennis van God is ieder in beginsel gegeven; en wordt openbaar in hen die Hem liefhebben. Deze openbaring was volmaakt in Jezus Christus, Gods Woord zonder woorden aan de mensen. Een vrouw die al twaalf jaar aan bloedvloeijing leed, had toen zij hem zag en hoorde geen enkele twijfel: *Ik hoef slechts de zoom van zijn overkleed aan te raken om genezen te zijn*. Hiermee is zij voor alle christenen tot voorbeeld van een gelovige geworden.

Zo gemakkelijk te begrijpen is dit geloof, dat geleerden met een hoofd vol kennis er meer moeite mee hebben dan eenvoudige zielen. Indien de feitenkennis die theologiestudenten wordt bijgebracht niet voortdurend in verband wordt geplaatst met het evangelie en de kennis van God, dreigt hun geloof verwaarloosd te worden.

In de kerkelijke opleidingen is de verborgen omgang met God lang ondergewaardeerd. Titus Brandsma, hoogleraar mystiek aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, had slechts een tiental studenten, om de teksten te bestuderen van Teresa van Avila, Johannes van het kruis, Catharina van Siena, Catharina van Genua, Jean Vianney (de pastoor van Ars), Mechtild van Hackeborn, Angela Merici en vele anderen. Ten gevolge van dit gebrek aan godskennis van voorgangers heeft zich een kerk ontwikkeld waarin de gehoorzaamheid vooropstond.

Tot 1960 werd in de kerk eenzijdig de nadruk gelegd op naleving van de vele kerkelijke voorschriften, met niet altijd evenveel oog voor de onrechtvaardigheid jegens de armen. Waar de welgestelden veel geld betaalden voor een zetel voorin de kerk, moesten minder bedeelden tevreden zijn met hun bankjes achterin. Ook bij uitvaarten was het verschil in behandeling pijnlijk duidelijk. Achteraf vraagt men zich af hoe het zover heeft kunnen komen. Dit gemis aan Godskennis werd lange tijd gemaskeerd door de pracht en praal van het kerkinterieur en de vieringen. Toen na de emancipatie van de jaren zestig de gehoorzaamheid niet langer vanzelfsprekend was, hebben velen echter de kerk verlaten, omdat het geloof geen wortel had.

Na 1960 stond een nieuwe generatie leraren en priesters op. In plaats van boete te doen voor het begane onrecht in het verleden en de aandacht te richten op het geloof van de vroege kerk, meende men haar te kunnen herstellen door zich te concentreren op de armen en verdrukten in de wereld: de bevrijdingstheologie. Hoe rechtvaardig dit ook was, kon deze onderneming toch de kerk niet voor haar neergang behoeden, omdat de grondslag van geloof ontbrak.

Lc 8,43

* * *

niet op eigen kracht

Christenen vertrouwen niet op hun eigen kracht. Als Christus in zijn leerlingen woont, kunnen zij veel meer tot stand brengen dan zij zonder zijn Geest kunnen doen. Daartoe is gedegen onderricht noodzakelijk. Wie dit niet beseft, zich niet voor God verootmoedigt en zijn leiding zoekt; maar zijn of haar eigen ideeën probeert te realiseren, zal de kerk hier geen goed mee doen.

In de kerk van de eerste eeuwen werd het belang van de catechese wel ingezien. Nieuwe gelovigen werden niet toegelaten tot de communie, dan na een voorbereiding van tenminste een jaar. Zonder deze basis lopen christenen het gevaar te worden meegesleept door hun eigen voorkeur en overtuiging. Zo blijft het evangelie verduisterd en verliest de kerk haar aantrekking.

Een parochie had twee koren, die zelf bepaalden wat zij wilden zingen, hoewel de meeste koorleden alleen naar de kerk kwamen als hun koor op het rooster stond. Dit was niet bevorderlijk voor de eenheid van de gemeenschap en de opbouw van het geloof. De samenzang en de inhoud van de liederen zijn hierbij heel belangrijk. Het latijnse koor wilde alles bij het oude houden en weerde de samenzang af. Het nederlandstalige koor zong alleen liederen uit de bevrijdingstheologie. Door hun meerstemmige uitvoeringen kwamen de kerkgangers niet aan zingen toe. Al met al kon de gemeenschap niet aan haar roeping voldoen een toevlucht te zijn voor een zoekende menigte buitenstaanders zonder geestelijke basis.

de hymne leert:

*Er is een stroom, die maakt het land het paradijs gelijk;
En alle bomen, hier geplant, zijn vruchtbaar op hun tijd.*

Het gaat om de stroom van de Geest die ontspringt aan de troon van God; en om christenen, die als bomen aan dit water staan.

Hoe zwak de kerk ook is, blijft het een onmetelijk groot voorrecht te behoren tot dit wereldwijde volk van God, geënt op de stam van het oude Israël. Alle heiligen hebben hiervan in leven en werken getuigd; en de martelaren van de vroege kerk zijn hun dood in de arena zingend tegemoet gegaan. Wie de verslagen leest van het einde van mensen als Justinus, Polycarpus, Maximiliaan Kolbe en vele anderen, kan niet anders dan zich gezegend te achten tot de familie van deze martelaren van het geloof te behoren. Hun leven en sterven heeft velen op het rechte spoor gebracht.

Op plaatsen waar de Geest weinig ruimte vindt zullen zij die verloren lopen in een wereld van elk voor zich geen oplossing voor hun problemen zoeken. Een leger van zelfverklaarde raadgevers heeft de ontstane geestelijke leegte ingenomen, om een veelheid van ideeën aan de man te brengen, tot 'de dood viëren' aan toe, de dood waar toch niemand vrede mee heeft.

Gelukkig zijn er alle jaren door ook christenen geweest die de Geest niet hebben bedroefd. Hun gelovige toewijding is een verademing temidden van alle oppervlakkigheid. Zij vormen de 'rest', waarover de profeten van het Oude Testament hebben gesproken, als het oude godsvolk ontrouw was geworden.

God maakt het zijn kinderen niet te moeilijk Hem te kennen, lief te hebben en zijn weg te gaan. Hij vraagt van hen niet in de eerste plaats studie, maar wel overgave aan Hem, die in onmetelijke liefde zijn eigen Zoon heeft gegeven, om de mensen in hun oorspronkelijke onschuld te herstellen.

De kloosterlinge Gertrudis van Helfta (dertiende eeuw) schreef: *Om bij het einde van je leven het kleed van de onschuld, dat je bij het doopsel hebt ontvangen, ongeschonden aan de Heer te kunnen tonen, moet je zorgen in het bijzonder met Pasen en Pinksteren de herinnering te viëren aan je doopsel. Leef in het verlangen in God herboren voort te gaan in een heilig bestaan.*

num 14,39-45; Rom 11,17; ps 127,2; liedbundel *al mijn verlangen* nr 105; nr 42;
Voor Ignatius en de andere heiligen: zie *de ogen van de ziel*

* * *

wedergeboorte

Ik hoor ontroerende woorden over u, de stad van God. Hijzelf, de Allerhoogste, heeft hen bevestigd: Bij de telling van de volken zegt de Heer: Die en die zijn hier geboren! De psalmdichter ziet hier in de geest het wereldwijde volk van God verschijnen, door het doopsel gereinigd van zonde en met Christus tot nieuw leven gewekt.

Jezus sprak tot de Joodse schriftgeleerde Nicodemus: *Als iemand niet opnieuw geboren wordt, kan deze het Rijk van God niet zien.* Nicodemus verwonderde zich over dit antwoord en vroeg: *Hoe kan een mens geboren worden als deze al oud is?* Jezus bedoelde de innerlijke mens, die vernieuwd wordt door het geloof in hem. Hij is het die dit nieuwe begin mogelijk maakt, waartoe niemand op eigen kracht niet in staat is. Indien christenen als *lichten in de wereld* hier ernst mee maken, betekent dit voor velen de leniging van de nood waarin zij verkeren.

Ondanks hun onderlinge verdeeldheid, erkennen de verschillende kerkgenootschappen wel elkaars doopsel als bevestiging van godswege van de reiniging van schuld en een nieuw begin van leven. De sektes plaatsen zich door de wederdoop buiten de kerk. Ook veel z.g. 'born again christians' berokkenen de kerk veel schade. Zij laten zich voorstaan op een bijzondere geestelijke ervaring, die zij noemen dit 'de doop met de Heilige Geest'. Hun opdringerig gedrag getuigt echter niet van de Geest van Christus.

Christenen weten zich verenigd met Jezus, het hoofd van de kerk. Daar zal het niet bij blijven. Zoals een baby uitgroeit tot volwassenheid, zo moeten zij tot volwassen gelovigen worden. Daar is goed onderricht voor nodig. De apostel schreef aan de kerkgemeenschap in het Griekse Korinte: *Het was mij destijds niet mogelijk tot u te spreken als was u reeds geestelijk en niet langer egoïstisch. In Christus was u nog zo jong! Melk moest ik u geven, geen vast voedsel, dat kon u nog niet verdragen. Zelfs nu kunt u het niet, want u laat zich nog steeds door de zelfzucht leiden.*

Nu de catechese praktisch geheel is weggefallen, blijft de wedergeboorte voor veel christenen onbegrepen; en stagneert de groei naar een God-gewijd leven. *Als de mensenzoon komt, zal hij dan het geloof vinden op aarde?*

psalm 87; Joh 3,3,9; 1Kor 3,2; Lc 18,8

* * *

HOOFDSTUK XIV

DE LEVENSWEG

bekering

Wie zal niet moeten toegeven dat ijdelheid hem of haar niet vreemd is? Ook voor christenen geldt soms dat de zachtmoedigheid die de Geest ingeeft verdreven wordt door ongeduld; dat de boosheid die demonen inblazen hun handelen heeft bepaald, dat gulzigheid heeft gezegevierd over matigheid en de wellust het handelen heeft beheerst. Zeker, alles in het nette, zoals het huichelaars past. Dat maakt het niet minder ernstig voor hen die de macht hebben ontvangen de deur potdicht houdt voor de duivel en zijn trawanten; en het nieuwe leven met Christus zichtbaar te maken.

De Geest maakt het de christenen van Sardes duidelijk: *Geen van je daden heb Ik volwaardig bevonden.* Hoe pijnlijk ook, is dit woord toch een zegen, als een waarschuwing op de levensweg: *Kom tot inkeer! Als je niet ontwaakt, zal Ik komen als een dief; en je weet niet op welk uur dat zal zijn.* Nu klamp ik mij vast aan de Schrift, waar de apostel schrijft: *Wie zal mij redden uit dit bestaan dat naar de dood voert? God zij gedankt voor Jezus Christus onze Heer! Aan mijzelf overgelaten dien ik met mijn verstand de wet van God, maar met mijn handelen de wet van de zonde.* Heer, doe mij overwinnen, niet op eigen kracht, maar door uw Geest geleid.

*Hoor mij o Heer, zie mijn verlangen,
naar mijn toekomstig, eeuwig huis.
Help mij mijzelf, al mijn belangen,
bij u te brengen aan het kruis.
Richt mij weer op, om verder te gaan,
een burger van uw Rijk, van alle last bevrijd.
Jezus mijn vriend, Jezus, geliefde,
u hebt uw Geest in mij gelegd.
U heb ik lief, u wil ik dienen,
die mij zo hoog verheven hebt.
Vriend van de armen, redder in nood,
in zorg, verdriet en pijn wilt U aanwezig zijn.*

openb 3,1-5; Rom 7,24v; liedbundel al mijn verlangen, nr 75

* * *

begeerte

*Door de zelfzucht verdwaald, door begeerte verlaagd,
heeft je hart zich voor mijn liefde toegesloten.
Kom tot inkeer, mijn kind, overdenk wat Ik zeg,
opdat je niet voorgoed ten val zult komen!*

(Jacopone da Todi)

De middeleeuwse dichter Jacopone da Todi heeft moeten ervaren dat onnodige aandacht voor vergankelijkke dingen God doet vergeten. Van nature zoekt ieder waar hij of zij behagen in schept; maar wie Hem liefheeft keert zich af van wat Hem bedroeft. Deze liefde maakt het lichaam ondergeschikt aan de geest. Zonder haar onderwerpt het lichaam de ziel. Hoe anders kan iemand innerlijk vrij blijven van begeertes, dan door steeds opnieuw terug te vallen op het begin van het goddelijke leven, in het doopsel geschonken? Als het gebed “Heer, help mij!” niet steeds voorop de tong ligt, zal de verleiding te machtig worden. Onthechting van alles wat de Geest in de weg staat - en daarboven de verwerping van elke gedachte hieraan - opent de ziel voor de Geest van Christus.

De gerichtheid op wat voorbijgaat vormt het beginpunt van waaruit demonen hun heerschappij uitoefenen. Christenen worden door hen in verleiding gebracht, alsook door mensen uit de omgeving. Zolang de begeertes niet volledig zijn verdreven door de liefde voor God, sluimeren ze in de ziel, om op te springen als hun voorwerp verschijnt. Wie de nederigheid verlaat en zichzelf verheft, verlaat de liefde van Christus, die de minste van allen is geworden en als een misdadiger terecht is gesteld. Deze innerlijke verdeeldheid wordt veroorzaakt door de ‘oude mens’. Zij, die deze beschouwen als met Christus gekruisigd, zullen er met Gods hulp in slagen elke ondeugd uit te bannen.

Laat christenen niet terugschrikken voor de moeite van volhardend gebed, waardoor hinderlijke gedachten worden verdreven en de geest op God blijft gericht. De beloning is onthechting. De ziel wordt bevrijd en weet zich verenigd met God. Door nalatigheid in gebed worden onoprechtheid, onverschilligheid en zwakte en alle andere ondeugden heel moeilijk te beheersen; maar als de geest standvastig op Hem is gericht, zal elke gedachte aan een verkeerde aanvechting direct tot Hem doen vluchten.

* * *

verlossing

De boosheid kwam op en vulde mijn hart. Daar was alle reden voor, want; maar ach, dat doet eigenlijk niet ter zake. Er is altijd wel een geldige reden om boos te worden. Demonen grijpen dit direct aan om het hart te veroveren en terug te doen slaan. Ophitsen en ruzie veroorzaken is hun vak, daar zijn ze goed in. Ja, ik weet wel dat nog maar weinigen dit kunnen beamen. Kritiekloos meedrijvend met de geest van de tijd, zijn zij met blindheid geslagen voor het werk van de duivel en zijn leger van vijandige engelen, die zich van God hebben afgewend. Zelfs veel christenen hebben geen oog meer voor de veroorzaker van wanhoop, moedeloosheid, hebzucht en ijdelheid. De boosheid onder de mensen is een vuurtje dat hij tracht op te stoken tot drift en alle vormen van geweld. Niemand heeft hier uit zichzelf afdoende verweer tegen.

Het kwaad dat mensen elkaar aandoen moet door een passende straf worden vergolden. Gezien de eigenliefde van de mensen en hun onmacht hierover te heersen, heeft God door tussenkomst van Mozes aan Israël de wet gegeven, zoals geschreven staat: *Oog om oog, tand om tand*. Deze wet moest het volk van God vrijwaren voor de excessen onder de hun omringende volken.

Israël had een voorbeeldfunctie, tot de tijd dat in hun midden de Redder van de wereld geboren zou worden. Hun profeten wezen allen vooruit naar Jezus, die de wet van Mozes zou vervullen. Zijn komst betekende een breuk met het oude jodendom. Toen een schriftgeleerde bij Jezus kwam met de vraag: *Meester, wat is het grote gebod uit de wet?* wees hij op de woorden: *Je moet God liefhebben met hart en ziel en heel je verstand, en de naaste als jezelf*. Hij bracht zijn leerlingen de bekende tekst *oog om oog, tand om tand* in herinnering; en voegde er aan toe: *Ik zeg jullie echter geen weerstand aan het onrecht te bieden; (...) maar je tegenstander lief te hebben en te bidden voor wie je belagen, opdat je kinderen mag worden van je Vader die in de hemel is*.

Zijn dit geen prachtige woorden, die christenen losmaken uit een bestaan van elk voor zich, en hoop bieden op een leven met hun Heer, de dood voorbij? Ja, maar hoe moeilijk - en op eigen kracht onmogelijk - is het dit op je levensweg in praktijk te brengen. Elke keer als ik zonder gebed onvoorbereid mijn kamer verlaat voor de omgang met anderen, ga ik al bij de geringste aanleiding in de fout.

Zonder de Geest van Christus sta ik machteloos bij elk onrecht dat mij wordt aangedaan. Weliswaar beaam ik met mijn verstand Jezus' woorden; maar mijn mond spreekt een andere taal: de taal van de 'oude mens', die gewend is te vergelden.

Wat te doen? Inderdaad, door te geloven in hem die mijn lot heeft gedeeld, mijn zwakheid kent en mijn roepen om hulp verhoort. Zo worden christenen door schade en schande wijs; en gaan zij de woorden van de apostel verstaan: *Zijn wij één met hem geworden in de doop - het beeld van zijn dood - dan moeten wij hem ook volgen in zijn opstanding.* De 'oude mens' met al zijn fouten en gebreken heeft voor christenen afgedaan. Het nieuwe leven heeft alleen met God van doen.

Het verstand zal hiermee instemmen; maar voor wie de daad bij het woord wil voegen betekent dit een levenslange leerschool, waarin God met vallen en opstaan wordt gehoorzaamd. Wie niet geleerd heeft te geloven in de vergeving van schuld, zou al snel gaan wanhopen; maar nu schenkt Hij zijn kinderen telkens weer vergeving, opdat zij elke nieuwe dag met een schone lei te kunnen beginnen; en een stapje dichter bij de volmaaktheid kunnen komen, zoals Hij hen heeft bedoeld.

De kluizenaar Gaudentius, later gedwongen tot het bisschopsambt, schreef in de vijfde eeuw aan de gelovigen van zijn bisdom: *De dingen van deze wereld behoren ons niet echt toe. Wij zijn immers geroepen om als vreemdelingen en pelgrims in deze wereld te verkeren, terwijl wij uitzien uit naar onze beloning in de toekomstige wereld. Elk van ons, die vaststaat in de hoop op verlossing, mag door dit geloof de Heer belijden, en zeggen: Ik ben een vreemdeling en een bijwoner hier. Voor ons die geloven is ons ware en duurzame bezit daar, waar wij nu met ons hart al zijn; en waar wij nu al vreugde vinden door het geloof.*

Mijn God, U bent alles voor mij. U richt mij op, U geeft mijn vijanden geen vreugde over mij. Hoe ben ik dan zo langzaam om te gehoorzamen? Wees mij genadig, opdat ik niet na de dood nog zal moeten boeten voor wat ik tijdens dit aardse bestaan heb nagelaten. Help mij mijzelf te vergeten en mijn wil aan U te geven.

deut 6,5; Mt 22,34; 5,38-45; Rom 6,8; ps 30,2v; *de ogen van de ziel* p 75

* * *

mijn wil

Vader, wees ons genadig, dat wij, die de menswording van uw Zoon belijden, door zijn lijden en kruis in zijn opstanding mogen delen. Hoe vaak heb ik deze woorden niet gebeden? En toch kan ik het nog steeds niet volledig bevatten: in de mens Jezus heeft de eeuwige God in onze wereld geleefd, zoals Johannes schrijft: *Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond, vol van genade en waarheid.*

Hij, door wie de wereld is ontstaan, heeft als mens in ons midden gewoond. Als theoloog kan ik 't verstandelijk beamen; maar als gelovige ervaar ik een gemis. Wat ontbreekt er dan aan? Beleving misschien? Nee, want de Geest heeft mij meermaals boven de dagelijkse werkelijkheid uitgetild; en in eenheid met Hem mijn gemis doen vergeten. Maar teruggezet waar ik stond, bleek de afstand tussen God en mij nog dezelfde te zijn, met dit verschil dat mijn geloof was bevestigd; en de twijfel geen voet aan de grond meer kreeg.

Wat klaag ik dan nog? Moet dit mij niet genoeg zijn? Nee, dit geloof in Jezus, de liefdevolle God met ons - hoe waardevol ook - is niet voldoende. Geloof dat zich niet bewijst in een vlekkeloos leven met Hem, schiet tekort. Ziedaar mijn gemis. Sedert het begin van mijn leven met Christus heeft zijn Geest het mij ingeprent: *Als je mij wilt volgen, moet je jezelf vergeten, je kruis opnemen en achter mij komen.* Dit is waar het aan schort.

Zou het dan echt mogelijk zijn om tijdens dit leven die volmaaktheid te bereiken? Nee, dat denk ik niet. Zelfs de apostel laat het weten: *Ik ben nog niet volmaakt; maar ik streef er vurig naar het te grijpen, gegrepen als ik ben door Jezus Christus; (...) en storm ik af op het doel: de prijs van Gods hemelse roeping.* Vuur en ijver, dat ontbreekt mij dus. Mijn Heer te volgen naar waar ik zelf geen zin in heb. Met hem te bidden: *Niet zoals ik wil, maar zoals U wilt.* Hoe anders kan ik zijn menswording bevatten? Hoe anders kan ik in zijn leven delen, dan door mijzelf te vergeten, mijn verlangens niet te achten, maar mijn wil aan hem te geven; en mij volledig open te stellen voor zijn Geest?

Joh 1,14; Fil 3,12; Mt 28,39

* * *

de liefde

De kerkleraar Alphons Liguori (18^e eeuw) schreef: *Zorg er onder alle omstandigheden voor - alleen of in gezelschap - je bruidegom in de hemel aan te roepen met de woorden: "Mijn God, ik verlang naar U en naar niets anders"; of: "Ik geef mijzelf geheel aan U, ik verlang wat U verlangt, doe met mij zoals het U behaagt". Deze woorden alleen zijn eigenlijk al genoeg: "Mijn God, mijn liefde, mijn alles, ik houd van U!"*

God, ik houd van U! Bidden christenen nog wel zo? Wil het grote gebod in alles vooropstaan, dan betekent dit een voortdurende strijd om in geloof te leven; en geen voet meer te geven aan de oude, ik-gerichte mens, die de weg tot God niet wil gaan. Hoe kon ik verder leven, als ik niet elke avond mijn fouten, vergrijpen en domheden voor God kon belijden; en te vertrouwen op zijn vergeving?

Christenen die zich de dwaasheden uit hun verleden herinneren; en beseffen hoe God hun heeft opgericht uit een leven dat naar de dood voert, zullen Hem eerder hun liefde betonen dan zij die menen dat het allemaal wel meevalt. Die liefde is uit God. Zij die Hem toebehoren hebben ál Gods schepsels lief, hoe ver zij ook van de waarheid zijn afgedwaald. Zij bidden voor hen die leven voor zichzelf; en niet beseffen in welk een gevaar zij verkeren die Hem niet kennen. Alle christen zijn geroepen door hun levenswijze te getuigen dat Hij in hen woont door zijn Geest. Hun vroegere ik-gerichte leven heeft voor hen afgedaan. Zij zullen het onrecht dat hun wordt aangedaan liever blijmoedig verdragen, dan te vechten voor zichzelf. Heeft hun Heer geen groter onrecht vrijwillig ondergaan.

Als gelovige mensen worden gekwetst, dan mogen zij zich hierin verheugen, omdat het hun de kans biedt een stapje dichterbij God toe te zetten. Zo wordt de haat in de kiem gesmoord. Het is immers de ijdelheid van *de oude mens*, die gekwetst wordt; en die zij als met Christus gekruisigd mogen beschouwen. Van harte goeddoen aan hen die je haten is het werk van de Geest, die zich richt zowel op vrienden als op vijanden. De volmaakte liefde is gelijkmoedig onder spot of eerbetoen, armoede of welvaart, ziekte of gezondheid, genoegens of verdriet, leven en sterven. Zij is geduldig en verdraagzaam. Zij die haar hebben verworven, bidden ook voor hun belagers, dat zij de goede weg mogen vinden.

Hoe smal, maar ook hoe prachtig is deze levensweg, met hem voor ogen, die zichzelf tot op het kruis gegeven heeft aan een mensheid in nood.

Gezegend zijn zij, die de schoonheid van God bewonderen in Jezus, zijn Zoon; en hem gedurig in gedachten hebben. Hij is hun Rots van vertrouwen. Paulus schrijft: *Ik houd alles voor vuilnis, als 't erom gaat Christus te winnen*. Mensen zonder deze kennis van God en belust op eer van anderen, laten duidelijk weten welke goede dingen zij doen. Christenen echter zijn zich terdege bewust van hun geringe verdienste. Zij zullen de Geest niet bedroeven, maar als engelen in de wereld leven; en hun onschuld bewaren door te waken, te bidden en de Schrift te lezen, in het bijzonder de psalmen, alsook de teksten van de heiligen.

De liefde van God is sterker dan de dood; en voert zijn kinderen naar het hemelse Rijk. In Jezus heeft Hij zijn eeuwig wezen geopenbaard. Allen die zichzelf verloochen en om Hem te dienen; en in alle grote en kleine beslissingen bidden: *Uw wil geschiede*, hoeven het oordeel niet te vrezen.

de ogen van de ziel → Alphons Liguori; Rom 6; Fil3,8

* * *

de Schrift

*God, mijn Vader, laat mij niet over aan mijzelf,
dat ik struikel door de woorden van mijn mond.*

*Spaar niet de stok om mijn denken te slaan,
mijn hart te tuchtigen en mij te straffen
als mijn mond mij tot domheid verleidt.*

*Zo zal ik niet vallen voor de ogen van mijn vijand;
en geen vreugde voor mijn tegenstanders zijn.*

Vader, ik dank U voor de schatkamer van de Schrift; en voor deze woorden, gesproken door uw Joodse dienaar Jezus Sirach. Boven alle verwachting weet ik mij bevoorrecht te zijn geënt op *de edele olijf* van uw volk. Straf ook mij, als mijn woorden U bedroeven, opdat ik in de strijd tegen zelfzucht, eigenliefde en begeerte niet voor de vijand zal bezwijken.

God, met heel uw volk verheug ik mij in Jezus, uw Zoon, binnengekomen in ons verloren bestaan om ons tot U te verheffen. Hij is

onze wijsheid in eenvoud, onze kracht in zwakheid, onze troost en bemoediging, onze verlosser van al wat niet deugt en onze betrouwbare hulp in nood. Als één van ons heeft hij onze last gedragen. In hem betoont U ons uw grenzeloze liefde.

Jezus, U wil ik volgen, die mij de ogen hebt geopend voor de zin van het leven, voor waarheid en recht, en een eeuwige toekomst voor allen die u liefhebben. Laat mijn leven zijn als een loflied voor u, die voor allen die zichzelf vergeten en opzien naar 't kruis de boze hebt gebonden en de dood overwonnen. In vertrouwen op u zijn wij de vijand te machtig.

Leer mij waakzaam te zijn en te blijven bidden; want waar was ik zonder u, mijn Redder uit de nood? De duivel staat klaar om mij ten val te brengen zodra ik u even verzaak. Geef mij kracht om te volharden en versterk mijn vertrouwen; want *met uw Geest in mij spring ik over een muur*. Laat uw stok mij niet sparen als ik afwijk van u, de waarheid in persoon, en het hoofd van uw kerk waarin alle schatten van wijsheid worden bewaard.

De evangelist Johannes zag in een visioen de plagen die de wereld zouden treffen, als de tijd van uw wederkomst nadert; en hoe de mensen God lasterden en zich niet bekeerden. God, ik bid voor onwetenden die buiten staan; en buigen voor de afgoden van deze wereld. Roep mensen om het evangelie te verkondigen aan mensen in nood, aan zieken en stervenden, bang voor de dood.

God, mijn Vader, ik dank U voor uw kinderen, die openstaan voor uw woorden in de Schrift, die innerlijk uw stem verstaan en zich beijveren uw licht te doen schijnen in een wereld die naar zijn einde holt, de dag verhaastend van Jezus' wederkomst voor het oordeel.

Als deze wereld aan zijn einde komt, waar kunnen we dan nog genoeg aan beleven? Ja, *hoe zal de ziel zich voelen, als zij naakt zal staan; en huiverend voor de zuivere, rustige en gestrengte majesteit van God de Heer, voor de liefdevolle - maar niet geachte - Schepper en Redder van de wereld?* (J.H. Newman, 1801 – 1890)

Sir 23; ps 18,30; openb 9,20; 16,11.21

* * *

Vader, Zoon en heilige Geest

“De heilige Geest, dat is een kracht of zo”, meende een grijze kerkganger. Gedurende al die voorafgaande jaren had hij daar dus geen duidelijkheid over gekregen. Zou God zo moeilijk te begrijpen zijn? Een pas afgestudeerde theoloog verzuchtte: “Wat de Drie-eenheid is, dat begrijpt eigenlijk niemand”. Had hij dat bij zijn opleiding dan niet geleerd?

Iedereen weet wat liefde is, goedheid en waarheid, rechtvaardigheid en zachtmoedigheid. Dit zijn dingen die mensen van goede wil bewonderen, waar ze naar verlangen en waarin zij zelf tekort schieten. God heeft zijn Messias als een Redder in de wereld gezonden om de tekorten aan te vullen, waardoor mensen worden verhinderd met Hem te leven en gelukkig te zijn. Christenen drinken zijn woorden in; en gaan met zijn hulp de weg ten leven, geleid door zijn Geest die zijn kinderen verenigt.

In het onderricht van Jezus aan zijn leerlingen, zoals dit staat opgetekend in de vier evangeliën, komt de dogmatische term *Drie-eenheid* niet voor; en je zoekt er ook vergeefs naar in rest van het Nieuwe Testament. Gedwongen door aanvallen van ongelovigen, die christenen verweten drie goden te aanbidden, hebben de kerkleraren van de vroege kerk dit woord ingevoerd. Eenvoudigen van geest hebben hun verklaring echter niet nodig. Voor hen is het van meet af aan duidelijk, dat God in Jezus in ons midden heeft geleefd.

Toen Maria zwanger bleek te zijn van Jezus, en Jozef overwoog haar te verlaten, heeft de engel in de droom tot hem gezegd haar tot vrouw te nemen; *en het kindje de naam Jezus te geven, hetgeen betekent God redt. Dit is geschied, schrijft Matteüs, opdat vervuld zou worden wat de Heer tevoren gesproken had door de profeet: Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon ter wereld brengen en men zal hem Immanuël noemen, of in vertaling :God-met-ons.*

Jezus, *de Zoon van God*, was vol van de Geest van God. Allen die Jezus liefhebben, zullen alles loslaten – hoezeer ze er ook aan hechten – om Hem te mogen ontvangen: zijn Geest die God doet kennen. Zoals Jezus genoemd wordt *God-met-ons*, zo mag de Geest van God worden genoemd *God-in-ons*.

God de Vader, almachtig en overal aanwezig, kan met de ogen van

het lichaam weliswaar niet worden gezien; maar zijn grootheid is in heel de natuur te aanschouwen, hoezeer de moderne mens ook tracht aan te tonen dat Hij niet bestaat. Zijn liefde laat zich niet bewijzen; maar Hij kan haar wel zichtbaar maken in een mens. Wie Jezus liefheeft, heeft God lief; en kan innerlijk zijn stem verstaan, om van Hem te leren wat goed is om te doen of waar liever van moet worden afgezien. Zij die Hem gehoorzamen bewegen zich naar Hem toe. Naargelang zij, levend in geloof, meer over de zelfzucht gaan zegevieren, zullen zij meer ruimte bieden voor zijn Geest.

Het probleem is niet dat het begrip Drie-eenheid zo moeilijk te begrijpen is, maar dat de mensen zo langzaam zijn om te luisteren, vervuld als zij zijn van zichzelf. Met onuitputtelijk geduld leert de Geest van God Christenen om zichzelf niet langer voorop te stellen, teneinde de wil van God te kunnen verstaan. Als zij de eigen tekorten betreuren en Hem zoeken in gebed, krijgen gaandeweg meer inzicht in het leven met Hem. Hoe ijveriger zij Hem zoeken des te meer gaat het nieuwe leven met Hem overheersen. Dit betekent geen blinde gehoorzaamheid uit angst voor straf, maar volgzzaamheid uit liefde, geboren uit het verlangen deel te krijgen aan de liefde in Persoon. Hij zoekt toegang tot elk eenvoudig en vriendelijk mensenhart, om zichzelf te doen kennen.

Toen het nodig werd voor Jezus naar zijn hemelse Vader op te stijgen, moest hij door zijn Geest bij zijn aanbidders aanwezig blijven; en door het geloof in hun harten woning maken, zo onderwees Cyrillus van Alexandrië in de vijfde eeuw zijn doopleerlingen. Voor hen die zich niet beperken tot de wekelijkse kerkgang maar Hem dagelijks zoeken in gebed, is de Drie-eenheid geen raadselachtig begrip. De Schepper heeft als een Vader en een moeder in liefde voor alle mensen zijn Zoon in de wereld gezonden om zich door hen te doen kennen. Zij die Jezus volgen, worden tot zijn broers en zusters, vervuld van de Geest die ook Jezus vervult. Hij is geen onpersoonlijke kracht; maar uit Hem is wel de kracht om voort te gaan op de weg van het geloof die Jezus heeft geopend: het geloof in één liefdevolle, goede God, Vader, Zoon en heilige Geest.

Mt 1,23; Jes 7,14

* * *

een zoekende menigte

De vele goden van het oude heidendom maakten 't leven er niet gemakkelijker op. Israël had als enige volk kennis van de ene liefdevolle God. Aan Abraham en zijn nageslacht heeft Hij verlossing beloofd uit het kwaad dat de wereld beheerst; en dat leidt tot de dood. Ook christenen beschouwen Abraham als hun vader in geloof. In Jezus, *de zoon van David, de Zoon van Abraham* is de belofte vervuld. *Het verderf van de dood hoeft ons niet langer in zijn ban te houden*, schrijft de kerkvader Athanasius.

Het nieuwe heidendom echter verkondigt: "Met de dood is het afgelopen en uit. ". Het klinkt iets te resoluut om geloofwaardig te zijn; want innerlijk blijft de onzekerheid knagen. Je ziet de mensen heengaan: mooie mensen, bekwame mensen, zorgzaam, meelevend, vol van plannen, worstelend, teleurgesteld, hoopvol. En dan opeens zijn ze vertrokken. Je ziet het gebeuren, maar je hebt er geen vrede mee. De moderne mens heeft de God van Abraham verlaten voor de afgoden welvaart en wetenschap.

De boeken van atheïsten worden vlot verkocht aan de intellectuele élite, die hun ongeloof bevestigd wenst te zien. Het is verwonderlijk hoe de theorie dat het leven vanzelf is ontstaan door hen wordt aangenomen. De menigte gaat gedachteloos mee met de opvatting dat liefde en trouw uiteindelijk niet meer zijn dan hardheid en onverschilligheid: uit niets ontstaan en tot niets terugkerend; maar innerlijk hebben ze er toch geen vrede mee.

Athanasius vervolgt: *Het Woord van God is onze wereld binnengekomen. In liefde voor allen heeft hij een lichaam aangenomen, niet verschillend van het onze; want Hij wilde de schepping niet ten onder laten gaan.* Het hedendaagse denken, dat aan Jezus voorbijgaat, deze hoop verwerpt en alleen de materie kent, heeft de mensen niets te bieden dan consumptie en amusement, die nooit bevredigen; maar altijd doen hongeren naar meer. Als dan het einde nadert staan zij met lege handen; en rest hun niets dan de dood gelaten te accepteren. Maar zij hebben er geen vrede mee.

Die vrede is allen in 't hart gegeven, die delen in het geloof van Abraham. Zij zijn op weg naar het land dat God heeft beloofd: niet het huidige Israël, maar – zo leert de Schrift – *naar een beter, het hemelse vaderland*. Abraham zag niet uit naar het aardse Jeruzalem, dat duizend jaar later door David op de Jebusieten veroverd

zou worden; en waar nog eens duizend jaar nadien de Christus gekruisigd is. Hij zag in de toekomst *de stad waarvan God de fundamenteën heeft gelegd, het hemelse Jeruzalem, de plechtige vergadering van hen die in de hemel staan ingeschreven*. Dit is het visioen dat christenen als pelgrims voort doet gaan in een verscheurde wereld.

*Zou het leven zinloos zijn: je komt en je verdwijnt,
een toevalligheid, met niets dan heden,
voor niets geleden en liefgehad? Geen schat
in de hemel, maar alles verdwenen,
geloof je dat echt in je hart?*

Mt 1,1; 1 Kor 15, 50-55; Heb 11,14; Heb 12,22

* * *

manna

Het leven van Christenen in deze vergankelijke wereld wordt in de Bijbel vergeleken met de tocht van Israël door de woestijn. De Israëlieten zijn in Egypte, het land van begeerte, honderden jaren onderdrukt; maar hun God heeft hen door Mozes uitgeleid. In de woestijn deed Hij manna als voedsel neerdalen, zoals de psalmdichter later zei: *Brood van engelen gaf Hij hun te eten*; en hun leider Mozes deed hun drinken van het water dat hij uit een rots deed vloeien. *Die rots*, schreef de apostel Paulus aan de eerste kerk in het Griekse Korinte, *is Christus die met hen meetrok*. God was met hen. Hij had hen uit Egypte bevrijd; en ging voor hen uit in een wolk overdag en in een vuurkolom des nachts.

Aarde, beef! Je staat voor het aangezicht van God! leert de psalmdichter; en: *Eer Hem, die water uit de rots doet vloeien, stromen van water in de woestijn*. Dit gevoel van *God-met-ons*, *Hij is ons nabij*, zat niet bij allen even diep. Zij raakten aan zijn werken gewend; en beseften niet hoe ontzagwekkend zijn aanwezigheid was. Op de proef gesteld in de woestijn, verlangden zij terug naar ‘de uien en de vleespotten’ van Egypte en zeiden: “Dat manna begint ons te vervelen! Kan God ons geen vlees te eten geven?” De apostel schreef hier later over: *Wat zij meemaakten had een diepere zin. Het werd te boek gesteld als een waarschuwing aan ons, tot wie het einde der tijden is gekomen*.

Toen ongeveer vijftienhonderd jaar na Mozes de Messias in Israël

verscheen, herkenden velen in hem niet de mateloze liefde en goedheid, die tot het wezen van God behoren. Zij namen aanstoot aan zijn verkondiging en vroegen hem: *Wat voor teken doet u eigenlijk? Onze voorouders hebben het manna gegeten in de woestijn, zoals de Schrift leert: Brood uit de hemel gaf hij (Mozes) hun te eten.* Jezus antwoordde: *Het echte brood uit de hemel wordt u door de Vader gegeven; en: Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald;* en ook: *Wie eet van dit brood zal leven in eeuwigheid;* en opnieuw: *Het brood dat ik zal geven is mijn vlees, opdat de wereld zal leven. (...) Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt heeft eeuwig leven.* Deze laatste woorden waren voor velen onverteerbaar; en zij keerden zij Jezus de rug toe. Zij hebben hem in feite voor een charlatan gehouden.

Zo lief heeft Jezus de wereld gehad, dat hij in liefde voor alle mensen zichzelf aan hen gegeven heeft, opdat allen die hem volgden zouden mogen delen in zijn leven bij de Vader. Helaas hebben niet allen hem aangenomen. Zijn leerlingen echter bleven hem trouw. Ook al begrepen zij nog niet alles wat hij hun leerde, waren zij er zich wel van bewust dat in zijn persoon de waarheid van God in hun midden verkeerde.

Vanaf het begin van de kerk hebben de gelovigen ingedachtig Jezus' woorden het brood en de wijn die zij met elkaar deelden steeds ontvangen als het lichaam en bloed van Christus. *Zo worden jullie opgebouwd tot een woonplaats van God in de Geest,* schreef Paulus later aan de christenen te Efese. De martelaar Justinus schreef in de tweede eeuw: *Wij hebben geleerd dat dit voedsel, dat tijdens het gebed is gewijd door het uitspreken van zijn eigen woorden, en waardoor ons eigen lichaam wordt gevoed, door verandering vlees en bloed geworden van Jezus, het Woord van God.*

Dit is het brood dat christenen bij de communie ontvangen als geestelijk voedsel, om vruchten voort te brengen die God behagen. Toch is ook in de kerk het ongeloof binnengeslopen; en worden brood en wijn door veel theologen niet langer als zodanig beschouwd. Het geloof is verzwakt; en de waarschuwing van Paulus vergeten. Het einde der tijden is nu dichterbij dan ooit.

*Gods Woord, uit ontoegankelijk licht,
toont ons zijn eeuwig aangezicht.*

*Gezegend, wie dit Woord verstaat,
Hem liefheeft en zijn wegen gaat.*

*Zijn lichaam, dat ons leven doet:
Hij gaf het ons, hij gaf zijn bloed.
Wie brood en wijn ontvangen mag,
deelt in zijn licht: de nieuwe Dag.*

*Een ieder die hem toebehoort,
zal bloeien en brengt vruchten voort,
van goedheid en zachtmoedigheid,
die blijven tot in eeuwigheid.*

ex 1-40; ps 78,24; Joh 6,31; num 11,6; ex 13,21; 17,6; 1Kor 10,4; ps 114,7v; Joh 6,30-69;
Ef 2,22; *de ogen van de ziel* > Justinus; liedbundel *al mijn verlangen* nr 57

* * *

kennis

Wereldse kennis maakt opgeblazen; maar de kennis van God verheugt het hart en maakt nederig en zachtmoedig. In Hem is geen verandering. Hem te kennen gaat alles te boven. Met begin noch einde is Hij in eeuwigheid dezelfde. Deze kennis is eenvoudig en niet in woorden uit te drukken; en alleen weggelegd voor hen die het hart bij God hebben. Wie alleen door studie inzicht wil verwerven, komt bedrogen uit. De apostel schrijft in de eerste eeuw aan de kerk te Korinte: *Voor de natuurlijke mens is het niet mogelijk de dingen van de Geest te verstaan.*

Onnodige aandacht voor het lichaam en de omringende wereld verzwakt de geest; en maakt de ziel tot een armelijke woning, zonder ruimte voor de Geest van God.

*Eer van mensen, geld en goed,
wie dit alles heeft verlaten,
en alleen de Heer nog zoekt,
leert Hem kennen als een Vader.*

Wie ernst wil maken met deze kennis, dient het lichaam niet méér te geven dan noodzakelijk is, om zich ongehinderd op God te kunnen richten. Wie dan op gezette tijden alle verstandelijke activiteit verlaat, mag zich innerlijk één met Hem weten. Slechts weinigen leggen zich toe op deze contemplatie.

Alphons Ariëns (1860 - 1928) schreef; *Het land is woest geworden, omdat niemand in zichzelf keert en ernstig nadenkt. Toch zal Jezus Christus alleen zo ophouden te zijn wat hij voor menige katholiek is: een min of meer vage verschijning, die 1900 jaar geleden ver weg in het Joodse land tussen allerlei vreemde mensen heeft rondgewandeld; en zal hij vlees en bloed voor ons krijgen.*

Toen de apostel Filippus Jezus eens vroeg: *Heer, toon ons de Vader*, was diens antwoord: *Nu ben je al zo lang bij mij, Filippus, en vraag je dat nog? Wie mij ziet, ziet de Vader.* Zonder het te beseffen, bezat Filippus die kennis al; en met hem alle christenen die alles uit hun leven weg doen wat deze kennis in de weg staat. Allen die deze levensweg gaan, zullen de aloude Joodse belijdenis van harte beamen: *Breng dank aan God, want Hij is goed; zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.*

liedbundel *al mijn verlangen* nr 12; 1Kor 2,14; Joh 14,8v; ps 136

* * *

heilige armoede

O liefde voor armoede, voor dat vreedzame oord,
onbekend met haat en onenigheid,
onbereikbaar voor diefstal en rampen wijs jij de weg.

Je sterft in vrede, zonder testament,
en laat geen verdeeldheid achter,
geen kosten voor rechter of notaris.
Voor jou geen vleierei van de hebzucht, azend op je geld.

Armoede, diepste wijsheid, slaaf van niemand,
je geeft alles op en bezit alle dingen.
Ongestoord benut je waar je niet aan hecht;
het verspert je niet de weg naar volmaaktheid.

Wie bezit begeert, wordt zelf bezeten,
verkocht aan wat hij zo liefheeft.
Laat hij eens stilstaan bij die koop,
en overwegen wat het opgeleverd heeft.

Wat zijn we onwaardig, dat we het toestaan:
slaven te zijn van ons eigen bezit;
en de gelijkenis met God te besmeuren.
Hij woont niet in een hart dat een ander toebehoort.

de ogen van de ziel > Jacopone da Todi

* * *

traagheid

Terugziend op de afgelopen vijftig jaar, moet ik erkennen erg langzaam te zijn geweest in de navolging van Christus: om mijzelf niet te achten, maar zijn Geest de ruimte te bieden; en voor Hem te leven. Christus in mij met mijn verstand kon ik dit beamen; maar de praktijk toonde vaak een ander beeld. In mijn ontrouw is hij mij altijd trouw gebleven, met een liefde waar ik alleen maar naar reiken kan; en die mij toch gegeven is – in geloof. De liefde die hij mij doorlopend bewijst, wil ik ook hem bewijzen, door hem in àl mijn woorden en handelen voor ogen te houden. Als dit stoffelijke lichaam sterft, terwijl mijn hart niet onverdeeld bij hem is, hoe zou ik dan zijn Rijk kunnen binnengaan?

De heiligen, die de kerk van Christus ten voorbeeld zijn gesteld, doen in hun geschriften verslag van de innerlijke strijd die het kost om geen twee heren te dienen. Angela de Foligno (1248 – 1309), een toonaangevende christelijke schrijfster in de middeleeuwen, schrijft in haar 'boek van de goddelijke vertroosting': *Als we Christus, gekruisigd, steeds in gedachten hebben, met een gedegen kennis van hem, en zo naar hem opzien, gaan we hem liefhebben. Hoe meer we naar hem opzien, des te meer en des te zuiverder zullen we hem gaan liefhebben, en in liefde één met hem worden. Met hem verenigd, zullen we op gelijke wijze gaan delen in het lijden van de Zoon van God, waar de ziel getuige van is. De ziel zal verschrikt staan bij het zien van het lijden van haar Geliefde, en in zijn lijden gaan delen.*

Wie is het die we liefhebben? Niemand minder dan God-met-ons! Met de geboorte van Jezus begint de nieuwe jaartelling en de laatste periode van de geschiedenis van de mensheid, die eindigen zal met zijn wederkomst voor het oordeel.

De alles overheersende betekenis van de menswording van God dient steeds opnieuw beklemtoond te worden. Ook de apostelen begrepen aanvankelijk nog niet wie ze in de persoon van Jezus in hun midden hadden. Toen hij over het water naar de boot liep waarin zij zaten, waren zij verbijsterd; en ook toen hij met enkele broodjes een menigte had gevoed, zagen zij nog niet in dat hij handelde met de macht van de Schepper. Pas na de neerdaling van de heilige Geest waren zij ten volle overtuigd van zijn goddelijke natuur.

Dit is de Geest die christenen bij hun doopsel en vormsel hebben ontvangen. Toch is de onzekerheid over zijn persoon over een deel van de kerk gekomen. Misschien zal iemand nog willen tegenwerpen dat de apostelen Jezus tenminste lijfelijk voor ogen hadden; maar dat wij het moeten doen met geloof. Inderdaad; maar Jezus verzekert zijn leerlingen dat dit geloof altijd genoeg is, *ook al is het zo klein als een mosterdzaadje*, zolang je er maar in gaat staan. Jakobus schrijft: *Wie twijfelt, innerlijk verdeeld als hij of zij is, moet niet menen iets van de Heer te verkrijgen*. We hoeven niet te twijfelen: niet alleen of we Jezus mogen aanbidden, maar ook of zijn Geest ons geschonken is *als een stroom van levend water*.

Is Jezus in het boek genesis niet voorafgebeeld als *de levensboom*? Welnu, de evangelist Johannes zag in een visioen de Geest van God als *een stroom van levend water, helder als kristal*, met aan weerszijden bomen. Alle gelovigen, die gedrenkt worden door de heilige Geest, zijn als gezalfden - letterlijk als christussen - één met de levensboom Christus; en zullen rijkelijk vruchten voortbrengen, die passen bij hun status als zijn broeders en zusters en kinderen van God. Nog is er tijd voor lauwe christenen de ogen te openen voor dit nooit geheel te bevatten wonder van God-in-ons; en los te laten wat hun verhindert de vruchten van de Geest voort te brengen, die blijven zullen tot voor de troon van God.

*Gelukkig is de mens die geen deel aan onrecht heeft,
die niet meedoet aan spot en kwaadsprekerij.
Gelukkig is de mens die Gods wetten na wil leven;
die Hem voor ogen houdt en hierin vreugde vindt.
Die mens is als een boom, aan 't water geplant,
die vrucht draagt op z'n tijd.
Zijn blad zal niet verwelken, het zal slagen wat hij doet.
Heel anders gaat 't hen die leven zonder God:
zij zijn als kaf dat verwaait in de wind.
Wie kwaad doen gaan verloren als het oordeel komt;
in de gemeenschap der heiligen verrijzen zij niet.
God kent de weg van hen, die rechtvaardig in het leven staan.
Zonder uitzicht zijn de wegen van wie leven zonder God.*

Mc 8,21; Mt 17,20; Jak 1,7; Joh 7,38; gen 2,9; openb 22,1; ps 1

* * *

Wie ben ik?

Mijn God, ontzagwekkend, eeuwig en goed, almachtig en groot,
die van dag tot dag alles draagt in uw hand,
U doorzag mijn hart, en de zonde lag open en bloot.

Mijn God en mijn Heer, toen boog U zich neer,
tot mij, die uit de diepte U riep.

Wie ben ik, ver van uw huis, dat U naar mij luistert;
en wat zag U, dat U mij verhief?

Wat U zag was een man, aan het eind van zijn kracht,
en ver van de waarheid vandaan.

U gaf mij uw liefde en wekte mij tot leven,
om met U op te staan.

Mijn Heer en mijn God, als een straal van de zon
was U mijn laatste hoop.

Hoe diep ook gezonken, ik ging niet ten onder,
want U zag een sprankje geloof.

Ik verkeerde in een wereld van laster en haat,
losbandig, vol van ruzie en bedrog.

In die wereld van geweld, van elk voor zichzelf
en met God nog gebod hebt U mij gezocht!

Jezus, mijn Heer, die daalde tot mij neer,
hoe zal ik U dank en eer bewijzen?

Want uw Geest die mij leert, Hij spreekt keer op keer:
Je zult met hem verrijzen!

Ongelukkig en verloren, en gewond door de zonde,
hebt U mij verbonden.

U sprak uit een wolk, nam mij op bij uw volk,
dat U toezingt uit duizenden monden.

* * *

zon en maan

Jezus wordt in de Bijbel vergeleken met de zon, die de wereld beschijnt. David, die ook een profeet was, heeft hem duizend jaar tevoren voorgezegt: *Juichend als een held gaat hij zijn weg naar de einder; niets kan zich onttrekken aan zijn gloed. Zijn boodschap wordt wereldwijd gehoord.* Bij hen die deze boodschap aannemen, maken angst en wanhoop plaats voor rust en vreugde.

Hier wordt recht gedaan aan armen; en worden de onderdrukkers bestraft. Voor christenen betekent dit evangelie een levenslange inspanning om ruimte te bieden aan de heilige Geest; en 'de oude mens' als met Christus gestorven geen stem meer te geven. Zo worden zij verenigd met de Redder van de wereld, die als mens met de mensen in liefde voor allen het onrecht in de wereld geduldig heeft verdragen en de dood heeft doorstaan. Aan hem ontleen zij de kracht het evangelie van verlossing van het kwaad zichtbaar en verstaanbaar maken.

God heeft de zon geschapen als een licht voor de dag, en de maan en de sterren als lichten voor de nacht. Zoals de maan geen licht van zichzelf heeft, maar de stralen van de zon weerkaatst, zo brengt de kerk het licht van Christus in de wereld. Zolang de huidige tijd van genade nog duurt, schijnt dit licht ook voor hen die kwaad bedrijven, opdat zij geraakt zullen worden door het optreden van de kinderen van God, die zijn als sterren aan een duistere hemel. Zij die zich bekeren zullen tot nieuw leven komen door de Geest van Christus. Dan verbindt Hij hun wonden; en geneest Hij hen van het kwaad waarin zij gevangen zaten.

Er komt een dag *dat de zon is verduisterd, de glans van de maan is verdwenen en de sterren hun licht niet doen stralen*. Als dan de kerk is verzwakt; en de mensen de boodschap van verlossing door het geloof in Jezus niet meer willen horen, is de dag van het oordeel nabij. *Dan beeft de aarde, want ontzagwekkend is deze dag*. Dan zal ieder die ooit op deze aarde heeft geleefd rekenschap moeten afleggen van zijn of haar levensweg. Dit zegt de Heer: *De dag zal komen, zonder aanzien des persoons en met brandende toorn. Dan laat Ik de wereld boeten voor alle slechtheid en de goddelozen voor hun verdorvenheid. Dan breek Ik de trots van overmoedigen en verneder Ik de hoogmoedige onderdrukkers*. Ieder die de naam van God aanroept zal ontkomen, zoals Hij heeft beloofd.

De aard van dit oordeel begon zich al af te tekenen tijdens Jezus' openbare leven in Israël. Ondanks de vele wonderen die hij deed, teneinde de mensen de ogen ervoor te openen dat in hem meer dan alleen een voorbeeldfiguur in hun midden verkeerde, hebben de meeste leden van de behoudende partij van de Farizeeën, de

vrijzinnige Sadduceeën, alsmede de schriftgeleerden en de oudsten van het volk niet in hem geloofd. Zij zagen hem aan voor iemand die de mensen misleidde. De streng orthodoxe Farizeeën beschuldigden hem er zelfs van zijn wondertekenen te verrichten met de hulp van Satan. Hierop verklaarde Jezus, dat alle zonden de mensen vergeven kunnen worden, behalve *de zonde tegen de heilige Geest*. Zij hielden immers de Zoon van God en Redder van de wereld voor een dienaar van de duivel.

Deze verblinding voor zijn liefde en goedheid heeft Jezus aan het kruis gebracht. Toen werd de zon verduisterd en het land werd donker. Hiermee heeft God het begin aangegeven van het oordeel dat Hij Jezus in handen heeft gegeven. Dit oordeel bestaat hierin, dat het koninkrijk van God bestemd is voor allen die hem liefhebben. Voor hen die hem de rug toekeren blijft de hemel echter gesloten. Als veel christenen de kerk verlaten en de liefde van velen is bekoeld zal de wederkomst van Christus en het oordeel aan het einde van de tijd nabij zijn.

ps 19,5; 136,8; Joh 8,12; Jes 3,6; 13,9-11; Mt 21,32; Lc 23,45; Joh 5,20

* * *

Mijn lied is voor mijn God: uit U is mijn bestaan.

U kent ons aller lot, en roept mij bij de naam.

Jezus, verheven Heer, die mij tot leven riep,

U was bij God al eer Hij onze aarde schiep.

Mijn broeder, mensenzoon en dienaar tot het eind,

in u is mijn geloof, die leeft in eeuwigheid.

Ik merk het telkens weer, ik ben door u gekend.

De vijand gaat tekeer, u bergt mij in uw tent.

Nu bied ik het u aan: mijn leven, U gewijd.

Uw weg wil ik begaan, als maar uw Geest mij leidt.

* * *

AFKORTINGEN VAN BIJBELBOEKEN

OUDE TESTAMENT

vijf boeken van Mozes

genesis	gen
exodus	ex
leviticus	lev
numeri	num
deuteronomium	de

geschiedenis van Israël

Jozua	Joz
rechters	re
Ruth	Ru
1 ^{ste} boek Samuël	1Sam
2 ^{de} boek Samuël	2Sam
1 ^{ste} b. koningen	1kon
2 ^{de} b. koningen	2kon
1 ^{ste} b. kronieken	1kron
2 ^{de} b. kronieken	2kron
Ezra	Ezra
Nehemia	Neh
Ester	Est

poëtische boeken

Job	Job
psalmen	ps
spreuken	spr
prediker	pr
hooglied	hoogl

profeten

Jesaja	Jes
Jeremia	Jer
klaagl. van Jeremia	klaagl
Ezechiël	Ez
Daniël	Dan
Hosea	Hos
Joël	Joël
Amos	Am
Obadja	Ob
Jona	Jona
Micha	Mi
Nahum	Nah
Habakkuk	Hab
Sefanja	Sef
Haggai	Hag
Zacharia	Zach
Maleachi	Mal

deuterokanonieke boeken

Tobit	Tob
Judit	Judit
Ester (aanvulling)	Est
1 Makkabeeën	1Makk
2 Makkabeeën	Makk
wijsh. van Salomo	wijsh
wijsh. v J. Sirach	Sir
Baruch	Bar
Daniël (aanvulling)	Dan

NIEUWE TESTAMENT

vier evangeliën

Matteüs	Mt
Marcus	Mc
Lucas	Lc
Johannes	Joh

handelingen vd apost. handbrieven van Paulus

aan Rome	Rom
1 ^e br. aan Korinte	1Kor
2 ^e br. aan Korinte	2Kor
aan de Galaten	Gal
aan Efese	Ef
aan Filippi	Fil
aan Kolosse	Kol
1 ^e br. aan Tessalonica	1Tess
2 ^e br. aan Tessalonica	2Tess
1 ^e br. aan Timóteüs	1Tim
2 ^e br. aan Timóteüs	2Tim
aan Titus	Tit
aan Filémon	Filem

algemene brieven

aan de Hebreëën	Heb
brief van Jakobus	Jak
1 ^e brief van Petrus	1Pe
2 ^e brief van Petrus	2Pe
1 ^e brief v Johannes	1Joh
2 ^e brief v Johannes	2Joh
3 ^e brief v Johannes	3Joh
brief van Judas	Judas

openbaring openb

